

สำนักงานพระสอนศีลธรรม
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

คู่มือการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ศีลธรรมแบบคละชั้น ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก

โดย กลุ่มงานพัฒนาพระสอนศีลธรรม
สำนักงานพระสอนศีลธรรม

ชื่อหนังสือ : คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศีลธรรมแบบคละชั้นสำหรับพระสอน
ศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก

จัดทำโดย : กลุ่มงานพัฒนาพระสอนศีลธรรม
สำนักงานพระสอนศีลธรรม
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บรรณาธิการ : ดร.นพดล สี่ทอง
พระดณัฎฐ์ ญาณธีโร
กลุ่มงานพัฒนาพระสอนศีลธรรม
สำนักงานพระสอนศีลธรรม

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพทางวิชาการ
๑. รศ.ดร.กิตติชัย สุธาสีโนบล
๒. พระมหาณรงค์ราช ปณิธานิธิ,ดร.
๓. นางสาวนุชนารถ ภูมาศ
๔. นางสาวสลิลโรจน์ ยินดีมาก
๕. นางกิ่งแก้ว แก้วชูสกุล

ออกแบบปก : นายนิรุต ป้องสีดา
ผู้อำนวยการส่วนสนับสนุนวิชาการ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

"...ให้ครูรักเด็กและเด็กรักครู
ให้เด็กสอนเด็กให้มีน้ำใจต่อเพื่อน ไม่ให้แข่งขันกัน
แต่ให้แข่งกันกับตัวเอง
ให้เด็กที่เรียนเก่งกว่าช่วยสอนเพื่อนที่เรียนช้ากว่า
ให้ครูจัดกิจกรรมให้เด็กทำร่วมกัน
เพื่อให้เห็นคุณค่าของความสามัคคี..."

พระราชดำรัส

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

คำนำ

ปัญหาวิกฤติทางด้านศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมในเด็กและเยาวชนไทยมีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการทะเลาะวิวาท การกลั่นแกล้งในสถานศึกษา การล่วงละเมิดหรือการคุกคามทางเพศในเด็ก และเยาวชน ความซื่อสัตย์สุจริต ความมีระเบียบวินัย ความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความกตัญญู ความสุภาพหรือ การมีสัมมาคารวะ การติดพนัน ยาเสพติด รวมถึงการติดสื่อสังคมออนไลน์ เป็นต้น ล้วนแล้วแต่เป็นปัญหาทางด้าน ศีลธรรมที่กำลังก่อทวีความรุนแรงมากขึ้นในสังคม สำนักงานพระสอนศีลธรรม เป็นหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญใน การขับเคลื่อนศีลธรรมให้เกิดขึ้นในเด็กและเยาวชน โดยการสนับสนุนพระสอนศีลธรรมให้เข้าไปทำหน้าที่จัดการ เรียนการสอน เพื่อปลูกฝังศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม รวมถึงมารยาทชาวพุทธให้เกิดขึ้นในตัวของเด็กและ เยาวชน

คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศีลธรรมแบบคละชั้นสำหรับพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เล่มนี้ จัดทำขึ้น เพื่อให้พระสอนศีลธรรมใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศีลธรรมแบบคละชั้น สำหรับนักเรียนใน โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สามารถนำข้อมูลไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศีลธรรม แบบคละชั้น ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน โดยส่วนประกอบและเนื้อหาของคู่มือการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้ศีลธรรมแบบคละชั้นภายในเล่มนี้ประกอบ ๓ ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ ๑ ที่มาและความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ศีลธรรมแบบคละชั้น ประกอบด้วยสภาพปัญหาและ ความจำเป็น วัตถุประสงค์ของคู่มือ หลักการจัดการเรียนรู้ศีลธรรมแบบคละชั้น องค์ประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ ศีลธรรมแบบคละชั้น แนวทางการประเมินผลเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ และบทบาทผู้สอนแบบคละชั้น

ส่วนที่ ๒ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศีลธรรมแบบคละชั้น ประกอบด้วย โครงสร้างชุดการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้ศีลธรรมแบบคละชั้น แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศีลธรรมแบบคละชั้น และกิจกรรมการเรียนรู้ ศีลธรรมแบบคละชั้น

ส่วนที่ ๓ ภาคผนวก ประกอบด้วย สารความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น เทคนิคการตั้ง คำถาม และเครื่องมือประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน และเครื่องมือประเมินพัฒนาการสอนของพระสอนศีลธรรม

สำนักงานพระสอนศีลธรรม ขอขอบคุณคณะกรรมการผู้จัดทำ ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพทางวิชาการ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการคู่มือเล่มนี้ให้สำเร็จลุล่วง สำนักงานพระสอนศีลธรรมหวังเป็นอย่างยิ่งว่า คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศีลธรรมแบบคละชั้นฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อพระสอนศีลธรรมในการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ศีลธรรมแบบคละชั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทางด้านศีลธรรมทั้งด้านพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา

สำนักงานพระสอนศีลธรรม
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

คำแนะนำการใช้คู่มือ

คู่มือการกิจกรรมการเรียนรู้ศีลธรรมแบบคณะชั้น สำหรับพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก เล่มนี้ เป็นเพียงแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พระสอนศีลธรรมสามารถประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนของตนเองในห้องเรียนแบบคณะชั้น กิจกรรมการเรียนรู้ศีลธรรมภายในคู่มือเล่มนี้ มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับกระบวนการพัฒนาชีวิตความเป็นมนุษย์แบบองค์รวม มากกว่าการเน้นสอนเนื้อหาธรรมะข้อนั้น ๆ ว่าคืออะไร มีเท่าไร อะไรบ้าง ซึ่งไม่มีคุณค่าและประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในชีวิตจริงของผู้เรียนแต่อย่างใด กิจกรรมการเรียนรู้ในคู่มือเล่มนี้จึงมีเป้าหมายเพื่อต้องการพัฒนาศีลธรรมให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนอย่างรอบด้าน คือพัฒนาด้านพฤติกรรมด้านจิตใจ/คุณธรรม และด้านปัญญา ทั้งนี้ ในแต่ละกิจกรรมไม่ได้ระบุช่วงเวลาสำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ เพื่อให้พระสอนศีลธรรมสามารถนำกิจกรรมไปใช้ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมศีลธรรมผู้เรียนนอกห้องเรียนได้ เช่น การจัดกิจกรรมธรรมะสู่โรงเรียน (Dhamma to School) หลักสูตร ๑ วัน การจัดกิจกรรมค่ายวัยใสใจสะอาด เปรื่องปราชญ์ด้วยธรรม (Dhamma for Teen) หลักสูตรค่ายคุณธรรม ๒ วันหรือ ๓ วันไม่ค้างคืน หรือหลักสูตรค่ายคุณธรรม ๓ วัน ๒ คืน เป็นต้น

๑. วิธีการใช้คู่มือสำหรับพระสอนศีลธรรม

การนำคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศีลธรรมแบบคณะชั้นไปใช้ให้เกิดผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ มีวิธีการใช้คู่มือ ดังนี้

๑) ศึกษาทำความเข้าใจหลักการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศีลธรรมแบบคณะชั้น ให้เข้าใจอย่างละเอียดและชัดเจน เนื่องจากหลักการของการจัดกิจกรรมเป็นจุดเน้นสำคัญที่ต้องการให้ปฏิบัติเพื่อนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของกิจกรรมการเรียนรู้ที่กำหนดไว้

๒) ศึกษาทำความเข้าใจองค์ประกอบของโครงสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ศีลธรรมแบบคณะชั้น ให้เข้าใจอย่างละเอียดและชัดเจน ทุกองค์ประกอบของโครงสร้างกิจกรรมมีความสำคัญ สัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ

๓) ศึกษาทำความเข้าใจแนวทางการวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศีลธรรมแบบคณะชั้น ให้เข้าใจอย่างละเอียดและชัดเจน

๔) ศึกษาทำความเข้าใจในบทบาทของผู้สอนศีลธรรมแบบคณะชั้น ให้เข้าใจอย่างละเอียดและชัดเจน เนื่องจากบทบาทของผู้สอนศีลธรรมในคู่มือเล่มนี้ คือปัจจัยสนับสนุนที่มีความสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศีลธรรมแบบคณะชั้น

๕) ศึกษาทำความเข้าใจโครงสร้างชุดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศีลธรรมแบบคณะชั้น อย่างละเอียดและชัดเจน เนื่องจากโครงสร้างชุดการจัดกิจกรรมเป็นการกำหนดขอบข่ายของหลักสูตร/กิจกรรมที่ใช้จัดสอน จะช่วยให้ผู้สอนเห็นภาพรวมของหลักสูตรว่าประกอบด้วยสาระการเรียนรู้ศีลธรรมที่จัดสอนคืออะไรบ้าง และสาระสำคัญของเนื้อหาที่จัดสอนมีลักษณะเป็นอย่างไร

๖) ศึกษาทำความเข้าใจแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศีลธรรมแบบคณะชั้น ให้เข้าใจอย่างละเอียดและชัดเจน

๒. การนำคู่มือไปใช้สำหรับพระสอนศีลธรรม

ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศีลธรรมแบบคณะชั้นสำหรับนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก พระสอนศีลธรรมต้องปฏิบัติ ดังนี้

๑) ศึกษาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศีลธรรมให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ ตั้งแต่ชื่อกิจกรรม สาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

๒) ทุกกิจกรรมการเรียนรู้ไม่สามารถจัดกิจกรรมให้แล้วเสร็จใน ๑ ชั่วโมงหรือหนึ่งคาบเรียนได้ จึงไม่ได้ระบุช่วงเวลาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ ระบุเป็นเพียงจัดกิจกรรมครั้งที่ ๑ ครั้งที่ ๒ หรือครั้งที่ ๓ เป็นต้น ผู้สอนจึงต้องนำกิจกรรมการเรียนรู้ในเล่มนี้ไปใช้ในการวางแผน บริหารจัดสรรเวลาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของตนเองให้สอดคล้องกับผู้เรียน และเนื้อหาการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

๓) จะต้องจัดเตรียมใบงานกิจกรรม สื่ออุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมที่ได้กำหนดไว้ ให้พร้อมใช้สำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนแบบคละชั้น เพื่อให้การจัดกิจกรรมเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนและบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

๔) ทำความเข้าใจชุดคำถามที่มีอยู่ในแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้ เนื่องจากคำถาม (question) เป็นกลวิธีการสอนสำคัญที่จะช่วยพัฒนาศักยภาพทางปัญญาหรือการคิดเชิงจริยธรรมของผู้เรียน การที่ผู้สอนสามารถจดจำคำถามได้และตั้งคำถามต่อผู้เรียนอย่างเป็นธรรมชาติ โดยไม่ต้องจดใส่กระดาษไปอ่านให้ผู้เรียนฟัง จะทำให้ผู้เรียนเกิดความศรัทธา รู้สึกมั่นใจในความรู้ความสามารถในตัวผู้สอน รวมถึงบ่งบอกถึงการเตรียมพร้อมสำหรับการสอนมาเป็นอย่างดีของตัวผู้สอนอีกด้วย

๕) ผู้สอนประเมิน สังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนขณะทำกิจกรรม โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ที่อยู่ในคู่มือ เพื่อนำผลการประเมินผลมาใช้ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีพฤติกรรมการเรียนรู้เชิงบวกให้ดียิ่งขึ้น โดยใช้วิธีการให้คำแนะนำผู้เรียนเชิงสร้างสรรค์ และเป็นกัลยาณมิตร

๖) เมื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละครั้งเสร็จแล้ว ผู้สอนจะต้องทำการประเมินการจัดการเรียนรู้ของตนเอง ใช้แบบประเมินเพื่อพัฒนาการสอนที่อยู่คู่มือเล่มนี้ โดยเขียนบันทึกหลังการจัดการเรียนรู้ทุกครั้ง เพื่อพัฒนาความก้าวหน้าในการจัดการเรียนรู้ของตนเองให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๗) ผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ส่งเสริม สนับสนุน ให้คำชี้แนะการเรียนรู้แก่ผู้เรียน กระตุ้นเพื่อให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการคิด และการลงมือปฏิบัติหรือแก้ปัญหาได้สำเร็จด้วยศักยภาพ ความสามารถของตนเอง ให้คำชี้แนะแก่ผู้เรียน แทนการออกคำสั่ง ไม่สอน ไม่บอกคำตอบ เน้นการชวนคิด ให้กำลังใจและให้พลังความเชื่อมั่นในศักยภาพของผู้เรียน เชียร์ให้ผู้เรียนร่วมกันวางแผนการทำงาน ระดมไอเดีย ออกแบบการแก้ปัญหาด้วยตนเอง

สารบัญ

	หน้า
ส่วนที่ ๑ ที่มาและความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ศีลธรรมแบบคละชั้น	๑
สภาพปัญหาและความจำเป็น	๑
วัตถุประสงค์	๒
หลักการจัดการเรียนรู้ศีลธรรมแบบคละชั้น	๓
องค์ประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ศีลธรรมแบบคละชั้น	๓
แนวทางการประเมินผลเพื่อพัฒนาการเรียนรู้	๔
บทบาทของพระสอนศีลธรรมแบบคละชั้น	๔
ส่วนที่ ๒ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศีลธรรมแบบคละชั้น	๗
การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศีลธรรมแบบคละชั้น สำหรับช่วงชั้นที่ ๑ (ป.๑-๓)	๗
โครงสร้างชุดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศีลธรรมแบบคละชั้น	๗
แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศีลธรรมแบบคละชั้น	๙
กิจกรรมที่ ๑ ชีวิตที่หวังแทน	๑๑
กิจกรรมที่ ๒ ของใคร ใครก็รัก	๑๘
กิจกรรมที่ ๓ รักกันให้เป็น	๒๔
กิจกรรมที่ ๔ ภาษามงคล	๓๓
กิจกรรมที่ ๕ ทางเสื่อม	๔๐
กิจกรรมที่ ๖ เด็กดี มีมารยาท	๕๔
กิจกรรมที่ ๗ จังหวะแห่งสติ	๖๕
กิจกรรมที่ ๘ เมล็ดพันธุ์แห่งความดี	๗๐
การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศีลธรรมแบบคละชั้น สำหรับช่วงชั้นที่ ๒ (ป.๔-๖)	๗๖
โครงสร้างชุดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศีลธรรมแบบคละชั้น	๗๖
แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศีลธรรมแบบคละชั้น	๗๘
กิจกรรมที่ ๑ รักกันไว้เถิด	๘๐
กิจกรรมที่ ๒ ของเขา เรื่อยาเอา	๘๗
กิจกรรมที่ ๓ รักดี เคารพกัน	๙๐
กิจกรรมที่ ๔ คนจริง พูดความจริง	๙๕
กิจกรรมที่ ๕ พูดจาดี สามัคคีกัน	๙๘
กิจกรรมที่ ๖ พูดจาสุภาพ มีคนชอบ	๑๐๑
กิจกรรมที่ ๗ พูดจาดี มีประโยชน์	๑๐๔
กิจกรรมที่ ๘ การแบ่งปัน เป็นสิ่งสวยงาม	๑๐๘
กิจกรรมที่ ๙ ต้นไม้แห่งความโกรธ เกลียด	๑๑๑
กิจกรรมที่ ๑๐ ไม่เห็นผิดเป็นชอบ	๑๑๔

กิจกรรมที่ ๑๑ มือถือบุญ	๑๑๗
ภาคผนวก	๑๒๒
สาระความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น	๑๒๓
เทคนิคการตั้งคำถาม RCA เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน	๑๓๔
แบบประเมินผลงานหรือชิ้นงานของผู้เรียน	๑๓๖
แบบประเมินการตอบคำถาม	๑๓๘
แบบประเมินการตอบคำถาม R-C-A	๑๓๙
แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนตามหลักไตรสิกขา	๑๔๐
แบบประเมินเจตคติต่อการเรียนรู้พระพุทธศาสนาของผู้เรียน	๑๔๒
แบบประเมินเพื่อพัฒนาการสอนของพระสอนศีลธรรม	๑๔๔
บรรณานุกรม	๑๔๕
คณะผู้จัดทำคู่มือ	๑๔๗

ส่วนที่ ๑

ที่มาและความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ศีลธรรมแบบคละชั้น

สภาพปัญหาและความจำเป็น

ปัจจุบันการเกิดวิกฤตความเสื่อมถอยด้านศีลธรรม คุณธรรมลดลง โดยเฉพาะวิกฤติปัญหาด้านศีลธรรม คุณธรรมในเด็กเยาวชนที่มีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น เช่น ปัญหาอาชญากรรม การล่องละเมิดทางเพศ การทะเลาะวิวาท การกลั่นแกล้ง การรังแก ยาเสพติด การติดสื่อสังคมออนไลน์ ความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต ความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความกตัญญู และความสุขภาพหรือการมีสัมมาคารวะ เป็นต้น ปัญหาศีลธรรมในเด็กเยาวชนจึงเป็นหน้าที่ของทุกภาคส่วนที่จะต้องให้ความสำคัญเพื่อการป้องกัน การแก้ไขเพื่อบ่มเพาะศีลธรรมอันดีงามให้เกิดขึ้นในเด็กและเยาวชน สำนักงานพระสอนศีลธรรม มีพันธกิจสำคัญในการส่งเสริมศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม และมารยาทชาวพุทธในเด็กและเยาวชน โดยการสนับสนุน ส่งเสริมให้พระสอนศีลธรรมเข้าไปทำหน้าที่ขับเคลื่อนศีลธรรมในสถานศึกษา ภายใต้บทบาทหน้าที่หลักสำคัญ ๔ ประการ ได้แก่ ๑) เป็นผู้ช่วยสอนพระพุทธศาสนาในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ๒) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมศีลธรรมสำหรับผู้เรียน ๓) การตรวจสอบธรรมศึกษา ๔) การส่งเสริมการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ เพื่อปลูกฝังศีลธรรมในเด็กและเยาวชนให้เป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพ และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

ในปัจจุบันอัตราการเกิดลดลงส่งผลให้มีจำนวนโรงเรียนขนาดเล็กมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น จากผลการสำรวจของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ในปีพุทธศักราช ๒๕๖๕ พบว่า มีโรงเรียนขนาดเล็กที่มีจำนวนนักเรียนน้อยกว่า ๑๒๐ คน จำนวน ๑๔,๗๗๗ แห่ง คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๑๘ ของโรงเรียนในสังกัดทั้งหมด ซึ่งมีจำนวน ๒๙,๔๔๙ แห่ง จึงส่งผลทำให้สถานศึกษาดังกล่าวดำเนินการจัดการเรียนการสอนแบบคละชั้น (Multigrade Teaching) สถานศึกษาจัดผู้เรียนที่เรียนต่างชั้น ต่างอายุ ต่างกลุ่ม ต่างระดับความสามารถมาเรียนรู้ร่วมกัน โดยใช้วิธีการต่าง ๆ ที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน จากข้อมูลดังกล่าว จึงทำให้สำนักงานพระสอนศีลธรรมได้ทำการสำรวจข้อมูลการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจำนวน ๓๕ ศูนย์อำนวยการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในปีพุทธศักราช ๒๕๖๖ พบว่า สถานศึกษาได้มอบหมายให้พระสอนศีลธรรมจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นเป็นส่วนมากคิดเป็นร้อยละ ๖๑.๗๑ % โดยแบ่งเป็นสอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔-๖ มากที่สุด รองลงมาคือระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓ และระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๓ ตามลำดับ ปัญหาจากการสอนแบบคละชั้นของพระสอนศีลธรรม พบว่า พระสอนศีลธรรมไม่รู้ว่าจะสอนเนื้อหาอะไร ควรนำเนื้อหาใดมาสอนผู้เรียน แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นควรเป็นอย่างไร ควรใช้สื่อการเรียนรู้ใดในการสอน รวมถึงประเมินผลการเรียนรู้ศีลธรรมแบบคละชั้นอย่างไร จากปัญหาข้างต้นทำให้ส่งผลต่อความมั่นใจในการสอน คุณภาพการจัดการเรียนรู้ของพระสอนศีลธรรม และส่งผลต่อคุณภาพทางการเรียนรู้ศีลธรรมในตัวผู้เรียน ผู้เรียนไม่มีความสุขในการเรียนรู้ ขาดการพัฒนาทักษะทางด้านศีลธรรมอย่างรอบด้านทั้งด้านพฤติกรรม ด้านจิตใจหรือคุณธรรม และด้านปัญญาของผู้เรียนอย่างแท้จริง

สภาพปัญหาข้างต้น สำนักงานพระสอนศีลธรรมจึงได้ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการพัฒนาคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศีลธรรมแบบคละชั้นสำหรับพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก

โดยวิธีการจัดประชุมสนทนากลุ่มบุคคลผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholder) ได้แก่ ผู้บริหารโครงการพระสอนศีลธรรม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ศึกษาพิเศษ ครูสอนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมแบบคละชั้น และพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก พบว่า ๑) จำเป็นต้องสร้างคู่มือชุดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศีลธรรมแบบคละชั้นในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก เพื่อให้พระสอนศีลธรรมใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศีลธรรมแบบคละชั้นในโรงเรียน รวมถึงครูผู้สอนสามารถใช้เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ศีลธรรมกับนักเรียนของตนเองอีกด้วย ๒) หลักการจัดการเรียนรู้ ควรเน้นจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกหรือส่งเสริมการเรียนรู้ใฝ่รู้ใฝ่ดี (active learning) นำปรากฏการณ์ปัญหาทางศีลธรรมที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงใกล้ตัวผู้เรียนมาให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม การทำงานเป็นทีมแบบเพื่อนช่วยเพื่อนหรือพี่ช่วยน้อง ควรใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ทั้งด้านพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา ผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (facilitator) ให้คำชี้แนะแนะนำผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ การคิด และแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง ๓) เนื้อหาที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ควรเป็นเรื่องที่ง่ายใกล้ตัวผู้เรียน และผู้เรียนสามารถนำไปใช้ได้จริง โดยช่วงชั้นที่ ๑ ควรส่งเสริมการละเว้นความชั่ว ทำความดี พัฒนาสติและสมาธิ โดยนำหลักเบญจศีลและเบญจธรรมมาใช้เป็นฐานในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ช่วงชั้นที่ ๒ ส่งเสริมความเป็นสังคมแห่งกัลยาณชนในตัวผู้เรียน ทั้งการกระทำทางกาย การกระทำทางวาจา และการกระทำทางใจ โดยนำหลักกุศลกรรมบถ ๑๐ มาใช้เป็นฐานในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และช่วงชั้นที่ ๓ ส่งเสริมการทำความดีงามทั้งประโยชน์ตน ประโยชน์ผู้อื่น และสังคม โดยนำหลักธรรมบุญกิริยาวัตถุ ๑๐ มาใช้เป็นฐานในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ๔) การประเมินผลการเรียนรู้ศีลธรรมแบบคละชั้น ควรให้ความสำคัญกับการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน เน้นการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) โดยใช้เครื่องมือที่หลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียนตามช่วงชั้น

สำนักงานพระสอนศีลธรรม ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นของปัญหาข้างต้น จึงได้จัดทำโครงการพัฒนาชุดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศีลธรรมแบบคละชั้น สำหรับพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก เพื่อให้สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่พระสอนศีลธรรมข้อที่ ๒ คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมศีลธรรมของผู้เรียน โดยชุดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศีลธรรมแบบคละชั้นที่จัดทำขึ้น จะเป็นเครื่องมือและแนวทางที่จะช่วยอำนวยความสะดวกให้กับพระสอนศีลธรรม สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทำให้พระสอนศีลธรรมมีการวางแผนและเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ไวล่วงหน้าชัดเจน เป็นระบบ เกิดความรู้สึกสะดวก มั่นใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นมากยิ่งขึ้น ทำให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการคิด มีความสุขในการเรียนรู้ มีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้พระพุทธศาสนา เกิดการพัฒนาในตนเองอย่างรอบด้าน ทั้งด้านพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา จากชุดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศีลธรรมแบบคละชั้นที่ได้พัฒนาขึ้น

วัตถุประสงค์

คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศีลธรรมแบบคละชั้น สำหรับพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ ดังนี้

๑. เพื่อให้พระสอนศีลธรรมใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศีลธรรมแบบคละชั้นสำหรับผู้เรียนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก

๒. เพื่อให้พระสอนศีลธรรมสามารถนำข้อมูลไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ศีลธรรมแบบคละชั้น ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน

หลักการจัดการเรียนรู้ศีลธรรมแบบคละชั้น

การจัดการเรียนรู้ศีลธรรมแบบคละชั้น สำหรับพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก อยู่บน หลักการสำคัญ ๖ ประการ ดังนี้

๑. เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการนำปรากฏการณ์ปัญหาทางศีลธรรมที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงใกล้ตัวผู้เรียน มาให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้วิธีการป้องกันและการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ได้ด้วยตนเอง เช่น ปรากฏการณ์ใน ครอบครัว ชุมชน โรงเรียน ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีต่อสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

๒. เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ศีลธรรมแบบเชิงรุก (Active learning) โดยใช้ ปรากฏการณ์เป็นฐาน (Phenomenon-Based) ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้จากผู้อื่น การ เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม (Cooperative) การรวมพลังทำงานเป็นทีม (Collaborative) เพื่อเสริมสร้างปฏิสัมพันธ์ใน การเรียนรู้ร่วมกัน การปรับตัว การทำงานร่วมกัน การช่วยเหลือเกื้อกูลกันแบบเพื่อนช่วยเพื่อน หรือพี่ช่วยน้อง

๓. เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการจัดกลุ่มผู้เรียนทำกิจกรรม ที่มีพัฒนาการและระดับความสามารถใน การเรียนรู้ที่ใกล้เคียงกันไว้ด้วยกัน เพื่อให้บรรยากาศในห้องเรียนมีความสุข สนุกสนาน โดยใช้กิจกรรมต่าง ๆ ที่ หลากหลายเหมาะสมกับช่วงวัยของผู้เรียน เช่น เกม กิจกรรม นิทานคุณธรรม บทบาทสมมติ เพลงคุณธรรม ภาพยนตร์สั้น ข่าวเหตุการณ์ในปัจจุบัน การแก้ปัญหาตามหลักอริยสัจ กระบวนการคิดแบบโยนิโสมนสิการ หรือ กิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานคุณธรรม เป็นต้น

๔. เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีการถอดบทเรียน สะท้อนการเรียนรู้สู่การ เปลี่ยนแปลงอันเกิดจากประสบการณ์ปฏิบัติกิจกรรมหรือฝึกฝนพัฒนาตนเอง การแลกเปลี่ยนประสบการณ์และ ความคิดเห็นร่วมกัน จะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ และสามารถเชื่อมโยงบทเรียนที่ผ่านการจัดการความรู้ จากการถอดบทเรียน ไปสู่การวางแผนและพัฒนาฝึกฝนพัฒนาศีลธรรมของตนเองในสถานการณ์ชีวิตจริงได้

๕. เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะชีวิตทางศีลธรรมของผู้เรียน โดยเปิดโอกาสและสนับสนุนให้ ผู้เรียนได้นำความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่มีในตนเอง จากประสบการณ์ที่ได้รับในชั้นเรียนไปประยุกต์ใช้ในวิถี ชีวิตจริงของตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองวิถีพุทธที่ดีต่อตนเอง สังคม ครอบครัว วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมได้ อย่างถูกต้อง

๖. เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ให้การชี้แนะทางการ เรียนรู้แก่ผู้เรียน (Learning Coach) กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ การสังเกตปรากฏการณ์ปัญหาทางสังคม ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงอย่างมีสติ จะช่วยให้ผู้เรียนมีความสนใจใฝ่รู้ ใฝ่ดีและทำความดีร่วมกัน

องค์ประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ศีลธรรมแบบคละชั้น

โครงสร้างของกิจกรรมการเรียนรู้ศีลธรรมแบบคละชั้น สำหรับพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา ขนาดเล็ก ในแต่ละกิจกรรมประกอบด้วยหัวข้อสำคัญ ดังนี้

๑) **ชื่อกิจกรรม** การนำเสนอกิจกรรมให้มีความน่าสนใจ ทำให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้ และสอดคล้องกับสาระ หลักของกิจกรรม

๒) **สาระสำคัญ** การกำหนดสาระสำคัญของเนื้อหา ประสบการณ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนหลังจากผู้เรียนได้รับการปลูกฝังหรือการพัฒนาจากผู้สอนด้วยเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ที่ได้ออกแบบไว้

๓) **จุดประสงค์การเรียนรู้** ในแต่ละกิจกรรมจะเป็นเป้าหมายที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะตามที่กำหนดไว้ ซึ่งจะสอดคล้องกับสาระสำคัญของศีลธรรมที่ได้กำหนดไว้

๔) **ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้** ประกอบด้วย การให้ข้อมูลเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสนใจใฝ่รู้ ใฝ่คิดโดยใช้กระบวนการคิดแบบโยนิโสมนสิการที่หลากหลาย การให้ผู้เรียนได้สังเกตปรากฏการณ์เป็นฐานในการเรียนรู้จากปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของผู้เรียน ได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองในลักษณะเป็นกลุ่มแบบคละชั้น รวมถึงการสะท้อนผลการปฏิบัติหลังจากการปฏิบัติกิจกรรม เพื่อให้สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิต

๕) **สื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้** ในแต่ละกิจกรรมจะระบุสื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ ที่จะช่วยเสริมสร้างให้ผู้เรียนได้บรรลุจุดประสงค์ของการเรียนรู้ที่วางไว้อย่างชัดเจน

๖) **การวัดและประเมินผล** เป็นการประเมินผลเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยเน้นการประเมินตามสภาพจริงที่ใช้เครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย เช่น สังเกตพฤติกรรม/กระบวนการปฏิบัติ (Behavior/Process) ความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ (Progress) และประเมินผลงานหรือชิ้นงาน (Produce) ที่ได้จากการลงมือปฏิบัติในระหว่างเรียนและหลังจากการเรียนรู้

แนวทางการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

การประเมินผลการเรียนรู้ศีลธรรมให้คุณค่าความสำคัญกับการประเมินการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ เน้นการประเมินเพื่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ผ่านวิธีการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย และผู้สอนให้ข้อมูลย้อนกลับอย่างสร้างสรรค์ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน “การประเมินการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์จะให้คุณค่าความสำคัญกับการเรียนรู้ในผลการประเมินที่เน้นการพัฒนามากกว่าการตัดสินผลการเรียน” โดยมีแนวทางในการประเมินผลเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนดังนี้

๑. สังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ที่สะท้อนถึงพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในคู่มือ

๒. ผู้สอนประเมินผลงานหรือชิ้นงานของผู้เรียน ที่สะท้อนถึงความรู้ ทักษะการเรียนรู้ทางศีลธรรมของผู้เรียนหลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้แบบประเมินผลงานของผู้เรียนที่กำหนดไว้ในคู่มือ

๓. ผู้เรียนสะท้อนคิด (Reflect) ของตนเองที่สะท้อนถึงองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นจากการทำกิจกรรม รวมถึงแนวทางที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของตนเองในอนาคต โดยใช้แบบประเมินการสะท้อนคิดหรือการตอบคำถามแบบ RCA

บทบาทของพระสอนศีลธรรมแบบคละชั้น

ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศีลธรรมแบบคละชั้น (Multigrade) นั้น พระสอนศีลธรรมมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (Facilitator) กล่าวคือ ให้คำชี้แนะทางการเรียนรู้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ กระบวนการคิด และการลงมือปฏิบัติหรือสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง บทบาทผู้สอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศีลธรรมแบบคละชั้น มีดังนี้

๑. **สร้างศรัทธาไว้วางใจให้กับผู้เรียน** ผู้สอนจะต้องพูดจาสุภาพ อ่อนโยนต่อผู้เรียนทุกคน ไร้อคติ คิด พูด ทำด้วยจิตที่เมตตาต่อผู้เรียน มีความเอื้ออาทรต่อผู้เรียน ให้การดูแลเอาใจใส่ผู้เรียนทุกคนอย่างเท่าเทียม ไม่เปรียบเทียบความรู้ ความสามารถของผู้เรียนกับคนอื่น ๆ แต่งกายดี เหมาะสมกับสมณสาธูป ถูกต้องตามกาลเทศะ

ปฏิบัติตามคำมั่นสัญญา ปฏิบัติสิ่งใดๆ ต่อผู้เรียนอย่างเสมอต้นเสมอปลาย เชื่อมมั่นว่าผู้เรียนทุกคนมีศักยภาพสามารถพัฒนาได้ตามความเหมาะสม

๒. สร้างการยอมรับนับถือกับผู้เรียน ผู้สอนจะต้องยิ้มแย้มแจ่มใส ทักทายผู้เรียนด้วยท่าที น้ำเสียงที่เป็นมิตร มีความเห็นอกเห็นใจ ใต้อารมณ์สุขของผู้เรียน เข้าใจปัญหาของผู้เรียนทั้งเรื่องการเรียนรู้หรือปัญหาอื่นๆของผู้เรียน พูดคุยกับผู้เรียนในเรื่องที่สร้างสรรค์และเป็นประโยชน์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องอื่นที่ผู้เรียนสนใจ กล่าวขอบคุณหรือขอโทษผู้เรียนตามแต่ละโอกาส และยอมรับความคิดเห็นหรือเหตุผลที่แตกต่างของผู้เรียน

๓. ปฏิบัติต่อผู้เรียนด้วยความเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ กล่าวคือ ผู้สอนจะต้องให้เกียรติผู้เรียน ให้ความยุติธรรมกับผู้เรียน ให้ความเสมอภาคโดยไม่แบ่งแยก ให้ความปลอดภัยทั้งร่างกายและจิตใจ และมอบสิ่งที่ดีและเป็นประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

๔. ระวังความสนใจ เอาใจใส่ ติดตาม และประทับประคองผู้เรียน ผู้สอนจะต้องลำดับกิจกรรมตามธรรมชาติและความสนใจ ปรับกิจกรรมให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ดูแลกระบวนการเรียนรู้ เฝ้าติดตามความก้าวหน้า และประทับประคองจนเกิดการเรียนรู้

๕. รับฟังผู้เรียนอย่างลึกซึ้ง ไม่ด่วนสรุป ไม่ด่วนตัดสิน ไม่ด่วนสวนกลับ ผู้สอนจะต้องตั้งใจฟังสิ่งที่ผู้เรียนต้องการสื่อสาร สังเกตภาษากายที่ผู้เรียนแสดงออก ซักถามข้อมูลที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ให้โอกาสผู้เรียนเสนอสิ่งที่ต้องการ ตอบสนองผู้เรียนด้วยวิธีการที่นุ่มนวล และมีความอดทนต่อถ้อยคำ และคำวิพากษ์วิจารณ์ต่างๆ ของผู้เรียน

๖. กระตุ้นให้ผู้เรียนกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ของตนเอง ผู้สอนจะต้องถามผู้เรียนว่าต้องการเรียนรู้สิ่งใด ถามผู้เรียนว่ามีเป้าหมายการเรียนรู้อย่างไร ให้ผู้เรียนสะท้อนคิดเป้าหมายการเรียนรู้ของตน ให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป้าหมายของตนกับบุคคลอื่น ให้ผู้เรียนกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเอง

๗. กระตุ้นให้ผู้เรียนมีวินัยในการเรียนรู้และนำตนเองได้ กล่าวคือ ผู้สอนจะต้องให้ผู้เรียนวางแผนไปสู่เป้าหมายด้วยตนเอง สอบถามและติดตามความก้าวหน้าในการเรียนรู้ ให้การสะท้อนคิดความมีวินัยในการเรียนรู้ของตนเอง ชื่นชมเมื่อแสดงพฤติกรรมความมีวินัยในการเรียนรู้ และยกตัวอย่างบุคคลที่ประสบความสำเร็จจากการมีวินัยในตนเอง

๘. กระตุ้นให้ผู้เรียนใช้กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย ผู้สอนจะต้องให้ออกแบบกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง ให้นำเสนอกระบวนการเรียนรู้ของตนกับบุคคลอื่น ติดตามให้ปฏิบัติตามขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้ ให้การสะท้อนคิดประสิทธิภาพของกระบวนการเรียนรู้ที่ใช้ และเปิดโอกาสให้ปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ที่ดีกว่าเดิม

๙. กระตุ้นให้ผู้เรียนใช้กระบวนการคิดอย่างหลากหลาย ผู้สอนจะต้องตั้งคำถามให้ผู้เรียนคิด ให้ออกแบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง ให้แลกเปลี่ยนกระบวนการคิดกับเพื่อน จำลองสถานการณ์ให้สร้างสรรค์นวัตกรรม ให้การสะท้อนคิดถึงกระบวนการคิดของตนเอง

๑๐. ใช้พลังคำถามกระตุ้นการคิดขั้นสูงด้านต่างๆ ของผู้เรียน ผู้สอนจะต้องใช้คำถามปลายเปิด ถามที่ละคำถามและให้เวลาคิด ถามคำถามที่สัมพันธ์กับความคิดรวบยอด ถามให้ผู้เรียนให้เหตุผลสนับสนุนคำตอบของตน และให้ข้อมูลย้อนกลับที่ไม่เฉลยคำตอบ แต่ตั้งใจให้คิดต่อ

๑๑. ให้ผู้เรียนเลือกและตัดสินใจเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้สอนจะต้องถามความต้องการของผู้เรียน เปิดโอกาสให้เลือกและตัดสินใจ ให้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจที่ถูกต้อง แลกเปลี่ยนประสบการณ์การตัดสินใจกับผู้เรียน และให้ผู้เรียนสะท้อนคิดการเลือกและตัดสินใจของตนเอง

๑๒. ให้ความสำคัญและเสริมพลังความเชื่อมั่นในความสามารถของตน ผู้สอนจะต้องพูดให้กำลังใจผู้เรียน ชี้ให้ผู้เรียนเห็นความเก่งของตนเอง ชี้ให้ผู้เรียนเห็นพัฒนาการการเรียนรู้ของตนเอง ไม่พูดถึงความล้มเหลวแต่ให้มองความสำเร็จที่อยู่ข้างหน้า และให้ผู้เรียนสะท้อนคิดการมีกำลังใจและความเชื่อมั่นของตน

๑๓. ให้ผู้เรียนประเมินตนเองและสะท้อนคิดสู่การปรับปรุงและพัฒนา ผู้สอนจะต้องให้ผู้เรียนทบทวนความก้าวหน้าของตนเอง ถามผู้เรียนถึงจุดเด่นและจุดที่ต้องปรับปรุงผลงาน ให้ผู้เรียนประเมินผลงานของตนด้วยเกณฑ์ที่กำหนดร่วมกัน ให้ผู้เรียนวิเคราะห์และกำหนดประเด็นที่ต้องปรับปรุงพัฒนาตนเอง และให้ผู้เรียนสะท้อนคิดถึงกระบวนการและผลลัพธ์ของการปรับปรุงพัฒนาตนเอง

๑๔. กระตุ้นแรงจูงใจภายในและความต้องการเรียนรู้สิ่งที่ท้าทาย ผู้สอนจะต้องชี้แนะให้เห็นว่าทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ ชี้แนะให้เห็นความสำเร็จในอดีตของผู้เรียน ชี้แนะให้เห็นผลลัพธ์ในอนาคตหลังการเรียนรู้ ชี้ให้เห็นความท้าทายของสิ่งที่กำลังเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้สิ่งที่ท้าทายกับผู้เรียน

๑๕. สื่อสารและสร้างบรรยากาศที่กระตือรือร้นและเอื้อต่อการเรียนรู้ ผู้สอนจะต้องพูดแสดงความสนใจและตื่นต้นต่อความคิดเห็นของผู้เรียน พูดชื่นชมพฤติกรรมที่ดีของผู้เรียนด้วยสีหน้าท่าทางตื่นต้น แสดงพฤติกรรมที่ตื่นต้นอย่างคาดไม่ถึงในคุณภาพผลงานของผู้เรียน แสวงหาจุดเด่นในผลงานของผู้เรียนและกล่าวชื่นชมด้วยความจริงใจ และสร้างอารมณ์ขันสอดแทรกกิจกรรมและสัมพันธ์กับสิ่งที่ผู้เรียนกำลังเรียนรู้

๑๖. กระตุ้นให้ผู้เรียนมีความมุ่งมั่นและพยายามในการเรียนรู้ ผู้สอนจะต้องชี้แนะให้เห็นว่าความสำเร็จเกิดจากความมุ่งมั่นพยายาม ชี้แนะให้เห็นความก้าวหน้าหลังใช้ความมุ่งมั่นพยายาม ชื่นชมเมื่อผู้เรียนแสดงออกถึงการใช้ความมุ่งมั่นพยายาม ออกแบบกิจกรรมให้ท้าทายความสามารถของผู้เรียนอย่างพอดี และให้สะท้อนคิดถึงผลลัพธ์ของการมีความมุ่งมั่นพยายาม

ส่วนที่ ๒

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศีลธรรมแบบคละชั้น

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศีลธรรมแบบคละชั้นช่วงชั้นที่ ๑ (ป.๑-๓)

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในช่วงชั้นที่ ๑ เน้นส่งเสริมให้ผู้เรียนละเว้นจากการทำชั่ว ทำความดี และการทำจิตใจให้ผ่องใสด้วยการพัฒนาสติและสมาธิ

โครงสร้างชุดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศีลธรรมแบบคละชั้น

โครงสร้างเนื้อหาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในช่วงชั้นที่ ๑ ได้แก่ หลักเบญจศีล เบญจธรรม ความกตัญญู กตเวที มารยาทชาวพุทธ และสติและสัมปชัญญะ มีรายละเอียด ดังนี้

ที่	ชื่อกิจกรรม	เนื้อหาสาระ	สาระสำคัญ
๑	ชีวิตที่ห่วงแหน	เบญจศีลและเบญจธรรมคู่ที่ ๑ ได้แก่ ปาณาติบาต -เมตตา กรุณา	ปาณาติบาต เป็นหลักเบญจศีลที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนงดเว้นการเบียดเบียน ไม่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต โดยจะต้องยึดคุณธรรมความเมตตา กรุณา ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสงบ ต้องรักและเอ็นดูสัตว์ เนื่องจากสัตว์ทุกตัวทุกนาม ต่างก็รักตัว กลัวตาย ต่างมีความรักความห่วงแหนชีวิตของตนด้วยกันทั้งนั้น ขณะเดียวกันก็ต้องมีความระมัดระวังและไม่เข้าใกล้สัตว์ที่มีพิษด้วย
๒	ของใคร ใครก็รัก	เบญจศีลและเบญจธรรมคู่ที่ ๒ ได้แก่ อทินนาทาน-สัมมาอาชีวะ	อทินนาทาน เป็นหลักเบญจศีลที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนงดเว้นการไม่ลักขโมย ไม่ฉก หรือหยิบฉวยของผู้อื่นไปโดยไม่ได้รับอนุญาตมาเป็นของตน ย่อมทำให้ทั้งตนเองและผู้อื่นเกิดความเดือดร้อน การรู้จักทำกิจการงานด้วยวิธีการที่ถูกต้อง หรือประกอบอาชีพที่สุจริต ธรรม ย่อมทำให้สังคมเกิดความสันติสุข
๓	รักกันให้เป็น	เบญจศีลและเบญจธรรมคู่ที่ ๓ ได้แก่ กาเมสุมิฉฉาจาร - ความสำรวมอินทรีย์	กาเมสุมิฉฉาจาร การงดเว้นจากการละเมิดคนรัก ละเมิดทางเพศผู้อื่น เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นได้กับทุกเพศทุกวัย โดยเฉพาะในเด็กวัยเรียนที่อยู่ในสังคมและวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป ที่อาจนำไปสู่การละเมิดทางเพศตามมา การสำรวมอินทรีย์ระวัง เคารพสิทธิในร่างกายของผู้อื่น และการป้องกันตนเองจากการถูกละเมิดทางเพศ ย่อมทำให้ตนเองปลอดภัยได้

ที่	ชื่อกิจกรรม	เนื้อหาสาระ	สาระสำคัญ
๔	ภาษามงคล	เบญจศีลและเบญจธรรมคู่ที่ ๔ ได้แก่ มุสาวาท-ความซื่อสัตย์	มุสาวาท เป็นหลักเบญจศีลที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนงดเว้นจากการพูดโกหก พูดคำหยาบ พูดเพ้อเจ้อ และพูดส่อเสียดกัน รวมถึงพูดให้ร้ายผู้อื่น ส่งผลให้เกิดความเข้าใจผิด ความขัดแย้ง ความแตกแยก ทำให้ตนเองและผู้อื่นเกิดความเดือดร้อน เสียหาย ก่อนพูดจึงต้องคิดพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบถี่ถ้วน แล้วจึงพูดด้วยความจริงอันเป็นวาจาสุภาพ
๕	ทางเสื่อม	เบญจศีลและเบญจธรรมคู่ที่ ๕ ได้แก่ สุราเมรัย มัชชะ ปะมาทัฏฐานา - สติ	สุราเมรัย มัชชะ ปะมาทัฏฐานา เป็นหลักเบญจศีลที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนงดเว้นจากการดื่มสิ่งของมีนเมา สิ่งเสพติดทุกชนิด รวมถึงเครื่องดื่มต่าง ๆ เช่น น้ำอัดลม เป็นต้น ที่ก่อให้เกิดโทษผลเสียต่อสุขภาพร่างกาย การฝึกให้ผู้เรียนมีสติรู้เท่าทัน แยกแยะว่าสิ่งใดเป็นยาเสพติด จะช่วยให้ตระหนักโทษของยาเสพติด ซึ่งไม่เป็นประโยชน์ต่อสุขภาพร่างกาย และยังก่อให้เกิดปัญหาภายในครอบครัว สังคม และประเทศชาติอีกด้วย
๖	เด็กดี มีมารยาท	มารยาทชาวพุทธ - การกราบ - การไหว้	เด็กรุ่นใหม่หรือเด็ก Gen Alpha เป็นเด็กที่เก่ง เรียนรู้ได้เร็ว คำนึงกับเทคโนโลยีมาก ใช้ Social media ในการ update ข้อมูลต่าง ๆ นาเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนรู้และการทำงาน แต่มักไม่อดทน ไม่ตรงเวลา รักอิสระ มีสังคมอากาศของตนเอง ขาดทักษะทางสังคม มักหลงลืมรากเหง้าความเป็นไทยของตนเอง โดยเฉพาะเรื่องมารยาท การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีมารยาทต่อผู้อื่น จะช่วยให้มีอุปนิสัยที่ดีอ่อนน้อมถ่อมกาย จิตใจสุภาพ เนื่องจากการแสดงมารยาทที่ดีต่อกันเป็นอารมณืเชิงบวก ส่งผลที่ดีต่อสังคม อารมณืจิตใจ และร่างกายได้ดีด้วยเช่นกัน

ที่	ชื่อกิจกรรม	เนื้อหาสาระ	สาระสำคัญ
๗	จังหวะแห่งสติ	สติสัมปชัญญะ	การเจริญสติเป็นการฝึกฝนสังเกตและดูแลตนเองทั้งทางกาย วาจา และใจ การฝึกสติแบบเคลื่อนไหวความรู้สึกตัวรู้เท่าทันต่อการเคลื่อนไหวทางกายขณะปัจจุบัน จะช่วยฝึกให้ผู้เรียนมีสติ รู้จักความระมัดระวังการเคลื่อนไหวหรือการกระทำในสิ่งต่าง ๆ ของตนเองในกิจวัตรประจำวันมากยิ่งขึ้น
๘	เมล็ดพันธุ์แห่งความดี	กตัญญูกตเวทิตะ	ความกตัญญูกตเวทิตะ เป็นคุณลักษณะของบุคคลผู้มีจิตสำนึกรู้คุณความดีของผู้อื่น โดยกระทำตอบแทนต่อบุคคลนั้นหรือสิ่งนั้นๆ ด้วยความรักปรารถนาดีอันปราศจากเงื่อนไขใด ๆ การปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความกตัญญูกตเวทิตะต่อพ่อแม่หรือผู้ปกครอง จะเป็นการส่งเสริมและบ่มเพาะเมล็ดพันธุ์ให้เติบโตในจิตใจของผู้เรียน และผู้เรียนจะเป็นต้นแบบที่ดีให้กับผู้อื่น สังคม และประเทศชาติต่อไป

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศีลธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๓

จุดเน้นของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศีลธรรมแบบคละชั้นสำหรับช่วงชั้นที่ ๑ คือเน้นการละเว้นการทำความชั่ว ทำดี และทำจิตใจให้ผ่องใส เนื้อหาสาระที่นำมาใช้ในการพัฒนาผู้เรียนได้แก่ เบญจศีล เบญจธรรม ความกตัญญูกตเวทิตะ มารยาทชาวพุทธ สติสัมปชัญญะ สำหรับแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศีลธรรมแบบคละชั้นในช่วงชั้นนี้ ดังนี้

๑. เบญจศีล-เบญจธรรม

๑. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนปฏิบัติให้มีความรักความเมตตา กรุณาต่อผู้อื่น สิ่งมีชีวิต และธรรมชาติสิ่งแวดล้อมทั้งหลายที่อยู่รอบตัวเรา ใช้สติกำกับตนเองในการไม่เบียดเบียน หรือทำร้ายชีวิตผู้อื่น

๒. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนถือความซื่อสัตย์สุจริตเป็นหลัก เตือนตนเองไม่ให้หยิบฉวยใช้สิ่งของของผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต

๓. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้หลักความถูกต้องและความพอดี ไม่แย่งชิงของ (ผู้เป็นพี่) รักของผู้อื่น รวมถึงการให้เกียรติต่อเพศสภาพด้วยศักดิ์ความเป็นมนุษย์ ไม่คุกคามทางเพศทั้งต่อเพศเดียวกันหรือต่างเพศก็ตาม

๔. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกการพูดแต่ความจริง ไพเราะ ถูกกาลเทศะ ใช้เหตุผล และเป็นประโยชน์ ด้วยจิตปรารถนาดีต่อกัน ให้เกียรติกัน มุ่งสร้างความสามัคคี รู้จักเตือนตนไม่ให้พูดปด พูดคำหยาบ คำส่อเสียด เพ้อเจ้อ นินทา

๕. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกการมีสติรู้สึกตัว เตือนตนให้กิน อยู่ ดู ฟังเป็น ใช้ สิ่งของและเทคโนโลยีอย่างถูกต้องพอดี ไม่หลง ไม่เสพสิ่งที่ไม่ดีต่อร่างกาย จิตใจ

๖. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนทำโครงการตามแนวริยสัจ ๔ ที่มีการแก้ปัญหาอย่างเหมาะสมกับวัย ฝึกให้ผู้เรียนสังเกต ศึกษาปัญหา วิเคราะห์สาเหตุ กำหนดเป้าหมาย พร้อมทั้งหาวิธีการแก้ปัญหาที่สาเหตุ นั้นๆ เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

๒. มารยาทชาวพุทธ

๑. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติตนตามมารยาทชาวพุทธเพื่อแสดงความเคารพ พ่อแม่ ครู อาจารย์ ผู้ใหญ่หรือผู้อาวุโสกว่า

๒. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติระมัดระวังการใช้คำพูดในการสื่อสารกับผู้อื่นอย่างมีสติ เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างกัลยาณมิตรในครอบครัว โรงเรียน และชุมชน

๓. ความกตัญญูกตเวที

๑. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงออกถึงความกตัญญูกตเวที ต่อพ่อแม่และครอบครัว ครู อาจารย์ และชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่ โดยกระตุ้นให้ผู้เรียนนึกถึงคุณงามความดีที่บุคคลเหล่านั้นมีต่อตนเอง แล้วหาแนวทางวิธีการแสดงการตอบแทนคุณด้วยวิธีการต่างๆ ที่ถูกต้องและดีงาม

๒. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้วิธีคิดตามแนวของโยนิโสมนสิการในการปฏิบัติตนเพื่ออยู่ร่วมกันและใช้สอยทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมอย่าง รู้คุณค่าและพอเพียง

๔. สติและสัมปชัญญะ

๑. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกสวดมนต์แปลในบทที่ง่าย เหมาะสมกับผู้เรียน มีความหมายต่อการนำไปใช้ในชีวิตจริง และการแผ่เมตตาให้ทั้งตนเอง ผู้อื่น และสรรพสัตว์ทั้งหลาย

๒. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้สติและสัมปชัญญะ เพื่อให้อารมณ์ความรู้สึกในจิตประจำวันและเหตุการณ์ต่าง ๆ รอบตัวอย่างสติ เช่น สุขภาวะการกิน อยู่ ดู ฟัง เล่น ใช้สิ่งของและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ระมัดระวัง และปลอดภัย

๓. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกสมาธิมีจิตจดจ่อต่อการทำกิจกรรมการเรียนรู้ เล่น และทำงานต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน สามารถจดจำความหมาย ความรู้ที่สำคัญ มีความอดทนอดกลั้นต่อสิ่งยาก ฝืนสังเกต กำกับตนเองให้ทำงานจนสำเร็จ

๔. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกการแยกแยะความแตกต่างระหว่างอารมณ์ความรู้สึก ความคิด ข้อเท็จจริงและสามารถจัดการอารมณ์ความรู้สึกของตนเองอย่างมั่นคงและเป็นปกติสุข

๕. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียน ทบทวนและสะท้อนความคิดเห็นหลังจากปฏิบัติกิจกรรมทุกครั้ง เพื่อให้เข้าถึงคุณค่า ความศรัทธาอย่างมีปัญญา

“..แนวทางการจัดกิจกรรมที่กำหนดไว้นี้ เป็นเพียงแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เท่านั้น ผู้สอนสามารถปรับปรุง หรือศึกษาแนวทางเพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียน โดยอยู่บนพื้นฐานของหลักการจัดการเรียนรู้สี่ธรรมชาติแบบละครชั้น ที่ได้กำหนดไว้..”

กิจกรรมที่ ๑ ชีวิตที่หวงแหน

๑. สารสำคัญ

ปาณาติบาต เป็นหลักเบญจศีลที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนงดเว้นการเบียดเบียน ไม่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต โดยจะต้องยึด คุณธรรมความเมตตากรุณา ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสงบ ต้องรักและเอ็นดูสัตว์ เนื่องจากสัตว์ทุกตัวทุกนามต่าง ก็รักตัว กลัวตาย ต่างมีความรักความหวงแหนชีวิตของตนด้วยกันทั้งนั้น ขณะเดียวกันก็ต้องมีความระมัดระวังและ ไม่เข้าใกล้สัตว์ที่มีพิษด้วย

๒. จุดประสงค์

๑. ผู้เรียนสามารถระบุโทษของการเบียดเบียนสัตว์และประโยชน์ของการไม่เบียดเบียนสัตว์ได้
๒. ผู้เรียนสามารถกำหนดวิธีการแสดงความรักความกรุณาต่อสัตว์เลี้ยงได้
๓. ผู้เรียนสามารถปฏิบัติต่อสัตว์เลี้ยงนั้นด้วยความรักความกรุณาได้
๔. ผู้เรียนมีความรักความปรารถนาดีต่อสัตว์

๓. ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

กิจกรรมครั้งที่ ๑

๑. ผู้สอนสร้างบรรยากาศเชิงบวกในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ด้วยการกล่าวทักทายผู้เรียนด้วยความ สุภาพ มีความเป็นกัลยาณมิตร

๒. ผู้เรียนนั่งกายตรง ผีอกสติด้วยการสังเกตลมหายใจของตนเองอย่างช้าๆ เมื่อสูดลมหายใจเข้า สังเกตลม หายใจเมื่อปล่อยลมหายใจออก และเมื่อจิตหรือความคิดเกิดความฟุ้งซ่านให้กลับมาจดจ่ออยู่ที่ลมหายใจเข้า-ออก ของตนเอง โดยใช้เวลาสั้นๆ ประมาณ ๕ นาที (ทั้งนี้ผู้สอนอาจใช้เทคนิคการฝึกสติแบบอื่นๆ เช่น เกม, เพลงฝึกสติ, กิจกรรมการเคลื่อนไหว ที่ง่ายและฝึกสติสำหรับผู้เรียน)

๓. ผู้สอนชวนผู้เรียนสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับสัตว์เลี้ยงที่ตนเองชอบ

- ๑) นักเรียนชอบสัตว์เลี้ยงใดบ้าง
- ๒) ที่บ้านของนักเรียนมีสัตว์เลี้ยงอะไรบ้าง
- ๓) ทำไมนักเรียนจึงชอบเลี้ยงสัตว์ตัวนั้น

๔) ถ้ามีคนมารังแก ทำร้ายสัตว์เลี้ยงของเรา นักเรียนชอบหรือไม่ เพราะอะไร

๔. ผู้สอนกระตุ้นความสนใจใฝ่รู้โดยการเล่านิทานเรื่อง “เด็กตรึงผึ้ง” ให้ผู้เรียนฟัง โดยมีเนื้อเรื่องย่อดังนี้

“มีเด็กคนหนึ่ง พอเห็นผึ้งแล้วอยากได้ แต่ก็ไม่รู้วิธี จึงเอาไม้ตรึงผึ้งและเอาก่อนหินขว้างรังผึ้งตกลงมา ผึ้งผึ้งแตกรัง บินมารุมต่อยเด็กคนนั้นจนบวมไปหมดทั้งตัว เด็กคนนั้นร้องไห้ เจ็บปวดแสนสาหัส โชคดีที่แม่มาพบ เข้า จึงได้รับพาไปโรงพยาบาลให้หมอรักษาได้ทัน ถ้าไม่มีใครไปพบก็จะต้องตาย เพราะพิษของผึ้งไม่ไหว”

๕. ผู้สอนชวนผู้เรียนสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน โดยใช้คำถามกระตุ้นความคิดผู้เรียน ผู้สอนบันทึก คำตอบของผู้เรียนลงบนกระดาน ดังนี้

- ๑) นักเรียนควรเอาแบบอย่างของเด็กที่ทำร้ายรังผึ้งหรือไม่ เพราะอะไร
- ๒) โทษหรือผลร้ายของเด็กคนนั้น ที่ได้เบียดเบียนและทำร้ายรังผึ้ง คืออะไรบ้าง
- ๓) ถ้าเด็กคนนั้นไม่ทำร้ายรังผึ้ง จะเกิดผลดีกับตัวเขาเองและรังผึ้งอย่างไรบ้าง

๔) เมื่อนักเรียนเห็นสัตว์มีพิษ แม้เราจะไม่ทำร้ายเขาก็ตาม แต่เราต้องหลีกเลี่ยงให้ห่างไกลสัตว์มีพิษนั้นด้วย เช่น งู ตะขาบ ผึ้ง ต่อ อื่นๆ เป็นต้น ไข่หรือไม่ เพราะอะไร

๖. ผู้เรียนแบ่งกลุ่มละ ๓-๔ คนแบบคละชั้น (ชั้น ป.๑-๒-๓) เพื่อทำกิจกรรม “ชีวิตที่หวงแหน” จากนั้นให้ผู้เรียนตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมาจับฉลากชื่อสัตว์เลี้ยง (ผู้สอนควรกำหนดเป็นสัตว์เลี้ยง ที่เป็นมิตรเป็นคุณกับมนุษย์ และผู้เรียนสามารถที่จะแสดงความเมตตากรุณาได้ตามกำลังของผู้เรียน ตัวอย่างเช่น สุนัข แมว ปลา นก ไก่ กระต่าย เป็นต้น หรือจากคำตอบของผู้เรียนในข้อที่ ๓,๑)

๗. ผู้เรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันระดมความคิด และร่วมกันแสวงหาข้อมูลความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เช่น ตำรา หนังสือ หรือแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ เกี่ยวกับการแสดงความรักความกรุณาต่อสัตว์เลี้ยงของกลุ่ม ลงใบงานกิจกรรมที่ ๑ การทำความดีต่อสัตว์เลี้ยง โดยจัดทำในลักษณะแผนผังความคิด (mind mapping)

๘. ผู้เรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานที่หน้าชั้นเรียน โดยนำเสนอกลุ่มละ ๕ นาที

๙. ผู้สอนชวนผู้เรียนแต่ละคนเลือกวิธีการปฏิบัติต่อสัตว์เลี้ยงที่กลุ่มตนเองได้สร้างสรรค์พัฒนาขึ้น ที่ตนเองสนใจ ๑-๒ วิธีการ นำไปทดลองปฏิบัติกับสัตว์เลี้ยงของตนเองที่บ้าน ภายใน ๑ สัปดาห์ พร้อมบันทึกผลการปฏิบัติกับสัตว์เลี้ยงของตนเอง ลงในแบบบันทึกการทำความดี เพื่อส่งผู้สอนในการทำกิจกรรมครั้งถัดไป

กิจกรรมครั้งที่ ๒

๑. ผู้สอนสร้างบรรยากาศเชิงบวกในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ด้วยการกล่าวทักทายผู้เรียนด้วยความสุภาพ มีความเป็นกัลยาณมิตร

๒. ผู้เรียนนั่งกายตรง ผีอกสติด้วยการสังเกตลมหายใจของตนเองอย่างช้าๆ เมื่อสูดลมหายใจเข้า สังเกตลมหายใจเมื่อปล่อยลมหายใจออก และเมื่อจิตหรือความคิดเกิดความฟุ้งซ่านให้กลับมาจดจ่ออยู่ที่ลมหายใจเข้า-ออกของตนเอง โดยใช้เวลาสั้นๆ ประมาณ ๕ นาที (ทั้งนี้ ผู้สอนอาจใช้เทคนิคการฝึกสติแบบอื่นๆ ก็ได้ ที่มีความเหมาะสมกับผู้เรียน และที่ไม่ใช้วิธีการนั่งสมาธิ)

๓. ผู้เรียนกลุ่มเดิมร่วมกันถอดบทเรียนจากปฏิบัติกับสัตว์เลี้ยงของตนเอง ลงในใบงานกิจกรรมที่ ๒ ผลการทำความดีต่อสัตว์ ตามประเด็นที่กำหนดให้ต่อไปนี้

๑) ความรู้สึกชอบ/ความประทับใจ จากการปฏิบัติกับสัตว์เลี้ยงนั้นคืออะไร

๒) การปฏิบัติต่อสัตว์เลี้ยง เกิดผลดีกับนักเรียน และเกิดผลดีกับสัตว์นั้นอย่างไร

๓) ปัญหาและอุปสรรคของการปฏิบัติต่อสัตว์เลี้ยงนั้นคืออะไรบ้าง

๔) แนวทางปรับปรุงเพื่อให้การปฏิบัติต่อสัตว์เลี้ยงของตนเองดีขึ้น ควรทำอย่างไร

๔. ผู้เรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานที่หน้าชั้นเรียน กลุ่มละ ๕ นาที ผู้สอนชื่นชมผลงานและความสามารถในการทำความดีด้วยความรักกรุณาต่อสัตว์เลี้ยงทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียม

๕. ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปกิจกรรม “ชีวิตที่หวงแหน” โดยสนทนาด้วยคำถาม R-C-A เพื่อนำไปสู่การพัฒนาทักษะชีวิตทางด้านศีลธรรม โดยบันทึกคำตอบของผู้เรียนลงบนกระดาน

R : นักเรียนคิดว่าทุกชีวิตรักตัวกลัวตาย หวงแหนชีวิตของเขา หรือไม่ เพราะอะไร

C : จากการปฏิบัติต่อสัตว์เลี้ยงที่ผ่านมา นักเรียนสามารถปฏิบัติต่อเพื่อนในชั้นเรียนด้วยความรักความกรุณาได้หรือไม่ เพราะอะไร

A : นักเรียนจะปฏิบัติต่อเพื่อนในชั้นเรียน ด้วยความรักความกรุณาด้วยวิธีการใดบ้าง

๔. สื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้

๑. นิทานเรื่องตีสั่งช้าง
๒. ใบงานกิจกรรมที่ ๑ การทำความดีต่อสัตว์เลี้ยง
๓. ใบงานกิจกรรมที่ ๒ ผลการทำความดีต่อสัตว์เลี้ยง
๔. แบบบันทึกการทำความดีต่อสัตว์เลี้ยง
๕. แหล่งการเรียนรู้ออนไลน์
๖. แหล่งการเรียนรู้อื่นๆ ตามความต้องการของผู้เรียน

๕. การวัดและการประเมินผล

จุดประสงค์	วิธีการประเมิน	เครื่องมือประเมิน	เกณฑ์การผ่าน
๑. ระบุโทษของการเบียดเบียนสัตว์และประโยชน์ของการไม่เบียดเบียนสัตว์ได้	การตอบคำถาม	ประเมินการตอบคำถาม	ตอบคำถามได้
๒. กำหนดวิธีการแสดงความรักความกรุณาต่อสัตว์เลี้ยงได้	การตรวจสอบผลงาน การสังเกตพฤติกรรม	แบบประเมินผลงาน แบบสังเกตพฤติกรรม	ระดับดีขึ้นไป
๓. สามารถปฏิบัติต่อสัตว์เลี้ยงนั้นด้วยความรักความกรุณาได้	การปฏิบัติต่อสัตว์เลี้ยง	แบบประเมินการทำความดี	ระดับดีขึ้นไป
๔. มีความรักความปรารถนาดีต่อสัตว์ ไม่เบียดเบียน รังแกหรือทำร้าย	การปฏิบัติต่อสัตว์เลี้ยง	แบบประเมินการทำความดี	ระดับดีขึ้นไป

ใบงานกิจกรรมที่ ๑ “ทำความดีต่อสัตว์เลื้อยง”

คำชี้แจง ให้นักเรียนร่วมกันระดมความคิดว่า สัตว์เลื้อยงที่นักเรียนจะต้องดูแลเป็นมิตร ให้คุณ ให้โทษ กับคนอย่างไร และหากนักเรียนจะดูแลให้ดีด้วยความรักความกรุณา นักเรียนควรปฏิบัติ อย่่างไรต่อสัตว์เลื้อยงนั้น

เป็นมิตรกับคนอย่างไร	ชื่อสัตว์เลื้อยงที่ต้องดูแล	ให้คุณกับคนอย่างไร
ให้โทษกับคนอย่างไร		ควรจะดูแลให้ดีอย่างไร

ชื่อสมาชิกกลุ่ม.....

แบบบันทึกการทำความดีต่อสัตว์เลี้ยง
(สำหรับนักเรียนบันทึกผล)

ชื่อนักเรียน.....นามสกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนบันทึกผลการปฏิบัติต่อสัตว์เลี้ยงของตนเอง ตามจำนวนครั้งที่นักเรียนได้ปฏิบัติ

ชื่อสัตว์เลี้ยงที่ดูแล.....			
ครั้งที่	วัน/เดือน/พ.ศ./เวลา	วิธีการปฏิบัติ/การดูแล	ผลที่เกิดขึ้นกับสัตว์
๑			
๒			
๓			
๔			
๕			

ใบงานกิจกรรมที่ ๒ ผลการทำความดีต่อสัตว์เลี้ยง

คำชี้แจง ให้นักเรียนร่วมกันสรุปผลการทำความดีต่อสัตว์เลี้ยงตามหัวข้อที่กำหนดให้ โดยวาดภาพ และตกแต่งระบายสีให้สวยงาม ตามความถนัดและความคิดสร้างสรรค์

๑. ผลดีที่เกิดขึ้นกับนักเรียน

๒. ผลดีที่เกิดขึ้นกับสัตว์

สรุปผลกิจกรรม
“ทำดีต่อสัตว์เลี้ยง”

๓. ปัญหาจากการปฏิบัติ

๔. แนวทางการดูแลให้ดียิ่งขึ้น

ชื่อสมาชิกกลุ่ม.....
.....

แบบประเมินการทำความดีต่อสัตว์เลี้ยง

คำชี้แจง แบบประเมินนี้ผู้สอนใช้ประเมินผลการปฏิบัติจากแบบบันทึกการทำความดีต่อสัตว์เลี้ยง เมื่อผู้สอนเห็นว่าผู้เรียนปฏิบัติอยู่ในระดับใด ก็ให้ทำ ✓ ลงในช่องคะแนนระดับการปฏิบัตินั้น

เลขที่	ชื่อ-นามสกุล	ระดับการปฏิบัติ			ผ่าน/ ไม่ผ่าน
		ดีมาก	ดี	พอใช้	

รายละเอียดเกณฑ์การให้คะแนน

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ		
	(ดีมาก) ๓ คะแนน	(ดี) ๒ คะแนน	(พอใช้) ๑ คะแนน
การปฏิบัติต่อสัตว์เลี้ยง	ปฏิบัติหรือมีการดูแลสัตว์เลี้ยงด้วยวิธีการที่เป็นบวก สร้างสรรค์ เป็นมิตรที่ดีต่อสัตว์เลี้ยง ไม่เบียดเบียน หรือไม่ทำร้ายสัตว์เลี้ยงทุกครั้ง	ปฏิบัติหรือมีการดูแลสัตว์เลี้ยงด้วยวิธีการที่เป็นบวก สร้างสรรค์ เป็นมิตรที่ดีต่อสัตว์เลี้ยง แต่มีการเบียดเบียนหรือทำร้ายสัตว์เลี้ยงเป็นบางครั้ง	ปฏิบัติหรือมีการดูแลสัตว์เลี้ยงด้วยวิธีการที่เป็นบวก สร้างสรรค์ เป็นมิตรที่ดีต่อสัตว์เลี้ยง แต่มีการเบียดเบียนหรือทำร้ายสัตว์เลี้ยงเป็นบ่อยครั้ง

กิจกรรมที่ ๒ ของใคร ใครก็รัก

๑. สารสำคัญ

อทินนาทาน เป็นหลักเบญจศีลที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนงดเว้นการไม่ลักขโมย ไม่ฉก หรือหยิบฉวยของผู้อื่นไป โดยไม่ได้รับอนุญาตมาเป็นของตน ย่อมทำให้ทั้งตนเองและผู้อื่นเกิดความเดือดร้อน การรู้จักทำกิจการงานด้วยวิธีการที่ถูกต้อง หรือประกอบอาชีพที่สุจริตธรรม ย่อมทำให้สังคมเกิดความสันติสุข

๒. จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. ผู้เรียนระบุโทษของการลักขโมยและผลดีของการไม่ลักขโมยได้
๒. ผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์วิธีการไม่ลักขโมยทรัพย์สินของผู้อื่นได้
๓. ผู้เรียนรู้จักมีความเคารพ ซื่อสัตย์ ไม่ละเมิดด้วยการขโมยสิ่งของหรือทรัพย์สินของผู้อื่นมาเป็นของตน

๓. ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

กิจกรรมครั้งที่ ๑

๑. ผู้สอนสร้างบรรยากาศเชิงบวกในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ด้วยการกล่าวทักทายผู้เรียนด้วยความสุภาพ มีความเป็นกัลยาณมิตร จากนั้นผู้สอนนำพาผู้เรียนสวดมนต์บูชาพระรัตนตรัยแปล (อรหัง สัมมาสัมพุทโธ ภควา พระผู้มีพระภาคเจ้าเป็นพระอรหันต์...ฯ)

๒. ผู้เรียนนั่งกายตรง ผีกลสติด้วยการสังเกตลมหายใจของตนเองอย่างช้าๆ เมื่อสูดลมหายใจเข้า สังเกตลมหายใจเมื่อปล่อยลมหายใจออก และเมื่อจิตหรือความคิดเกิดความฟุ้งซ่านให้กลับมาจดจ่ออยู่ที่ลมหายใจเข้า-ออกของตนเอง โดยใช้เวลาสั้นๆ ประมาณ ๕ นาที (ทั้งนี้ผู้สอนอาจใช้เทคนิคการฝึกสติแบบอื่นๆ เช่น เกม, เพลงฝึกสติ, กิจกรรมการเคลื่อนไหว ที่ง่ายและฝึกสติสำหรับผู้เรียน)

๓. ผู้สอนชวนผู้เรียนสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการไม่ขโมยสิ่งของหรือทรัพย์สินของผู้อื่น ๑) ถ้ามีคนมาลักขโมยน้ำ ขนม และอาหารของเรา จะรู้สึกอย่างไร ๒) ทำไมนักเรียนจึงมีความรู้สึกเช่นนั้น

๔. ผู้สอนชวนสนทนาพูดคุยต่อว่า “แสดงว่าทุกคนต่างมีของรักของหวง ไม่ชอบให้ใครมาหยิบ ฉก แอบขโมยสิ่งของของเราไปเป็นของตนเอง ใช่หรือไม่”

๕. ผู้สอนกระตุ้นความสนใจใฝ่รู้โดยการเปิดคลิปวิดีโอ “ความซื่อสัตย์ของเด็กญี่ปุ่น” ให้ผู้เรียนรับชมและสังเกตเรื่องราวต่าง ๆ ที่อยู่ในคลิปวิดีโอ

๖. ผู้สอนชวนผู้เรียนสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน โดยใช้คำถามกระตุ้นความคิด ผู้สอนบันทึกคำตอบของผู้เรียนลงบนกระดาน ดังนี้

๑) เด็กที่อยู่ในคลิปวิดีโอ นำเอากระเป๋เงินไปคืนเจ้าของ เป็นสิ่งที่ถูกต้องหรือไม่ เพราะอะไร

๒) ในสังคมเราถ้ามีคนแบบเด็กๆ ที่อยู่ในคลิปวิดีโอ นักเรียนคิดว่าสังคมเราจะเป็นอย่างไร

๓) ถ้าเด็กเหล่านั้นไม่นำกระเป๋เงินไปคืนเจ้าของ จะเกิดสิ่งไม่ดีอะไรตามมาบ้าง

๔) ถ้านักเรียนอยู่ในเหตุการณ์คลิปวิดีโอ นักเรียนจะทำอย่างไร ทำไมจึงทำเช่นนั้น

๗. ผู้เรียนแบ่งกลุ่มละ ๓-๔ คน (ละชั้น ป.๑-๒-๓) จากนั้นแต่ละกลุ่มรับใบงานกิจกรรมที่ ๑ ของรักเขา เขาต้องได้คืน เพื่อร่วมกันระดมความคิดหาวิธีการแสดงออกถึงความซื่อสัตย์ที่มีต่อสิ่งของหรือทรัพย์สินของผู้อื่น

๘. แต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานของตนเอง ที่หน้าชั้นเรียน โดยนำเสนอกลุ่มละ ๓ นาที

๙. ผู้สอนเปิดโอกาสและสนับสนุนให้ผู้เรียนได้นำวิธีการที่ได้เรียนรู้จากการทำกิจกรรม ไปใช้ชีวิตจริงของตนเองภายใน ๑ สัปดาห์ พร้อมบันทึกผลการปฏิบัติกิจกรรม ลงในแบบบันทึกคุณสมบัติของคนดี เพื่อส่งผู้สอนในการทำกิจกรรมครั้งถัดไป

กิจกรรมครั้งที่ ๒

๑. ผู้สอนสร้างบรรยากาศเชิงบวกในห้องเรียน ด้วยการกล่าวทักทายผู้เรียนด้วยความสุภาพ มีความเป็นกัลยาณมิตร จากนั้นผู้สอนนำพาผู้เรียนสวดมนต์บูชาพระรัตนตรัยแบบแปล (อรหัง สัมมาสัมพุทโธ ภควา พระผู้มีพระภาคเจ้าเป็นพระอรหันต์...ฯ)

๒. ผู้สอนนำพาผู้เรียนฝึกสติด้วยการสังเกตลมหายใจของตนเองอย่างช้าๆ เมื่อสูดลมหายใจเข้า สังเกตลมหายใจเมื่อปล่อยลมหายใจออก และเมื่อจิตหรือความคิดเกิดความฟุ้งซ่านให้กลับมาจดจ่ออยู่ที่ลมหายใจเข้า-ออกของตนเอง โดยใช้เวลานั่งประมาณ ๕ นาที (ทั้งนี้ ผู้สอนอาจใช้เทคนิคการฝึกสติแบบอื่นๆ ก็ได้ ที่มีความเหมาะสมกับผู้เรียน และที่ไม่ใช้วิธีการนั่งสมาธิ)

๓. ผู้เรียนกลุ่มเดิมร่วมกันถอดบทเรียนจากปฏิบัติกิจกรรมของตนเองร่วมกับเพื่อนในกลุ่ม ลงในใบงานกิจกรรมที่ ๒ ดอกไม้แห่งความซื่อสัตย์ ตามประเด็นที่กำหนดให้ต่อไปนี้

๑) ผลดีที่เกิดขึ้นกับนักเรียนจากการแสดงความซื่อสัตย์ต่อทรัพย์สินของผู้อื่น

๒) ผลดีที่เกิดขึ้นกับเจ้าของสิ่งของหรือทรัพย์สินนั้น

๓) สิ่งที่ได้ดีจากการปฏิบัติต่อความซื่อสัตย์ต่อทรัพย์สินของผู้อื่น

๔) สิ่งที่ยังทำได้ไม่ดีจากการปฏิบัติต่อความซื่อสัตย์ต่อทรัพย์สินของผู้อื่น

๕) แนวทางที่ควรปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติต่อความซื่อสัตย์ต่อทรัพย์สินของผู้อื่นให้ดียิ่งขึ้น

๔. ผู้เรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานที่หน้าชั้นเรียน กลุ่มละ ๕ นาที

๕. ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปกิจกรรม “ของใคร ใครก็รัก” โดยสนทนาด้วยคำถาม R-C-A เพื่อนำไปสู่การพัฒนาทักษะชีวิตทางด้านศีลธรรม ผู้สอนบันทึกคำตอบของผู้เรียนลงบนกระดาน

R : นักเรียนคิดว่าการมีความซื่อสัตย์ ไม่ขโมยสิ่งของหรือทรัพย์สินผู้อื่นมาเป็นของตนเอง เป็นสิ่งที่ควรกระทำตลอดไปในชีวิต หรือไม่ เพราะอะไร

C : ถ้านักเรียนทำความดีโดยไม่ลักขโมยสิ่งของหรือทรัพย์สินของผู้อื่น จะเกิดสิ่งที่ดีกับนักเรียนและคนอื่น อย่างไร

A : หลังจากนั้นเมื่อเจอสิ่งของหรือทรัพย์สินของผู้อื่นที่ไม่ใช่ของเรา นักเรียนควรปฏิบัติตนอย่างไร

๔. สื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้

๑. คลิปวิดีโอ ความซื่อสัตย์ของเด็กญี่ปุ่น

๒. ใบงานกิจกรรมที่ ๑ คนดีที่ซื่อสัตย์

๓. ใบงานกิจกรรมที่ ๒ ดอกไม้แห่งความซื่อสัตย์

๔. แบบบันทึกกิจกรรม คุณสมบัติของคนดี

๕. แหล่งการเรียนรู้ออนไลน์

๖. แหล่งการเรียนรู้อื่นๆ ตามความต้องการของผู้เรียน

๕. การวัดและการประเมินผล

จุดประสงค์	วิธีการประเมิน	เครื่องมือประเมิน	เกณฑ์การผ่าน
๑. ระบุโทษของการลักขโมยและผลดีของการไม่ลักขโมยได้	การตอบคำถาม	แบบตอบคำถาม	ตอบคำถามได้
๒. สามารถสร้างสรรค์วิธีการไม่ลักขโมยทรัพย์สินของผู้อื่นได้	การตรวจสอบผลงาน การสังเกตพฤติกรรม	แบบประเมินผลงาน แบบสังเกตพฤติกรรม	ระดับดีขึ้นไป
๓. รู้จักมีความเคารพ ซื่อสัตย์ ไม่ละเมิดด้วยการขโมยสิ่งของหรือทรัพย์สินของผู้อื่นมาเป็นของตน	พิจารณาจากการตอบคำถาม R-C-A	แบบประเมินการตอบคำถาม R-C-A	ระดับดีขึ้นไป

คลิปวิดีโอ “ความซื่อสัตย์ของเด็กญี่ปุ่น”

ใบงานกิจกรรมที่ ๑ “ของรักเขา เขาต้องได้คืน”

คำชี้แจง ให้นักเรียนร่วมกันระดมความคิดหาวิธีการแสดงความซื่อสัตย์ต่อสิ่งของหรือทรัพย์สินของผู้อื่น ตามสถานการณ์ที่กำหนดให้ ดังนี้

สถานการณ์ที่เกิดขึ้น	วิธีการที่ควรปฏิบัติต่อสิ่งของ หรือทรัพย์สินของผู้อื่น
๑. นักเรียนมองเห็นครุฑลิ้มกระเป๋าสตางค์ในห้องเรียน	
๒. นักเรียนเห็นปิยวัฒน์ทำปากกาหายในห้องเรียน	
๓. นักเรียนเห็นสมหมายลืมโทรศัพท์มือถือไว้ที่สนามฟุตบอล	
๔. นักเรียนเห็นเงินแบงค์ ๑๐๐ บาท ของแม่ตกหล่นอยู่ใต้โต๊ะห้องนั่งเล่นในบ้าน	
๕. นักเรียนไปทำบุญที่วัด แต่เห็นเงินเหรียญ ๑๐ บาท วางอยู่บนพื้นไม่ในศาลาวัด	
๖. นักเรียนเห็นปากกาที่สวยงามวางอยู่บนอ่างล้างหน้าในห้องน้ำ	
๗. นักเรียนไปซื้อสบู่ที่ร้านค้า แม่ค้าทอนเงินเกินมา ๕ บาท	
๘. นักเรียนเห็นเงิน ๑๐ บาท ของใครก็ไม่รู้วางอยู่บนสนามหญ้าที่สนามเด็กเล่น	

ชื่อสมาชิกกลุ่ม.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนแต่ละคนบันทึกผลการทำความดีด้วยความซื่อสัตย์ต่อสิ่งของหรือทรัพย์สินของผู้อื่น ที่พบเจอในชีวิตประจำวัน เช่น ที่โรงเรียน บ้าน วัด ชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่

๑. ระบุเหตุการณ์ที่นักเรียนเห็นสิ่งของหรือทรัพย์สินของผู้อื่น
๒. บอกวิธีการปฏิบัติที่นักเรียนแสดงออกถึงความซื่อสัตย์ต่อสิ่งของหรือทรัพย์สินของผู้อื่น
๓. บอกวันที่ เดือน ปี และเวลา ที่นักเรียนได้แสดงความซื่อสัตย์ต่อสิ่งของหรือทรัพย์สินของผู้อื่น

[illegible]

ใบงานกิจกรรมที่ ๒ ดอกไม้แห่งความซื่อสัตย์

คำชี้แจง ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันสรุปผลการทำกิจกรรมคุณสมบัติของคนดีของตนเองร่วมกับเพื่อนในกลุ่ม

ผลจากการทำกิจกรรม “คุณสมบัติของคนดี”

ผลดีที่เกิดขึ้นกับตนเอง

๑.....
๒.....
๓.....
๔.....

ผลดีที่เกิดกับเจ้าของทรัพย์สิน

๑.....
๒.....
๓.....
๔.....

สิ่งที่ทำได้ดีจากการปฏิบัติ

๑.....
๒.....
๓.....
๔.....

สิ่งที่ยังทำได้ไม่ดีจากการปฏิบัติ

๑.....
๒.....
๓.....
๔.....

วิธีการปรับปรุงการปฏิบัติให้ดียิ่งขึ้น

๑.....
๒.....
๓.....
๔.....

ชื่อสมาชิกกลุ่ม.....
.....

กิจกรรมที่ ๓ รักกันให้เป็น

๑. สารสำคัญ

กามะสุมิจฉาจารา เป็นหลักเบญจศีลที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนงดเว้นจากการล่วงละเมิดทางเพศผู้อื่น ซึ่งเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นได้กับทุกเพศทุกวัย โดยเฉพาะในเด็กวัยเรียนที่อยู่ในสังคมและวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป ที่อาจนำไปสู่การละเมิดทางเพศตามมา การสำรวมอินทรีย์ระวัง เคารพสิทธิในร่างกายของผู้อื่น และการป้องกันตนเองจากการถูกละเมิดทางเพศ ย่อมทำให้ตนเองปลอดภัยได้

๒. จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. ผู้เรียนสามารถแยกแยะพฤติกรรมการถูกละเมิดหรือคุกคามทางเพศได้
๒. ผู้เรียนสามารถบอกแนวทางการป้องกันตนเองจากการถูกละเมิดหรือคุกคามทางเพศได้
๓. ผู้เรียนรู้จักการให้เกียรติ เคารพในสิทธิร่างกายของผู้อื่น

๓. ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

กิจกรรมครั้งที่ ๑ (ของฉัน ของเธอ ของเรา)

๑. ผู้สอนสร้างบรรยากาศเชิงบวกในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ด้วยการกล่าวทักทายผู้เรียนด้วยความสุภาพ มีความเป็นกัลยาณมิตร จากนั้นผู้สอนนำพาผู้เรียนสวดมนต์บูชาพระรัตนตรัยแปล (อรหัง สัมมาสัมพุทโธ ภควา พระผู้มีพระภาคเจ้าเป็นพระอรหันต์...ฯ)

๒. ผู้เรียนนั่งกายตรง ผีกลสติด้วยการสังเกตลมหายใจของตนเองอย่างช้าๆ เมื่อสูดลมหายใจเข้า สังเกตลมหายใจเมื่อปล่อยลมหายใจออก และเมื่อจิตหรือความคิดเกิดความฟุ้งซ่านให้กลับมาจดจ่ออยู่ที่ลมหายใจเข้า-ออกของตนเอง โดยใช้เวลาสั้นๆประมาณ ๕ นาที (ทั้งนี้ผู้สอนอาจใช้เทคนิคการฝึกสติแบบอื่นๆ เช่น เกม, เพลงฝึกสติ, กิจกรรมการเคลื่อนไหว ที่ง่ายและฝึกสติสำหรับผู้เรียน)

๓. ผู้สอนกระตุ้นความสนใจผู้เรียนโดยสนทนาเกี่ยวกับของใช้ส่วนตัวว่ามีอะไรบ้าง (เช่น ปากกา ดินสอ ยางลบ และอื่นๆ เป็นต้น) จากนั้นให้ผู้เรียนทุกคนนำสิ่งของตนเองคนละ ๑ ชิ้น มากองรวมกันไว้บนโต๊ะหน้าชั้นเรียน (ควรวางไว้บนโต๊ะ ในกล่อง หรือตะกร้าก็ได้) จากนั้นให้ทุกคนกลับมาที่นั่งเดิม

๔. ผู้เรียนทุกคนออกมาหยิบสิ่งของที่เป็นของตัวเองกลับคืนไป แล้วกลับไปนั่งที่เดิม จากนั้นผู้สอนถามคำถามทีละข้อ เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนตอบคำถามช่วยกัน

- ๑) ทำไมทุกคนจึงหยิบของของตัวเองได้ถูกต้อง (เช่น จำของตัวเองได้ ฯลฯ)
- ๒) ทำไมไม่มีใครหยิบของของคนอื่น (เช่น ครูสั่ง กลัวเพื่อนว่า ฯลฯ)
- ๓) เป็นไปได้หรือไม่ที่จะมีคนหยิบของของคนอื่น
- ๔) นักเรียนจะรู้สึกอย่างไร เวลาไม่มีใครมาหยิบของของเราไป

๕. ผู้สอนชวนผู้เรียนสนทนาต่อว่า “สิ่งของที่เป็นของของเรา เราก็จะรักหวงแหน ไม่มีใครชอบที่ต้องการอยากให้คนอื่นมาพรากสิ่งของ หรือของรักของหวง ของเราไป”

๖. ผู้เรียนร่วมกันสรุปความหมายคำว่า “ของฉัน” “ของเธอ” และ “ของเรา” ว่าหมายถึงอะไร โดยผู้สอนจับประเด็นความหมายที่ถูกต้อง แล้วบันทึกคำตอบของผู้เรียนลงบนกระดาน โดยอาจจัดทำเป็นตาราง ๓ ช่อง

ของฉัน	ของเธอ	ของเรา

ผู้สอนให้ความรู้เพิ่มเติมแก่ผู้เรียนเกี่ยวกับความหมายของคำดังกล่าว “ของฉัน” หมายถึง สิ่งของที่เป็นสมบัติส่วนตัวของใครคนใดคนหนึ่งที่มีเจ้าของอยู่แล้ว “ของเธอ” หมายถึง สิ่งของที่เป็นสมบัติของผู้อื่น ที่ห้ามไปหยิบ ลักขโมยของเขามาเป็นของตนเอง และ “ของเรา” หมายถึง สิ่งของที่เป็นของส่วนกลางที่เราทุกคนใช้ร่วมกัน ดูแลช่วยกัน

๗. ผู้สอนถามคำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนช่วยกันระดมความคิดว่า “สิ่งของอะไรบ้างที่เป็นของเรา” (ให้เวลาผู้เรียนคิด) แล้วตอบคำถาม (เช่น ห้องเรียน โต๊ะ เก้าอี้ ห้องน้ำ กระดานดำ สนามกีฬา ฯลฯ) จากนั้นผู้สอนสรุปว่า เราเรียกสิ่งของที่คนจำนวนมากใช้ร่วมกันว่า “สิ่งของสาธารณะ” หรือ “ของใช้ส่วนรวม”

๘. ผู้สอนถามคำถามผู้เรียนเพื่อให้เห็นคุณค่าความสำคัญของของใช้ส่วนรวม “นักเรียนคิดว่า ของใช้ส่วนรวม เราจำเป็นต้องช่วยกันดูแลไหม ทำไมต้องช่วยกันดูแล” จากนั้นถามคำถามเชื่อมโยงไปสู่ชีวิตจริงในห้องเรียนของผู้เรียน

๑) ตอนนี้สิ่งของที่อยู่ในห้องเรียน เป็นของฉัน ของเธอ หรือของเรา (เป็นของเรา)

๒) มีสิ่งของอะไรบ้างในห้องเรียนของเรา ที่นักเรียนดูแลแล้ว ไม่สะอาด ไม่เรียบร้อย ดูสกปรก (กระตุ้นให้ผู้เรียนสังเกตสิ่งแวดล้อมในห้องเรียน เช่น โต๊ะ โต๊ะ เก้าอี้ พื้นห้อง หน้าต่าง กระดาน ฯลฯ)

๓) นักเรียนจะทำอะไรเพื่อให้ห้องเรียนของเราน่าอยู่ น่าเรียน (เก็บ ทำความสะอาด)

๔) เราทุกคนมาช่วยกันดูแลรักษาห้องเรียนของเรา ดีหรือไม่

๙. จากนั้นผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนมีการประชุมวางแผนเพื่อช่วยกันจัด เก็บ รักษา ดูแลทำความสะอาด สิ่งของที่อยู่ในห้องเรียนให้สะอาด น่าอยู่ ได้ด้วยตนเอง (ขั้นนี้ผู้สอนต้องให้ผู้เรียนคิด วางแผนทำด้วยตนเอง อย่าคิดแทน ทำแทนเป็นอันขาด ต้องให้ผู้เรียนเป็นเจ้าของการออกแบบการทำงานหรือเป็นเจ้าของการเรียนรู้ด้วยตนเอง)

๑๐. เมื่อผู้เรียนลงมือดูแลรักษาสิ่งของให้สะอาดแล้ว ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปกิจกรรม “ของฉัน ของเธอ ของเรา” โดยสนทนาด้วยคำถาม R-C-A เพื่อนำไปสู่การพัฒนาทักษะชีวิตทางด้านศีลธรรม ผู้สอนบันทึกคำตอบของผู้เรียนลงบนกระดาน

R : นักเรียนมองเห็นห้องเรียนของเราเป็นอย่างไร หลังจากทำความสะอาดเสร็จแล้ว

C : นักเรียนอยากให้ห้องเรียนของเราสะอาด น่าอยู่ น่าเรียนแบบนี้ตลอดไป นักเรียนควรจะต้องทำอะไร

A : ถ้านักเรียนอยากให้สิ่งของต่าง ๆ ที่เป็นของใช้สาธารณะร่วมกัน เช่น สิ่งของต่าง ๆ ที่อยู่ในบ้าน ที่โรงเรียน ชุมชน หรือในวัดของนักเรียน ให้ใช้ได้ยาวนาน ๆ นักเรียนจะมีวิธีการใช้สิ่งของเหล่านั้นอย่างไร

กิจกรรมครั้งที่ ๒ (ร่างกายฉัน ฉันเป็นเจ้าของ)

๑. ผู้สอนสร้างบรรยากาศเชิงบวกในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ด้วยการกล่าวทักทายผู้เรียนด้วยความสุภาพ มีความเป็นกัลยาณมิตร จากนั้นผู้สอนนำพาผู้เรียนสวดมนต์บูชาพระรัตนตรัยแปล (อรหัง สัมมาสัมพุทโธ ภควา พระผู้มีพระภาคเจ้าเป็นพระอรหันต์...ฯ)

๒. ผู้เรียนนั่งกายตรง ผีกลสดีด้วยการสังเกตลมหายใจของตนเองอย่างช้าๆ เมื่อสูดลมหายใจเข้า สังเกตลมหายใจเมื่อปล่อยลมหายใจออก และเมื่อจิตหรือความคิดเกิดความฟุ้งซ่านให้กลับมาจดจ่ออยู่ที่ลมหายใจเข้า-ออกของตนเอง โดยใช้เวลาสั้นๆประมาณ ๕ นาที (ทั้งนี้ ผู้สอนอาจใช้เทคนิคการฝึกสติแบบอื่นๆ ก็ได้ ที่มีความเหมาะสมกับผู้เรียน และไม่ใช่วิธีการนั่งสมาธิ)

๓. ผู้สอนกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยถามคำถามที่ละข้อเกี่ยวกับการเคารพในร่างกายของผู้อื่น แล้วบันทึกคำตอบของผู้เรียนลงบนกระดาน

๑) ร่างกายของนักเรียน ส่วนไหนของร่างกายที่นักเรียนชอบมากที่สุด (เช่น ตา หู แก้ม จมูก แขน ใบหน้า ขา ผม เป็นต้น) ทำไมนักเรียนจึงชอบร่างกายส่วนนั้นมากที่สุด

๒) สิ่งที่นักเรียนหวงแหนมากที่สุดในร่างกายของตนเอง คืออะไร เพราะอะไร

๔. ผู้สอนเล่านิทานเรื่อง “ปูกูลูกกับส้มแซ่” ให้ผู้เรียนฟัง เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิทางกายหรือคุกคามทางเพศของผู้อื่น (ควรอ่านให้ผู้เรียนฟัง)

๕. ผู้เรียนสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน โดยผู้สอนถามคำถามที่ละข้อ ดังนี้

๑) การกระทำของเด็กชายนิวตันและเด็กชายป๊อบ นักเรียนคิดว่าควรจะเป็นแบบอย่างหรือไม่ เพราะอะไร

๒) โทษของเด็กชายนิวตัน และเด็กชายป๊อบ ที่ชอบกลั่นแกล้ง ลวนลามทางเพศผู้อื่น เป็นอย่างไร

๓) เด็กหญิงปูกูลูกและเด็กหญิงส้มแซ่ เมื่อถูกกลั่นแกล้ง ลวนลามทางเพศ เกิดความรู้สึกอย่างไร

๔) ถ้ามีคนมากลั่นแกล้ง ลวนลามละเมิดสิทธิในร่างกายของนักเรียนเช่นนี้ นักเรียนจะรู้สึกอย่างไร

๖. แบ่งกลุ่มผู้เรียนกลุ่มละ ๔-๕ คน (แบบคละชั้น ป.๑-๒-๓) จากนั้นให้แต่ละกลุ่มทำใบงานกิจกรรมที่ ๑ โดยให้ช่วยกันแยกแยะว่าพฤติกรรมใดเป็นการละเมิดทางเพศในสิทธิร่างกายของผู้อื่น พร้อมทั้งบอกวิธีการป้องกันการล่วงละเมิด จากเรื่องของเด็กหญิงปูกูลูกและส้มแซ่

๗. จากนั้นให้แต่ละกลุ่มออกมานำเสนอผลงานที่หน้าชั้นเรียน จากนั้นให้ผู้เรียนนำผลงานติดไว้บนหลังห้อง (ถ้ามีพื้นที่สามารถติดได้)

๘. ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปกิจกรรม “ร่างกายของฉัน ฉันเป็นเจ้าของ” โดยสนทนาด้วยคำถาม R-C-A เพื่อนำไปสู่การพัฒนาทักษะชีวิตทางด้านศีลธรรม ผู้สอนบันทึกคำตอบของผู้เรียนลงบนกระดาน

R : นักเรียนคิดว่าการเคารพสิทธิในร่างกายของผู้อื่น เป็นสิ่งที่ควรกระทำหรือไม่

C : ที่ผ่านมานักเรียนเคยกลั่นแกล้ง ลวนลามละเมิดสิทธิในร่างกายของเพื่อนหรือไม่

A : ในการอยู่ร่วมกัน นักเรียนจะปฏิบัติตนที่ดีต่อเพื่อนผู้หญิงและเพื่อนผู้ชาย อย่างไร

๙. ผู้สอนให้ข้อมูลความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการเคารพสิทธิในร่างกายผู้อื่น ดังนี้

“ร่างกายของเรา เราเป็นเจ้าของ ผู้อื่นไม่มีสิทธิ์ที่จะมารังแก หรือสัมผัสร่างกายของเราแล้วทำให้เรารู้สึกไม่ดี เช่น อึดอัด ไม่ชอบ เจ็บปวด นักเรียนต้องรักษาสิทธิในร่างกายของเราเอง อย่าให้ใครมาลวนลาม ละเมิดหรือคุกคามทางเพศในร่างกายของเรา การที่เพื่อน หรือผู้อื่นมารังแก หรือสัมผัสผสม ห้ว แก้ม ก้น หรืออวัยวะส่วนใดของร่างกายของเรา แล้วทำให้เรารู้สึกไม่ดี โดยเฉพาะการสัมผัสอวัยวะส่วนที่ปกปิด นักเรียนจะต้องรักและหวงแหนร่างกาย ปกป้องตนเอง การแสดงออกโดยเคารพสิทธิร่างกายของผู้อื่น คือ การไม่ล่วงละเมิดสิทธิร่างกายผู้อื่น ทั้งคำพูดและการกระทำ ที่จะทำให้เขาไม่ชอบ โกรธ ไม่พอใจ การให้เกียรติผู้อื่นทั้งคำพูดและการกระทำ และการมีมารยาทคือการปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความสุภาพ”

กิจกรรมครั้งที่ ๓ (เรื่องใกล้ตัว ป้องกันได้)

๑. ผู้สอนสร้างบรรยากาศเชิงบวกในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ด้วยการกล่าวทักทายผู้เรียนด้วยความสุภาพ มีความเป็นกัลยาณมิตร จากนั้นผู้สอนนำพาผู้เรียนสวดมนต์บูชาพระรัตนตรัยแปล (อรหัง สัมมาสัมพุทโธ ภควา พระผู้มีพระภาคเจ้าเป็นพระอรหันต์...ฯ)

๒. ผู้เรียนนั่งกายตรง ผีกลสติด้วยการสังเกตลมหายใจของตนเองอย่างช้าๆ เมื่อสูดลมหายใจเข้า สังเกตลมหายใจเมื่อปล่อยลมหายใจออก และเมื่อจิตหรือความคิดเกิดความฟุ้งซ่านให้กลับมาจดจ่ออยู่ที่ลมหายใจเข้า-ออกของตนเอง โดยใช้เวลาสั้นๆประมาณ ๕ นาที (ทั้งนี้ ผู้สอนอาจใช้เทคนิคการฝึกสติแบบอื่นๆ ก็ได้ ที่มีความเหมาะสมกับผู้เรียน และไม่ใช่วิธีการนั่งสมาธิ)

๓. ผู้สอนเชื่อมโยงความรู้ประสบการณ์เดิมของผู้เรียนจากครั้งที่แล้ว โดยถามคำถามกระตุ้นการเรียนรู้ ดังนี้

๑) ครั้งที่แล้วนักเรียนได้ฟังเรื่องราวของเด็กหญิงปูกูกและเด็กหญิงส้มแซ่ แล้วรู้สึกอย่างไรบ้าง

๒) ถ้าจะมีคนมาลวนลามร่างกายของเราเหมือนกับเด็กหญิงปูกูกและเด็กหญิงส้มแซ่ นักเรียนจะยอมให้เกิดขึ้นไหม ทำไมจึงไม่ยอม

๓) ถ้านักเรียนไม่ยอมให้เรื่องแบบนี้เกิดขึ้นกับนักเรียน นักเรียนคิดว่าจะป้องกันตนเองได้หรือไม่

๔. ผู้สอนเล่ากรณีศึกษา “การล่วงละเมิดทางเพศน้องไบบิว” ให้นักเรียนฟัง เกี่ยวกับภัยคุกคามทางเพศใกล้ตัวผู้เรียน (ผู้สอนควรอ่านให้ผู้เรียนฟัง)

๕. ผู้เรียนสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน โดยผู้สอนถามคำถามที่ละข้อ ดังนี้

๑) นักเรียนคิดว่าน้องไบบิวถูกพ่อเลี้ยง ล่วงละเมิดทางเพศ เรื่องอะไร

๒) นักเรียนคิดว่า น้องไบบิวทำถูกต้องหรือไม่ ที่นำเรื่องที่ตนเองถูกพ่อเลี้ยงล่วงละเมิดไปเล่าให้ไบเฟิร์นและคุณครูฟัง เพราะอะไร

๖. ผู้เรียนแบ่งกลุ่มละ ๔-๕ คน (แบบคละชั้น ป.๑-๒-๓) แล้วให้แต่ละกลุ่มมารับใบงานกิจกรรมที่ ๒ ภัยร้ายใกล้ตัวหนู รู้ไว้ป้องกันได้ โดยให้ศึกษากรณีเรื่อง “การล่วงละเมิดทางเพศน้องไบบิว” แล้วช่วยกันคิดว่า “ถ้านักเรียนต้องตกอยู่ในสถานการณ์นั้น จะหาทางออกอย่างไร” เพื่อหาทางป้องกันตนเองจากการถูกล่วงละเมิดทางเพศ

๕. แต่ละกลุ่มนำเสนอแนวทางการป้องกันตนเองจากการถูกละเมิดหรือคุกคามทางเพศ ที่หน้าชั้นเรียน

๖. ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปกิจกรรม “ภัยร้ายใกล้ตัวหนู รู้ไว้ป้องกันได้” โดยสนทนาด้วยคำถาม R-C-A เพื่อนำไปสู่การพัฒนาทักษะชีวิตทางด้านศีลธรรม ผู้สอนบันทึกคำตอบของผู้เรียนลงบนกระดาน

R : นักเรียนคิดว่า ทำไมการถูกล่วงละเมิดทางเพศจึงเป็นสิ่งที่ยอมรับไม่ได้

C : ถ้านักเรียนไม่ป้องกันตนเองเมื่อถูกล่วงละเมิดทางเพศ จะเกิดผลร้ายอะไรตามมาบ้าง

A : ถ้านักเรียนต้องเจอเหตุการณ์ที่จะมีคนมาลวนลาม ล่วงละเมิดทางเพศของเรา นักเรียนจะหาทางออกอย่างไร

๗. ผู้สอนให้ข้อมูลความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการป้องกันการถูกละเมิดทางเพศ คือ

๑) ปกป้องสิทธิในร่างกายของเราโดยการแสดงออกให้ผู้กระทำรู้ในทันทีว่า เราเป็น “เจ้าของ” ในร่างกายของเรา เราไม่ชอบในสิ่งที่เขาทำและเขาไม่มีสิทธิ์ที่จะทำเช่นนั้น โดยการปฏิเสธทันทีหนีจากเหตุการณ์ และรีบขอความช่วยเหลือ

๒) หลีกเสี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงต่าง ๆ เช่น การเดินตามลำพังไปในที่เปลี่ยว การอยู่ตามลำพังในที่ลับตากับเพศตรงข้าม

๓) เมื่อรู้สึกผิดปกติหรือไม่ชอบมาพากล ให้นักเรียนรีบเลี่ยงออกจากสถานการณ์นั้น ๆ

๔. สื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้

๑. นิทานเรื่อง “ปูกูกับส้มแซ่”
๒. กรณีศึกษาเรื่อง “การล่อลวงละเมิดทางเพศน้องไบบว”
๓. ใบงานกิจกรรมที่ ๑ พฤติกรรมการล่อลวงละเมิดทางเพศผู้อื่น
๔. ใบงานกิจกรรมที่ ๒ ภัยร้ายใกล้ตัวหนู รู้ไว้ป้องกันได้
๕. แหล่งการเรียนรู้ออนไลน์
๖. แหล่งการเรียนรู้อื่นๆ ตามความต้องการของผู้เรียน

๕. การวัดและการประเมินผล

จุดประสงค์	วิธีการประเมิน	เครื่องมือประเมิน	เกณฑ์การผ่าน
๑. สามารถแยกแยะพฤติกรรมการถูกละเมิดหรือคุกคามทางเพศได้	การตรวจสอบผลงาน	แบบประเมินผลงาน	ระดับดีขึ้นไป
๒. สามารถบอกแนวทางการป้องกันตนเองจากการถูกละเมิดหรือคุกคามทางเพศได้	การตรวจสอบผลงาน การสังเกตพฤติกรรม	แบบประเมินผลงาน แบบสังเกตพฤติกรรม	ระดับดีขึ้นไป
๓. รู้จักการให้เกียรติ เคารพในสิทธิร่างกายของผู้อื่น	พิจารณาจากการตอบคำถาม R-C-A	แบบประเมินการตอบคำถาม R-C-A	ระดับดีขึ้นไป

นิทานเรื่อง “ปูกูลูกกับส้มแข่ง”

ณ โรงเรียนแห่งหนึ่ง เด็กนักเรียนผู้ชาย ๒ คน คือ เด็กขายนิวตัน เด็กชายป๊อบ ทั้งสองคนมีนิสัยชอบรังแก กลั่นแกล้งเพื่อนๆ ในห้องเรียน โดยเฉพาะชอบแกล้ง รังแกผู้หญิง เพศที่อ่อนแอกว่า เด็กหญิงปูกูลูกกับเด็กหญิงส้มแข่งซึ่งเป็นเพื่อนรักกัน มีอยู่วันหนึ่งช่วงพักเที่ยง เด็กหญิงส้มแข่งกำลังนั่งถักเปียผมให้เด็กหญิงปูกูลูกอยู่ใต้ต้นไม้ข้างสนามเด็กเล่น ปรากฏว่าเด็กขายนิวตัน เด็กชายป๊อบ เดินเข้ามาแกล้งเด็กหญิงปูกูลูกกับเด็กหญิงส้มแข่ง พุดจา ล้อเลียนว่า “ปูก้อวนดำ” “ส้มตาดี” เด็กขายนิวตันดึงผมและจับแก้มของเด็กหญิงปูกูลูก เด็กชายป๊อบจับก้นของเด็กหญิงส้มแข่ง เด็กหญิงปูกูลูกรู้สึกตกใจ และหวาดกลัวมาก ทำให้ยืนร้องไห้ รู้สึกเสียใจที่เพื่อนร่วมห้องมาทำแบบ นี้ เด็กหญิงส้มแข่งก็รู้สึกอาย ไม่ชอบ ไม่พอใจเป็นอย่างมาก ทำให้รู้สึกโกรธ ทนไม่ไหว จึงได้ตอยหน้าเด็กชายป๊อบ ไปหนึ่งที

จากนั้น เด็กหญิงปูกูลูกกับเด็กหญิงส้มแข่ง จึงได้วิ่งไปขอความช่วยเหลือกับคุณครูสมศรีที่กำลังเดินมาว่า “คุณครูคะ เด็กขายนิวตัน เด็กชายป๊อบ เขารังแก พุดจาล้อเลียนหนู และลวนลามทางเพศมาจับแก้มและจับก้น พวกหนูค่ะ” ครูสมศรีได้ยินดังนั้น จึงเรียกได้เด็กขายนิวตัน เด็กชายป๊อบ มาพบที่ห้องครูฝ่ายปกครอง แล้วพุดคุย เด็กชาย ๒ คนว่า “นี่พวกเธอแกล้งเพื่อนอีกแล้วใช่ไหม ทำไมพวกเธอนิสัยไม่ดีแบบนี้ พวกเธอแกล้งเพื่อนผู้หญิง เกินความเหมาะสมแล้วนะ พวกเธอไม่ให้เกียรติผู้หญิง แถมยังไปละเมิดคุกคามทางเพศร่างกายของเพื่อนอีกด้วย ด้วย ครูจะทำโทษพวกเธอ” เด็กขายนิวตัน เด็กชายป๊อบ ต่างก็พากันโกหกครู ไม่ยอมรับความจริงว่าไปลวนลาม คุกคามทางเพศร่างกายของผู้อื่น เมื่อครูฝ่ายปกครองค้นถาม ทั้ง ๒ คน จึงยอมรับสารภาพผิด จากนั้นคุณครูก็ให้ เด็กนักเรียนชายทั้งสามคนขอโทษเด็กหญิงปูกูลูกกับเด็กหญิงส้มแข่ง แล้วไปวิ่งรอบสนามฟุตบอล ๓ รอบ และกล่าว ตักเตือนว่าครั้งต่อไปอย่าทำอีก หากทำอีกครั้งจะเรียกผู้ปกครอง พ่อและแม่ของพวกเธอ มาพบครูใหญ่ที่โรงเรียน”

เด็กหญิงปูกูลูก และเด็กหญิงส้มแข่ง เมื่อกลับจากโรงเรียนไปถึงบ้าน อาการตกใจ รู้สึกหวาดกลัว ยังไม่หาย พ่อกับแม่ถามว่า “เป็นอะไรลูก” ทั้งสองคนต่างก็ตอบพ่อกับแม่ว่า ถูกเด็กขายนิวตัน เด็กชายป๊อบ ลวนลาม ร่างกายของหนูค่ะ เขาดึงผม จับแก้ม จับก้นหนูค่ะ หนูรู้สึกอายและกลัวมากค่ะ” พ่อกับแม่ได้ฟังแล้วรู้สึกโกรธที่ลูก ตนเองถูกรังแกเช่นนี้ วันรุ่งขึ้นพ่อกับแม่ของเด็กหญิงปูกูลูกและเด็กหญิงส้มแข่ง ก็ไปที่โรงเรียนเพื่อไปพบครูใหญ่ ว่าจะเอาเรื่องเด็กชายทั้งสองคนอย่างเด็ดขาด ครูใหญ่จึงได้เรียกผู้ปกครองของเด็กขายนิวตัน เด็กชายป๊อบ มาพบ ที่โรงเรียนเพื่อหาวิธีแก้ปัญหาร่วมกัน จึงได้ข้อสรุปว่า ต่อไปถ้าเด็กขายนิวตันและเด็กชายป๊อบ รังแก กลั่นแกล้ง ลวนลามละเมิดทางเพศเพื่อนหรือนักเรียนในโรงเรียนอีกครั้ง จะถูกให้ออกจากโรงเรียน จากเรื่องราวของเด็กขายนิวตันและเด็กชายป๊อบ ดังไปทั่วโรงเรียน เมื่อเพื่อน ๆ ในชั้นเรียนได้ทราบข่าวว่า เด็กขายนิวตันและเด็กชายป๊อบ ไปรังแก กลั่นแกล้ง ลวนลามร่างกาย และล่วงละเมิดทางเพศของเด็กหญิงปูกูลูกกับเด็กหญิงส้มแข่ง เพื่อน ๆ ในห้องเรียนก็ไม่มีใครอยากจะเล่นด้วย พากันรังเกียจเด็กขายนิวตันและเด็กชายป๊อบ

ใบงานกิจกรรมที่ ๑ พฤติกรรมการล่วงละเมิดทางเพศผู้อื่น

- คำชี้แจง** ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอ่านนิทานเรื่อง “ปูกุคและส้มเซ่ง” แล้วให้ช่วยกันตอบคำถามต่อไปนี้
๑. การกระทำของเด็กชายนิวตันและเด็กชายป๊อบ มีการล่วงละเมิดทางคำพูด อะไรบ้าง
 ๒. การกระทำของเด็กชายนิวตันและเด็กชายป๊อบ มีการล่วงละเมิดทางการกระทำ (ถูกเนื้อต้องตัว) อะไรบ้าง
 ๓. ถ้านักเรียนตกอยู่ในสถานการณ์เดียวกับปูกุคและส้มเซ่ง จะบอกเรื่องนี้กับใครบ้าง เพราะอะไร
 ๔. เรื่องที่เกิดขึ้นมีใครบ้างที่นักเรียนคิดว่า ไม่ควรไว้วางใจ เพราะอะไร

การกระทำที่เป็นการล่วงละเมิด หรือคุกคามทางเพศผู้อื่น

การล่วงละเมิดทางคำพูด

๑.
๒.
๓.
๔.
๕.

การล่วงละเมิดทางการกระทำ (ถูกต้องตัว)

๑.
๒.
๓.
๔.
๕.

ถ้าหนูเป็นปูกุคและส้มเซ่ง หนูจะบอกเรื่องนี้กับใครบ้าง

๑.
๒.
๓.

เพราะอะไร

.....

.....

ถ้าหนูต้องอยู่ในสถานการณ์เสี่ยงต่อการถูกละเมิดทางเพศ หนูจะหาทางออกอย่างไร

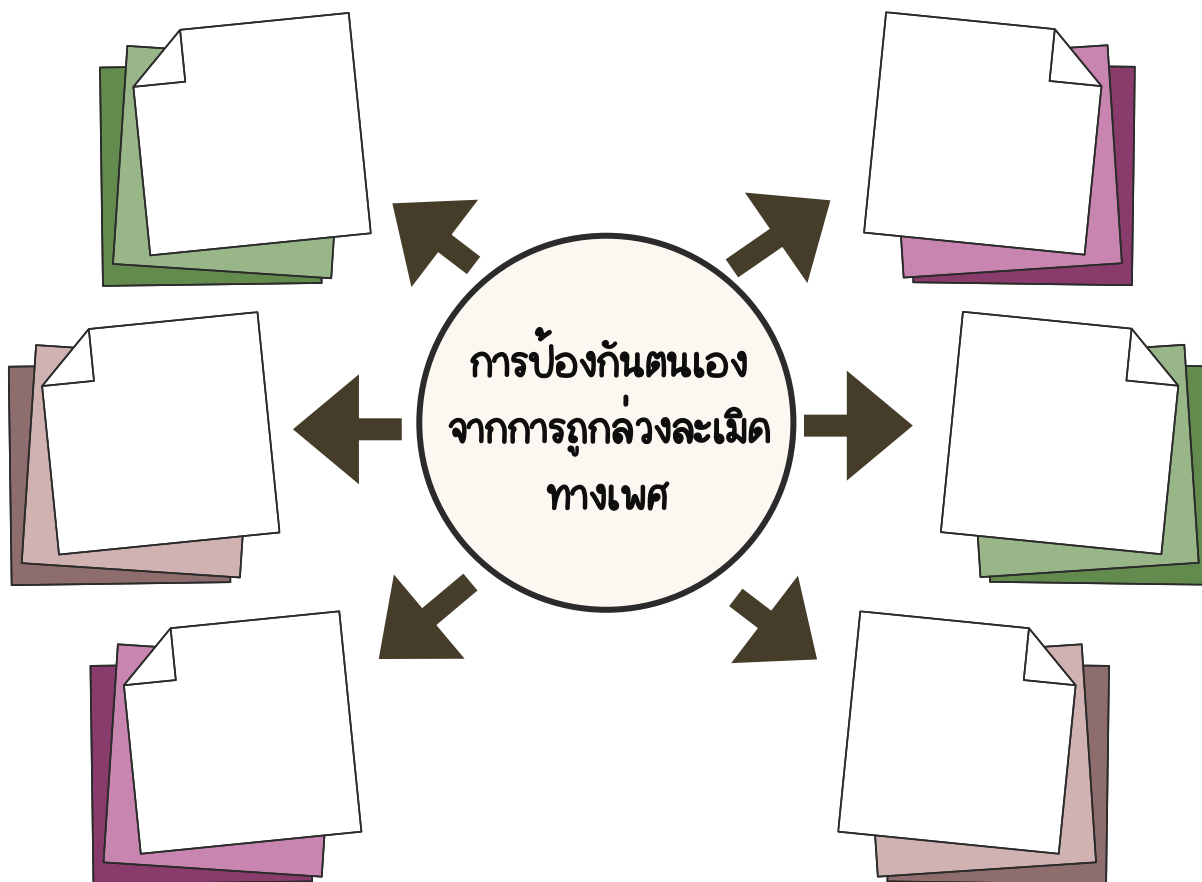
๑.
๒.
๓.
๔.
๕.

เรื่อง “การล่องละเมิดทางเพศน้องไบบัว”

น้องไบบัวและน้องไบเฟิร์นเป็นเพื่อนสนิทกัน ทั้งสองคนมีนิสัยสนุกสนาน ชอบร้องเพลงและเต้นรำ ทุกวันๆ ไบบัวมักจะมาที่บ้านของไบเฟิร์น เพื่อทำการบ้านและร้องเพลงเต้นรำ ไบบัวและไบเฟิร์นมักจะเล่าเรื่องต่าง ๆ ให้กันฟังเสมอ ๆ สองสามวันที่ผ่านมาไบเฟิร์นสังเกตว่าไบบัวดูเหงาๆ ซึมลง ไม่ค่อยพูดจา ไม่ร้องเพลงเหมือนเคย บางครั้งก็เหม่อลอย เย็นวันหนึ่งหลังจากทำการบ้านด้วยกันที่บ้านของไบเฟิร์น ไบเฟิร์นจึงถามด้วยความเป็นห่วง ไบบัวจึงเล่าให้ไบเฟิร์นฟังว่า ถูกพ่อเลี้ยงมักเข้ามาในห้องนอนของตนเอง พ่อเลี้ยงอ้างว่าจะมาห่มผ้าห่มให้ในห้องนอน เวลาที่แม่ไม่อยู่ พ่อเลี้ยงจะถือโอกาสที่เข้ามาห่มผ้าห่มให้แล้วเอามือมาสอดเข้าไปใต้ผ้าห่มและจับตอตัวของไบบัว บางครั้งก็ลูบคลำ พ่อเลี้ยงให้ไบบัวสัญญาว่าจะไม่บอกใคร จากนั้นพ่อเลี้ยงก็ถือโอกาสทำแบบนี้กับไบบัวอีกหลายครั้ง ไบบัวไม่กล้าบอกใคร เพราะรู้สึกอาย และก็ไม่ได้เล่าให้แม่ฟัง เพราะแม่คงไม่เชื่อที่ไบบัวพูด วันนี้ไบเฟิร์นมาถามไบบัวจึงได้ตัดสินใจเล่าให้ไบเฟิร์นฟัง ไบบัวก็สบายใจขึ้น หลังจากที่ไบเฟิร์นได้ฟังเรื่องของไบบัว จึงได้พาไบบัวไปหาครูประจำชั้นของทั้งสองคน และเล่าความจริงให้คุณครูฟัง

ใบงานกิจกรรมที่ ๒ ภัยร้ายใกล้ตัวหนู รู้ไว้ป้องกันได้

คำชี้แจง : ให้นักเรียนอ่านเรื่อง “การล่อลวงละเมิดทางเพศน้องไบบิว” แล้วช่วยกันระดมสมองคิดว่า ถ้าหากนักเรียนตกอยู่ในสถานการณ์เช่นเดียวกับไบบิว นักเรียนจะหาทางออกด้วยวิธีการใดได้บ้าง

ชื่อสมาชิกกลุ่ม.....
.....

กิจกรรมที่ ๔ ภาษามงคล

๑. สำคัญ

มุสาวาท เป็นหลักเบญจศีลที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนงดเว้นจากการพูดโกหก พูดคำหยาบ พูดเพ้อเจ้อ และพูดส่อเสียดกัน รวมถึงพูดให้ร้ายผู้อื่น ส่งผลให้เกิดความเข้าใจผิด ความขัดแย้ง ความแตกแยก ทำให้ตนเองและผู้อื่นเกิดความเดือดร้อน เสียหาย ก่อนพูดจึงต้องคิดพิจารณาไตร่ตรองอย่างแยบคายถี่ถ้วน แล้วจึงพูดด้วยความจริงอันเป็นวาจาสุภาพ

๒. จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. ผู้เรียนสามารถระบุโทษการพูดไม่ดีและคุณประโยชน์ของการพูดที่ดีได้
๒. ผู้เรียนสามารถบอกคำพูดที่ดีเป็นมงคลได้
๓. ผู้เรียนสามารถพัฒนาพฤติกรรมในการพูดให้มีความสุข มีความไพเราะได้
๔. ผู้เรียนตระหนักความสำคัญของการพูดด้วยคำพูดที่ดี สุภาพ ไพเราะ มีทางเสีย

๓. ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

กิจกรรมครั้งที่ ๑ (ภาษามงคล)

๑. ผู้สอนสร้างบรรยากาศเชิงบวกในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ด้วยการกล่าวทักทายผู้เรียนด้วยความสุภาพ มีความเป็นกัลยาณมิตร จากนั้นผู้สอนนำผู้เรียนสวดมนต์บูชาพระรัตนตรัยแบบแปล (อรหัง สัมมาสัมพุทโธ ภควา พระผู้มีพระภาคเจ้าเป็นพระอรหันต์...ฯ)

๒. ผู้เรียนนั่งกายตรง ผีอกสติด้วยการสังเกตลมหายใจของตนเองอย่างช้าๆ เมื่อสูดลมหายใจเข้า สังเกตลมหายใจเมื่อปล่อยลมหายใจออก และเมื่อจิตหรือความคิดเกิดความฟุ้งซ่านให้กลับมาจดจ่ออยู่ที่ลมหายใจเข้า-ออกของตนเอง โดยใช้เวลาสั้นๆ ประมาณ ๕ นาที (ทั้งนี้ผู้สอนอาจใช้เทคนิคการฝึกสติแบบอื่นๆ เช่น เกม, เพลงฝึกสติ, กิจกรรมการเคลื่อนไหว ที่ง่ายและฝึกสติสำหรับผู้เรียน)

๓. ผู้เรียนยืนขึ้นหรืออาจนั่งจับคู่หันหน้าเข้าหากัน แล้วผู้เรียนพูดคำต่อไปนี้ตามผู้สอนทีละคำ “สวัสดี ยินดี มีน้ำใจ ให้อภัย ไม่เป็นไร ขอขอบคุณ” โดยนำผู้เรียนพูดในลักษณะแบบนี้ ๒-๓ รอบ แล้วให้ผู้เรียนพูดเองบ้าง จากนั้นเพื่อให้เกิดความรู้สึกรักสนุกมากขึ้น ผู้สอนให้ผู้เรียนสลับคู่กับเพื่อนคนใหม่ แล้วพูดคำดังกล่าวตามผู้สอนตามลักษณะเช่นนี้ ไม่เกิน ๕ นาที แล้วหยุด

๔. ผู้สอนถามคำถามกระตุ้นความคิดเพื่อให้ผู้เรียนตอบคำถามร่วมกันทีละข้อ

- ๑) คำพูดที่นักเรียนพูดเมื่อสักครู่นี้ เป็นคำพูดที่ดีหรือไม่
- ๒) คำว่า “สวัสดี ยินดี มีน้ำใจ ให้อภัย ไม่เป็นไร ขอขอบคุณ” เป็นคำพูดที่ดีอย่างไร
- ๓) แล้วคำพูดที่ไม่ดี นักเรียนคิดว่าเป็นคำพูดแบบไหน (คำหยาบ คำโกหก ฯลฯ)
- ๔) ถ้ามีเพื่อน หรือมีใครมาพูดคำพูดที่ไม่ดีใส่เรา นักเรียนจะรู้สึกอย่างไร

๕. ผู้สอนเล่านิทานเรื่อง “เด็กเลี้ยงแกะ” ให้ผู้เรียนฟัง โดยมีเนื้อหายุ่ ดังนี้

“ณ หมู่บ้านชายป่า มีเด็กเลี้ยงแกะคนหนึ่งชอบพูดโกหกเป็นประจำ วันหนึ่งเกิดนึกสนุกอยากแกล้งชาวบ้านจึงร้องตะโกนว่า “ช่วยด้วย ๆ หมาป่ามันจะมากินแกะแล้ว” ชาวบ้านต่างพากันมาช่วย พอเด็กเลี้ยงแกะเห็นชาวบ้านวิ่งหน้าตาตื่นก็หัวเราะด้วยความชอบใจ แล้วชอบเล่นสนุกแบบนี้อีกหลายครั้ง ชาวบ้านก็พากันวิ่ง

หน้าตาตื่นมาช่วยเขาทุกครั้ง และพบว่าพวกเขาถูกหลอกอีกเช่นเคย จนวันหนึ่งหมาป่าก็มาจริง ๆ คราวนี้เด็กเลี้ยงแกะตะโกนให้คนมาช่วยสุดเสียง “ช่วยด้วย ๆ หมาป่ามันจะมากินแกะแล้ว” แต่ครั้งนี้กลับไม่มีชาวบ้านออกมาช่วยเด็กเลี้ยงแกะอีกแล้ว เพราะคิดว่าเขาคงจะโกหกอีก สุดท้ายเจ้าหมาป่าจึงกินแกะของเด็กเลี้ยงแกะไปที่ละตัว ๆ จนหมด”

๖. ผู้สอนชวนผู้เรียนสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน โดยใช้คำถามกระตุ้นความคิด ผู้สอนบันทึกคำตอบของผู้เรียนลงบนกระดาน ดังนี้

- ๑) นักเรียนคิดว่าเด็กเลี้ยงแกะคนนี้ เป็นคนแบบไหน
- ๒) เด็กเลี้ยงแกะชอบพูดโกหก แล้วเกิดอะไรขึ้นกับเขา
- ๓) นักเรียนคิดว่าการโกหกคนอื่น จะเกิดผลไม่ดีอะไรตามมาบ้าง
- ๔) ถ้านักเรียนเป็นคนพูดจริง ไม่พูดโกหก จะเกิดผลดีประโยชน์กับนักเรียน และผู้อื่นอย่างไร

๗. ผู้สอนชวนผู้เรียนสนทนาเพิ่มเติมว่า “นักเรียนอยากได้อินคำพูดที่ดี ไม่ชอบคนพูดโกหก ไม่ชอบพูดคำหยาบ ไม่ชอบพูดส่อเสียดให้เกิดความแตกสามัคคีแยกกัน พูดในสิ่งที่ดีมีประโยชน์ ใชหรือไม่ แล้วนักเรียนคิดว่าคำพูดแบบไหน เป็นคำพูดที่ดี มีประโยชน์”

๘. ผู้เรียนแบ่งกลุ่มๆ ละ ๓-๔ คน (แบบคละชั้น ป.๑-๒-๓) จากนั้นให้แต่ละกลุ่มช่วยกันระดมความคิดและระบุดำพูดที่เป็นภาษามงคล เมื่อพูดแล้วคนที่ฟัง รู้สึกสบายหู สบายใจ และไม่ทำให้คนพูดและคนฟังเดือดร้อน ลงในใบงานกิจกรรมที่ ๑ ภาษามงคล

๙. แต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานภาษามงคล ที่หน้าชั้นเรียน กลุ่มละ ๓ นาที

๑๐. ผู้เรียนเลือกคำภาษามงคลจากใบงานของกลุ่มตนเอง ที่ชอบมากที่สุด ๑ คำ จากนั้นผู้สอนนำพาผู้เรียนทำกิจกรรมพูดภาษามงคล โดยมีขั้นตอนทำกิจกรรม ดังนี้

- ๑) ผู้เรียนยืนขึ้นหรืออาจนั่งจับคู่หันหน้าเข้าหากัน
- ๒) ให้แต่ละคู่ยืนเป่ายางฉุบ คนชนะแทนตัวเองเป็น A คนแพ้เป็นแทนตัวเองเป็น B
- ๓) แต่ละคู่ยืนสบตากันแล้วยิ้มให้กัน เมื่อได้ยินสัญญาณพูด A หรือ B ก็ให้คนนั้นพูดภาษามงคลของตัวเองก่อน (แต่ละรอบผู้สอนควรให้สัญญาณการเล่นเป็น A B, B A หรือ B B A, A B A, A A A, B B B สลับไปมา เพื่อให้เกิดการซึมซับ (assimilation) และฝึกสติในการฟังข้อมูล (mindfulness listening) ของตัวเองด้วย)
- ๔) ผู้สอนให้ผู้เรียนสลับคู่กันกับเพื่อนคนใหม่ แล้วให้สัญญาณตามข้อ ๓) โดยให้สลับเปลี่ยนคู่ประมาณ ๔-๕ คู่ทำกิจกรรม เพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน ส่งเสริมความสนุกในการเรียนรู้อีกด้วย จากนั้นหยุดทำกิจกรรม

๑๑. ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปกิจกรรม “ภาษามงคล” โดยสนทนาด้วยคำถาม R-C-A เพื่อนำไปสู่การพัฒนาทักษะชีวิตทางด้านศีลธรรม ผู้สอนบันทึกคำตอบของผู้เรียนลงบนกระดาน

R : นักเรียนได้เรียนรู้อะไรบ้าง จากการทำกิจกรรมภาษามงคล

C : ที่ผ่านมานักเรียนเคยพูดคำพูดที่ไม่ดี ไม่เป็นมงคล อย่างไร

A : หลังจากนั้น เมื่อนักเรียนจะพูดภาษามงคลกับผู้ปกครอง พ่อแม่ คุณครู ผู้ใหญ่ และเพื่อนๆ นักเรียนควรใช้คำพูดใดบ้าง

กิจกรรมครั้งที่ ๒ (วาจาดี มีคนรัก)

๑. ผู้สอนสร้างบรรยากาศเชิงบวกในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ด้วยการกล่าวทักทายผู้เรียนด้วยความสุภาพ มีความเป็นกัลยาณมิตร จากนั้นผู้สอนนำพาผู้เรียนสวดมนต์บูชาพระรัตนตรัยแบบแปล (อรหัง สัมมาสัมพุทโธ ภควา พระผู้มีพระภาคเจ้าเป็นพระอรหันต์...ฯ)

๒. ผู้เรียนนั่งกายตรง ผีกลสตีด้วยการสังเกตลมหายใจของตนเองอย่างช้าๆ เมื่อสูดลมหายใจเข้า สังเกตลมหายใจเมื่อปล่อยลมหายใจออก และเมื่อจิตหรือความคิดเกิดความฟุ้งซ่านให้กลับมาจดจ่ออยู่ที่ลมหายใจเข้า-ออกของตนเอง โดยใช้เวลาด้านประมาณ ๕ นาที (ทั้งนี้ ผู้สอนอาจใช้เทคนิคการผีกลสตีแบบอื่นๆ ก็ได้ ที่มีความเหมาะสมกับผู้เรียน และที่ไม่ใช้วิธีการนั่งสมาธิ)

๓. ผู้สอนถามคำถามกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนเกี่ยวกับคำพูดที่ดี ดังนี้

๑) วันนี้อยู่ที่โรงเรียน นักเรียนได้พูดคำพูดที่ดี กับพ่อแม่/ผู้ปกครอง/คุณตา คุณยาย หรือไม่ คำนั้นคือคำว่าอะไร

๒) วันนี้อยู่ที่โรงเรียน นักเรียนได้พูดคำพูดที่ดี กับคุณครู คำว่าอะไร

๓) วันนี้นักเรียนได้พูดคำพูดที่ดี กับเพื่อนๆ คำว่าอะไร

๔. ผู้สอนกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยให้เพื่อนในห้องเรียนช่วยกันดูว่า ใครบ้างในห้องเรียนของเราที่ขอบพุดจาไฟเราะกับคุณครู พระอาจารย์ เพื่อน ผู้ใหญ่ ผู้สอนให้ดาวแห่งความดี ๑ ดวง (ครั้งที่ ๑) แล้วกล่าวชื่นชม

๕. ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายถึงการพุดจาไฟเราะ สุภาพ พุดจามีทางเสียง ว่ามีข้อดีอย่างไร

๖. ผู้เรียนแบ่งกลุ่มๆ ละ ๓-๔ คน (แบบคละชั้น ป.๑-๒-๓) จากนั้นให้แต่ละกลุ่มช่วยกันระดมความคิดทำใบงานกิจกรรมที่ ๒ “วาจาดี มีคนรัก”

๗. แต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานพุดจาอย่างไรให้คนรักที่หน้าชั้นเรียน

๘. ผู้เรียนและผู้สอนร่วมกันสรุปกิจกรรม “วาจาดี มีคนรัก” โดยสนทนาด้วยคำถาม R-C-A เพื่อนำไปสู่การพัฒนาทักษะชีวิตทางด้านศีลธรรม ผู้สอนบันทึกคำตอบของผู้เรียนลงบนกระดาน

R : นักเรียนพุดจาไฟเราะ สุภาพ พุดจามีทางเสียง จะเกิดผลดีกับนักเรียนอย่างไร

C : ที่ผ่านมานักเรียนเคยพุดจาไฟเราะ สุภาพ พุดจามีทางเสียง หรือไม่

A : หลังจากนี้ เมื่อนักเรียนอยู่ในสังคมกับพ่อแม่/ผู้ปกครอง คุณครู ผู้ใหญ่ พระสงฆ์ เพื่อนๆ และพี่ๆ นักเรียนจะพุดจาไฟเราะ สุภาพ พุดจามีทางเสียง อย่างไร

๙. ผู้สอนกล่าวชื่นชมและบอกผู้เรียนทุกคนว่า ต่อไปนี้จะสังเกตการพุดของผู้เรียนทุกครั้ง ถ้าคนใดพุดจาสุภาพ ไฟเราะ มีทางเสียงครบ/คะ ผู้สอนจะให้ดาวแห่งความดี ๑ ดวง ต่อครั้งที่ทำกิจกรรม

๔. สื่อและแหล่งเรียนรู้

๑. นิทานเรื่อง “เด็กเลี้ยงแกะ”

๒. ใบงานกิจกรรมที่ ๑ ภาษามงคล

๓. ใบงานกิจกรรมที่ ๒ พุดอย่างไรให้คนรัก

๔. บันทึกดาวแห่งความดี

๕. แหล่งการเรียนรู้ออนไลน์

๖. แหล่งการเรียนรู้อื่นๆ ตามความต้องการของผู้เรียน

๕. การวัดและการประเมินผล

จุดประสงค์	วิธีการประเมิน	เครื่องมือประเมิน	เกณฑ์การผ่าน
๑. สามารถระบุโทษการพูดไม่ดี และคุณประโยชน์ของการพูดที่ดีได้	การตอบคำถาม	แบบประเมินตอบคำถาม	ตอบคำถามได้
๒. สามารถบอกคำพูดที่ดีเป็นมงคลได้	การตรวจสอบผลงาน	แบบประเมินผลงาน	ระดับดีขึ้น
๓. สามารถพัฒนาพฤติกรรมการพูดให้มีความสุข มีความไพเราะได้	การตรวจสอบผลงาน การสังเกตพฤติกรรม	แบบประเมินผลงาน แบบสังเกตพฤติกรรม	ระดับดีขึ้น
๔. ตระหนักความสำคัญของการพูดด้วยคำพูดที่ดี สุภาพ ไพเราะ มีหางเสียง	พิจารณาจากการตอบคำถาม R-C-A	แบบประเมินการตอบคำถาม R-C-A	ระดับดีขึ้น

ใบงานกิจกรรมที่ ๑ ภาษามงคล

คำชี้แจง : ให้นักเรียนช่วยกันระดมความคิดจากประสบการณ์ในชีวิตของตนเอง ยกตัวอย่าง
สถานการณ์ “คำพูดที่ดี ได้แก่คำพูดอะไรบ้าง” โดยระบุลงในช่องที่กำหนดให้

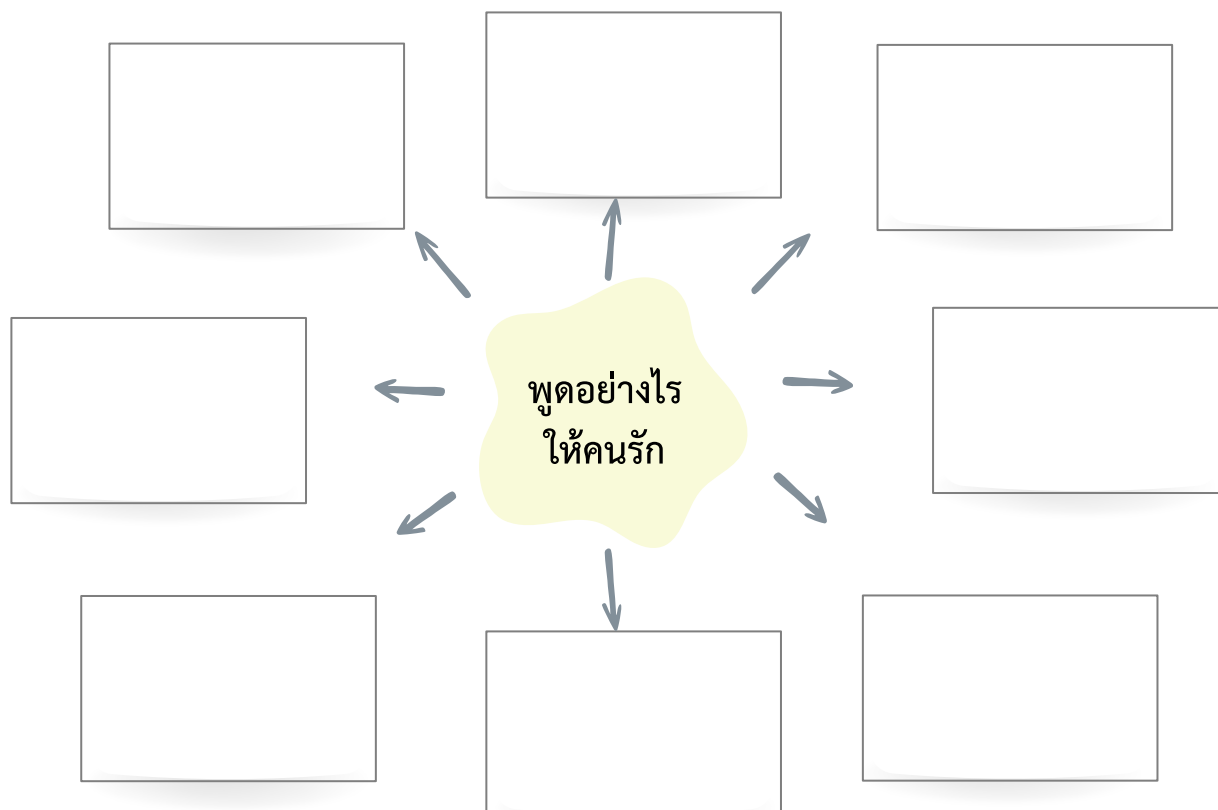
คำพูดที่ไม่โกหก 		คำพูดที่ทำให้คนรัก สามัคคีกัน
คำพูดที่ไม่บยบายคย 		คำพูดที่ดี มีประโยชน์

ชื่อสมาชิกกลุ่ม.....

.....

ใบงานกิจกรรมที่ ๒ วาจากดี มีคนรัก

คำชี้แจง : ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันเขียน “คำพูดที่ไพเราะ สุภาพ มีหางเสียง” ในแผนผังความคิด

ชื่อสมาชิกกลุ่ม.....

กิจกรรมที่ ๕ ทางเลื่อน

๑. สารสำคัญ

สุราเมระยะ มัชชะ ปะมาทัฏฐานา เป็นหลักเบญจศีลที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนงดเว้นจากการดื่มสิ่งของมีนเมา สิ่งเสพติดทุกชนิด รวมถึงเครื่องดื่มต่าง ๆ เช่น น้ำอัดลม เป็นต้น ที่ก่อให้เกิดโทษผลเสียต่อสุขภาพร่างกาย การฝึกให้ผู้เรียนมีสติรู้เท่าทัน แยกแยะว่าสิ่งใดเป็นยาเสพติด จะช่วยให้ตระหนักโทษของยาเสพติด ซึ่งไม่เป็นประโยชน์ต่อสุขภาพร่างกาย และยังก่อให้เกิดปัญหาภายในครอบครัว สังคม และประเทศชาติอีกด้วย

๒. จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. ผู้เรียนสามารถแยกแยะสิ่งที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพกับสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อสุขภาพได้
๒. ผู้เรียนสามารถบอกได้ว่าสิ่งใดเป็นสารเสพติดที่เป็นอันตรายต่อร่างกายได้
๓. ผู้เรียนสามารถบอกวิธีการปฏิเสธ และร้องขอความช่วยเหลือในสถานการณ์เสี่ยงจากบุคคลอื่นได้
๔. ผู้เรียนตระหนักโทษของยาเสพติดที่ส่งผลกระทบต่อร่างกายตนเอง ก่อให้เกิดปัญหาภายในครอบครัว สังคม และประเทศชาติอีกด้วย

๓. ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

กิจกรรมครั้งที่ ๑ (หนูแยกแยะได้)

๑. ผู้สอนสร้างบรรยากาศเชิงบวกในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ด้วยการกล่าวทักทายผู้เรียนด้วยความสุภาพ มีความเป็นกัลยาณมิตร จากนั้นผู้สอนนำผู้เรียนสวดมนต์บูชาพระรัตนตรัยแบบแปล (อรหัง สัมมาสัมพุทโธ ภควา พระผู้มีพระภาคเจ้าเป็นพระอรหันต์...ฯ)

๒. ผู้เรียนนั่งกายตรง ผีกลืนด้วยการสังเกตลมหายใจของตนเองอย่างช้าๆ เมื่อสูดลมหายใจเข้า สังเกตลมหายใจเมื่อปล่อยลมหายใจออก และเมื่อจิตหรือความคิดเกิดความฟุ้งซ่านให้กลับมาจดจ่ออยู่ที่ลมหายใจเข้า-ออกของตนเอง โดยใช้เวลาสั้นๆ ประมาณ ๕ นาที (ทั้งนี้ผู้สอนอาจใช้เทคนิคการฝึกสติแบบอื่นๆ เช่น เกม, เพลงฝึกสติ, กิจกรรมการเคลื่อนไหว ที่ง่ายและฝึกสติสำหรับผู้เรียน)

๓. ผู้สอนสนทนาพูดคุยกับนักเรียนด้วยคำถาม ดังนี้

- ๑) อาหารที่นักเรียนรู้จัก คืออะไร
- ๒) อาหารที่นักเรียนชอบมากที่สุด คืออะไร ทำไมจึงชอบ
- ๓) เครื่องดื่มที่นักเรียนชอบมากที่สุด คืออะไร ทำไมจึงชอบ

๔. ผู้เรียนดูบัตรภาพ จำนวน ๒ หมวด คือ หมวดอาหารที่มีประโยชน์ และหมวดอาหารที่ไม่มีประโยชน์/สารเสพติด พร้อมชื่อภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ดังนี้

๑) หมวดอาหารที่มีประโยชน์ ได้แก่ สเปกเก็ตตี้ พืชชา นม ขนมหัง มะเขือเทศ ไส้กรอก สับปะรด แอปเปิ้ล กล้วย กว๊ายเตี๋ยว แชนดิวซ์ น้ำผลไม้ ไข่ไก่ แครอท ข้าวผัด

๒) หมวดอาหารที่ไม่มีประโยชน์/สารเสพติด ได้แก่ กาว บุหรี่ ยาไอซ์ ยาบ้า ไอซ์ ผีนุ สุรา บุหรี่ไฟฟ้า กัญชา เปียร์ น้ำอัดลม ลูกอม สายไหม เยลลี่ ขนมขบเคี้ยว

๕. ผู้สอนอธิบายขั้นตอนการทำกิจกรรม “หนูแยกแยะได้” ให้ผู้เรียนฟัง ดังนี้

๑) นักเรียนดูบัตรภาพที่ผู้สอนแสดง และผู้สอนอ่านออกเสียง พร้อมกับให้นักเรียนอ่านตาม จากนั้นผู้สอนตั้งคำถามว่า บัตรภาพนี้เป็นสิ่งที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพ หรือไม่มีประโยชน์ต่อสุขภาพ

๒) ให้นักเรียนตอบคำถาม หากเห็นว่ามีประโยชน์ให้ยกนิ้วโป้งขึ้น ☺ แต่ถ้าเห็นว่าไม่มีประโยชน์/ สารเสพติด ให้ยกหัวนิ้วโป้งคว่ำลง ☹

๓) เมื่อนักเรียนตอบคำถามครบทุกคนแล้ว ให้ผู้สอนเฉลยว่า บัตรภาพนั้นเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพหรือไม่มีประโยชน์ต่อสุขภาพ

๖. ผู้เรียนแบ่งกลุ่มละ ๓ คน (แบบคละชั้น ป.๑-๒-๓) แล้วแต่ละกลุ่มรับใบงานกิจกรรมที่ ๑ หนูแยกแยะได้ เพื่อช่วยกันแยกแยะว่าอะไรคือสิ่งที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพและไม่มีประโยชน์ต่อสุขภาพ

๗. แต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานการแยกแยะสิ่งที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพและไม่มีประโยชน์ต่อสุขภาพ ที่หน้าชั้นเรียน

๘. ผู้เรียนและผู้สอนร่วมกันสรุปกิจกรรม “หนูแยกแยะได้” โดยสนทนาด้วยคำถาม R-C-A เพื่อนำไปสู่การพัฒนาทักษะชีวิตทางด้านศีลธรรม ผู้สอนบันทึกคำตอบของผู้เรียนลงบนกระดาน

R : นักเรียนรู้อย่างไร เมื่อสามารถแยกแยะบัตรภาพได้ถูกต้อง

C : ถ้านักเรียนไปทานอาหารที่ไม่มีประโยชน์หรือเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด นักเรียนคิดว่าสุขภาพร่างกายของนักเรียนจะเป็นอย่างไร

A : ในอนาคตหากนักเรียนต้องพบเจอกับยาเสพติด นักเรียนจะสามารถแยกแยะว่าสิ่งใดเป็นยาเสพติดได้หรือไม่

หมายเหตุ : รูปแบบกิจกรรมสามารถปรับประยุกต์ได้หลายรูปแบบ เช่น การนำเสนอภาพอาหารที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพและไม่มีประโยชน์ต่อสุขภาพ บน Power Point ในกรณีมีทีวีหรือโปรเจ็คเตอร์

กิจกรรมครั้งที่ ๒ (เส้นทางเสื่อม)

๑. ผู้สอนสร้างบรรยากาศเชิงบวกในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ด้วยการกล่าวทักทายผู้เรียนด้วยความสุภาพ มีความเป็นกัลยาณมิตร จากนั้นผู้สอนนำพาผู้เรียนสวดมนต์บูชาพระรัตนตรัยแปล (อรหัง สัมมาสัมพุทโธ ภควา พระผู้มีพระภาคเจ้าเป็นพระอรหันต์...ฯ)

๒. ผู้เรียนนั่งกายตรง ผีกลสดีด้วยการสังเกตลมหายใจของตนเองอย่างช้าๆ เมื่อสูดลมหายใจเข้า สังเกตลมหายใจเมื่อปล่อยลมหายใจออก และเมื่อจิตหรือความคิดเกิดความฟุ้งซ่านให้กลับมาจดจ่ออยู่ที่ลมหายใจเข้า-ออกของตนเอง โดยใช้เวลาสั้นประมาณ ๕ นาที (ทั้งนี้ ผู้สอนอาจใช้เทคนิคการฝึกสติแบบอื่นๆ ก็ได้ ที่มีความเหมาะสมกับผู้เรียน และที่ไม่ใช้วิธีการนั่งสมาธิ)

๓. ผู้สอนกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยการถามคำถามเพื่อสนทนาแลกเปลี่ยน ดังนี้

๑) นักเรียนเคยเห็นคนติดยาเสพติด หรือไม่

๒) นักเรียนคิดว่า คนที่ติดยาเสพติด สุขภาพร่างกายจะเป็นอย่างไร

๔. ผู้เรียนเล่นเกมกระดานเส้นทางเสื่อม โดยแบ่งกลุ่มละ ๓-๔ คน (แบบคละชั้น ป.๑-๒-๓) โดยผู้สอนอธิบายกติกาในการทำกิจกรรม ดังนี้

๑) วางตัวผู้เล่นบนจุดเริ่มต้น โดยใช้สัญลักษณ์ต่าง ๆ แทนตัวผู้เล่น เช่น ยางลบ

๒) เลือกผู้เล่นคนแรก โดยใช้การโยนลูกเต๋า ใครได้แต้มมากที่สุดเป็นผู้เริ่มเล่นก่อน

๓) เริ่มเล่นโดยการโยนลูกเต๋า และเดินไปตามช่องในตารางตามจำนวนที่โยนลูกเต๋าคือ เริ่มจากจุดเริ่มต้น นับเรียงไปตามลำดับเลขที่อยู่บนตาราง โดยเว้นช่องติดคุก และโรงพยาบาล เมื่อผู้เล่นเดินไปตกที่ช่องใดช่องหนึ่งให้ปฏิบัติตามข้อความที่ระบุไว้ในตาราง เช่น

ให้เล่นต่ออีก ๑ ตา หมายถึง ให้ผู้เล่นโยนลูกเต๋า เพื่อเล่นต่ออีก 1 ตาได้ทันที

ให้พัก ๑ ตา หมายถึง ให้ผู้เล่นหยุดเล่น ๑ ตา แล้วให้เพื่อนคนถัดไปเล่น

ให้เข้าโรงพยาบาล หมายถึง ให้ผู้เล่นเดินไปช่องที่เป็นรูปโรงพยาบาล

๔) ผู้เล่นผลัดกันเล่นตามลำดับ

๕) หากผู้เล่นคนใดถึงเส้นชัยก่อน คนนั้นเป็นผู้ชนะ

๖) เวลาในการเล่นเกม กลุ่มละ ๓๐ นาที (ผู้สอนพิจารณาตามความเหมาะสม)

๕. ผู้เรียนและผู้สอนร่วมกันสรุปกิจกรรม “เส้นทางเสื่อม” โดยสนทนาคำถาม R-C-A เพื่อนำไปสู่การพัฒนาทักษะชีวิตทางด้านศีลธรรม ผู้สอนบันทึกคำตอบของผู้เรียนลงบนกระดาน

R : นักเรียนได้เรียนรู้อะไรบ้าง จากการเล่นเกมเส้นทางเสื่อม

C : ถ้าในชีวิตจริงนักเรียนเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดต่าง ๆ นักเรียนคิดว่าชีวิตนักเรียนจะเป็นอย่างไร

A : หากมีเพื่อนมาชักชวนให้นักเรียนไปทำกิจกรรมที่ไม่ดี เช่น สูบบุหรี่ ดื่มเหล้า ขायยาบ้า นักเรียนจะมีวิธีการหลีกเลี่ยง อย่างไร

๖. ผู้สอนสรุปเพิ่มเติมว่าการที่นักเรียนไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด หรือเครื่องดื่มของมึนเมาต่างๆ จะช่วยให้ผู้เรียนใช้ชีวิตได้ราบรื่น ดี และมีความสุขมากยิ่งขึ้น อีกทั้งประสบความสำเร็จในการเรียนและการทำงานได้ เพราะสามารถผ่านพ้นอุปสรรคจากการไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด แต่หากชีวิตเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ชีวิตก็จะมีวนเวียนอยู่กับแต่ในคุกในตารางหรือโรงพยาบาล

กิจกรรมครั้งที่ ๓ (ช่วยหนูด้วย)

๑. ผู้สอนสร้างบรรยากาศเชิงบวกในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ด้วยการกล่าวทักทายผู้เรียนด้วยความสุภาพ มีความเป็นกัลยาณมิตร จากนั้นผู้สอนนำพาผู้เรียนสวดมนต์บูชาพระรัตนตรัยแปล (อรหัง สัมมาสัมพุทโธ ภควา พระผู้มีพระภาคเจ้าเป็นพระอรหันต์...ฯ)

๒. ผู้เรียนนั่งกายตรง ผีกลสติด้วยการสังเกตลมหายใจของตนเองอย่างช้าๆ เมื่อสูดลมหายใจเข้า สังเกตลมหายใจเมื่อปล่อยลมหายใจออก และเมื่อจิตหรือความคิดเกิดความฟุ้งซ่านให้กลับมาจดจ่ออยู่ที่ลมหายใจเข้า-ออกของตนเอง โดยใช้เวลาสั้นประมาณ ๕ นาที (ทั้งนี้ ผู้สอนอาจใช้เทคนิคการฝึกสติแบบอื่นๆ ก็ได้ ที่มีความเหมาะสมกับผู้เรียน และที่ไม่ใช้วิธีการนั่งสมาธิ)

๓. เปิดคลิปวิดีโอ “ลิงชิมะ” เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

๔. ถามคำถามเพื่อชวนผู้เรียนสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน ดังนี้

๑) นักเรียนคิดว่า ทำไมสัตว์ต่าง ๆ ที่อยู่ในคลิปวิดีโอ จึงมีอาการมึนเมา เดินโซเซ

๒) นักเรียนเคยเห็นคนเมาเหล้า ติดยาเสพติด หรือไม่ อาการที่เคยเห็นเป็นอย่างไร

๓) นักเรียนคิดว่า คนติดยาเสพติด เมาเหล้า เราควรอยู่ห่างไกลหรือไม่ เพราะอะไร

๕. ผู้สอนเล่าเรื่องสถานการณ์สมมติบุคคลมาชักชวนให้ลองสิ่งเสพติด ให้ผู้เรียนฟัง โดยมีเรื่องย่อดังนี้

เหตุการณ์ที่ ๑ : เด็กชายโป้ง กำลังเดินไปเข้าห้องน้ำที่หลังอาคารเรียน ในขณะที่กำลังยืนรอจะเข้าห้องน้ำ ก็ได้ยินเสียงคนพูดคุยกัน และมีควันลอยอยู่ด้านบน หลังจากนั้นรุ่นพี่ ป. ๖ เดินออกมาจากห้องน้ำเดียวกันหลายคน เมื่อรุ่นพี่เห็นเด็กชายโป้ง ก็ขู่และบังคับ และบอกไม่ให้ฟ้องครู และบังคับให้เด็กชายโป้งสูบบุหรี่

ผู้สอนถามคำถามผู้เรียนว่า “ถ้านักเรียนอยู่ในสถานการณ์ที่เสี่ยงเหมือนกับเด็กชายโป้ง นักเรียนจะขอความช่วยเหลือจากใคร และร้องขอความช่วยเหลืออย่างไร” โดยผู้สอนมีตัวเลือกให้ผู้เรียนได้เลือก ได้แก่ ตำรวจ พ่อแม่ ครู เพื่อน

เหตุการณ์ที่ ๒ : เด็กชายโป้งและเด็กชายโต้ง เป็นเพื่อนสนิทกัน กำลังเดินทางไปโรงเรียน ระหว่างทางมีชายเมายาเสพติด ยืนถืออาวุธอยู่ พร้อมทั้งจะทำร้ายทุกคนที่ขวางทาง และนั่นก็เป็นเส้นทางเดียวกันกับที่เด็กชายโป้งและเด็กชายโต้ง จะไปโรงเรียน

ผู้สอนถามคำถามผู้เรียนว่า “ถ้านักเรียนอยู่ในสถานการณ์ที่เสี่ยงเหมือนกับเด็กชายโป้งและเด็กชายโต้ง นักเรียนจะขอความช่วยเหลือจากใคร และร้องขอความช่วยเหลืออย่างไร” โดยผู้สอนมีตัวเลือกให้ผู้เรียนได้เลือก ได้แก่ ตำรวจ พ่อแม่ ครู เพื่อน

๖. ผู้เรียนแบ่งกลุ่มละ ๓ คน (แบบคละชั้น ป.๑-๒-๓) แล้วช่วยกันทำใบงานกิจกรรม “ช่วยหนูด้วย”

๗. ผู้เรียนและผู้สอนร่วมกันสรุปกิจกรรม “ช่วยหนูด้วย” โดยสนทนาด้วยคำถาม R-C-A เพื่อนำไปสู่การพัฒนาทักษะชีวิตทางด้านศีลธรรม ผู้สอนบันทึกคำตอบของผู้เรียนลงบนกระดาน

R : นักเรียนได้เรียนรู้อะไรบ้างจากการทำกิจกรรม “ช่วยหนูด้วย”

C : ที่ผ่านมานักเรียนเคยอยู่ในสถานการณ์เสี่ยงเกี่ยวกับสิ่งเสพติดหรือไม่ นักเรียนมีวิธีการปฏิบัติตนอย่างไร

A : หลังจากนี้ถ้านักเรียนตกอยู่ในสถานการณ์เสี่ยงเกี่ยวกับสิ่งเสพติด นักเรียนจะมีวิธีการปฏิบัติตนเองอย่างไร เพื่อหลีกเลี่ยงจากสถานการณ์เสี่ยงเหล่านั้น

๔. สื่อและแหล่งเรียนรู้

๑. บัตรภาพ จำนวน ๒ หมวด
๒. ใบงานกิจกรรมที่ ๑ “หนูแยกแยะได้”
๓. ใบงานกิจกรรมที่ ๒ “ช่วยหนูด้วย”
๔. แผ่นภาพเกมเส้นทางเสื่อม
๕. ลูกเต๋า
๖. คลิปวิดีโอ ลิงขี่เมา
๗. สถานการณ์สมมติ : เด็กชายโป้งและเด็กชายโต้ง

๕. การวัดและการประเมินผล

จุดประสงค์	วิธีการประเมิน	เครื่องมือประเมิน	เกณฑ์การผ่าน
๑. สามารถแยกแยะสิ่งที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพกับสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อสุขภาพได้	การตอบคำถาม	แบบประเมินตอบคำถาม	ตอบคำถามได้

๒. สามารถบอกได้ว่าสิ่งใดเป็นสารเสพติดที่เป็นอันตรายต่อร่างกายได้	การตรวจสอบผลงาน การสังเกตพฤติกรรม	แบบประเมินผลงาน แบบสังเกตพฤติกรรม	ระดับดีขึ้นไป
๓. สามารถบอกวิธีการปฏิเสธและร้องขอความช่วยเหลือในสถานการณ์เสี่ยงจากบุคคลอื่นได้	การตรวจสอบผลงาน การสังเกตพฤติกรรม	แบบประเมินผลงาน แบบสังเกตพฤติกรรม	ระดับดีขึ้นไป
๔. ตระหนักโทษของยาเสพติดที่ส่งผลกระทบต่อร่างกายตนเอง ก่อให้เกิดปัญหาภายในครอบครัว สังคม และประเทศชาติอีกด้วย	พิจารณาจากการตอบ คำถาม R-C-A	แบบประเมินการตอบ คำถาม R-C-A	ระดับดีขึ้นไป

สิ่งที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพ

กล้วย

banana

แอปเปิล

apple

มะเขือเทศ

tomato

แซนด์วิช

sandwich

สับปะรด

pineapple

นม

milk

ไข่ไก่

egg

ขนมปัง

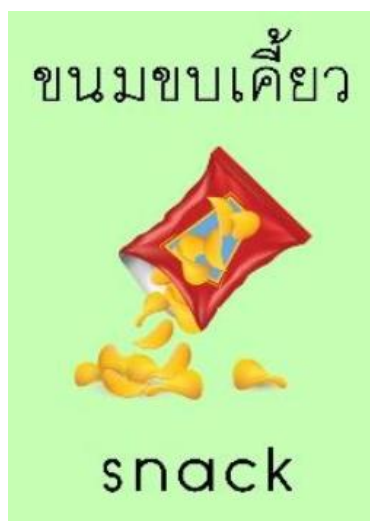
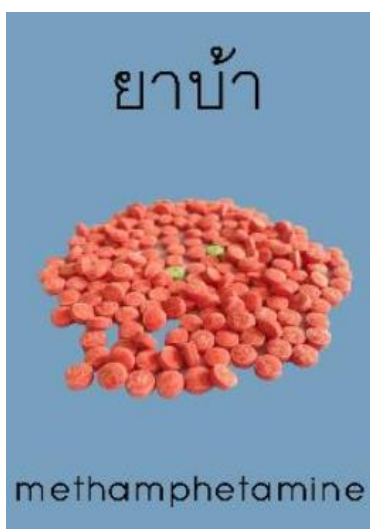
bread

ข้าวผัด

fried rice

สิ่งที่ไม่ดีมีประโยชน์ต่อสุขภาพ

ใบงานกิจกรรมที่ ๑ หนูแยกแยะได้

ชื่อ.....นามสกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

คำชี้แจง : ให้นักเรียนระบายสีลงในบัตรภาพ สิ่งที่ไม่ดีมีประโยชน์ต่อสุขภาพ

แซนด์วิช sandwich	กัญชา cannabis	ขนมปัง bread	แอปเปิล apple
บุหรี่ไฟฟ้า electronic cigarette	ก๋วยเตี๋ยว noodle	น้ำอัดลม soft drink	ลูกอม candy
กล้วย banana	บุหรี่ cigarette	นม milk	สุรา alcohol

ใบเฉลย หนูแยกแยะได้

แซนด์วิช

sandwich

กัญชา

cannabis

ขนมปัง

bread

แอปเปิล

apple

บุหรี่ไฟฟ้า

electronic cigarette

ก๋วยเตี๋ยว

noodle

น้ำอัดลม

soft drink

ลูกอม

candy

กล้วย

banana

บุหรี่

cigarette

นม

milk

สุรา

alcohol

ใบงานกิจกรรมที่ ๒ “ช่วยหนูด้วย”

คำชี้แจง ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันอ่านข้อความที่กำหนดให้ แล้วเติมคำในช่องว่างให้ถูกต้อง

เครื่องดื่มแอลกอฮอล์

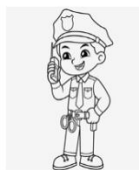
เข้าใกล้

ครู

ตำรวจ

พ่อแม่

สารเสพติดให้โทษ เป็นอันตรายต่อร่างกาย เช่น บุหรี่ และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เป็นต้น ถ้านักเรียนพบเห็นคนสูบบุหรี่ **นักเรียนไม่ควร**.....๑.....เนื่องจากควันบุหรี่เป็นอันตรายต่อร่างกายและถ้ามีคนให้นักเรียนลองดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ **นักเรียนไม่ควรดื่ม** เนื่องจาก.....๒.....ทำลายสุขภาพของนักเรียน

ภัยอันตรายที่ใกล้ตัว เช่น คนเมาอาละวาด คนดื่มกาไวต์สะพานลอย อาจทำให้เกิดอันตรายต่อชีวิตและร่างกายของเรา นักเรียนควร**บอก**.....๓.....เมื่อพบเห็นคนดื่มกาไวต์ คนเมาอาละวาด หรือ**แจ้ง**.....๔.....ให้มาจับกุมและควรออกห่างไม่อยู่ใกล้คนเหล่านั้น นักเรียนมีวิธีป้องกันตัวเองจากภัยอันตรายของยาเสพติดได้โดย**อยู่ใกล้**.....๕.....ครอบครัวเป็นสิ่งที่ดีในการป้องกันภัยอันตรายที่จะเกิดกับตัวนักเรียนเอง

สมาชิกกลุ่ม

.....

แบบประเมินผลงานของผู้เรียน (ระบายนี้อัตราภาพ)

คำชี้แจง แบบประเมินนี้ผู้สอนใช้ประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนจากการทำใบงาน เมื่อเห็นว่าผู้เรียน
ระบายนี้อัตราภาพถูกต้อง ก็ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับนั้น ๆ เพียงช่องเดียว

เลขที่	ชื่อ-นามสกุล	ระบายนี้อัตราภาพ			ผ่าน/ ไม่ผ่าน
		ดีมาก	ดี	พอใช้	
๑					
๒					
๓					
๔					
๕					
๖					
๗					
๘					
๙					
๑๐					
๑๑					
๑๒					
๑๓					
๑๔					
๑๕					
๑๖					
๑๗					
๑๘					
๑๙					
๒๐					

หมายเหตุ : ได้ระดับดี (๒ คะแนน) ขึ้นไป ถือว่าผ่าน

รายละเอียดเกณฑ์การให้คะแนน

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ		
	(ดีมาก) ๓ คะแนน	(ดี) ๒ คะแนน	(พอใช้) ๑ คะแนน
ระบายนี้อัตราภาพ	ระบายนี้อัตราภาพสิ่งที่ไม่มีความหมายต่อสุขภาพได้ถูกต้องทั้ง ๖ ภาพ	ระบายนี้อัตราภาพสิ่งที่ไม่มีความหมายต่อสุขภาพได้ถูกต้องมากกว่า ๓ ภาพ แต่ไม่เกิน ๕ ภาพ	ระบายนี้อัตราภาพสิ่งที่ไม่มีความหมายต่อสุขภาพได้ถูกต้อง แต่น้อยกว่า ๓ ภาพ

แผ่นภาพเกมเส้นทางเลื่อม

แผ่นภาพเกมเส้นทางเลื่อม

แบบประเมินผลงานของผู้เรียน (ช่วยหนูด้วย)

คำชี้แจง แบบประเมินนี้ผู้สอนใช้ประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนจากการทำใบงาน เมื่อเห็นว่าผู้เรียน
ระบายสีลงในบัตรภาพถูกต้อง ก็ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับนั้น ๆ เพียงช่องเดียว

เลขที่	ชื่อ-นามสกุล	ระบายสีลงในบัตรภาพ			ผ่าน/ ไม่ผ่าน
		ดีมาก	ดี	พอใช้	
๑					
๒					
๓					
๔					
๕					
๖					
๗					
๘					
๙					
๑๐					
๑๑					
๑๒					
๑๓					
๑๔					
๑๕					
๑๖					
๑๗					
๑๘					
๑๙					
๒๐					
๒๑					
๒๒					
๒๓					
๒๔					
๒๕					

หมายเหตุ : ได้ระดับดี (๒ คะแนน) ขึ้นไป ถือว่าผ่าน

รายละเอียดเกณฑ์การให้คะแนน

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ		
	(ดีมาก) ๓ คะแนน	(ดี) ๒ คะแนน	(พอใช้) ๑ คะแนน
บอกวิธีการปฏิบัติเสธ ต่อรอง และร้องขอ ความช่วยเหลือใน สถานการณ์เสี่ยงได้	เต็มข้อความวิธีการปฏิบัติ เสธ ต่อรอง และร้องขอ ความช่วยเหลือใน สถานการณ์เสี่ยงได้ถูกต้อง ทั้ง ๕ ข้อความ	เต็มข้อความวิธีการปฏิบัติ เสธ ต่อรอง และร้องขอ ความช่วยเหลือใน สถานการณ์เสี่ยงได้ถูกต้อง ๓ ข้อความ	เต็มข้อความวิธีการ ปฏิบัติเสธ ต่อรอง และ ร้องขอความช่วยเหลือใน สถานการณ์เสี่ยงได้ ถูกต้อง ๑-๒ ข้อความ

เฉลยใบงาน ช่วยหนูด้วย

๑. เข้าใกล้
๒. เครื่องดื่มแอลกอฮอล์
๓. คุณครู
๔. ตำรวจ
๕. พ่อแม่

กิจกรรมที่ ๖ เด็กดี มีมารยาท

๑. สารสำคัญ

เด็กรุ่นใหม่หรือเด็ก Gen Alpha เป็นเด็กที่เก่ง เรียนรู้ได้เร็ว คำนึงเทคโนโลยีมาก ใช้ Social media ในการ update ข้อมูลต่างๆ นำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนรู้และการทำงาน แต่มักไม่อดทน ไม่ตรงเวลา รักอิสระ มีสังคมอากาศของตนเอง ขาดทักษะทางสังคม มักหลงลืมรากเหง้าความเป็นไทยของตนเอง โดยเฉพาะเรื่อง มารยาท การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีมารยาทต่อผู้อื่น จะช่วยให้มีอุปนิสัยที่ดีอ่อนน้อมถ่อมกาย จิตใจสุภาพ เนื่องจากการแสดงมารยาทที่ดีต่อกันเป็นอารมณฺ์เชิงบวก ส่งผลที่ดีต่อสังคม อารมณฺ์จิตใจ และร่างกายได้ดีด้วยเช่นกัน

๒. จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. ผู้เรียนสามารถระบุสถานการณ์ที่ต้องกล่าวขอบคุณในน้ำใจของผู้อื่นที่มีต่อเราได้
๒. ผู้เรียนสามารถระบุสถานการณ์กล่าวขอโทษเมื่อทำผิดต่อผู้อื่น
๓. ผู้เรียนสามารถบอกวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้องเมื่ออยู่ในที่สาธารณะได้
๔. ผู้เรียนสามารถฝึกการเคารพ การกราบ และการไหว้ได้อย่างถูกต้องตามกาลเทศะได้
๕. ผู้เรียนตระหนักในคุณค่ามารยาทไทยอันเป็นวัฒนธรรมที่งดงามของสังคมไทย

๓. ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

กิจกรรมครั้งที่ ๑ (เด็กดี รู้จักขอบคุณ)

๑. ผู้สอนสร้างบรรยากาศเชิงบวกในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ด้วยการกล่าวทักทายผู้เรียนด้วยความสุภาพ มีความเป็นกัลยาณมิตร จากนั้นผู้สอนนำผู้เรียนสวดมนต์บูชาพระรัตนตรัยแบบแปล (อรหัง สัมมาสัมพุทโธ ภควา พระผู้มีพระภาคเจ้าเป็นพระอรหันต์...ฯ)

๒. ผู้เรียนนั่งกายตรง ผีกลสติด้วยการสังเกตลมหายใจของตนเองอย่างช้าๆ เมื่อสูดลมหายใจเข้า สังเกตลมหายใจเมื่อปล่อยลมหายใจออก และเมื่อจิตหรือความคิดเกิดความฟุ้งซ่านให้กลับมาจดจ่ออยู่ที่ลมหายใจเข้า-ออกของตนเอง โดยใช้เวลาสั้นๆประมาณ ๕ นาที (ทั้งนี้ผู้สอนอาจใช้เทคนิคการฝึกสติแบบอื่นๆ เช่น เกม, เพลงฝึกสติ, กิจกรรมการเคลื่อนไหว ที่ง่ายและฝึกสติสำหรับผู้เรียน)

๓. ผู้สอนกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนเกี่ยวกับการกล่าวขอบคุณ โดยการถามคำถามทีละข้อ ดังนี้

๑) นักเรียนเคยขอบคุณใครบ้างหรือไม่

๒) ทำไมนักเรียนต้องกล่าวแสดงคำขอบคุณต่อบุคคลนั้น

๔. ตัวแทนผู้เรียนอาสาสมัครแสดงบทบาทสมมติ เช่น เมื่อเพื่อนเก็บของที่เราหล่นหายส่งคืนให้แก่เราผู้เป็นเจ้าของ ผู้เรียนกล่าวคำพูดขอบคุณเพื่อน หรืออาจจำลองสถานการณ์สด ผู้สอนแกล้งทำปากกาตกหล่นจากโต๊ะ เมื่อมีผู้เรียนในห้องเดินมาหยิบเก็บของมอบให้ผู้สอน ผู้สอนจึงแสดงขอบใจในน้ำใจของผู้เรียนที่มีต่อผู้สอน

๕. ผู้สอนให้ข้อมูลความรู้เพิ่มเติมแก่ผู้เรียน ระหว่างคำว่า “ขอบคุณ” “ขอบใจ” ใช้ต่างกันอย่างไร

“ขอบใจ” ใช้พูดกับคนที่ได้แก่กว่า ฐานะต่ำกว่าหรือผู้ที่เสมอกัน เราขอบใจในน้ำใจที่เขามีต่อเรา

“ขอบคุณ” ใช้พูดกับคนที่เป็นผู้ใหญ่ หรือมีอาวุโสมากกว่าเรา ผู้ที่ควรให้ความเคารพนับถือ และใช้เป็นคำสุภาพทั่วไป ถ้าเป็นผู้ใหญ่ที่ควรเคารพมาก ๆ หรือเป็นผู้ที่มีคุณวุฒิ วิทยวุฒิ ขาดิวุฒิสง ควรใช้คำว่า “ขอบพระคุณ”

๖. แบ่งกลุ่มละ ๓-๔ คน (แบบละชั้น ป.๑-๒-๓) โดยให้แต่ละกลุ่มช่วยกันคิดถึงสถานการณ์ที่ต้องกล่าวคำขอบคุณ ว่ามีเหตุการณ์หรือเรื่องใดบ้างที่ผู้เรียนควรจะต้องขอบคุณ โดยทำลงในใบงานที่ ๑ “เด็กดี รู้จักขอบคุณ”

๗. ผู้เรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานที่หน้าชั้นเรียนกลุ่มละ ๓ นาที

๘. ผู้สอนแจกกระดาษ A4 ให้ผู้เรียนแต่ละคนได้เขียนความในใจ ให้ผู้เรียนนึกถึงเพื่อนที่อยากจะขอบคุณ จากนั้นให้เขียนเรื่องเล่าเหตุการณ์ที่เพื่อนคนนั้นได้แสดงการมีน้ำใจต่อเรา โดยย่อ (ผู้สอนอาจให้ผู้เรียนวาดภาพเหตุการณ์ก็ได้ เพื่อสร้างสรรค์จินตนาการความดี)

๙. ผู้เรียนเดินไปหาเพื่อนที่อยากจะขอบคุณ แล้วเล่าความรู้สึกที่อยากจะบอกผ่านตัวหนังสือหรือผ่านภาพ พร้อมกับขอบคุณกันและกัน

๑๐. ผู้สอนกล่าวชื่นชมและสนับสนุนให้ผู้เรียนได้มีมารยาทในการพูดขอบคุณอยู่เสมอให้เป็นนิสัย เมื่อผู้ใหญ่หรือผู้อาวุโสมากกว่าเรา ได้แสดงการมีน้ำใจต่อเรา เช่น การให้สิ่งของหรือการช่วยเหลืออะไรแก่เรา แม้ว่าสิ่งนั้นหรือเรื่องนั้นๆ จะไม่ให้ใช้เรื่องใหญ่โตก็ตาม เพราะเวลาที่เราแสดงการขอบคุณบุคคลที่มีน้ำใจต่อเราก็ก็นับว่าได้ถึงความเป็นคนดีในตัวเราด้วยเช่นกัน

๑๑. ผู้เรียนและผู้สอนร่วมกันสรุปกิจกรรม “เด็กดี รู้จักขอบคุณ” โดยสนทนาคำถาม R-C-A เพื่อนำไปสู่การพัฒนาทักษะชีวิตทางด้านศีลธรรม

R : นักเรียนได้เรียนรู้อะไรบ้าง จากการทำกิจกรรมเด็กดี รู้จักขอบคุณ

C : ที่ผ่านมานักเรียนเคยแสดงการมีมารยาทกล่าวขอบคุณหรือไม่

A : เมื่อมีผู้แสดงการมีน้ำใจต่อนักเรียน นักเรียนควรแสดงการมีมารยาทอย่างไร

กิจกรรมครั้งที่ ๒ (เด็กดี รู้จักขอโทษ)

๑. ผู้สอนสร้างบรรยากาศเชิงบวกในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ด้วยการกล่าวทักทายผู้เรียนด้วยความสุภาพ มีความเป็นกัลยาณมิตร จากนั้นผู้สอนนำพาผู้เรียนสวดมนต์บูชาพระรัตนตรัยแปล (อรหัง สัมมาสัมพุทโธ ภควา พระผู้มีพระภาคเจ้าเป็นพระอรหันต์...ฯ)

๒. ผู้เรียนนั่งกายตรง ผีอกสติด้วยการสังเกตลมหายใจของตนเองอย่างช้าๆ เมื่อสูดลมหายใจเข้า สังเกตลมหายใจเมื่อปล่อยลมหายใจออก และเมื่อจิตหรือความคิดเกิดความฟุ้งซ่านให้กลับมาจดจ่ออยู่ที่ลมหายใจเข้า-ออกของตนเอง โดยใช้เวลาสั้นประมาณ ๕ นาที (ทั้งนี้ ผู้สอนอาจใช้เทคนิคการฝึกสติแบบอื่นๆ ก็ได้ ที่มีความเหมาะสมกับผู้เรียน และที่ไม่ใช้วิธีการนั่งสมาธิ)

๓. ผู้สอนกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนเกี่ยวกับการขอโทษ โดยการถามคำถามทีละข้อ ดังนี้

๑) นักเรียนเคยพูดขอโทษใครบ้างหรือไม่

๒) นักเรียนคิดว่า ทำไมเราต้องกล่าวคำขอโทษ

๔. ผู้เรียนรับชมคลิปวิดีโออินทนน้องไข่เจียว (ตอนรู้จักขอบคุณและขอโทษ) จากนั้นผู้สอนถามคำถามเพื่อให้ผู้เรียนอภิปรายแลกเปลี่ยนร่วมกัน ดังนี้ ๑) นักเรียนคิดว่า น้องไข่เจียวเป็นเด็กดี หรือไม่ และ ๒) ทำไมจึงคิดว่าน้องไข่เจียว เป็นเด็กดี

๕. ผู้เรียนแบ่งกลุ่มละ ๓-๔ คน (แบบละชั้น ป.๑-๒-๓) จากนั้นแต่ละกลุ่มช่วยกันคิดว่ามีสถานการณ์หรือเรื่องใดบ้าง ที่ผู้เรียนจะต้องแสดงมารยาทการขอโทษ โดยทำลงในใบงานที่ ๒ “เด็กดี รู้จักขอโทษ”

๖. ผู้เรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานที่หน้าชั้นเรียนกลุ่มละ ๓ นาที

๗. ผู้สอนแจกกระดาษ A4 ให้ผู้เรียนแต่ละคนได้เขียนความในใจ พร้อมบอกเหตุผลว่าทำไมจึงอยากขอโทษ เพื่อนคนดังกล่าว จากนั้นให้เขียนเรื่องเล่าเหตุการณ์ที่ตนเองเคยกระทำผิดต่อเพื่อนโดยย่อ (ผู้สอนอาจให้ผู้เรียนวาดภาพเหตุการณ์ก็ได้)

๘. ผู้เรียนเดินไปหาเพื่อนที่อยากจะกล่าวคำขอโทษ แล้วเล่าความรู้สึกที่ทำผิดต่อเพื่อนในวันนั้น พร้อมกับแสดงการขอโทษกันและกัน

๙. ผู้สอนกล่าวชื่นชมและสนับสนุนให้ผู้เรียนได้มีมารยาทในการขอโทษผู้อื่นอยู่เสมอให้เป็นนิสัย เมื่อเห็นว่าตนเองทำผิดไปแล้ว

๑๐. ผู้เรียนและผู้สอนร่วมกันสรุปกิจกรรม “เด็กดี รู้จักขอโทษ” โดยการสนทนาด้วยคำถาม R-C-A เพื่อนำไปสู่การพัฒนาทักษะชีวิตทางด้านศีลธรรม

R : นักเรียนได้เรียนรู้อะไรบ้าง จากการทำกิจกรรมเด็กดีรู้จักขอโทษ

C : ที่ผ่านมานักเรียนเคยแสดงการมีมารยาทกล่าวขอโทษผู้อื่นหรือไม่ การมีมารยาทในการขอโทษคนอื่น เป็นสิ่งที่ควรกระทำเพราะอะไร

A : หลังจากนั้น เมื่อนักเรียนกระทำผิดทั้งที่ตั้งใจและไม่ได้ตั้งใจ นักเรียนจะแสดงมารยาทของการเป็นเด็กที่ดีอย่างไร

กิจกรรมครั้งที่ ๓ (เด็กดี ไม่แฉงคิว)

๑. ผู้สอนสร้างบรรยากาศเชิงบวกในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ด้วยการกล่าวทักทายผู้เรียนด้วยความสุภาพ มีความเป็นกัลยาณมิตร จากนั้นผู้สอนนำพาผู้เรียนสวดมนต์บูชาพระรัตนตรัยแปล (อรหัง สัมมาสัมพุทโธ ภควา พระผู้มีพระภาคเจ้าเป็นพระอรหันต์...ฯ)

๒. ผู้เรียนนั่งกายตรง ผีกลสติด้วยการสังเกตลมหายใจของตนเองอย่างช้าๆ เมื่อสูดลมหายใจเข้า สังเกตลมหายใจเมื่อปล่อยลมหายใจออก และเมื่อจิตหรือความคิดเกิดความฟุ้งซ่านให้กลับมาจดจ่ออยู่ที่ลมหายใจเข้า-ออกของตนเอง โดยใช้เวลาสั้นประมาณ ๕ นาที (ทั้งนี้ ผู้สอนอาจใช้เทคนิคการฝึกสติแบบอื่นๆ ก็ได้ ที่มีความเหมาะสมกับผู้เรียน และที่ไม่ใช้วิธีการนั่งสมาธิ)

๓. ผู้สอนกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนเกี่ยวกับมารยาทในที่สาธารณะ โดยถามคำถามที่ละข้อ ดังนี้

๑) นักเรียนคิดว่า มารยาทในที่สาธารณะมีเรื่องอะไรบ้าง (เช่น การต่อแถวเข้าคิว การทิ้งขยะลงถัง เป็นต้น)

๒) นักเรียนคิดว่า หากคนเราไม่มีมารยาทในที่สาธารณะ จะเกิดผลเสียอะไรบ้าง

๔. ผู้เรียนรับชมคลิปวิดีโอ น้องไข่เจียว “ตอนรู้จักการเข้าคิว” จากนั้นผู้สอนถามคำถามเพื่อให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนเรียน ดังนี้

๑) นักเรียนคิดว่า น้องไข่เจียวเป็นเด็กที่ดีมีมารยาทอย่างไร

๒) การมีมารยาทต่อแถวเข้าคิว เป็นสิ่งที่ถูกต้องอย่างไร

๕. ผู้เรียนแบ่งกลุ่มละ ๔-๕ คน (แบบคละชั้น ป.๑-๒-๓) จากนั้นแต่ละกลุ่มร่วมกันระบุนเหตุการ์ณที่ต้องต่อแถวเข้าคิวมีเรื่องใดบ้าง พร้อมบอกข้อที่พึงปฏิบัติเมื่อต้องต่อแถวเข้าคิว โดยทำลงในใบงานที่ ๓ “เด็กดี ไม่แฉงคิว”

๖. แต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน กลุ่มละ ๓ นาที เมื่อกลุ่มใดนำเสนอเรียบร้อยแล้ว ให้ทุกคนปรบมือให้กำลังใจเพื่อนที่ออกมานำเสนอ

๗. ผู้สอนกล่าวชื่นชมและสนับสนุนให้ผู้เรียนได้มีมารยาทในการต่อแถวเข้าคิวอยู่เสมอ ๆ
๘. ผู้เรียนและผู้สอนร่วมกันสรุปกิจกรรม “เด็กดี ไม่แฉงคิว” โดยการสนทนาด้วยคำถาม R-C-A เพื่อนำไปสู่การพัฒนาทักษะชีวิตทางด้านศีลธรรม

R : นักเรียนได้เรียนรู้อะไรบ้าง จากการทำกิจกรรมเด็กดี ไม่แฉงคิว

C : นักเรียนคิดว่าการเข้าแถวต่อคิว จะทำให้การอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างไร

A : หลังจากนั้น เมื่อนักเรียนเจอสถานการณ์ที่มีการต่อแถวเข้าคิว นักเรียนจะต้องปฏิบัติตนอย่างไร

กิจกรรมครั้งที่ ๔ (เด็กดี ไหว้สวย กราบเป็น)

ครั้งที่ ๑

๑. ผู้สอนสร้างบรรยากาศเชิงบวกในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ด้วยการกล่าวทักทายผู้เรียนด้วยความสุภาพ มีความเป็นกัลยาณมิตร จากนั้นผู้สอนนำพาผู้เรียนสวดมนต์บูชาพระรัตนตรัยแปล (อรหัง สัมมาสัมพุทโธ ภควา พระผู้มีพระภาคเจ้าเป็นพระอรหันต์...ฯ)

๒. ผู้เรียนนั่งกายตรง ผีกลัดด้วยการสังเกตลมหายใจของตนเองอย่างช้าๆ เมื่อสูดลมหายใจเข้า สังเกตลมหายใจเมื่อปล่อยลมหายใจออก และเมื่อจิตหรือความคิดเกิดความฟุ้งซ่านให้กลับมาจดจ่ออยู่ที่ลมหายใจเข้า-ออกของตนเอง โดยใช้เวลาด้านประมาณ ๕ นาที (ทั้งนี้ ผู้สอนอาจใช้เทคนิคการฝึกสติแบบอื่นๆ ก็ได้ ที่มีความเหมาะสมกับผู้เรียน และที่ไม่ใช้วิธีการนั่งสมาธิ)

๓. ผู้สอนตั้งคำถามกระตุ้นความสนใจใฝ่รู้ของผู้เรียนเกี่ยวกับมารยาท

๑) ก่อนมาและกลับจากโรงเรียน นักเรียนไหว้คุณพ่อคุณแม่/ผู้ปกครองหรือไม่ อย่างไร

๒) เมื่อเดินผ่านคุณครู หรือผู้ใหญ่ นักเรียนยกมือไหว้ สวัสดีหรือไม่

๓) นักเรียนเคยไหว้พระสงฆ์หรือไม่

๔) ทำไมเราต้องไหว้พระสงฆ์ พ่อแม่ ครู ผู้ใหญ่ เมื่อไหว้แล้วจะเกิดประโยชน์อะไรกับตนเอง

๓. ผู้สอนสาธิตการไหว้ ๓ ระดับ (หรืออาจเปิดคลิปวิดีโอการไหว้) ได้แก่ พระสงฆ์ พ่อแม่ ครู ผู้ใหญ่ หรือบุคคลเสมอกัน ให้ผู้เรียนดู ๓ รอบ หลังจากนั้นขออาสาสมัครผู้เรียน ๑ คนออกมาสาธิตการไหว้พระสงฆ์ พ่อแม่ ครู ผู้ใหญ่ ให้ทุกคนดู

๔. ผู้สอนกล่าวชื่นชมผู้เรียนที่เป็นอาสาสมัคร และเชิญชวนให้ผู้เรียนทุกคนชื่นชมอาสาสมัครด้วยการปรบมือ

๕. ผู้สอนให้ผู้เรียนร่วมการฝึกปฏิบัติเรื่องการไหว้พระสงฆ์ พ่อแม่ ครู ผู้ใหญ่พร้อมกัน โดยครูผู้สอนสังเกตคอยแนะนำ แก้ไขให้ถูกต้อง ด้วยความเป็นกัลยาณมิตร

ครั้งที่ ๒

๑. ผู้สอนสร้างบรรยากาศเชิงบวกในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ด้วยการกล่าวทักทายผู้เรียนด้วยความสุภาพ มีความเป็นกัลยาณมิตร จากนั้นผู้สอนนำพาผู้เรียนสวดมนต์บูชาพระรัตนตรัยแปล (อรหัง สัมมาสัมพุทโธ ภควา พระผู้มีพระภาคเจ้าเป็นพระอรหันต์...ฯ)

๒. ผู้เรียนนั่งกายตรง ผีกลัดด้วยการสังเกตลมหายใจของตนเองอย่างช้าๆ เมื่อสูดลมหายใจเข้า สังเกตลมหายใจเมื่อปล่อยลมหายใจออก และเมื่อจิตหรือความคิดเกิดความฟุ้งซ่านให้กลับมาจดจ่ออยู่ที่ลมหายใจเข้า-ออกของตนเอง โดยใช้เวลาด้านประมาณ ๕ นาที (ทั้งนี้ ผู้สอนอาจใช้เทคนิคการฝึกสติแบบอื่นๆ ก็ได้ ที่มีความเหมาะสมกับผู้เรียน และที่ไม่ใช้วิธีการนั่งสมาธิ)

๓. ผู้สอนตั้งคำถามกระตุ้นความสนใจใฝ่รู้ของผู้เรียนเกี่ยวกับมารยาทการกราบ ๑) ผู้เรียนเคยกราบพระสงฆ์ หรือไม่ แล้วกราบอย่างไร และ ๒) ผู้เรียนเคยกราบผู้ใหญ่ หรือไม่ แล้วกราบอย่างไร

๔. ผู้สอนสาธิตการกราบพระรัตนตรัย กราบพระสงฆ์ และกราบพ่อแม่ ให้ผู้เรียนได้สังเกต หลังจากนั้นขออาสาสมัครผู้เรียน ๑ คนออกมาสาธิต ให้ทุกคนดู

๕. ผู้สอนกล่าวชื่นชมผู้เรียนที่เป็นอาสาสมัคร และผู้เรียนทุกคนชื่นชมอาสาสมัครด้วยการปรบมือ

๖. ผู้เรียนร่วมการฝึกปฏิบัติเรื่องการกราบพระรัตนตรัย กราบพระสงฆ์ และกราบพ่อแม่ โดยผู้สอนสังเกตคอยแนะนำ แก้ไขให้ถูกต้อง ด้วยความเป็นกัลยาณมิตร

๗. ผู้เรียนและผู้สอนร่วมกันสรุปกิจกรรม “เด็กดี ไหว้สวย กราบเป็น” โดยการสนทนาด้วยคำถาม R-C-A เพื่อนำไปสู่การพัฒนาทักษะชีวิตทางด้านศีลธรรม

R : นักเรียนได้เรียนรู้อะไรบ้าง จากการทำกิจกรรมการไหว้ การกราบ

C : การแสดงมารยาทเคารพกราบไหว้ เป็นความดีงามต่อนักเรียน ผู้ที่เราเคารพกราบไหว้
อย่างไร

A : นักเรียนจะนำวิธีการแสดงมารยาทไปใช้ในชีวิตอย่างไร

๔. สื่อและแหล่งเรียนรู้

๑. คลิปวิดีโออินทาม น่องไข่เจียว (ตอนรู้จักขอบคุณและขอโทษ)

๒. คลิปวิดีโออินทาม น่องไข่เจียว (ตอนรู้จักการเข้าคิวต่อแถว)

๓. คลิปวิดีโอการไหว้ ๓ ระดับ

๔. ใบงานกิจกรรมที่ ๑ เด็กดี รู้จักขอบคุณ

๕. ใบงานกิจกรรมที่ ๒ เด็กดี รู้จักขอโทษ

๖. ใบงานกิจกรรมที่ ๓ เด็กดี ไม่แข่งคิว

๕. การวัดและการประเมินผล

จุดประสงค์	วิธีการประเมิน	เครื่องมือประเมิน	เกณฑ์การผ่าน
๑. ระบุสถานการณ์ที่ต้องกล่าวขอบคุณในน้ำใจของผู้อื่นที่มีต่อเราได้	การตรวจสอบผลงาน	แบบประเมินผลงาน	ระดับดีขึ้นไป
๒. สามารถระบุสถานการณ์กล่าวขอโทษเมื่อทำผิดต่อผู้อื่น	การตรวจสอบผลงาน	แบบประเมินผลงาน	ระดับดีขึ้นไป
๓. สามารถบอกวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้องเมื่ออยู่ในที่สาธารณะได้	การตรวจสอบผลงาน	แบบประเมินผลงาน	ระดับดีขึ้นไป
๔. สามารถฝึกการเคารพ การกราบ และการไหว้ได้อย่างถูกต้องตามกาลเทศะได้	การประเมินมารยาท การสังเกตพฤติกรรม	แบบประเมินมารยาท แบบสังเกตพฤติกรรม	ระดับดีขึ้นไป
๕. ตระหนักในคุณค่ามารยาทไทยอันเป็นวัฒนธรรมที่ดีงามของสังคมไทย	พิจารณาจากการตอบ คำถาม R-C-A	แบบประเมินการตอบ คำถาม R-C-A	ระดับดีขึ้นไป

น้องไข่เจียวรู้จักขอบคุณ-ขอโทษ

น้องไข่เจียว รู้จักการเข้าคิวต่อแถว

การไว้ ๓ ระดับ

ใบงานกิจกรรมที่ ๑ เด็กดี รู้จักขอบคุณ

คำชี้แจง : ให้นักเรียนช่วยกันระบุสถานการณ์หรือเรื่องใดบ้าง ที่นักเรียนควรจะต้องแสดงมารยาทการขอขอบคุณต่อบุคคลอื่น พร้อมบอกเหตุผลทำไมต้องขอบคุณ

เรื่องหรือสถานการณ์	เหตุผลของการขอบคุณ

ชื่อกลุ่มสมาชิก

.....

.....

.....

.....

ใบงานกิจกรรมที่ ๒ เด็กดี รู้จักขอโทษ

คำชี้แจง : ให้นักเรียนช่วยกันระบุสถานการณ์หรือเรื่องใดบ้างที่นักเรียนควรจะต้องแสดงมารยาทการขอโทษต่อผู้อื่น พร้อมบอกเหตุผลทำไมต้องขอโทษ

เรื่องหรือสถานการณ์	เหตุผลของการขอโทษ

ชื่อกลุ่มสมาชิก

.....

.....

.....

.....

ใบงานกิจกรรมที่ ๓ เด็กดี ไม่แข่งคิว

คำชี้แจง : ให้นักเรียนช่วยกันระบุสถานการณ์หรือเรื่องใดบ้าง ที่นักเรียนจะต้องมีมารยาทในการต่อแถวเข้าคิว พร้อมบอกวิธีปฏิบัติตนเมื่อต้องต่อแถวเข้าคิวในเหตุการณ์นั้น

เรื่องหรือสถานการณ์	วิธีปฏิบัติตนเมื่อต้องต่อแถวเข้าคิว

ชื่อกลุ่มสมาชิก

.....

.....

.....

.....

แบบประเมินการปฏิบัติการเคารพกราบ และการไหว้

กลุ่มที่	ชื่อ-นามสกุล	รายการประเมินผล											
		การกราบ พระรัตนตรัย			การไหว้ พระสงฆ์			การกราบ ผู้ใหญ่			การไหว้ บุคคลทั่วไป		
		๓	๒	๑	๓	๒	๑	๓	๒	๑	๓	๒	๑
๑													
๒													
๓													
๔													
๕													

*คะแนนเต็ม ๑๒ คะแนน

เกณฑ์การตัดสินระดับคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
๙ - ๑๒ คะแนน	๓ หมายถึง ดี
๕ - ๘ คะแนน	๒ หมายถึง พอใช้
๑ - ๔ คะแนน	๑ หมายถึง ปรับปรุง

รายละเอียดเกณฑ์การให้คะแนน

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ		
	(ดี) ๓ คะแนน	(พอใช้) ๒ คะแนน	(ปรับปรุง) ๑ คะแนน
การกราบพระรัตนตรัย	กราบแบบเบญจางคประดิษฐ์ได้อย่างถูกต้อง สวยงาม และนุ่มนวลด้วยความชื่นชมยินดี	กราบแบบเบญจางคประดิษฐ์ได้อย่างถูกต้อง	กราบแบบเบญจางคประดิษฐ์ไม่ถูกต้องและไม่สวยงาม
การไหว้พระสงฆ์	ไหว้พระสงฆ์ได้อย่างถูกต้อง สวยงาม และนุ่มนวล ด้วยความชื่นชมยินดี	ไหว้พระสงฆ์ได้อย่างถูกต้อง	ไหว้พระสงฆ์ไม่ถูกต้องและไม่สวยงาม
การกราบผู้ใหญ่	กราบผู้ใหญ่ได้อย่างถูกต้อง สวยงาม และนุ่มนวล ด้วยความชื่นชมยินดี	กราบผู้ใหญ่ได้อย่างถูกต้อง	กราบผู้ใหญ่ไม่ถูกต้องและไม่สวยงาม
การไหว้บุคคลทั่วไป	ไหว้คุณพ่อคุณแม่/ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ ผู้อาวุโส และบุคคลผู้อยู่ในฐานะเสมอกันได้อย่างถูกต้อง สวยงาม และนุ่มนวล ด้วยความชื่นชมยินดี	ไหว้คุณพ่อคุณแม่/ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ ผู้อาวุโส และบุคคลผู้อยู่ในฐานะเสมอกันได้อย่างถูกต้อง	ไหว้คุณพ่อคุณแม่/ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ ผู้อาวุโส และบุคคลผู้อยู่ในฐานะเสมอกันได้ไม่ถูกต้องและไม่สวยงาม

กิจกรรมที่ ๗ จังหวะแห่งสติ

๑. สารสำคัญ

การเจริญสติเป็นการฝึกฝนสังเกตและดูแลตนเองทั้งทางกาย วาจา และใจ การฝึกสติแบบเคลื่อนไหว ความรู้สึกตัวรู้เท่าทันต่อการเคลื่อนไหวทางกายขณะปัจจุบัน จะช่วยฝึกให้ผู้เรียนมีสติ รู้จักความระมัดระวังการเคลื่อนไหวหรือการกระทำในสิ่งต่าง ๆ ของตนเองในกิจวัตรประจำวันมากยิ่งขึ้น

๒. จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. ผู้เรียนสามารถฝึกสติแบบเคลื่อนไหวเพื่อสร้างการรู้เท่าทันความรู้สึกตัวที่เกิดขึ้นกับตนเองได้
๒. ผู้เรียนมีสติ ความระมัดระวังรู้สึกตัวทั่วพร้อมจากการฝึกสติแบบเคลื่อนไหว

๓. ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

๑. ผู้สอนสร้างบรรยากาศเชิงบวกในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ด้วยการกล่าวทักทายผู้เรียนด้วยความสุภาพ มีความเป็นกัลยาณมิตร จากนั้นผู้สอนนำผู้เรียนสวดมนต์บูชาพระรัตนตรัยแบบแปล (อรหัง สัมมาสัมพุทโธ ภควา พระผู้มีพระภาคเจ้าเป็นพระอรหันต์...ฯ)

๒. ผู้เรียนนั่งกายตรง ฝึกสติด้วยการสังเกตลมหายใจของตนเองอย่างช้าๆ เมื่อสูดลมหายใจเข้า สังเกตลมหายใจเมื่อปล่อยลมหายใจออก และเมื่อจิตหรือความคิดเกิดความฟุ้งซ่านให้กลับมาจดจ่ออยู่ที่ลมหายใจเข้า-ออกของตนเอง โดยใช้เวลาสั้นๆ ประมาณ ๕ นาที (ทั้งนี้ผู้สอนอาจใช้เทคนิคการฝึกสติแบบอื่นๆ เช่น เกม, เพลงฝึกสติ, กิจกรรมการเคลื่อนไหว ที่ง่ายและฝึกสติสำหรับผู้เรียน)

๓. ผู้สอน ถามคำถามเพื่อชวนผู้เรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประสบการณ์การขาดสติในชีวิตประจำวัน

- ๑) นักเรียนเคยเดินชนขอบโต๊ะ เตะโต๊ะ หรือเก้าอี้ อะไรสักอย่างไหม
- ๒) นักเรียนเดินชน เตะโต๊ะ ส่วนใหญ่มักจะเจ็บนิ้วเท่านี้ใด
- ๓) เมื่อเดินชนขอบโต๊ะ เตะโต๊ะ หรือเก้าอี้ นักเรียนรู้ความรู้สึกอย่างไร
- ๔) ทำไมนักเรียนจึงเดินชนขอบโต๊ะ เตะโต๊ะ หรือเก้าอี้ (ขาดสติ เมอลอย ฟุ้งซ่าน)

๔. ผู้สอนสาธิตการฝึกสติแบบเคลื่อนไหวตามแนวทางของหลวงพ่อเทียน จิตตสุโภ (ไม่ต้องหลับตา) ให้ผู้เรียนได้สังเกตวิธีการเจริญสติแบบเคลื่อนไหว เพื่อให้ผู้เรียนรู้และเข้าใจสามารถปฏิบัติได้

๕. ผู้เรียนทุกคนพร้อมกันฝึกสติแบบเคลื่อนไหวด้วยตนเอง โดยที่ไม่ต้องหลับตา ผู้สอนคอยสังเกตการปฏิบัติของผู้เรียน และเข้าไปแนะนำพร้อมทั้งให้กำลังใจผู้เรียนด้วยความรักเมตตา จนกว่าผู้เรียนจะฝึกปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและมีสติรู้เท่าทัน

๖. ผู้เรียนร่วมกันแผ่เมตตาผ่านบทเพลงแผ่เมตตา

ขอมอบความรักของฉัน	แต่ทุกสิ่งพลัน ในโลกนี้
พ่อแม่ คุณครู เพื่อนมิตรไมตรี	สรรพสัตว์ และเทพยดา
ขอมอบความรักแด่แผ่นดิน	ต้นน้ำ ลำธาร ท้องฟ้า
ให้อยู่ร่วมกันเอื้อสุข พึงพา	ขอแผ่เมตตา สิ้นทุกข์ สุขเทอญ

เพลงแผ่เมตตา โดยเสถียรธรรมสถาน

๗. ผู้เรียนร่วมกันสะท้อนความรู้สึก ความนึกคิดที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติ โดยผู้สอนถามคำถามสะท้อนตนเอง โดยบันทึกคำตอบของผู้เรียนลงบนกระดาน ดังนี้

๑) นักเรียนสังเกตเห็นความรู้สึกของตนเองที่เกิดขึ้นอย่างไรบ้าง ขณะการเคลื่อนไหวกายแต่ละขณะจังหวะ

๒) หลังจากฝึกสติแบบเคลื่อนไหว ๑๔ จังหวะ เกิดความรู้สึกอย่างไรบ้าง

๓) การฝึกสติแบบเคลื่อนไหวในครั้งนี้ เกิดผลดีกับตนเองอย่างไรบ้าง

๘. ผู้เรียนและผู้สอนร่วมกันสรุปกิจกรรม “การฝึกสติแบบเคลื่อนไหว” โดยสนทนาด้วยคำถาม R-C-A เพื่อนำไปสู่การพัฒนาทักษะชีวิตทางด้านศีลธรรม ผู้สอนบันทึกคำตอบของผู้เรียนลงบนกระดาน

R : นักเรียนได้เรียนรู้อะไรบ้างจากการฝึกสติแบบเคลื่อนไหว

C : การฝึกสติแบบเคลื่อนไหว นักเรียนคิดว่าสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนในเรื่องใดได้บ้าง (เช่น การล้างจาน ซักผ้า ผับที่นอน ผ้าห่ม เสื้อ กางเกง การล้างมือ การจัดวางรองเท้า เป็นต้น)

: นักเรียนคิดว่าการฝึกสติแบบเคลื่อนไหวบ่อยๆ จะทำให้การดำเนินชีวิตของนักเรียนดีขึ้นอย่างไรบ้าง

A : นักเรียนจะนำวิธีการฝึกสติแบบเคลื่อนไหว ไปใช้ในการทำงานกิจวัตรของนักเรียนอย่างไร

หมายเหตุ : ผู้สอนควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกสติแบบเคลื่อนไหวอยู่บ่อยๆ เพื่อให้เกิดความคุ้นชิน และอาจใช้กิจกรรมนี้ฝึกสติผู้เรียนก่อนเรียนรู้กิจกรรมหลัก ในทุกสัปดาห์ก็ได้ นอกจากนี้ผู้สอนสามารถออกแบบกิจกรรมการฝึกสติด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่หลากหลาย สอดคล้องและเหมาะสมกับวัยของผู้เรียนในช่วงชั้นที่ ๑ ตัวอย่างเช่น การฝึกสติผ่านการฟังเพลง การฝึกสติผ่านการแผ่เมตตา การฝึกสติผ่านการวาดภาพ การฝึกสติผ่านการฟังเรื่องราวต่างๆ ใกล้ตัวเด็ก การฝึกสติผ่านการเล่น การฝึกสติผ่านการกิน การฝึกสติจากการทำในกิจวัตรในชีวิตประจำวัน เช่น การล้างจาน การล้างแก้วน้ำ การกวาดพื้น การพับผ้า การเก็บของใช้ส่วนตัว เป็นต้น

๔. สื่อและแหล่งการเรียนรู้

๑. ใบความรู้วิธีการเจริญสติแบบเคลื่อนไหว (หลวงพ่อเทียน)

๒. ภาพสาธิตการเจริญสติแบบเคลื่อนไหว (หลวงพ่อเทียน)

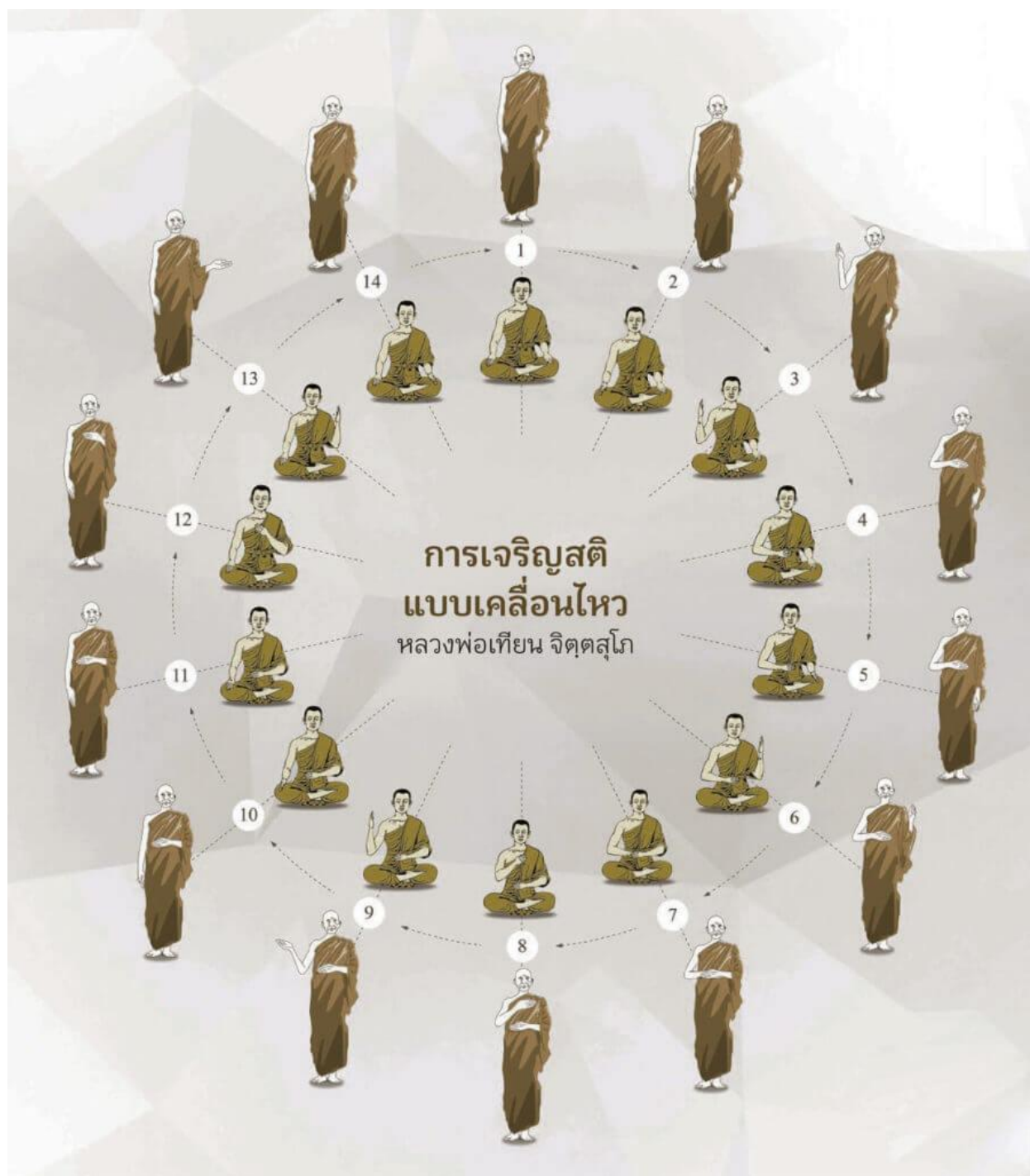
๕. การวัดและการประเมินผล

จุดประสงค์	วิธีการประเมิน	เครื่องมือประเมิน	เกณฑ์การผ่าน
๑. สามารถฝึกสติแบบเคลื่อนไหว เพื่อสร้างการรู้เท่าทันความรู้สึกตัวที่เกิดขึ้นกับตนเองได้	การฝึกสติแบบเคลื่อนไหว	แบบประเมินฝึกสติแบบเคลื่อนไหว	ระดับดีขึ้นไป
๒. มีสติ ความระมัดระวังรู้สึกตัวทั่วพร้อมจากการฝึกสติแบบเคลื่อนไหว	การฝึกสติแบบเคลื่อนไหว	แบบประเมินฝึกสติแบบเคลื่อนไหว	ระดับดีขึ้นไป

ใบความรู้ วิธีการเจริญสติแบบเคลื่อนไหว

เอามือวางไว้ที่ขาทั้งสองข้าง	คว่ำไว้
พลิกมือขวาตะแคงขึ้น	ทำซ้ำๆ..... ให้รู้สึก
ยกมือขวาขึ้นครึ่งตัว	ให้รู้สึกมันหยุดก็ให้รู้สึก
เอามือขวามาที่สะดือ.....	ให้รู้สึก
พลิกมือซ้ายตะแคงขึ้น.....	ให้รู้สึก
ยกมือซ้ายขึ้นครึ่งตัว	ให้รู้สึก
เอามือซ้ายมาที่สะดือ.....	ให้รู้สึก
เลื่อนมือขวาขึ้นหน้าอก.....	ให้รู้สึก
เอามือขวาออกตรงข้าง.....	ให้รู้สึก
ลดมือขวาลงที่ขาขวา ตะแคงไว้.....	ให้รู้สึก
คว่ำมือขวาลงที่ขาขวา.....	ให้รู้สึก
เลื่อนมือซ้ายมาที่หน้าอก.....	ให้รู้สึก
เอามือซ้ายออกมาตรงข้าง.....	ให้รู้สึก
ลดมือซ้ายลงที่ขาซ้าย ตะแคงไว้.....	ให้รู้สึก
คว่ำมือซ้ายลงที่ขาซ้าย.....	ให้รู้สึก
ทำต่อไปเรื่อย ๆ.....	ให้มีความรู้สึกตัว

ภาพสาริตการเจริญสติแบบเคลื่อนไหว

แบบประเมินการฝึกเจริญสติแบบเคลื่อนไหว

ชื่อนักเรียน.....นามสกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

ท่าที่	ขั้นตอนในการฝึกสติแต่ละท่า	การมีสติจากการปฏิบัติ			
		มีสติ มากที่สุด	มีสติ มาก	มีสติ ปาน กลาง	ไม่มีสติ เลย
๑	เอามือเรามาวางไว้บนขาทั้งสองข้าง นั้นเองคว่ำมือไว้				
๒	พลิกมือขวาตะแคงขึ้น ทำซ้ำๆ				
๓	ยกมือขวาขึ้นครึ่งตัว แล้วก็รู้สึกว่ามันไหวขึ้นมา				
๔	เลื่อนมือขวามาที่สะดือเรา				
๕	พลิกมือซ้ายตะแคงขึ้นที่ขาซ้าย ชันไว้				
๖	ยกมือซ้ายขึ้นครึ่งตัว ให้มีความรู้สึกหยุดไว้				
๗	เลื่อนมือซ้ายมาทับมือขวาที่สะดือ				
๘	เลื่อนมือขวาขึ้นหน้าอก ทำซ้ำๆมาถึงหน้าอก				
๙	เลื่อนมือขวามาตรงกลาง ข้าง ไหวมาซ้ำๆ				
๑๐	ลดมือขวาลงที่ขาขวา ตะแคงเอาไว้				
๑๑	คว่ำมือขวาลงที่ขาขวา				
๑๒	เลื่อนมือซ้ายขึ้นหน้าอก				
๑๓	เอามือซ้ายออกมาตรงข้าง				
๑๔	ลดมือซ้ายออกที่ขาซ้าย ตะแคงเอาไว้				
๑๕	คว่ำมือซ้ายลง รู้สึกตัวและหยุด				

เกณฑ์การให้คะแนน

คะแนน		การแปลความหมาย
มีสติมากที่สุด	= ๔	ประสิทธิภาพอยู่ในเกณฑ์ ๙๐ - ๑๐๐%
มีสติมาก	= ๓	ประสิทธิภาพอยู่ในเกณฑ์ ๗๐ - ๘๙%
มีสติปานกลาง	= ๒	ประสิทธิภาพอยู่ในเกณฑ์ ๕๐ - ๖๙%
ไม่มีสติเลย	= ๑	ประสิทธิภาพต่ำกว่าเกณฑ์ ๕๐%

กิจกรรมที่ ๘ เมล็ดพันธุ์แห่งความดี

๑. สารสำคัญ

ความกตัญญูกตเวทีเป็นคุณลักษณะของบุคคลผู้มีจิตสำนึกรู้คุณค่าความดีของผู้อื่น โดยกระทำตอบแทนต่อบุคคลนั้นหรือสิ่งนั้นๆ ด้วยความรักปรารถนาดีอันปราศจากเงื่อนไขใด ๆ การปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความกตัญญูกตเวทีพ่อแม่หรือผู้ปกครอง จะเป็นการส่งเสริมและบ่มเพาะเมล็ดพันธุ์ให้เติบโตใหญ่ในจิตใจของผู้เรียน และผู้เรียนจะเป็นต้นแบบที่ดีให้กับผู้อื่น สังคม และประเทศชาติต่อไป

๒. จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. ผู้เรียนสามารถบอกคุณงามความดีของพ่อแม่หรือผู้ปกครองและการตอบแทนคุณงามความดีได้
๒. ผู้เรียนมีความรู้คุณและรู้ซึ่งในคุณงามความดีของพ่อแม่หรือผู้ปกครองที่มีต่อตนเอง

๓. ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

กิจกรรมครั้งที่ ๑ (ลูกที่ดี ช่วยงานบ้าน)

๑. ผู้สอนสร้างบรรยากาศเชิงบวกในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ด้วยการกล่าวทักทายผู้เรียนด้วยความสุภาพ มีความเป็นกัลยาณมิตร จากนั้นผู้สอนนำผู้เรียนสวดมนต์บูชาพระรัตนตรัยแบบแปล (อรหัง สัมมาสัมพุทโธ ภควา พระผู้มีพระภาคเจ้าเป็นพระอรหันต์...ฯ)

๒. ผู้เรียนนั่งกายตรง ผีกลสดีด้วยการสังเกตลมหายใจของตนเองอย่างช้าๆ เมื่อสูดลมหายใจเข้า สังเกตลมหายใจเมื่อปล่อยลมหายใจออก และเมื่อจิตหรือความคิดเกิดความฟุ้งซ่านให้กลับมาจดจ่ออยู่ที่ลมหายใจเข้า-ออกของตนเอง โดยใช้เวลาสั้นๆ ประมาณ ๕ นาที (ทั้งนี้ผู้สอนอาจใช้เทคนิคการฝึกสติแบบอื่นๆ เช่น เกม, เพลงฝึกสติ, กิจกรรมการเคลื่อนไหว ที่ง่ายและฝึกสติสำหรับผู้เรียน)

๓. ผู้สอนถามคำถามเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้และชวนผู้เรียนสนทนาพูดคุย ๑) นักเรียนเคยช่วยเหลืองานบ้านของพ่อแม่หรือผู้ปกครองหรือไม่ และ ๒) เมื่อนักเรียนช่วยเหลืองานบ้านของพ่อแม่หรือผู้ปกครองแล้ว เกิดความรู้สึกอย่างไร

๔. ผู้เรียนรับชมคลิปวิดีโอ “ลูกชายกวาดขยะ” โดยให้สังเกตเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น จากนั้นผู้สอนถามคำถามเพื่อชวนสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ดังนี้

๑) นักเรียนคิดว่าเด็กชายพรชัย เป็นลูกที่ดีอย่างไร

๒) นักเรียนควรเอาแบบอย่างการเป็นลูกที่ดีจากเด็กชายพรชัยจากสิ่งใดบ้าง เพราะอะไร

๕. ผู้เรียนแบ่งกลุ่มละ ๔-๕ คน (แบบคละชั้น ป.๑-๒-๓) จากนั้นศึกษาเรื่องพี่กระต่ายกับน้องกระแต และช่วยกันสรุปเรื่องราวดังกล่าวโดยตอบคำถามลงในใบงานกิจกรรมที่ ๑ ลูกที่ดี ช่วยงานบ้าน

๖. ผู้เรียนแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอผลงานที่หน้าชั้นเรียนกลุ่มละ ๓ นาที

๗. ผู้เรียนและผู้สอนร่วมกันสรุปกิจกรรม “ลูกที่ดี ช่วยงานบ้าน” โดยการสนทนาด้วยคำถาม R-C-A เพื่อนำไปสู่การพัฒนาทักษะชีวิตทางด้านศีลธรรม ผู้สอนบันทึกคำตอบของผู้เรียนลงบนกระดาน

R : นักเรียนคิดว่าการช่วยเหลืองานบ้านของพ่อแม่หรือผู้ปกครอง เป็นสิ่งที่ถูกต้องดีงามอย่างไร

C : ที่ผ่านมานักเรียนเคยช่วยเหลืองานบ้านของพ่อแม่หรือผู้ปกครองของตนเอง หรือไม่อย่างไร

A : หลังจากนั้น เมื่อนักเรียนอยู่ที่บ้าน นักเรียนจะช่วยเหลืองานบ้านของพ่อแม่หรือผู้ปกครองของนักเรียน อย่างไร

๘. ผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้นำวิธีการจากผลงาน ไปปฏิบัติช่วยเหลืองานบ้านของพ่อแม่หรือผู้ปกครองของตนเองอยู่ที่บ้าน และให้ผู้เรียนทำอย่างสม่ำเสมอจนเป็นนิสัย

กิจกรรมครั้งที่ ๒ (ลูกที่ดี ตอบแทนคุณ)

๑. ผู้สอนสร้างบรรยากาศเชิงบวกในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ด้วยการกล่าวทักทายผู้เรียนด้วยความสุภาพ มีความเป็นกัลยาณมิตร จากนั้นผู้สอนนำพาผู้เรียนสวดมนต์บูชาพระรัตนตรัยแปล (อรหัง สัมมาสัมพุทโธ ภควา พระผู้มีพระภาคเจ้าเป็นพระอรหันต์...ฯ)

๒. ผู้เรียนนั่งกายตรง ผีกลสดีด้วยการสังเกตลมหายใจของตนเองอย่างช้าๆ เมื่อสูดลมหายใจเข้า สังเกตลมหายใจเมื่อปล่อยลมหายใจออก และเมื่อจิตหรือความคิดเกิดความฟุ้งซ่านให้กลับมาจดจ่ออยู่ที่ลมหายใจเข้า-ออกของตนเอง โดยใช้เวลาสั้นๆ ประมาณ ๕ นาที (ทั้งนี้ผู้สอนอาจใช้เทคนิคการฝึกสติแบบอื่นๆ เช่น เกม, เพลงฝึกสติ, กิจกรรมการเคลื่อนไหว ที่ง่ายและฝึกสติสำหรับผู้เรียน)

๓. ผู้สอนถามคำถามกระตุ้นการเรียนรู้และชวนผู้เรียนสนทนาพูดคุยเกี่ยวกับคุณงามความดีของพ่อแม่หรือผู้ปกครอง

๑) พ่อแม่หรือผู้ปกครอง มีพระคุณหรือคุณงามความดีต่อนักเรียนอะไรบ้าง

๒) นักเรียนคิดว่า การตอบแทนคุณความดีต่อพ่อแม่เป็นสิ่งที่ควรกระทำหรือไม่ เพราะอะไร

๔. ผู้เรียนรับชมคลิปวิดีโอ “ความกตัญญูของครูประจักษ์” เพื่อให้ผู้เรียนสังเกตเรื่องราวความกตัญญูของคุณต่อพ่อแม่ จากนั้นผู้สอนถามคำถามเพื่อชวนสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ดังนี้

๑) นักเรียนคิดว่าครูประจักษ์ มีความกตัญญูต่อแม่อย่างไร

๒) ถ้าครูประจักษ์ไม่ดูแลแม่ นักเรียนคิดว่าแม่ของครูประจักษ์จะเป็นอย่างไร

๓) นักเรียนเคยดูแลพ่อแม่หรือผู้ปกครองของตนเองหรือไม่ และดูแลเรื่องอะไรบ้าง

๕. ผู้เรียนแบ่งกลุ่มละ ๓-๔ คน (แบบคละชั้น ป.๑-๒-๓) จากนั้นแต่ละกลุ่มระลึกรู้ถึงคุณงามความดีของพ่อแม่หรือผู้ปกครองตนเอง ว่ามีเรื่องอะไรบ้าง นักเรียนได้ประโยชน์อะไรจากเรื่องนั้น และนักเรียนจะแสดงการขอบคุณหรือตอบแทนในคุณงามความดีของพ่อแม่ด้วยวิธีการใดบ้าง โดยทำลงในใบงานที่ ๒ ลูกที่ดี ตอบแทนคุณ

๖. ผู้เรียนแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอผลงานที่หน้าชั้นเรียนกลุ่มละ ๓ นาที

๗. ผู้เรียนและผู้สอนร่วมกันสรุปกิจกรรม “ลูกที่ดี ตอบแทนคุณ” โดยการสนทนาด้วยคำถาม R-C-A เพื่อนำไปสู่การพัฒนาทักษะชีวิตทางด้านศีลธรรม ผู้สอนบันทึกคำตอบของผู้เรียนลงบนกระดาน

R : นักเรียนได้รู้อะไรบ้างจากการทำกิจกรรมลูกที่ดีตอบแทนคุณ

C : ที่ผ่านมานักเรียนเคยแสดงการตอบแทนคุณความดีของพ่อแม่หรือผู้ปกครองหรือไม่ อย่างไร

A : เมื่อนักเรียนยังมีโอกาสได้ใช้ชีวิตอยู่กับพ่อแม่หรือผู้ปกครองของตนเอง นักเรียนอยากจะทำความดีต่อท่านอย่างไรบ้าง

๘. ผู้สอนให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับความกตัญญูทศเวทที่เป็นเครื่องหมายและคุณสมบัติของคนดี เราสามารถแสดงความกตัญญูได้ด้วยการแสดงความเคารพนับถือ เชื่อฟัง ทำให้พ่อแม่หรือผู้ปกครองสบายใจ และช่วยเหลือในกิจการงานต่าง ๆ รวมถึงการรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง โดยไม่ทำให้ท่านต้องรู้สึกเดือดเนื้อร้อนใจ

ดังนั้น เมื่อมีโอกาสได้อยู่กับพ่อแม่หรือผู้ปกครอง เราจะตอบแทน ดูแลพ่อแม่หรือผู้ปกครองของตนเองอย่างไร ในความสามารถที่นักเรียนจะมีอยู่ เท่าที่นักเรียนจะทำได้

๙. ผู้สอนสนับสนุนและให้โอกาสผู้เรียนได้นำวิธีการตอบแทนความดีที่ได้จากผลงาน ไปปฏิบัติกับพ่อแม่หรือผู้ปกครองของตนเองอยู่ที่บ้าน และให้ผู้เรียนทำอย่างสม่ำเสมอจนเป็นนิสัย

๔. สื่อและแหล่งเรียนรู้

๑. คลิปวิดีโอ ลูกชายกวาดขยะ
๒. นิทานเรื่อง พี่กระต่ายกับน้องกระแต
๓. คลิปวิดีโอ ความกตัญญูของครูประจักษ์
๔. ใบงานกิจกรรมที่ ๑ ลูกที่ดี ช่วยงานบ้าน
๕. ใบงานกิจกรรมที่ ๒ ลูกที่ดี ตอบแทนคุณ
๖. แหล่งการเรียนรู้ออนไลน์
๗. แหล่งการเรียนรู้อื่นๆ ตามความต้องการของผู้เรียน

๕. การวัดและการประเมินผล

จุดประสงค์	วิธีการประเมิน	เครื่องมือประเมิน	เกณฑ์การผ่าน
๑. สามารถบอกคุณงามความดีของพ่อแม่หรือผู้ปกครองและการตอบแทนคุณงามความดีได้	การตรวจสอบผลงาน การสังเกตพฤติกรรม	แบบประเมินผลงาน แบบสังเกตพฤติกรรม	ระดับดีขึ้นไป
๒. มีความรู้คุณและรู้ซึ่งในคุณงามความดีของพ่อแม่หรือผู้ปกครองที่มีต่อตนเอง	พิจารณาจากการตอบ คำถาม R-C-A	แบบประเมินการตอบ คำถาม R-C-A	ระดับดีขึ้นไป

คลิปวิดีโอ ลูกชายกวาดขยะ

คลิปวิดีโอ ความกตัญญูของครู

เรื่อง พี่กระต่ายกับน้องกระแต

มีครอบครัวหนึ่งมีลูกสาว ๒ คน คนโตชื่อกระต่าย อายุ ๙ ปี เรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ และน้องคนเล็กชื่อกระแต อายุ ๘ ปี เรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ ทั้งสองคนเป็นเด็กที่เรียนเก่ง ขยันทำงาน และชอบช่วยเหลือผู้อื่น ในตอนเย็นทุกๆ วัน เมื่อทุกคนในบ้านรับประทานอาหารเย็นเสร็จแล้ว พี่กระต่ายกับน้องกระแต ก็ช่วยกันเก็บสัมภาระนำไปล้าง ทำความสะอาดให้เรียบร้อย โดยที่พ่อกับแม่ ไม่ต้องบอก

สำหรับหน้าที่หลักของพี่กระต่ายก็จะช่วยล้างจานชาม กวาดบ้าน ถูบ้าน และบางครั้งก็ช่วยแม่ ซักผ้าด้วย ส่วนน้องกระแตก็จะช่วยรดน้ำต้นไม้เป็นประจำทุกวัน

ใบงานกิจกรรมที่ ๑ ลูกที่ดี ช่วยงานบ้าน

คำชี้แจง : นักเรียนช่วยกันสรุปเรื่อง “พี่กระต่ายกับน้องกระแต” โดยตอบคำถามที่กำหนดให้ ดังนี้

๑. นักเรียนประทับใจเรื่องราวของพี่กระต่ายและน้องกระแต ในเรื่องใดบ้าง

.....

.....

.....

๒. พี่กระต่ายและน้องกระแต เป็นลูกที่ดีอย่างไร

.....

.....

.....

.....

๓. นักเรียนเคยช่วยเหลืองานบ้านของพ่อแม่หรือผู้ปกครองของตนเองหรือไม่ เคยช่วยเหลืองานบ้านเรื่องอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

๔. นักเรียนรู้สึกอย่างไรที่ได้ช่วยเหลืองานบ้าน และผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

รายชื่อสมาชิกกลุ่ม

.....

.....

.....

ใบงานกิจกรรมที่ ๒ ลูกที่ดี ตอบแทนคุณ

คำชี้แจง : นักเรียนช่วยกันระลึกรู้ถึงคุณงามความดีของพ่อแม่หรือผู้ปกครองของตนเอง ว่ามีเรื่องอะไรบ้าง พร้อมทั้งระบุประโยชน์ที่นักเรียนได้รับจากคุณงามความดีนั้น และบอกวิธีการตอบแทนหรือแสดงการขอบคุณในคุณงามความดีของพ่อแม่หรือผู้ปกครอง

๑. ให้นักเรียนบอกคุณงามความดีของพ่อแม่หรือผู้ปกครอง ที่มีต่อตัวนักเรียน มีเรื่องอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

๒. คุณงามความดีของพ่อแม่หรือผู้ปกครอง ทำให้นักเรียนได้รับประโยชน์ในเรื่องอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

๓. นักเรียนจะแสดงการตอบแทนในคุณงามความดีของพ่อแม่หรือผู้ปกครองของตนเอง ด้วยวิธีการใด และทำอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

รายชื่อสมาชิกกลุ่ม

.....

.....

.....

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศีลธรรมแบบละครชั้นช่วงชั้นที่ ๒ (ป.๔-๖)

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในช่วงชั้นที่ ๒ เน้นส่งเสริมความเป็นสังคมแห่งเกียติชนในผู้เรียน ทั้งการกระทำทางกาย การกระทำทางวาจา และการกระทำทางใจ โดยนำหลักคุณธรรมบถ ๑๐ มาเป็นพื้นฐานในการจัดกิจกรรมเสริมสร้างศีลธรรมของผู้เรียน

โครงสร้างชุดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศีลธรรมแบบละครชั้น

โครงสร้างเนื้อหาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในช่วงชั้นที่ ๒ ได้แก่ คุณธรรมบถ ๑๐ มารยาทชาวพุทธ และ สติสัมปชัญญะ มีรายละเอียด ดังนี้

ที่	ชื่อกิจกรรม	เนื้อหาสาระ	สาระสำคัญ
๑	รักกันไว้เกิด	คุณธรรมบถข้อที่ ๑ ปาณาติปาตา เวรมณี	คุณธรรมบถข้อที่ ๑ ปาณาติปาตา เวรมณี เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนทำความดีทางกาย โดยงดเว้นจากการเบียดเบียน รังแก กลั่นแกล้งสัตว์หรือเพื่อนมนุษย์ ด้วยการให้การช่วยเหลือกันด้วยความเมตตากรุณาที่ดีต่อกัน จะทำให้การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในสังคม
๒	ของเขา เราอย่าเอา	คุณธรรมบถข้อที่ ๒ อทินนาทานา เวรมณี	คุณธรรมบถข้อที่ ๒ อทินนาทานา เวรมณี เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ทำความดีทางกาย การปฏิบัติต่อตนเองและผู้อื่นในทางที่ถูกต้องดีงาม โดยไม่ขโมยทรัพย์สินของผู้อื่น มาเป็นของตนเอง ย่อมจะนำความสุขและความเจริญมาสู่ชีวิตตนเอง ส่งผลทำให้เกิดสันติสุขในสังคม
๓	รักดี เคารพกัน	คุณธรรมบถข้อที่ ๓ กาเมสุ มิจฉาจารา เวรมณี	คุณธรรมบถข้อที่ ๓ กาเมสุ มิจฉาจารา เวรมณี เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ทำความดีทางกาย การปฏิบัติต่อตนเองและผู้อื่นในทางที่ถูกต้องดีงาม โดยไม่ประพฤติผิดล่วงละเมิด หรือคุกคามทางเพศ การไม่ละเมิดคนรักของผู้อื่น ย่อมจะนำความสุขและความเจริญมาสู่ชีวิตตนเอง ทำให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างสันติสุข

ที่	ชื่อกิจกรรม	เนื้อหาสาระ	สาระสำคัญ
๔	คนจริง พูดความจริง	กุศลกรรมบถข้อที่ ๔ มุสาวาทา เวมณี	กุศลกรรมบถข้อที่ ๔ มุสาวาทา เวมณี เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ทำความดีทางวาจา การปฏิบัติต่อตนเองและผู้อื่นในทางที่ถูกต้อง ดีงาม โดยเว้นจากการพูดเท็จ กล่าวพูดตาม ความจริงและรักษาความพูด ย่อมจะนำความสุขและความเจริญมาสู่ชีวิตตนเอง ทำให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างสันติสุข
๕	พูดจาดี มีคนรัก	กุศลกรรมบถข้อที่ ๕ ปิสุณาย วาจาเย เวมณี	กุศลกรรมบถข้อที่ ๕ ปิสุณาย วาจาเย เวมณี เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ทำความดีทางวาจา การปฏิบัติต่อตนเองและผู้อื่นในทางที่ถูกต้องดีงาม โดยการไม่พูดให้คนแตกแยก พูดให้เพื่อนรักสามัคคีกัน ย่อมนำความสุขและความเจริญมาสู่ชีวิตตนเอง ทำให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างสันติสุข
๖	พูดจาสุภาพดี มีคนชอบ	กุศลกรรมบถข้อที่ ๖ ผรุสสาย วาจาเย เวมณี	กุศลกรรมบถข้อที่ ๖ ผรุสสาย วาจาเย เวมณี เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ทำความดีทางวาจา การปฏิบัติต่อตนเองและผู้อื่นในทางที่ถูกต้องดีงาม โดยการไม่พูดคำหยาบ พูดจาสุภาพ ไพเราะ ย่อมนำความสุขและความเจริญมาสู่ชีวิตตนเอง ทำให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างสันติสุข
๗	พูดดี มีประโยชน์	กุศลกรรมบถข้อที่ ๗ สัมผัปปลาปา เวมณี	กุศลกรรมบถข้อที่ ๗ สัมผัปปลาปา เวมณี เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ทำความดีทางวาจา การปฏิบัติต่อตนเองและผู้อื่นในทางที่ถูกต้องดีงาม ไม่พูดในเรื่องที่ไม่เกิดประโยชน์ พูดมีเหตุผล จึงจะทำให้เป็นคนที่น่าเชื่อถือ น่าคบหาอย่างยิ่ง ย่อมนำความสุขและความเจริญมาสู่ชีวิตตนเองได้
๘	การแบ่งกัน เป็นสิ่งสวยงาม	กุศลกรรมบถข้อที่ ๘ อนภิขณา	กุศลกรรมบถข้อที่ ๘ อนภิขณา เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ทำความดีทางใจ โดยไม่คิดเพ่งเล็งอยากได้ของเขา คิดอยากช่วยเหลือ คิดอยากแบ่งปันให้ผู้อื่น คิดเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน มีจิตสาธารณะ ทำให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างสันติสุข

ที่	ชื่อกิจกรรม	เนื้อหาสาระ	สาระสำคัญ
๙	ต้นไม้แห่งความโกรธเกลียด	กุศโลกรรมบถข้อที่ ๙ อพยาบาท	กุศโลกรรมบถข้อที่ ๙ อพยาบาท เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ทำความดีทางใจ การไม่คิดร้าย ไม่ผูกใจเจ็บ มีน้ำใจนักกีฬา คิดชื่นชมยินดีกับผู้อื่น มีความคิดปรารถนาดีกับผู้อื่น คิดให้อภัย ไม่ถือสา ไม่โทษผู้อื่น ธรรมชาติระวางตนเองและมีความหวังดีต่อผู้อื่น การกระทำเช่นนี้ได้ย่อมทำให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างสันติสุข
๑๐	ไม่เห็นผิดเป็นชอบ	กุศโลกรรมบถข้อที่ ๑๐ สัมมาทิฐิ	กุศโลกรรมบถข้อที่ ๑๐ สัมมาทิฐิ เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ทำความดีทางใจ การมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องตามความเป็นจริง คิดละเอียด เกรงกลัวต่อบาป โดยเฉพาะการมีความคิดเห็นที่ถูกต้องต่อพ่อแม่ ครู อาจารย์ สถาบันพระมหากษัตริย์ เชื่อว่าเป็นบุคคลที่ผู้มีพระคุณงามความดีต่อตนเอง เชื่อว่าทำได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว บุญกุศลมีจริง การมีความเชื่อที่ถูกต้องย่อมพาชีวิตไปสู่การดำเนินชีวิตที่ดีงาม
๑๑	มือถือบุญ	มารยาทชาวพุทธ - การกราบ - การไหว้	มารยาทการเคารพ กราบ ไหว้ มารยาทที่งดงามของวัฒนธรรมไทย เป็นการแสดงออกกับบุคคลตามลำดับอาวุโส สถานที่และสถานการณ์ การเคารพ กราบ ไหว้ มีส่วนสำคัญที่จะโน้มน้าวให้ตนมีอุปนิสัยที่อ่อนน้อม มีสัมมาคารวะ ยอมรับฟังบุคคลอื่นได้ง่าย ทั้งการพูด การกระทำ การให้ความร่วมมือในการทำกิจการงานต่าง ๆ

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศีลธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔-๖

สาระสำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศีลธรรมแบบคณะชั้นในช่วงชั้นที่ ๒ จะ เน้นการละเว้นการทำชั่ว ทำดี และการทำจิตใจให้ผ่องใส โดยเนื้อหาสาระที่นำมาใช้ในส่งเสริมศีลธรรมได้แก่ เบญจศีล เบญจธรรม ความกตัญญูกตเวที มารยาทชาวพุทธ และสติสัมปชัญญะ สำหรับแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้

๑. กุศโลกรรมบถ ๑๐

๑. ส่งเสริมให้ผู้เรียนให้ความรักความเมตตา กรุณาต่อผู้อื่น สิ่งมีชีวิตและธรรมชาติสิ่งแวดล้อมทั้งหลายที่อยู่รอบตัวเรา ใช้สติกำกับตนเองในการไม่เบียดเบียน หรือทำร้ายชีวิตผู้อื่น มีความซื่อสัตย์สุจริต เคารพสิทธิ์และไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น

๒. ส่งเสริมให้ผู้เรียนพูดแต่ความจริง ไพเราะ ถูกกาลเทศะ ใช้เหตุผล และเป็นประโยชน์ ด้วยจิตปรารถนาดีต่อกัน ให้เกียรติกัน มุ่งสร้างความสามัคคี รู้จักเตือนตนไม่ให้พุดบด พุดคำหยาบ คำส่อเสียด เพื่อเจ้า

๓. ส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกสติสัมปชัญญะ เป็นผู้มีจิตใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความเมตตา กรุณา ปราณานาตี รู้จักให้อภัย มีหิริโอตตปปะ (ละอายและเกรงกลัวต่อบาป) สามารถยับยั้งชั่งใจ

๔. ส่งเสริมให้ผู้เรียนร่วมทำกิจกรรมกลุ่ม ประเพณีงานที่ต้องรับผิดชอบร่วมกันและมีเป้าหมาย เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม เช่น โครงการคุณธรรมต่าง ๆ การจัดการแสดงละคร บทบาทสมมุติ เรื่องราวในชาดก หรือร่วมกันจัดพิธีกรรมในวันสำคัญทางศาสนา และอื่น ๆ เพื่อสะท้อนพฤติกรรมการพัฒนาตนเอง ทั้งกาย วาจา ใจ อย่างเป็นองค์รวม

๕. ส่งเสริมให้ผู้เรียนทำโครงการตามแนวอริยสัจ ๔ ที่มีการแก้ปัญหาอย่างเหมาะสมกับวัย ฝึกให้ผู้เรียนสังเกตและมองปัญหาให้ชัดเจน วิเคราะห์สาเหตุ ตั้งเป้าหมาย พร้อมทั้งหาวิธีการแก้ปัญหาที่สาเหตุต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

๖. ส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม ที่เกี่ยวข้องกับการสืบค้นข้อมูล และการสื่อสาร เช่น การฝึกตีความจากพุทธประวัติ ชาดก หรือประวัติพระศาสดาในศาสนาอื่น หนังสือ วรรณกรรม ข่าว บทความเกี่ยวกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ในสื่อสังคมออนไลน์ หรือสื่อต่าง ๆ เพื่อวิเคราะห์ ทำความเข้าใจได้ตรงกับความเป็นจริง และรู้เท่าทัน

๗. ส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกสุนทรียสนทนา ฝึกจัดการแสดง หรือนำเสนอผลการทดลองจากการคิดวิเคราะห์ ผ่านสื่อสร้างสรรค์รูปแบบต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การสร้างสันติสุขในสังคม

๒. มารยาทชาวพุทธ

๑. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติตนตามมารยาทชาวพุทธเพื่อแสดงความเคารพ พ่อแม่ ครูหรือผู้ใหญ่ และผู้อื่นอย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ เคารพการแสดงความคิดเห็นที่แตกต่าง หรือความคิดเห็นของผู้น้อย

๒. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกการระมัดระวังการใช้คำพูดในการสื่อสารกับผู้อื่นอย่างมีสติ เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างกัลยาณมิตรในครอบครัว โรงเรียน ชุมชน

๓. ส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกเป็นผู้รับฟังด้วยความอ่อนน้อมถ่อมตน มีมารยาทในการสื่อสาร ทั้งการพูด การเขียน ด้วยความเคารพสิทธิของผู้อื่น เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

๓. สติสัมปชัญญะ

๑. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกสวत्मนต์แปลในบทที่ง่าย เหมาะสมกับผู้เรียน มีความหมายต่อการนำไปใช้ในชีวิตจริง และการแผ่เมตตาให้ทั้งตนเอง ผู้อื่น และสรรพสัตว์ทั้งหลาย

๒. ส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้สติสัมปชัญญะเพื่อให้เท่าทันสถานการณ์ในชีวิตประจำวันและเหตุการณ์ต่าง ๆ รอบตัว เช่น สุขภาวะการกิน อยู่ ดู ฟัง เล่น ใช้สิ่งของและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ระมัดระวัง และปลอดภัย

๓. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกสมาธิ การมีจิตจดจ่อต่อการทำกิจกรรมการเรียนรู้ เล่น และทำงานต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน สามารถจดจำความหมาย ความรู้ที่สำคัญ มีความอดทนอดกลั้นต่อสิ่งยาก ฝ่าสิ่งกีดขวางกับตนเองให้ทำงานจนสำเร็จ

“..แนวทางการจัดกิจกรรมที่กำหนดไว้นี้ เป็นเพียงแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เท่านั้น ผู้สอนสามารถปรับปรุง หรือศึกษาแนวทางเพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียน โดยอยู่บนพื้นฐานของหลักการจัดการเรียนรู้ศีลธรรมแบบคละชั้น ที่ได้กำหนดไว้..”

กิจกรรมที่ ๑ รักกันไว้เถิด

๑. สารสำคัญ

กุศลกรรมบถข้อที่ ๑ ปาณาติปาตา เวรมณี เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ทำความดีทางกาย การปฏิบัติตนต่อตนเองและผู้อื่นในทางที่ถูกต้องดีงาม โดยงดเว้นจากการเบียดเบียน รังแก กลั่นแกล้งสัตว์หรือเพื่อนมนุษย์ การให้การช่วยเหลือด้วยความเมตตากรุณาที่ดีต่อกัน จะทำให้การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในสังคม

๒. จุดประสงค์

๑. ผู้เรียนระบุโทษของการเบียดเบียน กลั่นแกล้ง รังแกผู้อื่นได้
๒. ผู้เรียนระบุคุณประโยชน์ของการไม่เบียดเบียน กลั่นแกล้ง รังแกผู้อื่นได้
๓. ผู้เรียนกำหนดแนวทางการป้องกันไม่ให้ตนเองเบียดเบียน กลั่นแกล้งหรือรังแกผู้อื่นได้
๔. ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุขได้

๓. ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

กิจกรรมครั้งที่ ๑ (ชีวิตมีค่า อย่าซำรังแก)

๑. ผู้สอนสร้างบรรยากาศเชิงบวกในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ด้วยการกล่าวทักทายผู้เรียนด้วยความสุภาพ มีความเป็นกัลยาณมิตร จากนั้นผู้สอนนำผู้เรียนสวดมนต์บูชาพระรัตนตรัยแบบแปล (อรหัง สัมมาสัมพุทโธ ภควา พระผู้มีพระภาคเจ้าเป็นพระอรหันต์...ฯ)

๒. ผู้เรียนนั่งกายตรง ผีอกสติด้วยการสังเกตลมหายใจของตนเองอย่างช้าๆ เมื่อสูดลมหายใจเข้า สังเกตลมหายใจเมื่อปล่อยลมหายใจออก และเมื่อจิตหรือความคิดเกิดความฟุ้งซ่านให้กลับมาจดจ่ออยู่ที่ลมหายใจเข้า-ออกของตนเอง โดยใช้เวลาสั้นๆ ประมาณ ๕ นาที (ทั้งนี้ผู้สอนอาจใช้เทคนิคการฝึกสติแบบอื่นๆ เช่น เกม, เพลงฝึกสติ, กิจกรรมการเคลื่อนไหว ที่ง่ายและฝึกสติสำหรับผู้เรียน)

๓. ผู้สอนเชื่อมโยงเข้าสู่บทเรียนด้วยการกระตุ้นการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมสวนสัตว์ โดยให้ผู้เรียนนั่งล้อมกันเป็นวงกลมหนึ่งวง ผู้เรียนบอกชื่อสัตว์คนละ ๑ ชื่อ โดยไม่ให้ซ้ำกัน บอกต่อๆ กันไปเรื่อย ๆ ถ้าคนใดนึกไม่ออกหรือบอกซ้ำเกิน ๓ วินาที ให้ออกมาอยู่กลางวง แล้วจับฉลากบทบาทสัตว์ที่ถูกทำร้ายหรือทรมาน แล้วทำท่าทางให้เพื่อนทาย ทำจนกว่าเพื่อนจะทายถูก เช่น นกยูงยี้ (ผู้สอนเตรียมฉลากบทบาทสัตว์ และโดยเล่นเกมประมาณ ๑๐ นาที)

๔. ผู้สอนถามคำถามเพื่อชวนผู้เรียนสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ถามคำถามที่ละข้อ ดังนี้

- ๑) นักเรียนเคยทำร้ายสัตว์หรือเคยเห็นคนอื่นทำร้ายสัตว์บ้างหรือไม่
- ๒) นักเรียนคิดว่าคิดว่าสัตว์พวกนั้นจะรู้สึกอย่างไร
- ๓) นักเรียนเคยกลั่นแกล้งเพื่อนหรือเคยเห็นเพื่อนกลั่นแกล้งผู้อื่นบ้างหรือไม่ และคิดว่าเพื่อนที่ถูกกลั่นแกล้งจะรู้สึกอย่างไร

๔) ถ้าหากนักเรียนเป็นผู้ที่ถูกกลั่นแกล้ง โดนรังแกบ้าง จะรู้สึกอย่างไร

๕. ผู้สอนเล่าข่าวเหตุการณ์จริงของเด็กชายมาร์คที่ถูกเพื่อนในโรงเรียนกลั่นแกล้ง (Bully) และล้อเลียนให้ผู้เรียนฟัง เพื่อจับประเด็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร (หรืออาจแจกเอกสารให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มได้อ่าน)

๖. ผู้เรียนแบ่งกลุ่มๆ ละ ๔-๕ คนแบบคละชั้น (ชั้น ป.๔-๖) จากนั้นศึกษาเรื่องราวเด็กชายมาร์ค พร้อมทั้งหาวิธีการป้องกันหรือศึกษาวิธีการแก้ปัญหาเพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ แล้วตอบคำถามลงในใบงานกิจกรรมที่ ๑ ชีวิตมีค่า อย่าสร้างแก

๖. ผู้เรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานที่หน้าชั้นเรียน จากนั้นผู้สอนเปิดโอกาสและสนับสนุนให้ผู้เรียนได้นำวิธีการดังกล่าวในผลงานไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน

๗. ผู้เรียนและผู้สอนร่วมกันสรุปกิจกรรม “ชีวิตมีค่า อย่าสร้างแก” โดยสนทนาด้วยคำถาม R-C-A เพื่อนำไปสู่การพัฒนาทักษะชีวิตทางด้านศีลธรรม บันทึกคำตอบของผู้เรียนลงบนกระดาน

R : นักเรียนได้เรียนรู้อะไรบ้าง จากกิจกรรมชีวิตมีค่า อย่าสร้างแก

C : นักเรียนเคยกลั่นแกล้ง หรือรังแกเพื่อนหรือไม่ คิดว่าเพื่อนที่ถูกรังแกจะรู้สึกอย่างไร

: ถ้าหากนักเรียนเป็นผู้ถูกกลั่นแกล้งหรือรังแกบ้าง นักเรียนจะรู้สึกอย่างไร

A : เมื่อนักเรียนต้องอยู่ร่วมกับเพื่อนในชั้นเรียน หรืออยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม นักเรียนควรปฏิบัติต่อกันอย่างไร ถ้านักเรียนปฏิบัติแล้วจะเกิดผลดีอะไรบ้าง

คำแนะนำเพิ่มเติม : ผู้สอนอาจออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ศีลธรรมในประเด็นปัญหาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมบถข้อที่ ๑ เช่น ไม่รังแกสัตว์ การช่วยเหลือสัตว์ ไม่ทะเลาะวิวาท การไม่สร้างความรุนแรง เป็นต้น เพื่อนำประเด็นปัญหาศีลธรรมที่หลากหลายมาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และรู้จักวิธีการป้องกันหรือแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น เพื่ออยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข

กิจกรรมครั้งที่ ๒ (เมตตากฎา พาสใจ)

๑. ผู้สอนสร้างบรรยากาศเชิงบวกในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ด้วยการกล่าวทักทายผู้เรียนด้วยความสุภาพ มีความเป็นกัลยาณมิตร จากนั้นผู้สอนนำผู้เรียนสวดมนต์บูชาพระรัตนตรัยแบบแปล (อรหัง สัมมาสัมพุทโธ ภควา พระผู้มีพระภาคเจ้าเป็นพระอรหันต์...ฯ)

๒. ผู้เรียนนั่งกายตรง ผีกลสติด้วยการสังเกตลมหายใจของตนเองอย่างช้าๆ เมื่อสูดลมหายใจเข้า สังเกตลมหายใจเมื่อปล่อยลมหายใจออก และเมื่อจิตหรือความคิดเกิดความฟุ้งซ่านให้กลับมาจดจ่ออยู่ที่ลมหายใจเข้า-ออกของตนเอง โดยใช้เวลาสั้นๆ ประมาณ ๕ นาที (ทั้งนี้ผู้สอนอาจใช้เทคนิคการฝึกสติแบบอื่นๆ เช่น เกม, เพลงฝึกสติ, กิจกรรมการเคลื่อนไหว ที่ง่ายและฝึกสติสำหรับผู้เรียน)

๓. ผู้สอนถามคำถามเพื่อชวนให้ผู้เรียนสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

๑) สิ่งที่นักเรียนไม่ชอบให้เพื่อนมาปฏิบัติกับตนเองคือเรื่องอะไร เพราะอะไร

๒) สิ่งที่นักเรียนชอบให้เพื่อนมาปฏิบัติกับตนเองคือเรื่องอะไร เพราะอะไร

๔. ผู้เรียนทำกิจกรรมเมตตากฎา พาสใจ ผู้สอนให้ผู้เรียนจับฉลากชื่อสัตว์คนละ ๑ ใบ จากนั้นให้หาคู่สัตว์ของเพื่อนที่ตรงกับของตนเอง แล้วจับคู่กัน (ผู้สอนเตรียมฉลากชื่อสัตว์ไว้ให้หลากหลายชนิด) จากนั้นผู้สอนอธิบายกติกาการทำกิจกรรม ดังนี้

๑) นักเรียนแต่ละคู่กำหนดบทบาทกัน หนึ่งคนเป็นคนตาบอดแล้วใช้แมสหน้ากากอนามัยปิดตาไว้ คนตาบอดจะต้องเดินไปตามทางที่กำหนดให้ โดยระหว่างทางที่เดินจะมีสิ่งกีดขวาง ที่ผู้สอนได้วางไว้ เช่น ก้อนหิน กิ่งไม้ ขวดน้ำ เป็นต้น (ควรจัดวางอุปกรณ์สิ่งกีดขวางให้ห่างกันเล็กน้อย เพื่อให้เกิดความท้าทายในการเดิน และทำให้กิจกรรมสนุกมากขึ้น) ส่วนเพื่อนอีกคนที่เป็นคู่ให้คอยดูเพื่อนที่ตาบอดเดินที่อยู่เส้นชัย

๒) เมื่อคนตาบอดไปถึงเส้นชัยแล้วให้เดินกลับ แต่ครั้งนี้ให้เพื่อนที่เป็นคู่ของตนเอง จับมือจูงค่อยๆ ประคองเดิน เมื่อเจอสิ่งกีดขวางก็บอกคำพูดที่นิ่มนวล ประคองเพื่อนไปให้ถึงจุดหมายเส้นชัยที่กำหนดไว้เมื่อถึงที่หมายแล้วเอาแมสปิดตาออก

๓) สลับบทบาทกัน โดยให้เพื่อนที่คนจูงได้เล่นเป็นคนตาบอดบ้าง โดยทำกิจกรรมเช่นเดียวกับข้อ ๑) และ ๒)

๕. ผู้สอนถามคำถามเพื่อให้ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายจากการทำกิจกรรม

๑) ตอนที่นักเรียนเล่นเป็นคนตาบอด นักเรียนรู้สึกอย่างไรที่ต้องเดินคนเดียว

๒) คนตาบอดรู้สึกอย่างไรเมื่อเดินกลับแล้วมีเพื่อนมาคอยดูแล

๓) ตอนที่นักเรียนยืนดูเพื่อนที่เป็นคนตาบอดเดินคนเดียว นักเรียนรู้สึกอย่างไร และอยากจะเข้าไปช่วยเหลือหรือไม่

๔) นักเรียนคิดว่า นักเรียนได้แสดงความรักความเมตตาต่อเพื่อนที่เป็นคนตาบอดหรือไม่ เพราะอะไร

๕) นอกจากการแสดงความรักความเมตตาต่อคนตาบอดแล้ว นักเรียนคิดว่าสามารถแสดงความรักความเมตตาต่อบุคคลหรือสัตว์ได้หรือไม่

๖. ผู้เรียนแบ่งกลุ่มละ ๔-๕ คน แบบคณะชั้น (ชั้น ป.๔-๖) จากนั้นระดมความคิดช่วยกันหาวิธีการที่แสดงความรักความเมตตาตากรุณาต่อพ่อแม่ ครู ญาติพี่น้อง เพื่อน พระสงฆ์ และบุคคลทั่วไป โดยจัดทำลงในใบงานที่ ๒ ความเมตตาตากรุณา

๗. ผู้เรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานที่หน้าชั้นเรียน และผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้นำวิธีการดังกล่าวไปทดลองใช้ในชีวิตประจำวัน

๘. ผู้เรียนและผู้สอนร่วมกันสรุปกิจกรรม “เมตตาตากรุณา พาสุขใจ” โดยสนทนาคำถาม R-C-A เพื่อนำไปสู่การพัฒนาทักษะชีวิตทางด้านศีลธรรม โดยบันทึกคำตอบของผู้เรียนลงบนกระดาน

R : นักเรียนได้เรียนรู้อะไรบ้าง จากการทำกิจกรรมเมตตาตากรุณา พาสุขใจ

C : ที่ผ่านมานักเรียนเคยแสดงพฤติกรรมความรักความเมตตาตากรุณาต่อเพื่อนในชั้นเรียน หรือผู้อื่นหรือไม่ ทำแล้วเป็นอย่างไร

A : ในการดำเนินชีวิต เมื่อนักเรียนเห็นเพื่อนประสบปัญหาในการเรียน การใช้ชีวิต นักเรียนจะแสดงความรักความเมตตาตากรุณาต่อเพื่อน อย่างไร

คำแนะนำเพิ่มเติม : ผู้สอนควรจัดกิจกรรมนี้ภายนอกชั้นเรียนที่เป็นพื้นที่โล่งกว้าง เพราะจะทำให้กิจกรรมมีความสะดวกและมีความสุขมากยิ่งขึ้น

๔. สื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้

๑. ข่าวเหตุการณ์กรณีเด็กชายมาร์ค

๒. ใบงานกิจกรรมที่ ๑ ชีวิตมีค่า อย่าขำรังแก

๓. ใบงานกิจกรรมที่ ๒ เมตตาตากรุณา พาสุขใจ

๔. แหล่งการเรียนรู้ออนไลน์

๖. แหล่งการเรียนรู้อื่นๆ ตามความต้องการของผู้เรียน

๕. การวัดและการประเมินผล

จุดประสงค์	วิธีการประเมิน	เครื่องมือประเมิน	เกณฑ์การผ่าน
๑. ระบุโทษหรือผลเสียของการเบียดเบียน กลั่นแกล้ง รังแกผู้อื่นได้	การตรวจสอบผลงาน	แบบประเมินผลงาน	ระดับดีขึ้นไป
๒. ระบุคุณประโยชน์ของการไม่เบียดเบียน กลั่นแกล้ง รังแกผู้อื่นได้	การตรวจสอบผลงาน	แบบประเมินผลงาน	ระดับดีขึ้นไป
๓. เลือกแนวทางการป้องกันไม่ให้ตนเองไปเบียดเบียน กลั่นแกล้ง รังแกผู้อื่นได้	การตรวจสอบผลงาน การสังเกตพฤติกรรม	การตรวจสอบผลงานแบบ สังเกตพฤติกรรม	ระดับดีขึ้นไป
๔. ตระหนักถึงความสำคัญของการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุขได้	พิจารณาจากการตอบ คำถาม R-C-A	แบบประเมินการตอบ คำถาม R-C-A	ระดับดีขึ้นไป

เด็กชายมาร์ค

เด็กชายมาร์ค อายุ ๑๑ ปี เรียนอยู่ชั้น ป.๖/๑ ที่โรงเรียนแห่งหนึ่ง จังหวัดนนทบุรี เด็กชายมาร์ค เป็นคนเรียนเก่ง นิสัยดี ชอบช่วยเหลือเพื่อน เป็นคนใฝ่เรียนรู้ มีความรับผิดชอบต่อการเรียน มีอยู่วันหนึ่งเด็กชายมาร์ค กำลังนั่งเรียนวิชาคณิตศาสตร์อยู่ในห้องเรียน เกิดความรู้สึกปวดฉี่อยากเข้าห้องน้ำ จึงได้ขออนุญาตคุณครูไปเข้าห้องน้ำ ขณะที่เดินออกมาจากห้องน้ำ เด็กชายต้อมซึ่งเป็นเพื่อนนักเรียนต่างห้องเรียนอยู่ชั้น ป.๖/๓ เดินผ่านมา แล้วพูดกับเด็กชายมาร์คว่า ตู๊ด เกย์ และตบหัวเด็กชายมาร์ค

หลังจากนั้นเป็นต้นมา ทุกครั้งที่เด็กชายมาร์คมาโรงเรียน ก็จะพยายามหลบหลีกหนีจากเด็กชายต้อมเพื่อไม่ให้โดนล้อเลียน กลั่นแกล้งและรังแก แต่ถึงกระนั้นเด็กชายมาร์คก็มักจะโดนเด็กชายต้อมกลั่นแกล้ง รังแก ตบหัว ล้อเลียนว่าเป็นตุ๊ด เกย์ ต่อหน้าผู้อื่นอยู่บ่อย ๆ และที่สำคัญ พอเพื่อนๆ เห็นเด็กชายต้อมล้อเลียนเด็กชายมาร์คบ่อยๆ เพื่อน ๆ ก็จะล้อตามด้วย

จากการที่เด็กชายมาร์คเป็นเด็กที่เรียนเก่ง มีความรับผิดชอบ ส่งงานตรงเวลา ไม่เคยมาโรงเรียนสาย ชอบช่วยเหลือผู้อื่น เมื่อถูกเด็กชายต้อมกลั่นแกล้ง รังแก ล้อเลียนอยู่บ่อย ๆ เด็กชายมาร์คจึงได้นำเรื่องที่ตนเองถูกกลั่นแกล้ง รังแก โดนล้อเลียน ไปบอกพ่อกับแม่ว่า ถูกต้อมซึ่งเป็นเพื่อนต่างห้องเรียนล้อว่าเป็นตุ๊ด และตบหัว ต่อย แขนบ่อยครั้ง แถมล้อชื่อพ่อกับแม่ด้วย ทำให้เด็กชายมาร์คอายเพื่อน ไม่อยากไปโรงเรียน ส่วนพ่อบอกเด็กชายมาร์คว่า ให้นำเรื่องนี้ไปบอกคุณครูให้จัดการเรื่องนี้ ซึ่งตัวพ่อเองก็คิดว่าเป็นเรื่องของเด็ก ๆ ก็เลยไม่ได้สนใจอะไรมาก

เมื่อช่วงเช้าของวันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๒ เด็กชายมาร์คมาเรียนที่โรงเรียนปกติ ยืนอยู่ที่หน้าห้องเรียนชั้น ป.๖/๓ เพื่อรอเด็กชายต้อมที่หน้าห้องเรียน และเมื่อเห็นเด็กชายต้อมเดินมาหน้าห้องเรียน เด็กชายมาร์คจึงได้นำปิ่นที่เก็บซ่อนอยู่ในกระเป๋า ซึ่งเป็นปิ่นที่แอบขโมยมาจากพ่อ ออกมายิงเด็กชายต้อมอยู่หน้าห้องเรียน ป.๖/๓ ต่อหน้าคุณครู เพื่อน ๆ นักเรียน ทำให้เด็กชายต้อมตายคาที่ และเด็กชายมาร์ค ได้ถูกตำรวจจับไปยังศาลเยาวชนจังหวัดนนทบุรี เพื่อทำการฝากขัง

ใบงานกิจกรรมที่ ๑ “ชีวิตมีค่า อย่าซำรังแก”

คำชี้แจง ให้นักเรียนร่วมกัน วิเคราะห์ปัญหาจากเรื่องราวเหตุการณ์ของเด็กชายมาร์ค และวิธีการ
ป้องกันหรือแก้ปัญหาจากแหล่งเรียนรู้ออนไลน์เพิ่มเติม แล้วตอบคำถามที่กำหนดให้

๑) ปัญหาของเรื่องนี้คืออะไร ใครทำผิดอะไร อย่างไร

.....

.....

.....

๒) ผลเสียหรือโทษของการทำผิดในเรื่องนั้นๆ เป็นอย่างไร

.....

.....

.....

๓) เมื่อนักเรียนถูกกลั่นแกล้งหรือรังแก จะมีวิธีการแก้ปัญหาให้กับตนเองอย่างสร้างสรรค์ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

๔) นักเรียนจะมีวิธีการป้องกันตนเองไม่ให้กลั่นแกล้งหรือรังแกผู้อื่นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ชื่อสมาชิกกลุ่ม.....

.....

.....

ใบงานกิจกรรมที่ ๒ “เมตตากรุณา พาสู่ใจ”

คำชี้แจง ให้นักเรียนระดมความคิดช่วยกันหาวิธีการที่แสดงความรักความเมตตา กรุณา ต่อพ่อแม่ ครู ญาติพี่น้อง เพื่อน พระสงฆ์ และบุคคลทั่วไป โดยจัดทำในลักษณะเป็นแผนผังความคิด (Mind Mapping)

วิธีการแสดง
ความเมตตากรุณา

ชื่อสมาชิกกลุ่ม.....
.....
.....

กิจกรรมที่ ๒ ของเขา เราอย่าเอา

๑. สารสำคัญ

กุศโลกรรมบถข้อที่ ๒ อทินนาทานา เวรมณี เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ทำความดีทางกาย การปฏิบัติต่อตนเองและผู้อื่นในทางที่ถูกต้องดีงาม โดยไม่ขโมยทรัพย์สินของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง ย่อมจะนำความสุขและความเจริญมาสู่ชีวิตตนเอง ส่งผลทำให้เกิดสันติสุขในสังคม

๒. จุดประสงค์

๑. ผู้เรียนระบุโทษของการลักขโมยและผลดีของการเป็นคนซื่อสัตย์ไม่ลักขโมยได้
๒. ผู้เรียนสามารถแยกแยะสิ่งของที่เป็นของตน ของเธอ และของเราได้
๓. ผู้เรียนระบุพฤติกรรมการแสดงออกถึงความซื่อสัตย์ต่อสิ่งของทรัพย์สินของผู้อื่นได้
๔. ผู้เรียนตระหนักในความซื่อสัตย์ เคารพในความหวงแหนสิ่งของทรัพย์สินของผู้อื่น

๓. ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

กิจกรรมครั้งที่ ๑ (คนซื่อสัตย์)

๑. ผู้สอนสร้างบรรยากาศเชิงบวกในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ด้วยการกล่าวทักทายผู้เรียนด้วยความสุภาพ มีความเป็นกัลยาณมิตร จากนั้นผู้สอนนำผู้เรียนสวดมนต์บูชาพระรัตนตรัยแบบแปล (อรหัง สัมมาสัมพุทโธ ภควา พระผู้มีพระภาคเจ้าเป็นพระอรหันต์...ฯ)

๒. ผู้เรียนนั่งกายตรง ผีกลสติด้วยการสังเกตลมหายใจของตนเองอย่างช้าๆ เมื่อสูดลมหายใจเข้า สังเกตลมหายใจเมื่อปล่อยลมหายใจออก และเมื่อจิตหรือความคิดเกิดความฟุ้งซ่านให้กลับมาจดจ่ออยู่ที่ลมหายใจเข้า-ออกของตนเอง โดยใช้เวลาสั้นๆ ประมาณ ๕ นาที (ทั้งนี้ผู้สอนอาจใช้เทคนิคการฝึกสติแบบอื่นๆ เช่น เกม, เพลงฝึกสติ, กิจกรรมการเคลื่อนไหว ที่ง่ายและฝึกสติสำหรับผู้เรียน)

๓. ผู้สอนกระตุ้นการเรียนรู้ผู้เรียนเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้อื่น โดยถามคำถาม ดังนี้

๑) สิ่งของอุปกรณ์ที่เป็นสมบัติส่วนตัวของผู้เรียนตอนนี้มีอะไรบ้าง (เช่น โทรศัพท์ ปากกา นาฬิกา เป็นต้น) จากนั้นให้ผู้เรียนเลือกสิ่งของ

๒) สิ่งของชิ้นไหนที่นักเรียนคิดว่ามีค่ากับนักเรียนมากที่สุด

๓) ถ้ามีคนมาหยิบหรือลักขโมยสิ่งของของเราไป นักเรียนจะรู้สึกอย่างไร ทำไมจึงรู้สึกเช่นนั้น

๔. ผู้สอนให้ความรู้เพิ่มเติมแก่ผู้เรียนเกี่ยวกับความหมายของคำว่า “ของฉัน” หมายถึง สิ่งของที่เป็นสมบัติส่วนตัวของใครคนใดคนหนึ่งที่มีเจ้าของอยู่แล้ว “ของเธอ” หมายถึง สิ่งของที่เป็นสมบัติของผู้อื่น ที่ห้ามไปหยิบ ลักขโมยของเขามาเป็นของตนเอง และ “ของเรา” หมายถึง สิ่งของที่เป็นของส่วนกลางที่เราทุกคนใช้ ร่วมกันดูแลช่วยกัน

๕. จากนั้นผู้เรียนทุกคนช่วยกันฝึกการแยกแยะสิ่งของที่เป็น “ของฉัน” “ของเธอ” และ “ของเรา” ที่หน้าชั้นเรียน โดยผู้สอนตั้งชื่อเป็นตาราง ๓ ช่องให้ผู้เรียนทุกคนได้ออกมาเขียนข้อความลงในช่องที่กำหนดไว้

๖. ผู้เรียนชมภายนต์สั้นคุณธรรม “ซื่อสัตย์” (หยุดคลิปที่เวลา ๐๑.๒๖ นาที) โดยผู้เรียนสังเกตเรื่องราวที่เกิดขึ้น จากนั้นผู้สอนถามคำถามกระตุ้นความคิดผู้เรียน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน ผู้สอนบันทึกคำตอบของผู้เรียนลงบนกระดาน ดังนี้

๑) นักเรียนคิดว่าเด็กที่อยู่ในเรื่อง ควรเอาเป็นแบบอย่างหรือไม่ เพราะอะไร

๒) นักเรียนคิดว่าโทษของการลักขโมยสิ่งของของผู้อื่น จะเป็นอย่างไร ใครได้รับผลกระทบบ้าง

๓) นักเรียนคิดว่าทำไมการลักขโมยสิ่งของของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง จึงเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง

๗. ผู้สอนเปิดภาพยนตร์สั้นในส่วนที่เหลือให้ผู้เรียนได้รับชมจนจบ จากนั้นถามผู้เรียนว่ารู้สึกอย่างไร และการเป็นคนซื่อสัตย์ไม่ลักขโมย มีข้อดีต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคมอย่างไร โดยผู้สอนบันทึกคำตอบของผู้เรียนลงบนกระดานในลักษณะเป็นแผนผังความคิด (Mind Mapping)

๘. ผู้เรียนแบ่งกลุ่มๆ ละ ๔-๕ คน แบบคละชั้น ป.๔-๕-๖ จากนั้นให้แต่ละกลุ่มช่วยกันระดมความคิดหาวิธีการหรือขั้นตอนการแสดงออกถึงความซื่อสัตย์ต่อสิ่งของหรือทรัพย์สินของผู้อื่น ตามสถานการณ์ที่กำหนดให้ โดยทำลงในใบงานกิจกรรมที่ ๑ คนซื่อสัตย์

๙. แต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานที่หน้าชั้นเรียน จากนั้นให้ผู้เรียนทุกคนนำวิธีการดังกล่าวไปใช้ชีวิตประจำวัน

๑๐. ผู้เรียนและผู้สอนร่วมกันสรุปกิจกรรม “คนซื่อสัตย์” โดยสนทนาคำถาม R-C-A เพื่อนำไปสู่การพัฒนาทักษะชีวิตทางด้านศีลธรรม โดยบันทึกคำตอบของผู้เรียนลงบนกระดาน

R : นักเรียนได้เรียนรู้อะไรบ้างจากการทำกิจกรรมคนซื่อสัตย์

C : ที่ผ่านมานักเรียนเคยแสดงความซื่อสัตย์ไม่ลักขโมยหรือไม่ ทำแล้วเป็นอย่างไร

A : เมื่อนักเรียนพบเจอสิ่งของทรัพย์สินที่ไม่ใช่ของตนเอง นักเรียนควรปฏิบัติอย่างไร

๔. สื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้

๑. ภาพยนตร์สั้นคุณธรรม “ซื่อสัตย์”

๒. ใบงานกิจกรรมที่ ๑ คนซื่อสัตย์

๓. แหล่งการเรียนรู้ออนไลน์

๔. แหล่งการเรียนรู้อื่นๆ ตามความต้องการของผู้เรียน

คลิปวิดีโอ “ซื่อสัตย์”

๕. การวัดและการประเมินผล

จุดประสงค์	วิธีการประเมิน	เครื่องมือประเมิน	เกณฑ์การผ่าน
๑. ระบุโทษของการลักขโมยและผลดีของการเป็นคนซื่อสัตย์ไม่ลักขโมยได้	การตอบคำถาม	แบบประเมินการตอบคำถาม	ตอบคำถามได้
๒. สามารถแยกแยะสิ่งของที่เป็นของฉัน ของเธอ และของเราได้	การตรวจสอบผลงาน	แบบประเมินผลงาน	ระดับดีขึ้น
๓. ระบุพฤติกรรมการแสดงออกถึงความซื่อสัตย์ต่อสิ่งของของผู้อื่นได้	การตรวจสอบผลงาน การสังเกตพฤติกรรม	การตรวจสอบผลงาน แบบสังเกตพฤติกรรม	ระดับดีขึ้น
๔. ตระหนักในความซื่อสัตย์ เคารพในความหวงแหนสิ่งของทรัพย์สินของผู้อื่น	พิจารณาจากการตอบคำถาม R-C-A	แบบประเมินการตอบคำถาม R-C-A	ระดับดีขึ้น

ใบงานกิจกรรมที่ ๑ “คนซื่อสัตย์”

คำชี้แจง นักเรียนระดมความคิดบอกวิธีการหรือขั้นตอนการแสดงออกถึงความซื่อสัตย์ต่อสิ่งของ
ทรัพย์สินของผู้อื่นตามสถานการณ์ที่กำหนดให้ โดยให้ระบุเป็นข้อ ๆ

สถานการณ์ที่เกิดขึ้น	วิธีการหรือขั้นตอนการแสดงออกถึงความซื่อสัตย์ (ระบุขั้นตอนเรียงเป็นข้อ ๆ)
๑. นักเรียนเก็บเงินได้ ๑๐ บาท ที่ หน้าเสาธงของโรงเรียน	
๒. นักเรียนพบยางลบก้อนสีขาววาง อยู่ใต้โต๊ะนั่งเล่นใต้อาคารเรียน	
๓. นักเรียนเห็นครูลืมโทรศัพท์มือถือ ไว้ห้องประชุมของโรงเรียน	
๔. นักเรียนเห็นสมปองลืมกระเป๋าเงิน ไว้ที่โต๊ะกินข้าว	
๕. แม่ใช้ให้นักเรียนไปชื้อน้ำยาล้าง จานที่ร้านค้า แต่แม่ค้าทอนเงินมา เกิน ๒ บาท	
๖. นักเรียนนำถุงขนมไปทิ้งที่ถังขยะ แต่เห็นกล่องโทรศัพท์สีขาวสวย แกะ กล่องออกมาเห็นเงินจำนวน ๕,๐๐๐ บาท	

ชื่อสมาชิกกลุ่ม.....
.....
.....

กิจกรรมที่ ๓ รักดี เคารพกัน

๑. สารสำคัญ

กุศลกรรมบถข้อที่ ๓ กาเมสุ มิจฉาจาราเวรมณี เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ทำความดีทางกาย การปฏิบัติต่อตนเองและผู้อื่นในทางที่ถูกต้องดีงาม โดยไม่ประพฤติดล่่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ การไม่ละเมิดคนรักของผู้อื่น ย่อมจะนำความสุขและความเจริญมาสู่ชีวิตตนเอง ทำให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างสันติสุข

๒. จุดประสงค์

๑. ผู้เรียนระบุโทษของการแสดงพฤติกรรมทางเพศไม่เหมาะสม
๒. ผู้เรียนบอกแนวทางการป้องกันตนเองจากการถูกละเมิดหรือคุกคามทางเพศได้
๓. ผู้เรียนรู้จักการให้เกียรติ เคารพไม่ล่วงละเมิดคุกคามในร่างกายของผู้อื่น

๓. ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

กิจกรรมครั้งที่ ๑ (โรคติดต่อ)

๑. ผู้สอนสร้างบรรยากาศเชิงบวกในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ด้วยการกล่าวทักทายผู้เรียนด้วยความสุภาพ มีความเป็นกัลยาณมิตร จากนั้นผู้สอนนำผู้เรียนสวดมนต์บูชาพระรัตนตรัยแบบแปล (อรหัง สัมมาสัมพุทโธ ภควา พระผู้มีพระภาคเจ้าเป็นพระอรหันต์...ฯ)

๒. ผู้เรียนนั่งกายตรง ผีกลสดีด้วยการสังเกตลมหายใจของตนเองอย่างช้าๆ เมื่อสูดลมหายใจเข้า สังเกตลมหายใจเมื่อปล่อยลมหายใจออก และเมื่อจิตหรือความคิดเกิดความฟุ้งซ่านให้กลับมาจดจ่ออยู่ที่ลมหายใจเข้า-ออกของตนเอง โดยใช้เวลาสั้นๆ ประมาณ ๕ นาที (ทั้งนี้ผู้สอนอาจใช้เทคนิคการฝึกสติแบบอื่นๆ เช่น เกม, เพลงฝึกสติ, กิจกรรมการเคลื่อนไหว ที่ง่ายและฝึกสติสำหรับผู้เรียน)

๓. ผู้สอนกระตุ้นการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนนั่งล้อมกันเป็นวงกลมหนึ่งวงเพื่อทำกิจกรรมโรคติดต่อ จากนั้นขออาสา ๑ คน มาจับฉลากชื่อโรคติดต่อ แล้วแสดงท่าทางอาการโรคที่จับได้ เช่น โรคไข้หวัด โรคเอดส์ โรคกามโรค เป็นต้น แล้วแสดงท่าทางเดินไปรอบๆ วง ถ้าแตะที่เพื่อนคนใด คนนั้นก็จะป่วยเป็นโรคติดต่อ คนที่เป็นโรคติดต่อจากเพื่อนก็จะมาจับฉลากโรคติดต่ออีก และทำท่าทางตามฉลากของโรคที่จับได้ (ผู้สอนเตรียมฉลากชื่อโรคบอกอาการแสดงอาการสั้นๆ โดยเล่นเกมประมาณ ๑๐ นาที)

๔. เมื่อเล่นเกมเสร็จแล้วผู้เรียนร่วมกันอภิปรายในประเด็นดังนี้

- ๑) นักเรียนรู้สึกอย่างไรที่ต้องแสดงเป็นโรคต่าง ๆ
- ๒) โรคติดต่อชนิดใดที่นักเรียนไม่อยากเป็นมากที่สุด เพราะอะไร
- ๓) นักเรียนคิดว่าโรคเอดส์ เป็นโรคติดต่อที่น่ากลัวหรือไม่ เกิดจากสาเหตุใด

๕. ผู้เรียนแบ่งกลุ่มๆ ละ ๔-๕ คน คละชั้น ป.๔-๕-๖ จากนั้นให้แต่ละกลุ่มสืบเสาะแสวงหาข้อมูลเกี่ยวกับ

๑) สาเหตุ ๒) โทษ และ ๓) แนวทางการป้องกันตนเองจากโรคเอดส์ และกามโรค จากแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ ลงในใบงานกิจกรรมที่ ๑ โรคติดต่อ

๖. แต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานที่หน้าชั้นเรียน กลุ่มละ ๓ นาที

๗. ผู้เรียนและผู้สอนร่วมกันสรุปกิจกรรม “โรคติดต่อ” โดยสนทนาด้วยคำถาม R-C-A เพื่อนำไปสู่การพัฒนาทักษะชีวิตทางด้านศีลธรรม บันทึกคำตอบของผู้เรียนลงบนกระดาน

R : นักเรียนได้เรียนรู้อะไรบ้างจากกิจกรรมโรคติดต่อ

C : ถ้านักเรียนแสดงพฤติกรรมทางเพศไม่เหมาะสม ชีวิตเป็นอย่างไร

A : เมื่อนักเรียนมีความรัก ควรแสดงพฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสมอย่างไร เพื่อไม่ให้เป็นอันตรายต่อชีวิตของตนเอง

กิจกรรมครั้งที่ ๒ (ร่างกายฉัน ฉันไม่ยอม)

๑. ผู้สอนสร้างบรรยากาศเชิงบวกในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ด้วยการกล่าวทักทายผู้เรียนด้วยความสุภาพ มีความเป็นกัลยาณมิตร จากนั้นผู้สอนนำผู้เรียนสวดมนต์บูชาพระรัตนตรัยแบบแปล (อรหัง สัมมาสัมพุทโธ ภควา พระผู้มีพระภาคเจ้าเป็นพระอรหันต์...ฯ)

๒. ผู้เรียนนั่งกายตรง ผีกลสตีด้วยการสังเกตลมหายใจของตนเองอย่างช้าๆ เมื่อสูดลมหายใจเข้า สังเกตลมหายใจเมื่อปล่อยลมหายใจออก และเมื่อจิตหรือความคิดเกิดความฟุ้งซ่านให้กลับมาจดจ่ออยู่ที่ลมหายใจเข้า-ออกของตนเอง โดยใช้เวลาสั้นๆ ประมาณ ๕ นาที (ทั้งนี้ผู้สอนอาจใช้เทคนิคการฝึกสติแบบอื่นๆ เช่น เกม, เพลงฝึกสติ, กิจกรรมการเคลื่อนไหว ที่ง่ายและฝึกสติสำหรับผู้เรียน)

๓. ผู้สอนกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนเกี่ยวกับการเคารพในร่างกายของผู้อื่น แล้วบันทึกคำตอบของผู้เรียนลงบนกระดาน

๑) ส่วนไหนของร่างกายที่นักเรียนชอบและหวงแหนมากที่สุดในร่างกายของตนเองคืออะไร

๒) ทำไมนักเรียนจึงรู้สึกชอบและหวงแหนในร่างกายส่วนนั้นมากที่สุด

๔. ผู้เรียนรับชมคลิปวิดีโอหนึ่งสั้นคุณธรรม “การล่วงละเมิดทางเพศในเด็ก” เพื่อสังเกตเรื่องราวที่เกิดขึ้น จากนั้นผู้เรียนร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ดังนี้

๑) นักเรียนรู้สึกอย่างไรที่เห็นเด็กในเรื่อง ถูกละเมิดทางเพศ

๒) โทษหรือผลเสียที่ไปกระทำล่วงละเมิดทางเพศผู้อื่น เป็นอย่างไร

๓) ถ้านักเรียนไม่ยอมให้เกิดเหตุการณ์แบบนี้เกิดขึ้นกับตนเอง นักเรียนควรทำอย่างไร

๕. แบ่งกลุ่มผู้เรียนกลุ่มละ ๔-๕ คน (ละชั้น ป.๔-๕-๖) จากนั้นให้ร่วมกันศึกษาวิธีการป้องกันตนเองจากการถูกคุกคามทางเพศ เมื่ออยู่ในสังคมที่มีคนแปลกหน้า อยู่กับเพศตรงข้ามสองต่อสอง และคนใกล้ชิด จากแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ แล้วตอบคำถามใบงานกิจกรรมที่ ๒ ร่างกายฉัน ฉันไม่ยอม

๖. แต่ละกลุ่มออกมานำเสนอผลงานที่หน้าชั้นเรียน กลุ่มละ ๓ นาที จากนั้นผู้สอนให้คำแนะนำเพิ่มเติมให้รู้จักเคารพในร่างกายของผู้อื่น และรักษาสติในร่างกายของตนเอง และให้นำวิธีการดังกล่าวในผลงานของเพื่อนในกลุ่มไปประยุกต์ใช้ในการชีวิตให้ปลอดภัย

๗. ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปกิจกรรม “ร่างกายฉัน ฉันไม่ยอม” โดยสนทนาด้วยคำถาม R-C-A เพื่อนำไปสู่การพัฒนาทักษะชีวิตทางด้านศีลธรรม ผู้สอนบันทึกคำตอบของผู้เรียนลงบนกระดาน

R : นักเรียนคิดว่า ทำไมการถูกล่วงละเมิดทางเพศจึงเป็นสิ่งที่ยอมรับไม่ได้

C : ถ้านักเรียนไม่ป้องกันตนเองเมื่อถูกล่วงละเมิดทางเพศ จะเกิดโทษหรือผลเสียอะไรบ้าง

A : หากนักเรียนเจอเหตุการณ์ที่มีบุคคลจะมล่วงละเมิดทางเพศของเรา นักเรียนจะมีวิธีการป้องกันและดูแลตนเองอย่างไร

๘. ผู้สอนให้ข้อมูลความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการป้องกันการถูกละเมิดทางเพศ คือ โดยใช้หลักกุศลธรรมบท ๑๐ กุศลธรรมบทข้อที่ ๓ กาเมสุ มิจฉาจาราเวรมณี การสำรวจระวังป้องกันตนเองไม่กระทำผิดล่วงละเมิดต่อผู้อื่น และการให้ข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับการป้องกันการถูกคุกคามทางเพศทางกาย หรือทางคำพูดจากผู้อื่น ได้แก่

๑) ปกป้องสิทธิในร่างกายของเราโดยการแสดงออกให้ผู้กระทำรู้ในทันทีว่า เราเป็น “เจ้าของ” ในร่างกายของเรา เราไม่ชอบในสิ่งที่เขาทำและเขาไม่มีสิทธิ์ที่จะทำเช่นนั้น โดยการปฏิเสธทันทีหนีจากเหตุการณ์ และขอความช่วยเหลือ

๒) หลีกเสี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงต่าง ๆ เช่น การเดินตามลำพังไปในที่เปลี่ยว การอยู่ตามลำพังในที่ลับตากับเพศตรงข้าม

๓) เมื่อรู้สึกผิดปกติหรือไม่ชอบมาพากล ให้นักเรียนรีบแจ้งออกจากสถานการณ์นั้น ๆ

๔. สื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้

๑. หนังสือคุณธรรม “การล่วงละเมิดทางเพศในเด็ก”

๒. ใบงานกิจกรรมที่ ๑ โรคติดต่อ

๓. ใบงานกิจกรรมที่ ๒ ร่างกายฉัน ฉันไม่ยอม

๔. แหล่งการเรียนรู้ออนไลน์

๕. แหล่งการเรียนรู้อื่นๆ ตามความต้องการของผู้เรียน

๕. การวัดและการประเมินผล

จุดประสงค์	วิธีการประเมิน	เครื่องมือประเมิน	เกณฑ์การผ่าน
๑. ระบุโทษของการแสดงพฤติกรรมทางเพศไม่เหมาะสม	การตอบคำถาม	แบบประเมินการตอบคำถาม	ตอบคำถามได้
๒. บอกแนวทางการป้องกันตนเองจากการถูกละเมิดหรือคุกคามทางเพศได้	การตรวจสอบผลงาน การสังเกตพฤติกรรม	แบบประเมินผลงาน แบบสังเกตพฤติกรรม	ระดับดีขึ้นไป
๓. รู้จักการให้เกียรติ เคารพไม่ล่วงละเมิดคุกคามในร่างกายของผู้อื่น	พิจารณาจากการตอบคำถาม R-C-A	แบบประเมินการตอบคำถาม R-C-A	ระดับดีขึ้นไป

การคุกคามทางเพศในเด็ก

ใบงานกิจกรรมที่ ๑ “โรคติดต่อ”

คำชี้แจง นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสาเหตุ โทษ และวิธีการป้องกันตนเองจากโรคเอดส์ และกามโรค จากแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ หรือสัมภาษณ์ข้อมูลจากครูในโรงเรียนเพิ่มเติม

ชื่อโรค	สาระสำคัญ
โรคเอดส์	๑. สาเหตุ ๒. โทษ ๓. วิธีการป้องกันจากโรค
โรคกามโรค	๑. สาเหตุ ๒. โทษ ๓. วิธีการป้องกันจากโรค

ชื่อสมาชิกกลุ่ม.....

ใบงานกิจกรรมที่ ๒ “ร่างกายฉัน ฉันไม่ยอม”

คำชี้แจง นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการป้องกันตนเองจากการถูกคุกคามทางเพศ เมื่ออยู่ในสังคมที่มีคนแปลกหน้า อยู่กับเพศตรงข้ามสองต่อสอง และต้องอยู่ในสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อการถูกล่วงละเมิดทางเพศ จากแหล่งเรียนรู้ออนไลน์

สถานการณ์	วิธีการปฏิบัติตน
เมื่อนักเรียนต้องอยู่ในสังคมที่มีคนแปลกหน้า	
เมื่อนักเรียนต้องอยู่ร่วมกับเพศตรงข้ามสองต่อสอง	
เมื่อนักเรียนต้องอยู่ในสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อการถูกล่วงละเมิดทางเพศ	

ชื่อสมาชิกกลุ่ม.....

กิจกรรมที่ ๔ คนจริง พูดความจริง

๑. สารสำคัญ

กุศโลบายข้อที่ ๔ มุสาวาทา เวรมณี เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ทำความดีทางวาจา การปฏิบัติต่อตนเองและผู้อื่นในทางที่ถูกต้องดีงาม โดยเว้นจากการพูดเท็จ กล่าวพูดตามความจริงและรักษาความพูด ย่อมจะนำความสุขและความเจริญมาสู่ชีวิตตนเอง ทำให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างสันติสุข

๒. จุดประสงค์

๑. ผู้เรียนบอกข้อดีของการพูดความจริง รักษาคำพูดได้
๒. ผู้เรียนบอกโทษหรือผลเสียของการพูดโกหกได้
๓. ผู้เรียนแสดงเหตุผลการพูดความจริง ไม่โกหกจากสถานการณ์ที่กำหนดให้ได้
๔. ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของการพูดจริง รักษาคำพูด ไม่โกหก

๓. ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

๑. ผู้สอนสร้างบรรยากาศเชิงบวกในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ด้วยการกล่าวทักทายผู้เรียนด้วยความสุภาพ มีความเป็นกัลยาณมิตร จากนั้นผู้สอนนำผู้เรียนสวดมนต์บูชาพระรัตนตรัยแบบแปล (อรหัง สัมมาสัมพุทโธ ภควา พระผู้มีพระภาคเจ้าเป็นพระอรหันต์...ฯ)

๒. ผู้เรียนนั่งกายตรง ผีกลสดีด้วยการสังเกตลมหายใจของตนเองอย่างช้าๆ เมื่อสูดลมหายใจเข้า สังเกตลมหายใจเมื่อปล่อยลมหายใจออก และเมื่อจิตหรือความคิดเกิดความฟุ้งซ่านให้กลับมาจดจ่ออยู่ที่ลมหายใจเข้า-ออกของตนเอง โดยใช้เวลานั่งๆประมาณ ๕ นาที (ทั้งนี้ผู้สอนอาจใช้เทคนิคการฝึกสติแบบอื่นๆ เช่น เกม, เพลงฝึกสติ, กิจกรรมการเคลื่อนไหว ที่ง่ายและฝึกสติสำหรับผู้เรียน)

๓. ผู้สอนกระตุ้นการเรียนรู้โดยถามคำถามเพื่อชวนผู้เรียนสนทนากะเกี่ยวกับการพูดโกหก

๑) นักเรียนคิดว่าคนที่ชอบโกหกคนอื่น เป็นคนอย่างไร เพราะอะไร

๒) นักเรียนคิดว่าการโกหกผู้อื่นเป็นสิ่งที่ไม่ดีอย่างไร

๔. ผู้เรียนรับชมภาพยนตร์สั้นคุณธรรม “เด็กชอบโกหก”(ฟิล์มกับฟิวส์) โดยให้ผู้เรียนได้สังเกตเรื่องราวที่เกิดขึ้นในเรื่อง

๕. ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ดังนี้

๑) นักเรียนได้เรียนรู้อะไรจากเรื่องนี้

๒) พฤติกรรมของฟิวส์ ส่งผลเสียหรือโทษทำให้คนอื่นเดือดร้อนอย่างไร

๓) ถ้าหากนักเรียนเป็นฟิวส์ นักเรียนจะปรับพฤติกรรมกาพูดของตนเองอย่างไร

๔) ถ้าหากนักเรียนพูดความจริง ไม่โกหก จะมีผลดีกับนักเรียนและคนอื่นอย่างไร

๖. ผู้เรียนแบ่งกลุ่มๆ ละ ๔-๕ คนแบบคละชั้น (ชั้น ป.๔-๖) จากนั้นร่วมกันวิเคราะห์สถานการณ์และตอบคำถามลงในใบงานกิจกรรมที่ ๑ คนจริง พูดความจริง

๗. ผู้เรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานกลุ่มหน้าชั้นเรียน กลุ่มละ ๓ นาที จากนั้นผู้สอนให้คำแนะนำผู้เรียนได้นำวิธีการดังกล่าวของกลุ่ม ไปใช้ในการพูดสื่อสารในชีวิตประจำวัน

๘. ผู้เรียนและผู้สอนร่วมกันสรุปกิจกรรม “คนจริง พุดความจริง” โดยสนทนาด้วยคำถาม R-C-A เพื่อนำไปสู่การพัฒนาทักษะชีวิตทางด้านศีลธรรม โดยบันทึกคำตอบของผู้เรียนลงบนกระดาน

R : นักเรียนได้เรียนรู้อะไรบ้างจากการทำกิจกรรมนี้

C : ที่ผ่านมานักเรียนเคยโกหกผู้อื่นหรือไม่ เมื่อพูดแล้วทำให้คนอื่นรู้สึกอย่างไร

A : เมื่อนักเรียนฝึกพูดความจริง ไม่พูดโกหกเป็นนิสัย จะส่งผลดีต่อนักเรียนอย่างไรบ้าง

๔. สื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้

๑. คลิปวิดีโอ “เด็กชอบโกหก (ฟิล์มกับพิวส์)”
๒. ใบงานกิจกรรมที่ ๑ คนจริง พุดความจริง
๓. แหล่งการเรียนรู้ออนไลน์
๔. แหล่งการเรียนรู้อื่นๆ ตามความต้องการของผู้เรียน

๕. การวัดและการประเมินผล

จุดประสงค์	วิธีการประเมิน	เครื่องมือประเมิน	เกณฑ์การผ่าน
๑. บอกข้อดีของพูดความจริง รักษาคำพูด	การตอบคำถาม	แบบประเมินการตอบคำถาม	ตอบคำถามได้
๒. บอกโทษหรือผลเสียของการพูดโกหกได้	การตรวจสอบผลงาน การสังเกตพฤติกรรม	การตรวจสอบผลงาน แบบสังเกตพฤติกรรม	ระดับดีขึ้น
๓. แสดงเหตุผลการพูดความจริง ไม่โกหกจากสถานการณ์ที่กำหนดให้ได้	การตรวจสอบผลงาน การสังเกตพฤติกรรม	การตรวจสอบผลงาน แบบสังเกตพฤติกรรม	ระดับดีขึ้น
๔. ตระหนักถึงความสำคัญของการพูดจริง รักษาคำพูด ไม่โกหก	พิจารณาจากการตอบคำถาม R-C-A	แบบประเมินการตอบคำถาม R-C-A	ระดับดีขึ้น

คลิปวิดีโอ เด็กชอบโกหก

ใบงานกิจกรรมที่ ๑ “คนจริง พุดความจริง”

คำชี้แจง : นักเรียนอ่านสถานการณ์ที่กำหนดให้ แล้วบอกเหตุผลการพูดความจริง ไม่โกหกในเรื่องนั้น

สถานการณ์	เหตุผลที่ต้องพูดความจริง ไม่โกหก
ข้อที่ ๑ “เมื่อเช้าสันติเดินผ่านห้องของแม่ เห็นสาครกำลังขโมยเงินแม่ สันติจึงเข้าไปห้าม แต่สาครก็ยังเอาเงินของแม่ไป พร้อมยังพูดว่า “ถ้าสันติฟ้องแม่จะโดนต่อย” ถึงตอนเย็นแม่ได้ถามว่าใครขโมยเงินแม่ไป” ถ้านักเรียนเป็นสันตินักเรียนก็จะบอกแม่เช่นเดียวกัน เพราะว่า....	
ข้อที่ ๒ เมื่อเช้ากวินทำเงินหาย ทำให้ไม่มีเงินซื้อข้าวตอนเที่ยง จึงขอยืมเงินจากแพรไหมซึ่งเป็นเพื่อนที่เรียนอยู่ห้องเดียวกัน และสัญญาว่าพรุ่งนี้จะเอาเงินมาคืน วันรุ่งขึ้นเมื่อมาถึงโรงเรียนกวินนึกขึ้นได้ว่าได้ลืมเอาเงินมาคืนแพรไหม กวินจึงเดินกลับไปเอาเงินมาคืนแพรไหม ถ้านักเรียนเป็นกวินก็จะทำเช่นเดียวกัน เพราะว่า....	
ข้อที่ ๓ ก่อนแม่ออกจากบ้านไปทำงาน ภารณิกให้สัญญากับแม่ว่า หลังกลับจากโรงเรียนจะทำการบ้าน แต่หลังเลิกเรียนภารณิกก็พาจึงกลับบ้านช้า เมื่อถึงบ้านก็ค่ำ ซึ่งเป็นเวลาดูการ์ตูนเรื่องโปรดกำลังเล่นพอดีและเป็นตอนจบด้วย แต่ภารณิกทำการบ้านโดยไม่ได้ดูโทรทัศน์เลย ถ้านักเรียนเป็นภารณิก นักเรียนก็จะทำเช่นเดียวกัน เพราะว่า....	

ชื่อสมาชิก.....

.....

.....

กิจกรรมที่ ๕ พุดจาดี สามัคคีกัน

๑. สารสำคัญ

กุศโลกรรมบถข้อที่ ๕ ปิสุณาย วาจาเย เวรมณิ เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ทำความดีทางวาจา การปฏิบัติต่อตนเองและผู้อื่นในทางที่ถูกต้องดีงาม โดยการไม่พูดให้คนแตกแยก พูดให้เพื่อนรักสามัคคีกัน ย่อมนำมาความสุขและความเจริญมาสู่ชีวิตตนเอง ทำให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างสันติสุข

๒. จุดประสงค์

๑. ผู้เรียนบอกลักษณะการพูดส่อเสียดที่ก่อให้เกิดความแตกแยกกันได้
๒. ผู้เรียนบอกโทษหรือผลเสียของการพูดส่อเสียดให้คนอื่นแตกแยกกันได้
๓. ผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์คำพูดที่ทำให้เกิดความรักความสามัคคีที่ดีต่อกันได้
๔. ผู้เรียนตระหนักถึงการคำพูดที่ทำให้เกิดความรักความสามัคคีที่ดีต่อกัน

๓. ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

๑. ผู้สอนสร้างบรรยากาศเชิงบวกในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ด้วยการกล่าวทักทายผู้เรียนด้วยความสุภาพ มีความเป็นกัลยาณมิตร จากนั้นผู้สอนนำผู้เรียนสวดมนต์บูชาพระรัตนตรัยแบบแปล (อรหัง สัมมาสัมพุทโธ ภควา พระผู้มีพระภาคเจ้าเป็นพระอรหันต์...ฯ)

๒. ผู้เรียนนั่งกายตรง ผีกลสดีด้วยการสังเกตลมหายใจของตนเองอย่างช้าๆ เมื่อสูดลมหายใจเข้า สังเกตลมหายใจเมื่อปล่อยลมหายใจออก และเมื่อจิตหรือความคิดเกิดความฟุ้งซ่านให้กลับมาจดจ่ออยู่ที่ลมหายใจเข้า-ออกของตนเอง โดยใช้เวลาสั้นๆ ประมาณ ๕ นาที (ทั้งนี้ผู้สอนอาจใช้เทคนิคการฝึกสติแบบอื่นๆ เช่น เกม, เพลงฝึกสติ, กิจกรรมการเคลื่อนไหว ที่ง่ายและฝึกสติสำหรับผู้เรียน)

๓. ผู้สอนกระตุ้นการเรียนรู้โดยถามคำถามเพื่อชวนผู้เรียนสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

๑) คำพูดอะไรที่นักเรียนชอบมากที่สุด เพราะอะไร

๒) คำพูดอะไรที่นักเรียนไม่ชอบมากที่สุด เพราะอะไร

๓) นักเรียนคิดว่าคำพูดสามารถทำให้คนแตกแยกสามัคคีกันได้หรือไม่ คำพูดแบบไหนทำให้คนแตกแยกสามัคคีต่อกัน

๔. ผู้เรียนแบ่งกลุ่มๆ ละ ๔-๕ คนแบบคละชั้น (ชั้น ป.๔-๖) จากนั้นร่วมกันวิเคราะห์สถานการณ์และตอบคำถามลงในใบงานกิจกรรมที่ ๑ พุดจาดี สามัคคีกัน

๕. ผู้เรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานกลุ่มหน้าชั้นเรียน กลุ่มละ ๓ นาที

๖. ผู้เรียนและผู้สอนร่วมกันสรุปกิจกรรม “พุดจาดี สามัคคีกัน” โดยสนทนาด้วยคำถาม R-C-A เพื่อนำไปสู่การพัฒนาทักษะชีวิตทางด้านศีลธรรม โดยบันทึกคำตอบของผู้เรียนลงบนกระดาน

R : นักเรียนคิดว่าการพุดจาดี มีประโยชน์อย่างไร

C : ที่ผ่านมานักเรียนเคยพูดให้ผู้อื่นเกิดความแตกแยกสามัคคีกันหรือไม่

A : ในชีวิตประจำวันถ้านักเรียนอยากให้คนอื่นรัก คนอื่นชม นักเรียนควรจะพูดด้วยคำพูดแบบใด

๗. ผู้สอนให้ข้อมูลสรุปเพิ่มเติมเกี่ยวกับกุศโลกรรมบถข้อที่ ๕ ปิสุณาย วาจาเย เวรมณิ เป็นวัฏจักรการทำ ความดีทางวาจา การพุดจาดีส่อเสียดเป็นการพุดที่ไม่ดี ทำให้คนเกลียดกัน ไม่มีคนรักคนชอบ ทำให้คนอื่นเสีย

ความรู้สึก ส่งผลเสียในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ถ้าสังคมไทยมีคนในลักษณะเช่นนี้ จะส่งผลให้คนในสังคมนั้นวุ่นวาย สับสน ไม่สามัคคีกัน การพูดที่ดีควรพูดแล้วไม่เตือนร้อนตนเองและผู้อื่น พูดให้กำลังใจ พูดแล้วทำให้เกิดความรัก ความสามัคคีในกลุ่ม พูดสร้างสรรค์ พูดแบบเอาใจเขามาใส่ใจเรา คำนึงถึงความรู้สึกของผู้อื่น เป็นต้น

๔. สื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้

๑. ใบงานกิจกรรมที่ ๑ พูดจาดี สามัคคีกัน
๒. แหล่งการเรียนรู้ออนไลน์
๓. แหล่งการเรียนรู้อื่นๆ ตามความต้องการของผู้เรียน

๕. การวัดและการประเมินผล

จุดประสงค์	วิธีการประเมิน	เครื่องมือประเมิน	เกณฑ์การผ่าน
๑. บอกลักษณะพูดส่อเสียดที่ก่อให้เกิดความแตกแยกกันได้	การตอบคำถาม	แบบประเมินการตอบคำถาม	ตอบคำถามได้
๒. บอกโทษหรือผลเสียของการพูดส่อเสียดให้คนอื่นแตกแยกกันได้	การตรวจสอบผลงาน การสังเกตพฤติกรรม	การตรวจสอบผลงาน แบบสังเกตพฤติกรรม	ระดับดีขึ้นไป
๓. สามารถสร้างสรรค์คำพูดที่ทำให้เกิดความรักความสามัคคีที่ดีต่อกันได้	การตรวจสอบผลงาน การสังเกตพฤติกรรม	การตรวจสอบผลงาน แบบสังเกตพฤติกรรม	ระดับดีขึ้นไป
๔. ตระหนักถึงการคำพูดที่ทำให้เกิดความรักความสามัคคีที่ดีต่อกัน	พิจารณาจากการตอบคำถาม R-C-A	แบบประเมินการตอบคำถาม R-C-A	ระดับดีขึ้นไป

ใบงานกิจกรรมที่ ๑ “พูดจาดี สามัคคีกัน”

คำชี้แจง : ให้นักเรียนช่วยกันระบุดำพูดที่ช่วยส่งเสริมให้คนรักสามัคคีกัน จากสถานการณ์ที่กำหนดให้

สถานการณ์	นักเรียนจะใช้คำพูดใดที่ทำให้รักสามัคคี
ข้อที่ ๑ สมบัติกับสมหมาย เรียนรู้อยู่ในห้องเดียวกัน แต่ทั้งสองคนไม่ค่อยชอบกันนัก เพราะมีเพื่อนไปบอกกับสมหมายว่าสมบัตินินทาและมีเพื่อนไปบอกกับสมหมายว่าสมบัติก็นินทาเช่นกัน	
ข้อที่ ๒ พี่สาวกับน้องชายของสุมงกตทะเลาะกัน และทั้งสองคนสั่งห้ามสุมงกตไม่ให้เข้ามายุ่ง และไม่ให้ออกแม่กับพ่อด้วย	
ข้อที่ ๓ ปราโมทย์ได้รับเลือกจากเพื่อนๆ ในโรงเรียนให้เป็นประธานนักเรียน ซึ่งเขากังวลมากกว่าจะทำหน้าที่ได้ไม่ดี เมื่อถึงเวลาเรียนจึงไม่เข้าเรียน	
ข้อที่ ๔ บังอรกับแอมอรเป็นเพื่อนรักกัน ทั้งสองคนจะต้องทำการบ้านวิชาคณิตศาสตร์ส่งคุณครูในวันพรุ่งนี้ แต่เกรงว่าจะทำการบ้านส่งครูไม่ทัน	

ชื่อสมาชิกกลุ่ม.....

กิจกรรมที่ ๖ พุดจาสุภาพ มีคนชอบ

๑. สารสำคัญ

กุศโลกรรมบถข้อที่ ๖ ผรุสย วาจา ย เวรมณีเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ทำความดีทางวาจา การปฏิบัติต่อตนเองและผู้อื่นในทางที่ถูกต้องดีงาม โดยการไม่พูดคำหยาบ พุดจาสุภาพ ไพเราะ ย่อมนำความสุขและความเจริญมาสู่ชีวิตตนเอง ทำให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างสันติสุข

๒. จุดประสงค์

๑. ผู้เรียนสามารถแยกแยะคำพูดที่ดีและไม่ดีได้
๒. ผู้เรียนสามารถบอกคำพูดที่ดีสุภาพได้
๓. ผู้เรียนตระหนักถึงคำพูดที่ทำให้เกิดความรักความสามัคคีที่ดีต่อกัน

๓. ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

๑. ผู้สอนสร้างบรรยากาศเชิงบวกในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ด้วยการกล่าวทักทายผู้เรียนด้วยความสุภาพ มีความเป็นกัลยาณมิตร จากนั้นผู้สอนนำผู้เรียนสวดมนต์บูชาพระรัตนตรัยแบบแปล (อรหัง สัมมาสัมพุทโธ ภควา พระผู้มีพระภาคเจ้าเป็นพระอรหันต์...ฯ)

๒. ผู้เรียนนั่งกายตรง ผีอกสดีด้วยการสังเกตลมหายใจของตนเองอย่างช้าๆ เมื่อสูดลมหายใจเข้า สังเกตลมหายใจเมื่อปล่อยลมหายใจออก และเมื่อจิตหรือความคิดเกิดความฟุ้งซ่านให้กลับมาจดจ่ออยู่ที่ลมหายใจเข้า-ออกของตนเอง โดยใช้เวลาสั้นๆประมาณ ๕ นาที (ทั้งนี้ผู้สอนอาจใช้เทคนิคการฝึกสติแบบอื่นๆ เช่น เกม, เพลงฝึกสติ, กิจกรรมการเคลื่อนไหว ที่ง่ายและฝึกสติสำหรับผู้เรียน)

๓. ผู้สอนชวนผู้เรียนสนทนาพุดคุยเกี่ยวกับคำพูดที่ดีและไม่ดี

๑) นักเรียนคิดว่าคำพูดที่ดีคือคำพูดแบบใด ทำไมจึงคิดว่าเป็นคำพูดที่ดี

๒) นักเรียนคิดว่าคำพูดที่ไม่ดีคือคำพูดแบบใด ทำไมจึงคิดว่าเป็นคำพูดที่ไม่ดี

๔. ผู้เรียนรับชมคลิปวิดีโอ โคนันทิวีสาลขาดก (การพุดดี) โดยให้ผู้เรียนสังเกตเรื่องราวที่เกิดขึ้น

๕. ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากเรื่องโคนันทิวีสาล ในประเด็นต่อไปนี้

๑) นักเรียนคิดว่าโคนันทิวีสาล มีนิสัยอย่างไร

๒) ทำไมครั้งแรกที่พราหมณ์พุดให้โคนันทิวีสาลลากเกวียน แต่โคนันทิวีสาลไม่ยอมลาก

๓) โคนันทิวีสาลยอมลากเกวียนให้พราหมณ์เพราะเหตุใด

๔) นักเรียนได้ข้อคิดอะไรจากนิทานโคนันทิวีสาล

๕) นักเรียนอยากให้คนอื่นพุดอย่างไรกับนักเรียน เพราะอะไร

๖. ผู้เรียนแบ่งกลุ่มๆ ละ ๔-๕ คนแบบคละชั้น (ชั้น ป.๔-๖) จากนั้นร่วมกันวิเคราะห์สถานการณ์และตอบคำถามลงในใบงานกิจกรรมที่ ๑ พุดจาสุภาพดี มีคนชอบ

๗. ผู้เรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานกลุ่มหน้าชั้นเรียน กลุ่มละ ๓ นาที

๘. ผู้เรียนและผู้สอนร่วมกันสรุปกิจกรรม “พุดจาสุภาพดี มีคนชอบ” โดยสนทนาด้วยคำถาม R-C-A เพื่อนำไปสู่การพัฒนาทักษะชีวิตทางด้านศีลธรรม โดยบันทึกคำตอบของผู้เรียนลงบนกระดาน

R : นักเรียนได้เรียนรู้อะไรจากการทำกิจกรรมพุดจาสุภาพดี มีคนชอบ

C : ที่ผ่านมานักเรียนเคยพูดคำหยาบคาย ไม่สุภาพหรือไม่ พูดแล้วนักเรียนรู้สึกอย่างไร และคนฟังจะรู้สึกอย่างไร

A : ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม เมื่อนักเรียนใช้คำพูดที่สุภาพ จะเกิดประโยชน์ที่ดีต่อนักเรียนหรือผู้อื่น อย่างไร

๙. ผู้สอนให้ข้อมูลสรุปเพิ่มเติมเกี่ยวกับกุศโลบายข้อที่ ๖ ผรุสย วาจา ย เวรมณี เป็นวัชกรรมการทำความดีทางวาจา การพูดหยาบคายส่งผลทำให้เกิดความขัดแย้ง กระทั่งกระทบกระทั่ง ส่งผลทำให้จิตใจของผู้พูดกระด้าง หยาบคาย การพูดด้วยถ้อยคำสุภาพสามารถโน้มน้าวจิตใจคนอื่นได้ ก่อให้เกิดความรัก ความสามัคคีที่ดีงามในหมู่คณะได้

๔. สื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้

๑. คลิปวิดีโอ โคนันทีวีสาล
๒. ใบงานกิจกรรมที่ ๑ พูดจาสุภาพดี มีคนชอบ
๓. แหล่งการเรียนรู้ออนไลน์
๔. แหล่งการเรียนรู้อื่นๆ ตามความต้องการของผู้เรียน

๕. การวัดและการประเมินผล

จุดประสงค์	วิธีการประเมิน	เครื่องมือประเมิน	เกณฑ์การผ่าน
๑. สามารถแยกแยะคำพูดที่ดีและไม่ดีได้	การตอบคำถาม	แบบประเมินการตอบคำถาม	ตอบคำถามได้
๒. สามารถบอกคำพูดที่ดีสุภาพได้	การตรวจสอบผลงาน การสังเกตพฤติกรรม	การตรวจสอบผลงาน แบบสังเกตพฤติกรรม	ระดับดีขึ้นไป
๓. ตระหนักถึงคำพูดที่ทำให้เกิดความรักความสามัคคีที่ดีต่อกัน	พิจารณาจากการตอบคำถาม R-C-A	แบบประเมินการตอบคำถาม R-C-A	ระดับดีขึ้นไป

คลิปวิดีโอ โคนันทีวีสาล

ใบงานกิจกรรมที่ ๑ “พูดจาดี สามัคคีกัน”

คำชี้แจง : จากสถานการณ์ที่กำหนดให้ นักเรียนช่วยกันบอกคำพูดที่ดี สุภาพไพเราะ เพื่อให้สถานการณ์นั้นเกิดความรัก ความสามัคคีที่ดีต่อกัน

สถานการณ์	คำพูดที่ดี สุภาพไพเราะที่นักเรียนควรพูด
ข้อที่ ๑ เมื่ออยู่โรงเรียนปรีดาชอบล้อเลียนชื่อพ่อแม่สมหมายต่อหน้าเพื่อน ๆ เสมอ ถ้านักเรียนเป็นสมหมายจะพูดตอบกลับด้วยคำพูดที่สุภาพแบบใด	
ข้อที่ ๒ วันเสาร์ที่ผ่านมาคุณพ่อของปัญญาได้จ้างคนมาตัดหญ้าที่สนามหน้าบ้าน ระหว่างที่ตัดหญ้าเศษหญ้ากระเด็นไปถูกเสื้อตัวโปรดของปัญญาที่ตากไว้ ปัญญาจึงบอกให้ตัดหญัาระวัง แต่คนตัดหญ้าไม่ค่อยพอใจและได้ตำปัญญาด้วยคำหยาบคายหลายคำ ..ถ้านักเรียนเป็นปัญญาจะพูดตอบโต้ด้วยคำพูดที่สุภาพแบบใด	
ข้อที่ ๓ เมื่อวานหลังเลิกเรียน ป่านหอมมาถึงบ้านเอาแต่นั่งซึมและไม่ยอมกินข้าว เพราะสอบตกวิชาภาษาไทย เหตุการณ์นี้นักเรียนจะพูดด้วยคำพูดที่สุภาพกับป่านหอมอย่างไร	

ชื่อสมาชิก.....

กิจกรรมที่ ๗ พุดจาดี มีประโยชน์

๑. สารสำคัญ

กุศโลกรรมบทข้อที่ ๗ สัมผัสปลาปา เวรมณีเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ทำความดีทางวาจา การปฏิบัติต่อตนเองและผู้อื่นในทางที่ถูกต้องดีงาม ไม่พูดในสิ่งที่ไม่เกิดประโยชน์ พูดมีเหตุผล จึงจะทำให้เป็นคนที่น่าเชื่อถือ น่าคบหาอย่างยิ่ง ย่อมนำความสุขและความเจริญมาสู่ชีวิตตนเองได้

๒. จุดประสงค์

๑. ผู้เรียนสามารถระบุลักษณะคำพูดที่ดีมีประโยชน์ได้
๒. ผู้เรียนสามารถบอกโทษหรือผลเสียของการพูดสิ่งที่ไม่ดีไม่มีประโยชน์ได้
๓. ผู้เรียนสามารถบอกคำพูดที่ดีและมีประโยชน์ต่อผู้อื่นได้
๔. ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของการพูดดีมีประโยชน์

๓. ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

๑. ผู้สอนสร้างบรรยากาศเชิงบวกในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ด้วยการกล่าวทักทายผู้เรียนด้วยความสุภาพ มีความเป็นกัลยาณมิตร จากนั้นผู้สอนนำผู้เรียนสวดมนต์บูชาพระรัตนตรัยแบบแปล (อรหัง สัมมาสัมพุทโธ ภควา พระผู้มีพระภาคเจ้าเป็นพระอรหันต์...ฯ)

๒. ผู้เรียนนั่งกายตรง ผีกลสติด้วยการสังเกตลมหายใจของตนเองอย่างช้าๆ เมื่อสูดลมหายใจเข้า สังเกตลมหายใจเมื่อปล่อยลมหายใจออก และเมื่อจิตหรือความคิดเกิดความฟุ้งซ่านให้กลับมาจดจ่ออยู่ที่ลมหายใจเข้า-ออกของตนเอง โดยใช้เวลาสั้นๆ ประมาณ ๕ นาที (ทั้งนี้ผู้สอนอาจใช้เทคนิคการฝึกสติแบบอื่นๆ เช่น เกม, เพลงฝึกสติ, กิจกรรมการเคลื่อนไหว ที่ง่ายและฝึกสติสำหรับผู้เรียน)

๓. ผู้สอนกระตุ้นการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนทำกิจกรรมกระซิบบ้าง โดยแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มๆ ละเท่ากัน แบบคละชั้น ป.๔-๕-๖ แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนมาอ่านข้อความที่กำหนดไว้ พยายามท่องจำให้ได้ โดยมีกติกากิจกรรมดังนี้

๑) เมื่อบอก “เริ่ม” ให้ตัวแทนที่อ่านข้อความแล้วไปกระซิบบอกให้เพื่อนคนต่อไป โดยมีข้อแม้ว่าต้องกระซิบบอกได้เพียงครั้งเดียว

๒) คนสุดท้ายของแต่ละแถว เขียนข้อความที่ได้ฟังลงในกระดาน A4 แล้วคว่ำกระดานไว้

๓) รอบที่ ๒ ให้คนแรกอ่านข้อความชุดใหม่แล้วไปกระซิบบอกให้เพื่อนคนต่อไป และเมื่อถึงคนสุดท้ายให้เขียนข้อความที่ได้ฟังลงในกระดาน A4 แล้วคว่ำกระดานไว้ ทำกิจกรรมลักษณะเช่นนี้ในแต่ละรอบจนกว่าจะครบทุกข้อความที่กำหนดไว้

๔) กลุ่มใดเขียนได้เร็วและถูกต้องที่สุดเป็นผู้ชนะ

สำหรับข้อความที่กำหนดให้คนแรกของแต่ละแถวอ่าน เพื่อกระซิบบอกส่งสาร ได้แก่

รอบที่ ๑ สมหมายชอบขยัน ทำให้มีเงินเก็บ มีกิน มีอยู่ มีใช้

รอบที่ ๒ สมปองเป็นคนฉลาด เพราะฟังเป็น คิดเป็น แก้ปัญหาเป็น

รอบที่ ๓ สมทรงเป็นคนดีมีวินัย ชอบช่วยเหลือเกื้อกูลคนอื่น

รอบที่ ๔ สมศักดิ์เป็นคนไม่ชอบทำบาป ทำให้มีความสุขในชีวิต

รอบที่ ๕ คนโกรธ มักมีคำพูดหยาบคาย

๔. ผู้เรียนคนแรกออกมาเฉลยข้อความที่ตนได้อ่านให้ถูกต้อง โดยเขียนข้อความขึ้นบนกระดาน จากนั้นผู้เรียนร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

๑) รู้สึกอย่างไรจากการทำกิจกรรม

๒) นักเรียนคิดว่าข้อความที่อยู่บนกระดาน เป็นคำพูดที่ดี มีประโยชน์อย่างไร

๕. ผู้เรียนวาดภาพชีวิต โดยวาดในสิ่งที่ชอบและประทับใจมากที่สุดในชีวิต พร้อมตั้งชื่อภาพและเขียนกำกับไว้ด้วย

๖. ผู้เรียนทุกคนยืนขึ้นเป็นวงกลมใหญ่ ๑ วง ผู้สอนนำภาพของผู้เรียนวางไว้ข้างในวง โดยวางภาพแต่ละภาพให้กระจายและมีช่องว่างห่างกันประมาณ ๑ เมตร จากนั้นผู้เรียนแต่ละคนเดินไปเขียนข้อความที่เป็นคำพูดเชิงบวก ที่ดี และมีประโยชน์ ด้านหลังของภาพ โดยไม่มีเสียงคุยกัน ไม่คัดลอกข้อความเพื่อน เขียนจากความรู้สึกที่อยากบอกเจ้าของภาพจริง ๆ

๗. ผู้เรียนแต่ละคนกลับไปนั่งที่ภาพของตนเอง จากนั้นผู้เรียนร่วมสะท้อนคิดจากการทำกิจกรรม

๑) นักเรียนได้อ่านข้อความที่เพื่อนเขียนให้แล้วรู้สึกอย่างไร

๒) ตอนที่นักเรียนเขียนข้อความนั้นๆ ให้เพื่อน นักเรียนรู้สึกอย่างไร

๓) หากนักเรียนเขียนคำพูดที่ไม่ดีและไม่มีประโยชน์ เจ้าของภาพจะรู้สึกอย่างไร จะเกิดโทษต่อคนเขียน (พูด) และคนอ่าน (ฟัง) อย่างไร

๘. ผู้เรียนแบ่งกลุ่มละ ๔-๕ คน แบบคละชั้น ป.๔-๕-๖ จากนั้นให้ระดมความคิดสร้างสรรค์คำพูดที่ดี เป็นประโยชน์ต่อคนฟัง ไม่ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน ลงใบงานกิจกรรมที่ ๑ พูดดี มีประโยชน์

๙. ผู้เรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน

๑๐. ผู้เรียนและผู้สอนร่วมกันสรุปกิจกรรม “พูดดี มีประโยชน์” โดยสนทนาคำถาม R-C-A เพื่อนำไปสู่การพัฒนาทักษะชีวิตทางด้านศีลธรรม โดยบันทึกคำตอบของผู้เรียนลงบนกระดาน

R : นักเรียนได้เรียนรู้อะไรบ้าง จากการทำกิจกรรมพูดดี มีประโยชน์

C : ประสบการณ์ที่ผ่านมานักเรียนเคยพูดคำที่ไม่ดีและไม่มีประโยชน์หรือไม่ พูดแล้วเกิดผลไม่ดีคนอื่นอย่างไร

A : ถ้านักเรียนอยากให้คนรัก คนชอบ นักเรียนควรพูดด้วยคำพูดที่ดีและมีประโยชน์อย่างไร

๑๑. ผู้สอนให้ข้อมูลสรุปเพิ่มเติมเกี่ยวกับกุศโลบายข้อที่ ๗ สัมผัสปลาปา เรมณี เป็นวัฏจักรการทำ ความดีทางวาจา ลักษณะของการพูดที่ดีมีเหตุผลเพื่อให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของการพูดจาดีมีเหตุผล เป็นประโยชน์

๔. สื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้

๑. เกมกระชับข่าว

๒. ภาพวาดชีวิตของนักเรียน

๓. ปากกา/ดินสอ

๔. กระดาษ A4

๕. สีชอล์ค/สีเทียน

๕. การวัดและการประเมินผล

จุดประสงค์	วิธีการประเมิน	เครื่องมือประเมิน	เกณฑ์การผ่าน
๑. สามารถระบุลักษณะคำพูดที่ดีมีประโยชน์ได้	การตอบคำถาม	แบบประเมินการตอบคำถาม	ตอบคำถามได้
๒. สามารถบอกโทษหรือผลเสียของการพูดสิ่งที่ไม่ดีไม่มีประโยชน์ได้	การตอบคำถาม	แบบประเมินการตอบคำถาม	ตอบคำถามได้
๓. สามารถบอกคำพูดที่ดีและมีประโยชน์ต่อผู้อื่นได้	การตรวจสอบผลงาน การสังเกตพฤติกรรม	การตรวจสอบผลงาน แบบสังเกตพฤติกรรม	ระดับดีขึ้นไป
๔. ตระหนักถึงความสำคัญของการพูดดีมีประโยชน์	พิจารณาจากการตอบคำถาม R-C-A	แบบประเมินการตอบคำถาม R-C-A	ระดับดีขึ้นไป

ใบงานกิจกรรมที่ ๑ “พูดดี มีประโยชน์”

คำชี้แจง : ให้นักเรียนระดมความคิดบอกคำพูดที่ดี เป็นประโยชน์ต่อคนฟัง และไม่ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน ในลักษณะเป็นแผนผังความคิด (Mind Mapping)

คำพูดดี
มีประโยชน์

ชื่อสมาชิกกลุ่ม.....
.....
.....

กิจกรรมที่ ๘ การแบ่งปัน เป็นสิ่งสวยงาม

๑. สารสำคัญ

กุศโลกรรมบถข้อที่ ๘ อนภิชชา เป็นมโนธรรมการทำความดีทางใจ โดยไม่คิดเพ่งเล็งอยากได้ของเขา คิดอยากช่วยเหลือ คิดอยากแบ่งปันให้ผู้อื่น คิดเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน มีจิตสาธารณะ ทำให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างสันติสุข

๒. จุดประสงค์

๑. ผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์ประดิษฐ์ธงใยแมงมุมได้อย่างถูกต้องสวยงาม
๒. ผู้เรียนสามารถทำงานเป็นทีมและรู้จักสามัคคี
๓. ผู้เรียนมีสติในการทำงานและมีความเสียสละรู้จักแบ่งปันสิ่งของให้ผู้อื่นได้

๓. ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

๑. ผู้สอนสร้างบรรยากาศเชิงบวกในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ด้วยการกล่าวทักทายผู้เรียนด้วยความสุภาพ มีความเป็นกัลยาณมิตร จากนั้นผู้สอนนำผู้เรียนสวดมนต์บูชาพระรัตนตรัยแบบแปล (อรหัง สัมมาสัมพุทโธ ภควา พระผู้มีพระภาคเจ้าเป็นพระอรหันต์...ฯ)

๒. ผู้เรียนนั่งกายตรง ผีกลสติดด้วยการสังเกตลมหายใจของตนเองอย่างช้าๆ เมื่อสูดลมหายใจเข้า สังเกตลมหายใจเมื่อปล่อยลมหายใจออก และเมื่อจิตหรือความคิดเกิดความฟุ้งซ่านให้กลับมาจดจ่ออยู่ที่ลมหายใจเข้า-ออกของตนเอง โดยใช้เวลาสั้นๆประมาณ ๕ นาที (ทั้งนี้ผู้สอนอาจใช้เทคนิคการฝึกสติแบบอื่นๆ เช่น เกม, เพลงฝึกสติ, กิจกรรมการเคลื่อนไหว ที่ง่ายและฝึกสติสำหรับผู้เรียน)

๓. ผู้สอนกระตุ้นการเรียนรู้ผู้เรียนโดยการถามคำถามชวนแลกเปลี่ยนเรียนรู้

๑) นักเรียนเคยให้สิ่งของแก่เพื่อน หรือไม่ ให้แล้วเกิดความรู้สึกอย่างไร

๒) นักเรียนคิดว่าให้สิ่งของแก่ผู้อื่น เป็นความดีหรือไม่ เพราะอะไร

๓) ถ้านักเรียนอยากจะแบ่งปันสิ่งของของตนเองมีให้แกผู้อื่น นักเรียนอยากจะแบ่งปันสิ่งใด

๔. ผู้เรียนทำสิ่งประดิษฐ์ใยแมงมุม โดยผู้สอนชวนผู้เรียนสนทนาเกี่ยวกับการทำสิ่งประดิษฐ์ใยแมงมุมไปถวายวัดในชุมชนใกล้เคียง พร้อมกับเล่าประวัติเรื่องราวความเป็นมาของธงใยแมงมุม ให้ผู้เรียนทราบที่มาและความสำคัญ จากนั้นอธิบายอุปกรณ์สำหรับการทำธงใยแมงมุม เช่น ไม้ เส้นด้ายคละสี กรรไกร เพื่อใช้สำหรับตัดด้าย พร้อมทั้งสาธิตวิธีการทำธงใยแมงมุมให้ผู้เรียนได้สังเกตในการทำธงใยแมงมุม (หรือผู้สอนอาจเปิดคลิปวิดีโอให้ผู้เรียนรับชมการทำธงใยแมงมุม ก็ได้)

๕. แบ่งกลุ่มผู้เรียนเป็นกลุ่มละ ๔-๕ คน แบบคละชั้น (ป.๔-๖) เพื่อทำธงใยแมงมุม โดยแต่ละกลุ่มจะมีอุปกรณ์ เส้นด้ายไหมพรมหลากสี ไม้เสียบลูกชิ้นขนาด ๕ - ๖ นิ้ว (นำมาตัดปลายแหลมออก หรืออาจจะใช้ไม้ที่ไม่ทำขึ้นเองก็ได้) กรรไกร เพื่อให้ใช้ร่วมกัน

๖. ผู้เรียนแต่ละคนลงมือปฏิบัติทำธงใยแมงมุม โดยก่อนการปฏิบัติผู้สอนให้คำแนะนำผู้เรียนว่า ขณะที่ทำจะต้องใช้สติรู้อารมณ์ความรู้สึกและความคิดที่เกิดขึ้นขณะทำธง เพื่อไม่ให้เส้นด้ายขาดหรือไม้หักหรืออแต่อย่างใด

๗. เมื่อผู้เรียนทำเสร็จแล้ว ให้ช่วยกันนำธงใยแมงมุมที่เสร็จแล้วมาประกอบรวมกันเป็นโมบาย ที่มีสีสันสวยงาม เพื่อร่วมกันนำไปถวายให้วัดในชุมชนในครั้งถัดไป

๙. ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้หลังจากทำธงใยมะม่วง

๑) ทำธงใยมะม่วงเสร็จแล้ว รู้สึกอย่างไร

๒) ขณะที่นักเรียนทำธงใยมะม่วงของตนเอง นักเรียนมีการแบ่งปัน ช่วยเหลือกันในกลุ่มอย่างไร

๓) นักเรียนรู้สึกอย่างไรเมื่อได้แบ่งปัน ช่วยเหลือกันในกลุ่ม

๔) นักเรียนคิดว่าการแบ่งปันกัน ช่วยเหลือกัน เป็นสิ่งที่ดีอย่างไร

๑๐. ผู้เรียนประชุมวางแผนการนำธงไปถวายวัด โดยมีให้ตัวแทนรุ่นพี่ ป.๖ ทำหน้าที่ประชุมสมาชิกทุกคน เพื่อวางแผนการนำธงไปถวายวัด โดยแบ่งบทบาทหน้าที่กัน ใครจะกล่าวคำไหว้พระบูชาพระรัตนตรัย อาณาเศียร ค่ำกล่าวถวายธง ไปวันไหน ช่วงเวลาใด ไปอย่างไร เป็นต้น โดยมีผู้สอนทำหน้าที่ให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิด

๑๑. ผู้เรียนทุกคนร่วมกันนำธงใยมะม่วงที่ได้ประดิษฐ์ขึ้นไปถวายวัดในชุมชน ตามที่ได้วางแผนไว้ และเมื่อผู้เรียนถวายธงใยมะม่วงเสร็จแล้ว ผู้เรียนและผู้สอนร่วมกันสรุปกิจกรรมจากการทำธงใยมะม่วง โดยสนทนาคำถาม R-C-A เพื่อนำไปสู่การพัฒนาทักษะชีวิตทางด้านศีลธรรม โดยบันทึกคำตอบของผู้เรียนลงบนกระดาน

R : นักเรียนรู้สึกอย่างไรเมื่อได้นำธงใยมะม่วงของตนเองมาถวายวัดในครั้งนี้

C : การเป็นคนที่ยึดถือแบ่งปัน เสียสละสิ่งของของตนและช่วยเหลือผู้อื่น จะทำให้นักเรียนเป็นคนนิสัยอย่างไร

A : เมื่อนักเรียนมีโอกาสได้แบ่งปัน เสียสละสิ่งของ ช่วยเหลือผู้อื่น นักเรียนอยากจะทำอะไร และทำอย่างไร

๑๒. ผู้สอนให้ข้อมูลสรุปเพิ่มเติมเกี่ยวกับกุศโลบายข้อที่ ๘ อนภิขณา เป็นการทำความดีทางใจโดยไม่คิดเฟื่องเลื่องอยากได้ของเขา คิดอยากช่วยเหลือ คิดอยากแบ่งปันให้ผู้อื่น คิดเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน มีจิตสาธารณะ ทำให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างสันติสุข

คำแนะนำเพิ่มเติม

๑. เมื่อผู้เรียนไปถวายธงที่วัดแล้ว ผู้สอนควรนำพาผู้เรียนถอดบทเรียนสะท้อนคิด RCA ที่วัด หลังจากนั้น อาจส่งเสริมให้ผู้เรียนทำกิจกรรมความดีสาธารณะประโยชน์ภายในวัด เช่น กวาดลานวัด ล้างห้องน้ำ ถูศาลาวัด เป็นต้น เพื่อบ่มเพาะความเมตตา ละอิตตาของผู้เรียน

๒. ผู้สอนอาจส่งเสริมให้ผู้เรียนนำกระดาษเหลือใช้ต่าง ๆ มาประดิษฐ์สิ่งของอื่นๆ ตามที่ผู้เรียนสนใจ เช่น สมุดเล่มเล็ก สมุดทำมือ รถไฟที่ทำจากกระดาษลูกฟูก กล่องใส่เครื่องเขียน บ้านของสัตว์เลี้ยง แจกันใส่ดอกไม้สวย ประดิษฐ์เป็นโมบายแขวนประดับตกแต่งบ้าน ดอกไม้สำหรับประดับตกแต่งงานอีเว้นท์ต่างๆ เป็นต้น โดยผู้สอนสามารถศึกษาเพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดรู้จักแบ่งปันโดยการนำบริจาคให้โรงเรียนที่ขาดแคลนอุปกรณ์ดังกล่าว

๔. สื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้

๑. คลิปการทำธงใยมะม่วง

๒. ด้ายไหมพรมหลากสี

๓. ไม้เสียบลูกชิ้นก็ได้ขนาด ๕ - ๖ นิ้ว (นำมาตัดปลายแหลมออก)

๔. กรรไกร

๕. คลิปวิดีโอทำธงใยมะม่วง

๕. คำกล่าวอาราธนาศีล ๕ / คำกล่าวบูชาพระรัตนตรัย/ คำกล่าวถวายธง

๕. การวัดและการประเมินผล

จุดประสงค์	วิธีการประเมิน	เครื่องมือประเมิน	เกณฑ์การผ่าน
๑. สามารถสร้างสรรค์ประดิษฐ์ธงไชย แมงมุงได้อย่างถูกต้องสวยงาม	ตรวจสอบผล	แบบประเมินผลงาน	ระดับดีขึ้นไป
๒. ทำงานเป็นทีมและรู้จักสามัคคีได้	การสังเกตพฤติกรรม	แบบสังเกตพฤติกรรม	ระดับดีขึ้นไป
๓. มีสติในการทำงานและมีความ เสียสละรู้จักแบ่งปันสิ่งของให้ผู้อื่นได้	การสังเกตพฤติกรรม	แบบสังเกตพฤติกรรม	ระดับดีขึ้นไป

กิจกรรมที่ ๙ ต้นไม้แห่งความโกรธ เกลียด

๑. สารสำคัญ

กุศโลกรรมบถข้อที่ ๙ อพยابาท เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ทำความดีทางใจ การไม่คิดร้าย ไม่ผูกใจเจ็บ มีน้ำใจนักกีฬา คิดชื่นชมยินดีกับผู้อื่น มีความคิดปรารถนาดีกับผู้อื่น คิดให้อภัย ไม่ถือสา ไม่โทษผู้อื่น การระมัดระวังตนเองและมีความหวังดีต่อผู้อื่น การกระทำเช่นนี้ได้ย่อมทำให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างสันติสุข

๒. จุดประสงค์

๑. ผู้เรียนบอกโทษหรือผลร้ายของการโกรธ เกลียดผู้อื่นได้
๒. ผู้เรียนบอกข้อดีของการไม่โกรธ การไม่เกลียดชังพยาบาทผู้อื่นได้
๓. ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของการไม่โกรธ ไม่เกลียดและไม่พยาบาทผู้อื่น

๓. ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

๑. ผู้สอนสร้างบรรยากาศเชิงบวกในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ด้วยการกล่าวทักทายผู้เรียนด้วยความสุภาพ มีความเป็นกัลยาณมิตร จากนั้นผู้สอนนำผู้เรียนสวดมนต์บูชาพระรัตนตรัยแบบแปล (อรหัง สัมมาสัมพุทโธ ภควา พระผู้มีพระภาคเจ้าเป็นพระอรหันต์...ฯ)

๒. ผู้เรียนนั่งกายตรง ผีอกสดีด้วยการสังเกตลมหายใจของตนเองอย่างช้าๆ เมื่อสูดลมหายใจเข้า สังเกตลมหายใจเมื่อปล่อยลมหายใจออก และเมื่อจิตหรือความคิดเกิดความฟุ้งซ่านให้กลับมาจดจ่ออยู่ที่ลมหายใจเข้า-ออกของตนเอง โดยใช้เวลาสั้นๆประมาณ ๕ นาที (ทั้งนี้ผู้สอนอาจใช้เทคนิคการฝึกสติแบบอื่นๆ เช่น เกม, เพลงฝึกสติ, กิจกรรมการเคลื่อนไหว ที่ง่ายและฝึกสติสำหรับผู้เรียน)

๓. ผู้สอนซักถามผู้เรียนเกี่ยวกับเรื่องผูกใจเจ็บว่า “นักเรียนเคยโกรธเพื่อนหรือใครบ้างหรือไม่ และความรู้สึกโกรธนั้นเป็นอย่างไร”

๔. ผู้สอนชวนผู้เรียนสนทนาแลกเปลี่ยนเกี่ยวกับประเด็นของปราณีกับน้องสาว โดยมีเรื่องย่อ ดังนี้ “...ปราณีมีน้องสาวหนึ่งคนชื่อปรารถนา วันหนึ่งปราณีถูกแม่ทำโทษ เพราะน้องไปฟ้องแม่ว่าปราณีไปเที่ยวบ้านเพื่อน และไม่ช่วยแม่ทำงานบ้าน ทั้ง ๆ ที่ความจริงปราณีไปทำรายงานที่บ้านเพื่อน มีหลายครั้งที่น้องของปราณีไม่ช่วยทำงานบ้าน และชอบนั่งดูการ์ตูน แต่ปราณีก็ไม่เคยฟ้องแม่เลย เพียงแต่เตือนไม่ให้น้องทำแบบนั้น ถึงแม้ว่าตนเองจะได้ทำงานบ้านคนเดียวก็ตาม”

๕. ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายในประเด็นเรื่องของปราณีและปรารถนา

- ๑) นักเรียนคิดว่าปราณีทำแบบนั้น เป็นสิ่งที่ถูกต้องอย่างไร
- ๒) ถ้าปราณีโกรธน้อง นักเรียนคิดว่าจะเกิดผลเสียอะไรบ้าง
- ๓) ถ้านักเรียนเป็นปราณีจะทำอย่างไร

๖. แบ่งกลุ่มผู้เรียนเป็นกลุ่มละ ๔-๕ คน แบบคละชั้น ป.๔-๕-๖ เพื่อทำกิจกรรมลงในใบงานกิจกรรมที่ ๑ ต้นไม้แห่งความโกรธ เกลียด

๗. แต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานของตนเองหน้าชั้นเรียน กลุ่มละ ๓ นาที

๘. ผู้เรียนและผู้สอนร่วมกันสรุปกิจกรรม “ต้นไม้แห่งความเกลียดชัง” โดยสนทนาด้วยคำถาม R-C-A เพื่อนำไปสู่การพัฒนาทักษะชีวิตทางด้านศีลธรรม โดยบันทึกคำตอบของผู้เรียนลงบนกระดาน

R : นักเรียนคิดว่าทำไมการโกรธ ความเกลียดชัง และพยาบาทผู้อื่น จึงเป็นสิ่งที่ไม่ควรกระทำ

C : ที่ผ่านมานักเรียนเคยไม่โกรธ ไม่เกลียดใครบ้างไหม ข้อดีจากการไม่โกรธ ไม่เกลียดผู้อื่น เป็นอย่างไร

A : ถ้าสังคมเรามีคนไม่ให้อภัยซึ่งกันและกัน นักเรียนคิดว่าสังคมเราจะเป็นอย่างไร

ข้อแนะนำเพิ่มเติม : ให้ข้อมูลสรุปเพิ่มเติมเกี่ยวกับคุณลักษณะบดข้อที่ ๘ อนุชิตา เป็นมนโนธรรมการทำ ความดีทางใจ โดยการไม่คิดร้าย ไม่ผูกใจเจ็บ มีน้ำใจนักกีฬา คิดชื่นชมยินดีกับผู้อื่น มีความคิดปรารถนาดีกับผู้อื่น คิดให้อภัย ไม่ถือสา ไม่โทษผู้อื่น การระมัดระวังตนเองและมีความหวังดีต่อผู้อื่น การกระทำเช่นนี้ได้ย่อมทำให้ อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างสันติสุข

ทั้งนี้ เมื่อผู้สอนอาจทำกิจกรรมขยายผลเพิ่มเติม เช่น การให้นักเรียนได้เขียนความรู้สึกที่โกรธเพื่อน หรือ บุคคลที่ตนเองยังจำฝังใจไม่ชอบใจอยู่ ให้เขียนจดหมายเพื่อแสดงความรู้สึกยกโทษ ให้อภัย แล้วส่งจดหมายไปให้ บุคคลนั้น เป็นต้น

๔. สื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้

๑. ใบงานกิจกรรมที่ ๑ ต้นไม้แห่งความโกรธ เกลียด
๒. เรื่องเล่า ปรานีกับน้องน้องสาว

๕. การวัดและการประเมินผล

จุดประสงค์	วิธีการประเมิน	เครื่องมือประเมิน	เกณฑ์การผ่าน
๑. บอกโทษหรือผลร้ายของการโกรธ เกลียดได้	ตรวจสอบผลงาน การสังเกตพฤติกรรม	ตรวจสอบผลงาน แบบสังเกตพฤติกรรม	ระดับดีขึ้นไป
๒. บอกข้อดีของการไม่โกรธ ไม่เกลียดชัง พยาบาทผู้อื่นได้	ตรวจสอบผลงาน การสังเกตพฤติกรรม	ตรวจสอบผลงาน แบบสังเกตพฤติกรรม	ระดับดีขึ้นไป
๓. ตระหนักถึงความสำคัญของการไม่โกรธ ไม่เกลียดและไม่พยาบาทผู้อื่น	พิจารณาจากการตอบ คำถาม R-C-A	แบบประเมินการตอบ คำถาม R-C-A	ระดับดีขึ้นไป

ใบงานกิจกรรมที่ ๑ “ต้นไม้แห่งความโกรธ เกลียด”

คำชี้แจง : ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันระบุผลเสียหรือโทษ ของการแสดงความโกรธ เกลียดซัง หรือ พยาบาทอาฆาตร้ายผู้อื่น ลงในภาพต้นไม้

ชื่อสมาชิกกลุ่ม.....

กิจกรรมที่ ๑๐ ไม่เห็นผิดเป็นชอบ

๑. สารสำคัญ

กุศลกรรมบถข้อที่ ๑๐ สัมมาทิฐิ เป็นมนโนกรรมทำความดีทางใจ การมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องตามความเป็นจริง คิดละอาย เกรงกลัวต่อบาป โดยเฉพาะการมีความคิดเห็นที่ถูกต้องต่อพ่อแม่ ครู อาจารย์ เชื่อว่าเป็นบุคคลที่มีพระคุณ มีคุณงามความดีต่อตนเอง เชื่อว่าทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว บุญกุศลมีจริง การมีความเชื่อที่ถูกต้องย่อมพาชีวิตไปสู่การดำเนินชีวิตที่ถูกต้องดีงาม

๒. จุดประสงค์

๑. ผู้เรียนสามารถบอกคุณงามความดีของพ่อแม่หรือผู้ปกครองได้
๒. ผู้เรียนสามารถระบุวิธีการแสดงออกถึงการตอบแทนคุณงามความดีของพ่อแม่หรือผู้ปกครองได้
๓. ผู้เรียนมีความรู้คุณและรู้ซึ่งในคุณงามความดีของพ่อแม่หรือผู้ปกครองที่มีต่อตนเอง

๓. ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

๑. ผู้สอนสร้างบรรยากาศเชิงบวกในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ด้วยการกล่าวทักทายผู้เรียนด้วยความสุภาพ มีความเป็นกัลยาณมิตร จากนั้นผู้สอนนำผู้เรียนสวดมนต์บูชาพระรัตนตรัยแบบแปล (อรหัง สัมมาสัมพุทโธ ภควา พระผู้มีพระภาคเจ้าเป็นพระอรหันต์...ฯ)

๒. ผู้เรียนนั่งกายตรง ผีกลสดีด้วยการสังเกตลมหายใจของตนเองอย่างช้าๆ เมื่อสูดลมหายใจเข้า สังเกตลมหายใจเมื่อปล่อยลมหายใจออก และเมื่อจิตหรือความคิดเกิดความฟุ้งซ่านให้กลับมาจดจ่ออยู่ที่ลมหายใจเข้า-ออกของตนเอง โดยใช้เวลาสั้นๆ ประมาณ ๕ นาที (ทั้งนี้ผู้สอนอาจใช้เทคนิคการฝึกสติแบบอื่นๆ เช่น เกม, เพลงฝึกสติ, กิจกรรมการเคลื่อนไหว ที่ง่ายและฝึกสติสำหรับผู้เรียน)

๓. ผู้สอนกระตุ้นการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนทำกิจกรรม “ดีที่สุด แย่ที่สุด” โดยผู้สอนเขียนข้อความไว้บนกระดาน จำนวน ๘ ข้อความ ประกอบด้วย

- ๑) หลอกขอลงมือเพื่อนกิน
- ๒) เล่นเกมจนไม่ได้ดูหนังสือ
- ๓) ทำการบ้านมาส่งครู
- ๔) เก็บของได้แล้วส่งคืนเจ้าของ
- ๕) ช่วยเหลืองานบ้านพ่อแม่
- ๖) ทะเลาะกับครู
- ๗) ด่าพ่อแม่บังคับให้เติมเงินเล่นเกม
- ๘) ลอกการบ้านเพื่อน

๔. แบ่งกลุ่มผู้เรียนกลุ่มละ ๓-๔ คน แบบคละชั้น ป.๔-๕-๖ แต่ละกลุ่มช่วยกันวิเคราะห์ว่าเรื่องใดคือเรื่องที่ดีที่สุด และเรื่องใดคือเรื่องที่ย่ำแย่ที่สุด พร้อมบอกเหตุผลประกอบ

๕. ตัวแทนกลุ่มออกมานำเสนอผลงานคัดเลือกข้อความดีที่สุด แย่ที่สุด พร้อมบอกเหตุผล ที่หน้าชั้นเรียน

๖. ผู้เรียนรับชมคลิปวิดีโอ “ความกตัญญู...มีค่าเท่ากับอะไร” เพื่อให้ผู้เรียนสังเกตเรื่องราวที่เกิดขึ้น

๗. ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ดังนี้

๑) นักเรียนดูเรื่องนี้แล้วรู้สึกอย่างไร

๒) ทำไมลูกต้องดูแลพ่อแม่หรือผู้ปกครอง ถ้าไม่ดูแลคิดว่าจะเป็นอย่างไร

๓) นักเรียนเคยดูแลพ่อแม่หรือผู้ปกครองของตนเองหรือไม่ และดูแลอย่างไร

๘. ผู้เรียนแบ่งกลุ่มเดิม จากนั้นระดมความคิดช่วยกันนึกถึงคุณงามความดีของพ่อแม่หรือผู้ปกครองตนเอง ว่ามีเรื่องอะไรบ้าง ผู้เรียนได้ประโยชน์อะไรคุณงามความดีของท่านในเรื่องนั้น และผู้เรียนจะแสดงออกถึงการตอบแทนคุณงามความดีของพ่อแม่หรือผู้ปกครองด้วยวิธีการใด โดยทำลงในใบงานที่ ๑ รู้คุณ ตอบแทนคุณ

๖. ผู้เรียนแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอผลงานที่หน้าชั้นเรียน กลุ่มละ ๓ นาที

๗. ผู้เรียนและผู้สอนร่วมกันสรุปกิจกรรม “รู้คุณ ตอบแทนคุณ” โดยการสนทนาด้วยคำถาม R-C-A เพื่อนำไปสู่การพัฒนาทักษะชีวิตทางด้านศีลธรรม ผู้สอนบันทึกคำตอบของผู้เรียนลงบนกระดาน

R : นักเรียนได้เรียนรู้อะไรบ้างจากการทำกิจกรรมในครั้งนี้

C : กิจกรรมนี้ช่วยทำให้นักเรียนมองเห็นคุณงามความดีของพ่อแม่หรือผู้ปกครอง เพิ่มขึ้นอย่างไร

A : เมื่อนักเรียนยังมีโอกาสได้ใช้ชีวิตอยู่กับพ่อแม่หรือผู้ปกครอง นักเรียนอยากจะทำความดีอะไร เป็นการตอบแทน

๘. ผู้สอนส่งเสริมผู้เรียนนำวิธีการที่ได้สร้างสรรค์ขึ้นไปปฏิบัติในชีวิตจริง อย่างสม่ำเสมอจนเป็นนิสัย

๙. จากนั้นผู้สอนให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับคุณธรรมบดสัมมาทิฐิ การทำความดีทางใจ การมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในกฎแห่งการทำความดี ทำดีต่อพ่อแม่ ความกตัญญูต่อครู อาจารย์ โรงเรียน สถาบันกษัตริย์ สถาบันพระพุทธศาสนา กฎแห่งกรรม รวมถึงธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ตามหลักเหตุและผล จะช่วยนำพาให้ชีวิตของตนเองไปสู่การดำเนินชีวิตที่ถูกต้องและเจริญรุ่งเรือง

๔. สื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้

๑. คลิปวิดีโอ ความกตัญญู...มีค่าเท่ากับอะไร

๒. ใบงานกิจกรรมที่ ๑ รู้คุณ ตอบแทนคุณ

๓. ข้อความกิจกรรม ดีที่สุด แยกที่สุด

ความกตัญญูมีค่าเท่ากับอะไร

๕. การวัดและการประเมินผล

จุดประสงค์	วิธีการประเมิน	เครื่องมือประเมิน	เกณฑ์การผ่าน
๑. บอกคุณงามความดีของพ่อแม่หรือผู้ปกครองได้	ตรวจสอบผลงาน	แบบประเมินผลงาน	ระดับดีขึ้นไป
๒. ระบุวิธีการแสดงออกถึงการตอบแทนคุณงามความดีของพ่อแม่หรือผู้ปกครองได้	ตรวจสอบผลงาน การสังเกตพฤติกรรม	แบบประเมินผลงาน แบบสังเกตพฤติกรรม	ระดับดีขึ้นไป
๓. รู้คุณและรู้ซึ่งในคุณงามความดีของพ่อแม่หรือผู้ปกครองที่มีต่อตนเอง	พิจารณาจากการตอบ คำถาม R-C-A	แบบประเมินการตอบ คำถาม R-C-A	ระดับดีขึ้นไป

ใบงานกิจกรรมที่ ๑ “รู้คุณ ตอบแทนคุณ”

คำชี้แจง : นักเรียนช่วยกันระลึกรู้ถึงคุณงามความดีของพ่อแม่หรือผู้ปกครองของตนเอง พร้อมกับ
ระบุวิธีการตอบแทนคุณในคุณงามความดีของพ่อแม่หรือผู้ปกครอง ด้วยวิธีการใดบ้าง

๑. ให้นักเรียนบอกคุณงามความดีของพ่อแม่หรือผู้ปกครอง ที่มีต่อตัวนักเรียน มีเรื่องอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

๒. คุณงามความดีของพ่อแม่หรือผู้ปกครองที่กระทำต่อนักเรียน นักเรียนได้รับประโยชน์อะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

๓. นักเรียนจะแสดงการตอบแทนในคุณงามความดีของพ่อแม่หรือผู้ปกครองของตนเอง ด้วยวิธีการใด
และทำอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ชื่อสมาชิกกลุ่ม.....

.....

.....

กิจกรรมที่ ๑๑ มือถือบุญ

๑. สารสำคัญ

มารยาทการเคารพ กราบ ไหว้ มารยาทที่งดงามของวัฒนธรรมไทย เป็นการแสดงออกกับบุคคลตามลำดับอาวุโส สถานที่และสถานการณ์ การเคารพ กราบ ไหว้ มีส่วนสำคัญที่จะโน้มน้าวให้ตนมีอุปนิสัยที่อ่อนน้อม มีสัมมาคารวะ ยอมรับฟังบุคคลอื่นได้ง่าย ทั้งการพูด การกระทำ การให้ความร่วมมือในการทำกิจการงานต่าง ๆ

๒. จุดประสงค์

๑. ผู้เรียนบอกข้อดีของการมีมารยาทได้
๒. ผู้เรียนสามารถแสดงการเคารพ การกราบ และการไหว้ได้อย่างถูกต้องตามกาลเทศะได้
๓. ผู้เรียนเห็นคุณค่า ภาคภูมิใจในการแสดงความเคารพ กราบ ไหว้อันเป็นวัฒนธรรมที่ดีงามของสังคมไทย

๓. ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

๑. ผู้สอนสร้างบรรยากาศเชิงบวกในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ด้วยการกล่าวทักทายผู้เรียนด้วยความสุภาพ มีความเป็นกัลยาณมิตร จากนั้นผู้สอนนำผู้เรียนสวดมนต์บูชาพระรัตนตรัยแบบแปล (อรหัง สัมมาสัมพุทโธ ภควา พระผู้มีพระภาคเจ้าเป็นพระอรหันต์...ฯ)

๒. ผู้เรียนนั่งกายตรง ผีอกสติด้วยการสังเกตลมหายใจของตนเองอย่างช้าๆ เมื่อสูดลมหายใจเข้า สังเกตลมหายใจเมื่อปล่อยลมหายใจออก และเมื่อจิตหรือความคิดเกิดความฟุ้งซ่านให้กลับมาจดจ่ออยู่ที่ลมหายใจเข้า-ออกของตนเอง โดยใช้เวลาสั้นๆ ประมาณ ๕ นาที (ทั้งนี้ผู้สอนอาจใช้เทคนิคการฝึกสติแบบอื่นๆ เช่น เกม, เพลงฝึกสติ, กิจกรรมการเคลื่อนไหว ที่ง่ายและฝึกสติสำหรับผู้เรียน)

๓. ผู้สอนถามคำถามกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียน

- ๑) นักเรียนคิดว่า ทำไมชาวพุทธต้องกราบไหว้พระสงฆ์
- ๒) การกราบไหว้พระสงฆ์เป็นการทำความดีอย่างไร
- ๓) กราบกราบไหว้พระสงฆ์ นักเรียนคิดว่าจะได้บุญหรืออานิสงส์อะไร

๔. ผู้สอนตั้งคำถามชวนผู้เรียนคิดต่อว่า การมีมารยาททางสังคม เรื่อง การไหว้แสดงความเคารพ มีความสำคัญอย่างไร จากนั้นเปิดคลิปวิดีโอ “ที่บ้านไม่สอนเรื่องมารยาท” ให้ผู้เรียนรับชมและสังเกตมารยาทของนักร้องที่อยู่บนเวที

๕. ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากคลิปวิดีโอที่บ้านไม่สอนเรื่องมารยาทของนักร้องในเรื่อง

- ๑) นักเรียนมองเห็นพฤติกรรมมารยาทของนักร้องที่อยู่บนเวที เป็นอย่างไร (ชวนผู้เรียนให้สังเกตท่าที คำพูด พฤติกรรม ของนักเรียนตั้งแต่การเดินเข้ามายืนพูดบนเวที)
- ๒) นักเรียนคิดว่าผลเสียหรือโทษที่นักร้องคนนี้ไม่มีมารยาท คืออะไร
- ๓) ถ้านักเรียนเป็นนักร้องคนนี้จะปรับแก้ไขมารยาทเรื่องอะไรบ้าง ทำไมจึงต้องปรับเรื่องนั้น

๖. ผู้สอนถามคำถามกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนต่อว่า นักเรียนคิดว่าการไหว้มีกี่ระดับ คืออะไรบ้าง

๗. ผู้สอนขอตัวแทนอาสาผู้เรียนหนึ่งคู่มาแสดงการกราบพระรัตนตรัยที่ผู้เรียนเคยปฏิบัติ โดยให้ผู้เรียนคนอื่น ๆ คอยสังเกต จากนั้นให้ผู้เรียนช่วยกันตอบว่า เพื่อนทำถูกต้องหรือไม่ สิ่งที่ควรปรับปรุงตรงจุดใดบ้าง

๘. จากนั้นผู้สอนปฏิบัติหรือสาธิตการแสดงมารยาทชาวพุทธ ทั้ง ๓ ระดับ เพื่อให้ผู้เรียนสังเกต พร้อมทั้งอธิบายให้ผู้เรียนได้ฟัง ได้แก่

ระดับที่ ๑ การไหว้พระสงฆ์ ได้แก่ การไหว้พระรัตนตรัยรวมทั้งปูชนียวัตถุและ ปูชนียสถานที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ในกรณีที่ไม่สามารถกราบแบบเบญจางคประดิษฐ์ได้ ให้ประนมมือแล้วยกขึ้นพร้อมกับค้อมศีรษะลงให้หัวแม่มือจรดหว่างคิ้ว ปลายนิ้วชี้แนบส่วนบน ของหน้าผาก

ระดับที่ ๒ การไหว้ผู้มีพระคุณและผู้ที่มีอายุมากกว่า ได้แก่ ปู่ ย่า ตา ยาย พ่อ แม่ ครู อาจารย์ และผู้ที่เรคารพนับถืออย่างสูง ให้ประนมมือแล้วยกขึ้น พร้อมกับ ค้อมศีรษะลงให้หัวแม่มือจรดปลายจมูก ปลายนิ้วชี้แนบหว่างคิ้ว

ระดับที่ ๓ การไหว้บุคคลทั่ว ๆ ไป ที่เคารพนับถือหรือผู้ที่มีอายุมากกว่าเล็กน้อย ให้ประนมมือแล้วยกขึ้นพร้อมกับค้อมศีรษะลง ให้หัวแม่มือจรดปลายคาง ปลายนิ้วชี้แนบ ปลายจมูก สำหรับการไหว้ในระดับที่ ๓ นี้จะใช้แสดงความเคารพผู้ที่มีอายุเท่ากันหรือ เพื่อนกันได้ด้วย โดยยืนตรง ไหว้ไม่ต้องค้อมศีรษะ อนึ่ง สำหรับหญิง การไหว้ทั้ง ๓ ระดับ อาจจะถอยเท้าข้างใดข้างหนึ่งตามถนัด ไปข้างหลังครึ่งก้าว แล้วย่อเข่าลงพอสมควร พร้อมกับยกมือขึ้นไหว้ กรณีการไหว้ผู้เสมอกันให้ ยืนตรงไหว้

๙. ผู้เรียนฝึกแสดงมารยาทการกราบไหว้ ทั้ง ๓ ระดับพร้อมกัน โดยมีผู้สอนคอยให้คำแนะนำที่ถูกต้อง อย่างเป็นกัลยาณมิตร

๑๐. ผู้เรียนแบ่งกลุ่มละ ๔-๕ คนคละชั้น ป.๔-๕-๖ โดยให้พี่ ป. ๖ ทำหน้าที่ให้คำแนะนำช่วยสอนน้อง อย่างเป็นกัลยาณมิตรด้วยความรัก เพื่อให้น้อง ๆ สามารถฝึกปฏิบัติมารยาทชาวพุทธได้อย่างถูกต้อง โดยใช้เวลาฝึกกลุ่มละ ๑๐ นาที

๑๑. แต่ละกลุ่มนำเสนอผลการฝึกมารยาทชาวพุทธหน้าเวที โดยเพื่อนๆ ทำการสังเกตการแสดงมารยาทหน้าชั้นเรียน ผู้สอนชื่นชมและให้กำลังใจผู้เรียน และส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติกับบุคคลต่าง ๆ ตามที่ได้ฝึกจนเป็นนิสัย

๑๒. ผู้เรียนและผู้สอนร่วมกันสรุปกิจกรรมมารยาทชาวพุทธ โดยการสนทนาด้วยคำถาม R-C-A เพื่อนำไปสู่การพัฒนาทักษะชีวิตทางด้านศีลธรรม ผู้สอนบันทึกคำตอบของผู้เรียนลงบนกระดาน

R : นักเรียนได้พัฒนาตนเองอะไรจากการทำกิจกรรมนี้

: การกราบ การไหว้ มีคุณค่าหรือประโยชน์ทั้งต่อตนเอง ผู้อื่น และประเทศชาติอย่างไร

C : นักเรียนเคยแสดงความเคารพต่อพระสงฆ์ พ่อแม่/ผู้ปกครอง ครู หรือผู้ใหญ่หรือไม่ การมีมารยาทมีข้อดีอย่างไร

A : เมื่อนักเรียนอยู่ต่อหน้าพระสงฆ์ พ่อแม่/ผู้ปกครอง ครู หรือผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือ นักเรียนควรปฏิบัติตนอย่างไร

๔. สื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้

๑. คลิปวิดีโอ “ที่บ้านไม่สอนเรื่องมารยาท”

๒. แบบประเมินการปฏิบัติมารยาทชาวพุทธ

ที่บ้านไม่สอนเรื่องมารยาท

๕. การวัดและการประเมินผล

จุดประสงค์	วิธีการประเมิน	เครื่องมือประเมิน	เกณฑ์การผ่าน
๑. บอกข้อดีของการมีมารยาทได้	ตรวจสอบผลงาน การสังเกตพฤติกรรม	ตรวจสอบผลงาน แบบสังเกตพฤติกรรม	ระดับดีขึ้นไป
๒. สามารถแสดงการเคารพ การ กราบ และการไหว้ได้อย่างถูกต้อง ตามกาลเทศะได้	แบบประเมินการปฏิบัติ มารยาท	แบบประเมินการปฏิบัติ มารยาท	ระดับดีขึ้นไป
๓. เห็นคุณค่า ภาคภูมิใจในการแสดง ความเคารพ กราบ ไหว้อันเป็น วัฒนธรรมที่ดีงามของสังคมไทย	พิจารณาจากการตอบ คำถาม R-C-A	แบบประเมินการตอบ คำถาม R-C-A	ระดับดีขึ้นไป

แบบประเมินการปฏิบัติการเคารพกราบ และการไหว้

กลุ่มที่	ชื่อ-นามสกุล	รายการประเมินผล											
		การกราบ พระรัตนตรัย			การไหว้ พระสงฆ์			การกราบ ผู้ใหญ่			การไหว้ บุคคลทั่วไป		
		๓	๒	๑	๓	๒	๑	๓	๒	๑	๓	๒	๑
๑													
๒													
๓													
๔													
๕													

*คะแนนเต็ม ๑๒ คะแนน

เกณฑ์การตัดสินระดับคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
๙ - ๑๒ คะแนน	๓ หมายถึง ดี
๕ - ๘ คะแนน	๒ หมายถึง พอใช้
๑ - ๔ คะแนน	๑ หมายถึง ปรับปรุง

รายละเอียดเกณฑ์การให้คะแนน

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ		
	(ดี) ๓ คะแนน	(พอใช้) ๒ คะแนน	(ปรับปรุง) ๑ คะแนน
การกราบพระรัตนตรัย	กราบแบบเบญจางคประดิษฐ์ได้อย่างถูกต้อง สวยงาม และนุ่มนวลด้วยความชื่นชมยินดี	กราบแบบเบญจางคประดิษฐ์ได้อย่างถูกต้อง	กราบแบบเบญจางคประดิษฐ์ไม่ถูกต้องและไม่สวยงาม
การไหว้พระสงฆ์	ไหว้พระสงฆ์ได้อย่างถูกต้อง สวยงาม และนุ่มนวล ด้วยความชื่นชมยินดี	ไหว้พระสงฆ์ได้อย่างถูกต้อง	ไหว้พระสงฆ์ไม่ถูกต้องและไม่สวยงาม
การกราบผู้ใหญ่	กราบผู้ใหญ่ได้อย่างถูกต้อง สวยงาม และนุ่มนวล ด้วยความชื่นชมยินดี	กราบผู้ใหญ่ได้อย่างถูกต้อง	กราบผู้ใหญ่ไม่ถูกต้องและไม่สวยงาม
การไหว้บุคคลทั่วไป	ไหว้คุณพ่อคุณแม่/ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ ผู้อาวุโส และบุคคลผู้อยู่ในฐานะเสมอกันได้อย่างถูกต้อง สวยงาม และนุ่มนวล ด้วยความชื่นชมยินดี	ไหว้คุณพ่อคุณแม่/ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ ผู้อาวุโส และบุคคลผู้อยู่ในฐานะเสมอกันได้อย่างถูกต้อง	ไหว้คุณพ่อคุณแม่/ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ ผู้อาวุโส และบุคคลผู้อยู่ในฐานะเสมอกันได้ไม่ถูกต้องและไม่สวยงาม

ภาคผนวก

สาระความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น

ความหมายการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (๒๕๕๑) ได้ให้ความหมายการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น หมายถึง การจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนต่างชั้น ต่างกลุ่มอายุ และต่างระดับความสามารถกัน นำมาจัดการเรียนรู้พร้อมกันเป็นชั้นเดียว โดยครูใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย สอดคล้องกับระดับความสามารถของนักเรียน เป็นรายบุคคลหรือกลุ่มย่อย โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมใจ (Cooperation) และการสนับสนุนจากเพื่อนในห้อง (Peer support)

ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น

การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น (Multigrade) มีแนวคิดพื้นฐานที่สำคัญ เป็นการจัดการเรียนรู้สนองตอบความต้องการของนักเรียนเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่มย่อย การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น จึงใช้ได้กับโรงเรียนทุกประเภท เนื่องจากชั้นเรียนทุกชั้นย่อมมีนักเรียนที่ระดับความสามารถต่างกัน ตลอดจนมีความต้องการเรียนรู้และลักษณะการเรียนรู้ (Learning Styles) เฉพาะบุคคล การจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการและความสามารถของนักเรียนรายบุคคล มีชื่อเรียกว่า การจัดการเรียนรู้ตามความแตกต่างของผู้เรียน (Differentiate Instruction) ห้องเรียนที่จัดการเรียนรู้แบบนี้ จึงเป็นห้องเรียนที่คละความสามารถของนักเรียน (Mixed – Ability Classrooms) สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่นำนักเรียนต่างระดับชั้นมาเรียนรวมกันเรียกว่า การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น (Multigrade Classroom) ซึ่งมีลักษณะเฉพาะเพิ่มเป็น ๒ ด้านคือ จัดการเรียนรู้คละอายุและคละความสามารถ (Mixed age & Mixed Ability)

แนวคิดหลักการจัดการเรียนการสอนแบบคละชั้น

การจัดการเรียนการสอนแบบคละชั้นเป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีนักเรียนต่างชั้นต่างวัยต่างความสามารถมาเรียนรู้พร้อมกันในเวลาเดียวกัน ดังนั้นในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นจึงต้องอาศัยแนวคิดหลักที่สำคัญ ดังนี้

๑. เสริมสร้างปฏิสัมพันธ์ในการเรียนรู้ร่วมกัน การมีนักเรียนจำนวนน้อยในแต่ละชั้น ทำให้บรรยากาศในห้องเรียนไม่สนุกสนาน ขาดการเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม
๒. การจัดการเรียนรู้ที่เต็มตามศักยภาพ ห้องเรียนแบบคละชั้นเป็นห้องเรียนแบบธรรมชาติที่สอดคล้องกับวิธีการดำรงชีวิตที่ปกติ และเด็กทุกคนในโรงเรียนมีครูดูแลได้ตลอดเวลา
๓. จัดกลุ่มเด็กที่พัฒนาการและระดับความสามารถในการเรียนรู้ที่ใกล้เคียงกันไว้ด้วยกัน
๔. จัดประสบการณ์ให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองและเรียนรู้จากผู้อื่น

กิจกรรมการสอนในห้องเรียนคละชั้น

๑. **กิจกรรมสอนรวมชั้น** เป็นกิจกรรมเตรียมความพร้อม นำเข้าสู่บทเรียนทบทวนความรู้เดิม กิจกรรมนี้มีความสำคัญมาก เนื่องจากครูจำเป็นต้องชี้แจงกิจกรรมหลักที่จะเรียนรู้ในแต่ละวัน พร้อมทั้งมอบหมายงานให้เด็กแต่ละกลุ่มก่อนที่เด็กจะแยกกันไปทำงานที่ได้รับมอบหมาย ดังนั้นใน ๑ วัน เด็กแต่ละกลุ่มจะหมุนเวียนกิจกรรมสลับกัน ระหว่างการทำงานกลุ่มย่อย การเรียนรู้แบบจับคู่ การทำงานเดี่ยว และการเรียนรู้กับครูในกลุ่ม เฉพาะแผนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นจึงจำเป็นต้องมีกิจกรรมหลักดังกล่าวนี้

๒. **กิจกรรมจับคู่** อาจจับคู่เด็กที่เรียนระดับชั้นเดียวกัน หรือจับคู่เด็กต่างระดับชั้น

๓. **กิจกรรมกลุ่มย่อย** ครูวิเคราะห์ความสามารถเด็กและจัดกลุ่มเด็กที่มีความสามารถใกล้เคียงกันให้ทำงานร่วมกัน โดยครูจัดใบงานหรือใบกิจกรรมที่สอดคล้องกับระดับความสามารถของเด็กแต่ละกลุ่ม

๔. **กิจกรรมการสอนโดยกลุ่มเพื่อน** (เพื่อนสอนเพื่อน) และการสอนข้ามกลุ่มอายุ

๕. **กิจกรรมการทำงานเป็นรายบุคคล** สำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ หรือนักเรียนที่ต้องได้รับการดูแลจากครูเป็นพิเศษ

๖. **กิจกรรมการเรียนรู้กับครูเป็นกลุ่มย่อย** เพื่อเพิ่มเติมหรืออธิบายเพิ่มเติม ในเนื้อหาที่นักเรียนยังได้เรียนรู้ได้ไม่ครบถ้วน

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดังกล่าว ทำให้เด็กแต่ละคนมีงานที่ได้รับมอบหมายตามระดับความสามารถ ความถนัด และความสนใจ ตลอดจนมีการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กด้วยกัน รู้จักเป็นผู้ให้ และผู้รับ มีวินัยในตนเอง สามารถรับผิดชอบตนเองได้เป็นอย่างดีลักษณะการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เช่นนี้ จึงทำให้ครูมีเวลาดูแลเด็กเป็นรายบุคคลและกลุ่มย่อยได้ครบถ้วน

การจัดห้องเรียนแบบคละชั้น

ในการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ครูจะดูแลนักเรียนมากกว่า ๑ ชั้นเรียน ดังนั้น จึงมีกิจกรรมที่ครูจัดเตรียมอย่างหลากหลายให้แก่เด็กแต่ละกลุ่ม หรือแต่ละคน การจัดห้องเรียนให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรมคละชั้น จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความคล่องตัว งานวิจัยในการเพิ่มศักยภาพการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนคละชั้น ชี้ให้เห็นว่าสิ่งที่เพิ่มศักยภาพนักเรียน คือ การที่นักเรียนเข้าใจชัดเจนเกี่ยวกับการใช้พื้นที่ในห้อง เช่น แผนผังโครงสร้างห้องเรียน พื้นที่ที่จัดไว้เฉพาะสำหรับแต่ละกิจกรรม และกฎระเบียบในการเข้าไปทำกิจกรรมในพื้นที่นั้น ถ้าครูเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดแผนผังห้องเรียน และวางแผนตกแต่งพื้นที่ทำกิจกรรมด้วยตนเอง จะช่วยให้เด็กเกิดความรู้สึกกระตือรือร้นและรักษากฎระเบียบที่ช่วยกันวางไว้ได้อย่างดีผล อย่างไรก็ตามการจัดห้องเรียนแบบคละชั้น ไม่มีสูตรสำเร็จที่ดีที่สุด ขึ้นอยู่กับการวางแผนปรับใช้ให้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้และสภาพของแต่ละห้องเรียน โดยทั่วไปในห้องเรียนคละชั้นจะมีกิจกรรมพื้นฐาน ๗ กิจกรรม คือ

๑. กิจกรรมการศึกษาด้วยตนเอง เป็นกิจกรรมเดี่ยว/รายบุคคล
๒. กิจกรรมทำแบบทดสอบ ตรวจคำตอบใบงาน/แบบฝึก
๓. กิจกรรมการสอนรวมชั้น
๔. กิจกรรมการทำงานจับคู่กับเพื่อน
๕. กิจกรรมอภิปรายกลุ่ม
๖. กิจกรรมการค้นคว้าจากคอมพิวเตอร์/เอกสารอ้างอิง
๗. กิจกรรมการสอนเป็นกลุ่มย่อย

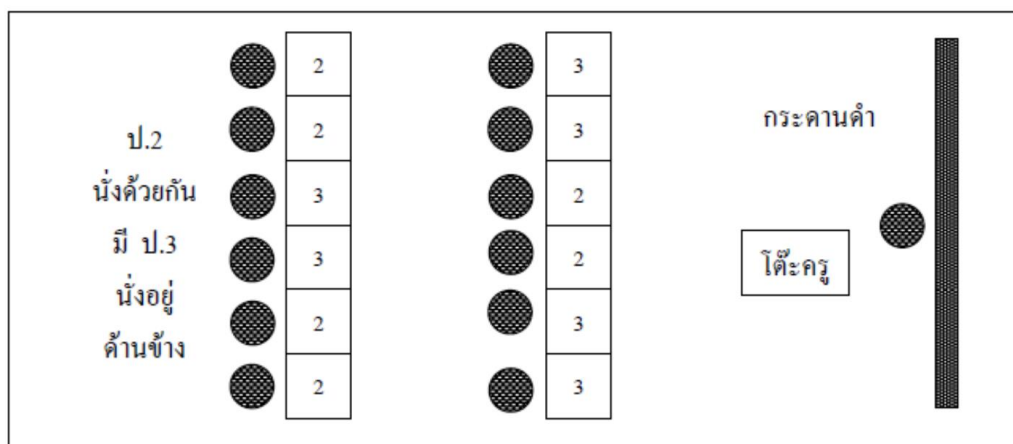
การจัดกลุ่มผู้เรียนในห้องเรียนแบบคละชั้น

Collingwood (๑๙๙๑) ได้อธิบายถึงการจัดประเภทของการจัดกลุ่มผู้เรียนในห้องเรียนแบบคละชั้น ดังนี้

๑. **การจัดกลุ่มผสมความสามารถ (The Mixed Ability Group)** การจัดกลุ่มแบบนี้แต่ละกลุ่มจะมีนักเรียนหลากหลายลักษณะและความสามารถทั้งเด็กเก่ง และเด็กอ่อนอยู่ในกลุ่มเดียวกัน เด็กอ่อนอาจเก่งในบาง

เรื่อง เช่น เล่นกีฬาเก่งสามารถช่วยกลุ่มทำโครงการกีฬาในโรงเรียนได้ เด็กก่อนที่ไม่ค่อยมีความมั่นใจในตนเองจะรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองเมื่อได้ช่วยเหลือเพื่อนเป็นบางครั้ง

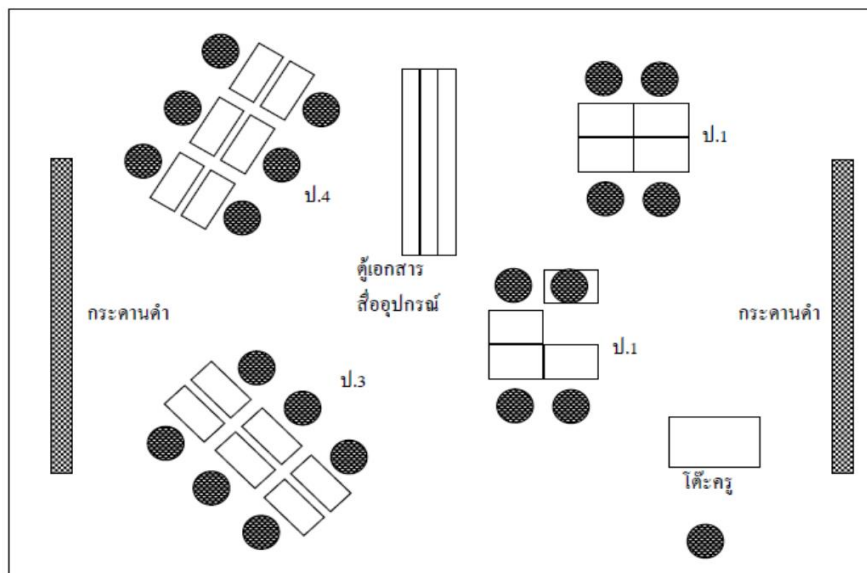
เทคนิควิธีสอนกลุ่มแบบนี้จะใช้เพื่อนช่วยสอน (Peer Teaching) โดยครูเลือกเอาเด็กเก่งหรือเด็กที่มีอายุมากกว่าทำงานกับเด็กที่อายุน้อยกว่าหรือเรียนอ่อน ดังภาพประกอบ ๑

การจัดห้องเรียนแบบนี้จัดเมื่อครูรู้ว่าผู้เรียนที่อายุมากกว่าสามารถช่วยเหลือผู้เรียนที่อายุน้อยกว่าให้เรียนรู้ เรียกว่าเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer Teaching) จากตัวอย่างแสดงวิธีการจัดชั้นเรียนแบบคละชั้นซึ่งมีนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ นั่งอยู่ด้วยกันและมีนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ นั่งอยู่ด้วย นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ สามารถหันไปหานักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ เมื่อต้องการความช่วยเหลือในการตรวจแบบฝึกหัด นักเรียนอายุมากกว่าสามารถช่วยนักเรียนที่อายุน้อยกว่าในการอ่านหรือเขียนนั่นคือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ สามารถช่วยงานสอนของครูได้มาก

๒. การจัดกลุ่มทางสังคม (The Social Group) การจัดกลุ่มแบบนี้จัดตามความสัมพันธ์ของเด็กคือเด็กที่เป็นเพื่อนใกล้ชิดหรือมีความสัมพันธ์ทางครอบครัวจะจัดเข้ากลุ่มด้วยกัน การจัดกลุ่มประเภทนี้เด็กจะรู้สึกว่าการแข่งขันในกลุ่มอาจรวมเอาเด็กชายอายุ ๑๑ ปีและพี่สาวอายุ ๑๖ ปีอยู่กลุ่มเดียวกัน กลุ่มแบบนี้จะช่วยสร้างความมั่นใจในตนเองขึ้นในเด็กที่เรียนอ่อน เด็กที่มีปัญหาทางสังคมเช่นขี้อายเก็บตัวพูดน้อย เป็นต้น จะช่วยให้มีความมั่นใจมากขึ้น ครูจึงควรจัดกลุ่มสังคมโดยไม่ลืมวางแผนการจัดกลุ่มให้เป็นกลุ่มแบบผสมความสามารถของเด็กด้วย

๓. การจัดกลุ่มอายุเดียวกัน (The Same Age Group) การจัดกลุ่มแบบนี้จัดโดยยึดอายุตามปฏิทินของเด็กที่พบโดยทั่วไป คือการแบ่งเป็นระดับชั้นการจัดกลุ่มลักษณะนี้มีสมมติฐานว่าผู้ที่มีอายุเท่ากันจะมีความก้าวหน้ามากหรือน้อยในอัตราความเร็วเท่ากัน เช่นมีนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ และชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ แล้วแบ่งเป็น ๒ กลุ่มตามอายุและสอนแยกวิชากัน ดังภาพประกอบ

ภาพประกอบ ๒ ตัวอย่างการจัดห้องเรียนตามกลุ่มอายุของผู้เรียนห้องเรียนแบบคละชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ประถมศึกษาปีที่ ๓ และประถมศึกษาปีที่ ๔ (ประถมศึกษาปีที่ ๑ = ๘ คน ประถมศึกษาปีที่ ๓ = ๖ คน ประถมศึกษาปีที่ ๔ = ๖ คน)

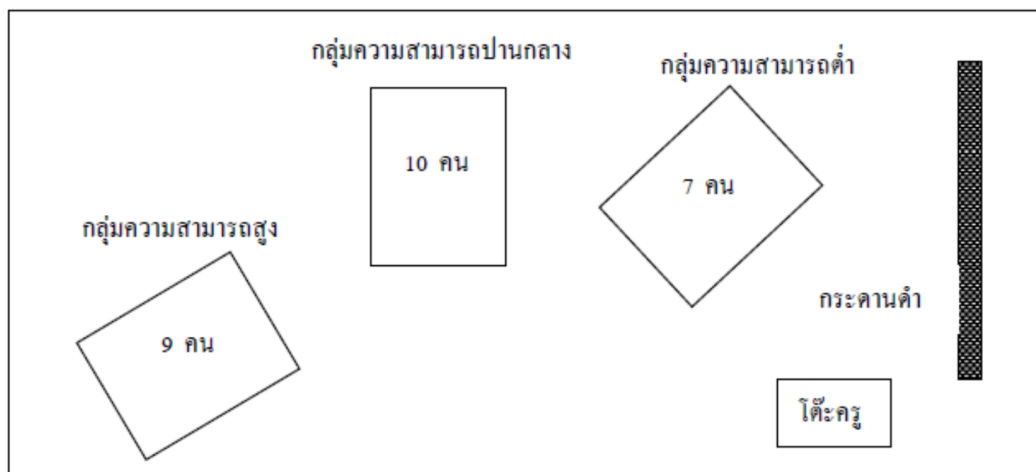
การจัดห้องเรียนลักษณะนี้ จะเห็นได้ว่ามีลักษณะไม่เป็นทางการมากนัก การจัดโต๊ะเก้าอี้ไม่จัดให้หันหน้าเข้าหาครู การจัดที่นั่งเป็นเชิงสังคมมากขึ้น เพราะผู้เรียนนั่งเป็นกลุ่มเล็ก ๆ และหันหน้าเข้าหากัน ครูสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนคุยกันได้และทำงานร่วมกันได้ ครูไม่ได้คาดหวังให้ผู้เรียนอยู่แบบเงียบ ๆ แต่เด็กพูดกันได้ เมื่อครูถามหรือทำกิจกรรมน่าสนใจและสนุกสนาน ผู้เรียนก็ไม่ควรส่งเสียงดังเกินไปหรือมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

จากภาพจะเห็นได้ว่าพื้นที่แบ่งออกเป็น ๓ ส่วนคือส่วนของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ ๑ ส่วนของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ ๓ และประถมศึกษาปีที่ ๔ ในส่วนของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ ๑ จะอยู่ใกล้กระดานดำและตู้เอกสารและสื่ออุปกรณ์ นอกจากนี้จะสังเกตเห็นว่าอยู่ใกล้กับโต๊ะครูซึ่งครูสามารถดูแลและช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด การมีฉากกันจะช่วยให้ห้องเป็นสัดส่วนและไม่รบกวนซึ่งกันและกัน แต่ทั้งนี้ครูจะต้องเดินและพูดคุยกับผู้เรียนตลอดเพื่อดูแลและช่วยเหลือ

๔. การจัดกลุ่มตามความสามารถ (The Same Ability Group) การจัดกลุ่มแบบนี้จัดกลุ่มกว้าง ๆ ตามความสามารถของเด็กออกเป็น ๓ ระดับ คือกลุ่มความสามารถสูง กลุ่มปานกลาง และกลุ่มความสามารถต่ำ ทั้งนี้ควรคำนึงว่าเด็กที่มีความสามารถต่ำความจริงแล้วเขาอาจมีความสามารถอย่างอื่นระดับปานกลางหรือสูงก็ได้ แต่ที่ผลสัมฤทธิ์ต่ำอาจเป็นเพราะมีเหตุผลบางอย่าง เช่น เด็กหุนหันบางคนเป็นเด็กเก่งแต่ผลสัมฤทธิ์ต่ำ เพราะมีความพิการ เป็นต้น

การจัดกลุ่มในลักษณะนี้ ทำให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกับเด็กที่มีความสามารถระดับเดียวกัน เขาได้แบ่งปันอุปกรณ์การเรียนรู้และให้ความรู้ซึ่งกันและกันได้ดี การแก้ปัญหาและความเร็วในการทำงานจะเป็นระดับเดียวกัน แต่ทั้งนี้งานที่เด็กทำไม่ควรยากหรือง่ายเกินไป เพราะถ้างานมีความง่ายไปเด็กก็รู้สึกสบายเกินไป แต่ก็ไม่ง่ายเกินไปจน

ทำไมได้ นอกจากนี้นักงานที่ให้เด็กทำต้องเป็นงานที่ทำได้อย่างมีชีวิตชีวาการจัดกลุ่มแบบนี้เด็กจะมีปัญหาทางการเรียนน้อย และรู้สึกสบายใจ ดังภาพประกอบ ๓

ภาพประกอบ ๓ ตัวอย่างการจัดห้องเรียนตามกลุ่มความสามารถ (ห้องเรียนแต่ละชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ และประถมศึกษาปีที่ ๔ (ประถมศึกษาปีที่ ๓ = ๑๐ คน และชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ = ๑๖ คน)

การจัดกลุ่มผู้เรียนในห้องนี้จัดตามระดับความสามารถ โดยเชื่อว่ากลุ่มที่มีความสามารถสูงต้องการเอาใจใส่จากครูน้อยกว่ากลุ่มอื่น ดังนั้น จึงจัดให้เด็กกลุ่มนี้อยู่ไกลจากครู ส่วนกลุ่มที่อ่อนจะจัดให้นั่งใกล้ครูที่สุดและอยู่หน้าชั้น เนื่องจากเด็กบางคนมีปัญหาทางการเรียนรู้ เช่นเด็กความสามารถต่ำจะเกิดความเบื่อหน่ายและคับข้องใจได้ง่าย ดังนั้นเมื่อได้นั่งใกล้ครูทำให้ครูช่วยเหลือได้ง่าย และเด็กที่รบกวนคนอื่นครูจะแก้ปัญหาได้ทันก่อนที่จะมีปัญหามากขึ้น จากตัวอย่างนี้ผู้เรียนทั้ง ๑๖ คน มีอายุตั้งแต่ ๖ - ๑๕ ปี ดังนั้นครูจึงต้องทำงานกับผู้เรียน ๓ กลุ่ม ที่แบ่งโดยความสามารถและวุฒิภาวะ

การจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนแบบคละชั้นที่นักเรียนมีความต้องการและความสามารถหลากหลาย ครูจึงนำวิธีสอนแบบกลุ่มมาใช้โดยการจัดกลุ่มนักเรียนระดับประถมศึกษานั้น ครูควรพิจารณาถึงความต้องการของบุคคลและกลุ่มควบคู่กันไป โดยที่ครูสามารถจัดกลุ่มนักเรียนในรูปแบบต่าง ๆ เช่นการสอนทั้งชั้น (Whole class) การสอนแบบกลุ่มใหญ่ (Large Group) การสอนแบบกลุ่มเล็ก (Small Group) การสอนแบบกลุ่ม ๓ คน (Triads) การสอนแบบกลุ่ม ๒ คน (Pairs) และการสอนแบบรายบุคคล (Working Individually) ในการสอนครูสามารถเลือกวิธีการจัดกลุ่มนักเรียนโดยปรับให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ลักษณะของกลุ่มแบบต่าง ๆ ส่งผลต่อการเรียนรู้และความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อผู้อื่น การจัดกลุ่มแบบคละความสามารถ (Mixed-Ability Grouping) เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพที่สุด ทำให้นักเรียนประสบความสำเร็จมากที่สุด การจัดกลุ่มตามความสามารถทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกทางลบในระยะยาวแต่สามารถนำมาใช้ได้ในระยะสั้นสำหรับการสอนเฉพาะบางเรื่อง การสอนแบบจัดกลุ่มตามความสามารถใช้สำหรับการสอนตามความต้องการเฉพาะของผู้เรียน ซึ่งไม่ใช่การสอนนักเรียนทีละคนแต่เป็นการสอนนักเรียนตามความต้องการเฉพาะกลุ่มมากกว่าเฉพาะบุคคลที่มีความต้องการคล้ายกันในเวลาเดียวกัน

การจัดกลุ่มนักเรียนแบบยืดหยุ่นช่วยให้ครูจัดการเรียนการสอนได้ตามพื้นฐานความสนใจและความต้องการของนักเรียน เมื่อครูจัดกลุ่มนักเรียนตามความสนใจไม่ใช่จัดตามความสามารถจะเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้

เรียนรู้จากผู้อื่นมากที่สุด นักเรียนต้องการโอกาสในการเรียนรู้แบบร่วมมือและได้รับประสบการณ์ที่มีคุณค่าจากการทำงานร่วมกับผู้อื่น การปฏิสัมพันธ์ทางสังคมจะช่วยให้มีความเข้าใจและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการเรียนรู้ร่วมกัน

สรุปได้ว่าการจัดกลุ่มในห้องเรียนแบบคละชั้นที่นักเรียนมีความต้องการ และความสามารถหลากหลายมีหลายวิธี โดยในการจัดกลุ่มนักเรียนนั้นครูควรพิจารณาถึงความต้องการของบุคคลและกลุ่มควบคู่กันไป โดยที่ครูสามารถจัดกลุ่มนักเรียนในรูปแบบต่าง ๆ ได้ตามความเหมาะสม

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบคละชั้น

การจัดการเรียนการสอนแบบคละชั้นเป็นการจัดขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับความหลากหลายของนักเรียนที่เรียนรวมกัน โดยวิธีการจัดกิจกรรมที่สามารถนำมาใช้ได้ ได้แก่ การเรียนแบบร่วมมือ (Cooperative Learning) และการเรียนแบบนำตนเอง (Self - Directed Learning) แต่ละวิธีมีรายละเอียด ดังนี้

๑. การเรียนแบบร่วมมือ (Cooperative Learning)

การเรียนแบบร่วมมือ หมายถึง การเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อยโดยสมาชิกกลุ่มมีความสามารถแตกต่างกัน ประมาณ ๓-๖ คน ช่วยกันเรียนรู้เพื่อไปสู่เป้าหมายของกลุ่ม เป็นการฝึกให้นักเรียนมีทักษะในการแก้ปัญหาด้วยกระบวนการกลุ่ม เปิดโอกาสให้นักเรียนที่มีความสามารถแตกต่างกันรวมกลุ่มกันทำงานตามที่ตกลงกัน เมื่อเด็กทำงานเสร็จจะได้รับรางวัลตามผลงานที่แสดงออก เป็นการฝึกให้เด็กร่วมมือกันเรียนแทนที่จะแข่งขันกันเพื่อความ เป็นเลิศ

การเรียนแบบร่วมมือยังเป็นวิธีการที่เน้นการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนให้นักเรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม ๆ แต่ละกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีความสามารถแตกต่างกัน แต่ละคนจะต้องมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการเรียนรู้และในความสำเร็จของกลุ่ม ทั้งโดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การแบ่งปันทรัพยากรการเรียนรู้ รวมทั้งการเป็นกำลังแก่กันและกัน คนที่เรียนเก่งจะช่วยเหลือคนที่อ่อนกว่า สมาชิกในกลุ่มไม่เพียงแต่รับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเองเท่านั้น แต่จะต้องรับผิดชอบการเรียนรู้ของเพื่อนสมาชิกทุกคนในกลุ่มอีกด้วย

๑.๑ ลักษณะของการเรียนรู้แบบร่วมมือ

การจัดกิจกรรมแบบร่วมมือแรงร่วมใจว่ามีลักษณะ ดังนี้

๑. มีการทำงานกลุ่มร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่ม
๒. สมาชิกในกลุ่มมีจำนวนไม่ควรเกิน ๖ คน
๓. สมาชิกในกลุ่มมีความสามารถแตกต่างกันเพื่อช่วยเหลือกัน
๔. สมาชิกในกลุ่มต่างมีบทบาทรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เช่น (๑) เป็นผู้นำกลุ่ม (Leader) (๒) เป็นผู้อธิบาย (Explainer) (๓) เป็นผู้จดบันทึก (Recorder) (๔) เป็นผู้ตรวจสอบ (Checker) (๕) เป็นผู้สังเกตการณ์ (Observer) (๖) เป็นผู้ให้กำลังใจ (Encourager)

สมาชิกในกลุ่มมีความรับผิดชอบร่วมกัน ยึดหลักว่า “ความสำเร็จของแต่ละคน คือความสำเร็จของกลุ่ม ความสำเร็จของกลุ่ม คือ ความสำเร็จของทุกคน”

๑.๒ องค์ประกอบของการเรียนแบบร่วมมือ

การเรียนแบบร่วมมือไม่ได้หมายความว่า มีการจัดให้ผู้เรียนเข้ากลุ่มแล้วให้งานและบอกให้ผู้เรียนช่วยกันทำงานเท่านั้น การเรียนรู้จะเป็นแบบร่วมมือได้ต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญครบ ๕ ประการ ดังนี้

๑. มีการพึ่งพาอาศัยกัน สมาชิกในกลุ่มมีเป้าหมายร่วมกัน มีส่วนรับความสำเร็จร่วมกัน ใช้วัสดุอุปกรณ์ร่วมกัน มีบทบาทหน้าที่ทุกคนทั่วกัน ทุกคนมีความรู้สึกว่าจะสำเร็จได้ต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

๒. มีปฏิสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดเชิงสร้างสรรค์ สมาชิกกลุ่มได้ทำกิจกรรมอย่างใกล้ชิด เช่น แลกเปลี่ยนความคิดเห็น อธิบายความรู้แก่กัน ถามคำถาม ตอบคำถามกันและกัน ด้วยความรู้สึกที่ดีต่อกัน

๓. มีการตรวจสอบความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคน เป็นหน้าที่ของผู้สอนที่จะต้องตรวจสอบว่า สมาชิกทุกคนมีความรับผิดชอบต่องานกลุ่มหรือไม่ มากน้อยเพียงใด เช่น การสุ่มถามสมาชิกในกลุ่ม สังเกตและบันทึกการทำงานกลุ่ม ให้ผู้เรียนอธิบายสิ่งที่ตนเรียนรู้ให้เพื่อนฟัง ทดสอบรายบุคคล เป็นต้น

๔. มีการฝึกทักษะการช่วยเหลือกันทำงานและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย ผู้เรียนควรได้ฝึกทักษะที่จะช่วยให้งานกลุ่มประสบความสำเร็จ เช่น ทักษะการสื่อสาร การยอมรับและช่วยเหลือกัน การวิจารณ์ความคิดเห็น โดยไม่วิจารณ์บุคคล การแก้ปัญหาความขัดแย้ง การให้ความช่วยเหลือ และการเอาใจใส่ต่อทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน การทำความรู้จักและไว้วางใจผู้อื่น เป็นต้น

๕. มีการฝึกกระบวนการกลุ่ม สมาชิกต้องรับผิดชอบต่อการทำงานของกลุ่ม ต้องสามารถประเมินการทำงานของกลุ่มได้ว่า ประสพผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด เพราะเหตุใด ต้องแก้ไขปัญหาคำถามที่ใด และอย่างไร เพื่อให้การทำงานกลุ่มมีประสิทธิภาพดีกว่าเดิม เป็นการฝึกกระบวนการกลุ่มอย่างเป็นกระบวนการ

องค์ประกอบของการเรียนรู้แบบร่วมมือทั้ง ๕ องค์ประกอบนี้ ต่างมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ในอันที่จะช่วยให้การเรียนรู้แบบร่วมมือดำเนินไปด้วยดี และบรรลุตามเป้าหมายที่กลุ่มกำหนด โดยเฉพาะทักษะทางสังคม ทักษะการทำงานกลุ่มย่อย และกระบวนการกลุ่ม ซึ่งจำเป็นที่จะต้องได้รับการฝึกฝน ทั้งนี้เพื่อให้สมาชิกกลุ่มเกิดความรู้ ความเข้าใจและสามารถนำทักษะเหล่านี้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างเต็มที่

๑.๓ ขั้นตอนของการเรียนรู้แบบร่วมมือ

สำหรับขั้นตอนในการเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นการจัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างเป็นระบบ ซึ่งมีขั้นตอนในการปฏิบัติ ดังนี้

๑. กำหนดจุดมุ่งหมาย ครูเป็นผู้กำหนดจุดมุ่งหมายให้นักเรียนทำตาม ซึ่งจุดมุ่งหมายควรชัดเจนแน่นอน และเหมาะสมกับเวลาที่ให้นักเรียนทำงานหรือมอบหมายงานให้ โดยนักเรียนต้องกำหนดจุดมุ่งหมายโดยละเอียดเอง

๒. กำหนดระยะเวลา แจ้งให้นักเรียนทราบว่างานกลุ่มที่มอบหมายให้จะต้องทำให้เสร็จภายในเวลาเท่าใด เช่น ภายใน ๓๐ นาที ๑ ชั่วโมง ๒ ชั่วโมง หรือ ๑ สัปดาห์ เป็นต้น

๓. การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ ครูควรจัดเตรียมข้อมูลอุปกรณ์ที่จำเป็นไว้ให้พร้อม หากเป็นงานที่ต้องทำให้เสร็จภายในชั่วโมงเรียน วัสดุอุปกรณ์และเอกสารต่าง ๆ ต้องพร้อมอยู่ในห้องเรียน หากครูกำหนดให้งานเสร็จภายใน ๑ สัปดาห์ ครูอาจบอกแหล่งความรู้ให้กับนักเรียนเพื่อศึกษาข้อมูลได้ด้วยตนเอง

๔. จัดกลุ่มนักเรียน ครูทำหน้าที่จัดนักเรียนเข้ากลุ่ม ซึ่งตามปกติแล้วไม่เกินกลุ่มละ ๕ คน โดยประมาณ การจัดกลุ่มควรเป็นกลุ่มหลากหลาย ซึ่งประกอบด้วยนักเรียนที่มีความสามารถหลายระดับ มีทั้งนักเรียนชายและนักเรียนหญิงในกลุ่มเดียวกัน มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมแตกต่างกัน และมีผลการเรียนที่แตกต่างกัน เป็นต้น

๕. กำหนดบทบาทหน้าที่ ครูจะต้องกำหนดบทบาทหน้าที่ของนักเรียนแต่ละคนในกลุ่มว่าจะให้นักเรียนทำอะไรบ้าง มีความรับผิดชอบมากน้อยเพียงใด เช่น ให้สมาชิกคนแรกของกลุ่มทำหน้าที่เป็นผู้จัดการกลุ่ม

คนที่ ๒ เป็นบรรณาธิการ มีหน้าที่ตรวจสอบแก้ไขงานที่สมาชิกในกลุ่มเขียนและส่งมาให้สมาชิก คนที่ ๓ ทำหน้าที่วาดภาพประกอบ คนที่ ๔ คั่นคว่ำจากเอกสาร เป็นต้น หรืออาจจะมอบหมายงานในลักษณะอื่น ดังนั้นทุกคนจึงมีขอบเขตหน้าที่และความรับผิดชอบแตกต่างกันไป

๖. กำหนดเกณฑ์ของความสำเร็จ ครูจะต้องแจ้งให้นักเรียนทราบว่าผลงานที่จะให้ส่งครูเมื่อสิ้นสุดระยะเวลาในการทำงานคืออะไร เช่น รายงาน ใบความรู้ สมุดภาพ ภาพถ่าย คลิปวิดีโอ หรืองานในลักษณะอื่น ซึ่งนักเรียนอาจเลือกตัดสินใจเองหลังจากปรึกษาหารือกันในกลุ่มแล้ว ครูอาจแจ้งให้เด็กทราบด้วยว่างานที่มีคุณภาพควรมีสมบัติอย่างไร

๗. สอนทักษะที่จำเป็นในการทำงานร่วมกัน ครูจะต้องกำชับนักเรียนว่าการเรียนแบบร่วมมือเป็นการทำงานร่วมกันไม่ใช่ทำคนเดียว นักเรียนจึงควรฝึกทักษะหลายอย่างในการทำงานร่วมกัน เช่น การรับฟังความเห็นของผู้อื่น รู้จักแสดงออกซึ่งความคิดเห็น ไม่ผูกขาดในการพูดหรือการทำงาน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่สร้างความขัดแย้งในกลุ่ม แต่ให้มีการคัดค้านได้อย่างมีเหตุผล ยอมรับมติสมาชิกส่วนใหญ่ในกลุ่ม ไม่เอาแต่ใจตัว รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ร่วมกันแก้ปัญหา เป็นต้น

๘. ขั้นตอนในการปฏิบัติงาน ครูควรแจ้งให้นักเรียนทราบว่าเมื่อทุกคนทราบบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของตนแล้ว ในการปฏิบัติกิจกรรมแต่ละครั้งนักเรียนจะต้องทำอะไรเป็นลำดับแรก ลำดับที่สอง หรือลำดับที่สาม แล้วนำผลงานที่แต่ละคนทำได้มารวมกลุ่มอย่างไร

๙. ลงมือปฏิบัติงาน เมื่อนักเรียนเข้าใจทุกอย่างดีแล้วทุกคนลงมือทำงานได้ ในขณะที่นักเรียนร่วมกิจกรรมกลุ่มครูควรสังเกตพฤติกรรมการทำงานและการปรับตัวของเด็ก เมื่อเด็กมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เป็นต้น

๑๐. เสนอผลงาน สมาชิกในกลุ่มจะต้องนำผลงานมาเสนอหน้าชั้น ซึ่งอาจเป็นการรายงานปากเปล่า สมุดภาพ วีดิทัศน์ แผนผังความคิด จัดนิทรรศการ จัดทำโครงการ สาธิตหรือการนำเสนอในลักษณะอื่น หัวหน้ากลุ่มเป็นผู้นำเสนอ เลขานุการกลุ่มเป็นผู้นำเสนอ หรือสมาชิกทุกคนร่วมกันนำเสนอ เป็นต้น

๑๑. การประเมินผล เมื่องานสำเร็จตามจุดมุ่งหมายและตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้แล้ว ครูมีหน้าที่ประเมินผล ซึ่งอาจเป็นการให้คะแนนหรือให้เกรดก็ได้ ครูควรกำหนดเกณฑ์ในการให้คะแนนด้วย เช่น ให้คะแนนรายงานเป็นกลุ่มร้อยละ ๔๐ การตอบคำถามเปล่าร้อยละ ๑๐ การมีส่วนร่วมในกลุ่มร้อยละ ๒๐ เป็นต้น

การจัดการเรียนแบบร่วมมือ ครูอาจจะดำเนินการไม่ครบตามขั้นตอนทั้ง ๑๑ ขั้นก็ได้ ครูควรประยุกต์เปลี่ยนแปลงปรับปรุงขั้นตอนต่างๆ ไปใช้ตามความเหมาะสมกับผู้เรียนในห้องเรียนแบบละชั้นของตนเอง

๑.๔ เทคนิคการสอนให้ผู้เรียนร่วมมือกันเรียนรู้

การร่วมมือหรือทำงานกลุ่มร่วมกันช่วยให้เด็กเกิดทักษะสำคัญมากมาย นอกจากการทำงานกลุ่มธรรมดาทั่วไปแล้ว ยังมีอีก ๑๐ เทคนิคที่จะช่วยยกระดับการเรียนรู้แบบร่วมมือของนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น ดังนี้

๑. การต่อเรื่องราว (Jigsaw) รวมกลุ่มสมาชิกที่มีความรู้ต่างระดับกัน สมาชิกแต่ละคนไปเรียนร่วมกันกับสมาชิกของกลุ่มอื่น ๆ ในหัวข้อที่ต่างกันออกไป แล้วทุกคนกลับมากลุ่มของตน สอนเพื่อนในสิ่งที่ตนไปเรียนร่วมกับสมาชิกของกลุ่มอื่น ๆ มาประเมินผลเป็นรายบุคคล

๒. การจัดทีมแข่งขัน (Team-Games-Tournament หรือ TGT) คือ การจัดกลุ่มนักเรียนเป็นกลุ่มเล็ก ๆ กลุ่มละ ๔ คน ระดับความสามารถต่างกัน (Heterogeneous teams) คือ นักเรียนเก่ง ๑ คน ปานกลาง ๒ คน และอ่อน ๑ คน ครูสอนบทเรียนแล้วให้ทำงานที่กำหนด โดยนักเรียนในกลุ่มช่วยเหลือกัน

๓. แบ่งปันความสำเร็จ (STAD : Student Teams Achievement Division) การจัดกลุ่มเหมือน TGT แต่ไม่มีการแข่งขัน โดยให้นักเรียนทุกคนต่างคนต่างทำข้อสอบ แล้วนำคะแนนพัฒนาการ (คะแนนที่ดีกว่าเดิมในการสอบครั้งก่อน) ของแต่ละคนมารวมกันเป็นคะแนนกลุ่ม และมีการให้รางวัล

๔. กลุ่มสืบค้น (GI: Group Investigation) เป็นเทคนิคการจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการศึกษาค้นคว้าแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนแต่ละกลุ่มได้รับมอบหมายให้ค้นคว้าหาความรู้มานำเสนอประกอบเนื้อหาที่เรียน อาจเป็นการทำงานตามใบงานที่กำหนด โดยที่ทุกคนในกลุ่มรับรู้และช่วยกันทำงาน

๕. ร่วมกันคิด (Numbered Heads Together: NHT) กิจกรรมนี้เหมาะสำหรับการทบทวนหรือตรวจสอบความเข้าใจ สมาชิกกลุ่มจะประกอบด้วยผู้เรียนที่มีความสามารถเก่ง ปานกลาง และอ่อนคละกัน จะช่วยกันค้นคว้าเตรียมตัวตอบคำถามที่ผู้สอนจะทดสอบ ผู้สอนจะเรียกถามทีละคน กลุ่มที่สมาชิกสามารถตอบคำถามได้มากแสดงว่าได้ช่วยเหลือกันดี

๖. เพื่อนคู่คิด ๔ สหาย (Think Pair Square) เป็นเทคนิคโดยเริ่มจากปัญหาหรือโจทย์คำถาม โดยสมาชิกแต่ละคนคิดหาคำตอบด้วยตนเองก่อน แล้วนำคำตอบไปอภิปรายกับเพื่อนเป็นคู่ จากนั้นจึงนำคำตอบของแต่ละคู่มาอภิปรายพร้อมกัน 4 คน

๗. คู่ตรวจสอบ (Pairs Check) เป็นเทคนิคที่ให้สมาชิกในกลุ่มจับคู่กันทำงาน เมื่อได้รับคำถามหรือปัญหาจากครู นักเรียนคนหนึ่งจะเป็นคนทำและอีกคนหนึ่งทำหน้าที่เสนอแนะหลังจากที่ทำข้อที่ ๑ เสร็จ นักเรียนคู่นั้นจะสลับหน้าที่กัน เมื่อทำเสร็จแต่ละคู่จะนำคำตอบมาแลกเปลี่ยนและตรวจสอบคำตอบของคู่อื่น

๘. การสัมภาษณ์ ๓ ขั้นตอน (Three-Step Interview) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบนี้มี ๓ ขั้นตอน โดยครูกำหนดคำถามหรือประเด็นโจทย์ปัญหาให้นักเรียนตอบ

๙. คู่คิด (Think Pair Share) เป็นเทคนิคโดยเริ่มจากปัญหาหรือโจทย์คำถาม โดยสมาชิกแต่ละคนคิดหาคำตอบด้วยตนเองก่อน แล้วนำคำตอบไปอภิปรายกับเพื่อนเป็นคู่ จากนั้นจึงนำคำตอบของแต่ละคู่มาอภิปรายพร้อมกัน ๔ คน เมื่อมั่นใจว่าคำตอบของตนถูกต้องหรือดีที่สุด จึงนำคำตอบเล่าให้เพื่อนฟัง

๑๐. เล่าเรื่องรอบวง (Round Robin) เป็นเทคนิคที่สมาชิกของกลุ่มผลัดกันพูด ตอบ เล่าอธิบาย โดยใช้การเขียน การวาด และเป็นการพูดที่ผลัดกันทีละคนตามเวลาที่กำหนด จนครบ ๔ คน

๒. การเรียนรู้แบบนำตนเอง (Self - Directed Learning)

การเรียนรู้ด้วยตนเองหรือบางคนเรียกว่าการเรียนรู้แบบนำตนเอง คือ วิธีการเรียนรู้ที่ผู้เรียน วางแผน ปฏิบัติ และประเมินผลความก้าวหน้าของการเรียนด้วยตนเอง มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยครูอยู่ในฐานะกัลยาณมิตรทำหน้าที่ชี้แนะ ให้คำปรึกษาแนะนำ รวมถึงการกำกับติดตามความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ กระบวนการคิด และการลงมือปฏิบัติหรือแก้ปัญหาได้สำเร็จด้วยตนเอง การเรียนรู้ด้วยตนเองถือเป็นแนวคิดที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life-long learning) ซึ่งเหมาะสมอย่างมากสำหรับการเตรียมพร้อมสู่โลกอนาคตที่ข้อมูลข่าวสารเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองนี้จะช่วยทำให้เด็กเติบโตอย่างมีคุณภาพและอยู่ในโลกอนาคตอย่างมีความสุขได้

๒.๑ คุณลักษณะสำคัญของการเรียนรู้แบบนำตนเอง

ทิศนา ขัมมณี (๒๕๖๑) ได้กล่าวถึงตัวบ่งชี้ที่แสดงถึงการเรียนรู้แบบนำตนเองของผู้เรียน ดังนี้

๑. ผู้เรียนมีการวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Planning)
๒. ผู้เรียนมีการวินิจฉัยความต้องการในการเรียนรู้ของตน (Learning)

๓. ผู้เรียนมีการตั้งเป้าหมายในการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Learning Goals)

๔. ผู้เรียนมีการเลือกวิธีเรียนด้วยตนเอง (Learning Strategies)

๕. ผู้เรียนแสวงหาความรู้ (Learning Resources)

๖. ผู้เรียนมีการประเมินผลด้วยตนเอง (Learning Evaluation)

๗. ผู้สอนสนับสนุน ส่งเสริม ให้คำแนะนำ และให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เรียนในขั้นตอนต่าง ๆ ตามความเหมาะสมและความจำเป็น

๘. ผู้สอนมีการวัดและประเมินผลโดยใช้ผลการประเมินของตนเองและของผู้เรียนประกอบกัน

๒.๒ หลักการเรียนรู้แบบนำตนเอง

๑. การเรียนรู้โดยการให้ผู้เรียนนำตนเองสามารถช่วยฝึกฝนให้ผู้เรียนพึ่งพาตนเองและพัฒนาตนเองได้ การนำตนเองและพึ่งพาตนเองจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจภายใน ซึ่งสามารถกระตุ้นความต้องการที่จะเรียนรู้ และช่วยให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีจุดหมาย อันจะส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ดีและจดจำได้นานขึ้น รวมทั้งนำไปใช้ประโยชน์ได้มากขึ้นด้วย

๒. เนื่องจากผู้เรียนมีลีลาในการเรียน (Learning Style) ที่แตกต่างกัน การให้ผู้เรียนแบบนำตนเอง และเลือกวิธีการเรียนรู้เองจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ดี

๓. การเรียนรู้แบบนำตนเองเป็นวิธีการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถกำหนดระดับการเรียนรู้ของตนเองให้สอดคล้องกับระดับความสามารถและเป้าหมายการเรียนรู้ของตนเอง ทั้งครูเป็นผู้ช่วยเหลือแนะนำเท่าที่จำเป็น

๒.๓ กระบวนการเรียนรู้แบบนำตนเอง

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (๒๕๖๕) ได้กล่าวถึงกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบนำตนเอง หรือการเรียนรู้ซึ่งนำการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียกว่ากระบวนการ ๓P ดังนี้

ขั้นที่ ๑ สร้างแรงบันดาลใจ (Passion) เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าและความต้องการเรียนรู้ในเรื่องที่สนใจ กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ และวางแผนการเรียนรู้ของตนเองที่ต้องการอยากใหสำเร็จ โดยผู้สอนใช้กิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการและความสนใจของผู้เรียนตามช่วงวัย หรือใช้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมและชุมชนที่อยู่ในความสนใจของผู้เรียนเป็นสิ่งกระตุ้นการเรียนรู้ให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้ อยากปฏิบัติกิจกรรมนั้นต่อไป

ขั้นที่ ๒ ใช้กระบวนการเรียนรู้ (Progression) เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนใช้กระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ อย่างหลากหลายของตนเองในการปฏิบัติกิจกรรม เพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ เช่น กระบวนการสืบเสาะแสวงหาความรู้ กระบวนการคิดวิเคราะห์ กระบวนการกลุ่ม และกระบวนการเรียนรู้อื่นๆ เป็นต้น รวมถึงการจัดการตนเอง กำกับตนเอง ควบคุมตนเองในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ และประเมินความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ของตนเองจากหลักฐานร่องรอยต่าง ๆ จากการปฏิบัติกิจกรรม

ขั้นที่ ๓ นำสู่การสร้างสรรค์ (Production) เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนใช้ความคิดสร้างสรรค์ของตนเอง มาสร้างสรรค์ผลงาน ที่สะท้อนถึงกระบวนการและผลการเรียนรู้ของตนเอง โดยไม่จำเป็นต้องเป็นผลงานนวัตกรรม แต่อาจจะเป็นชิ้นงานใด ๆ ตามระดับความสามารถ และเนื้อหาสาระที่ได้เรียนรู้ และอาจจะเป็นผลงานที่สะท้อนถึงการมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ตลอดจนการเชื่อมโยงความรู้ หรือบูรณาการความรู้ต่าง ๆ ตลอดจน

ผู้เรียนประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ มีการสะท้อนคิดแลกเปลี่ยนร่วมกับบุคคลอื่นและปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ของตนเองให้ดียิ่งขึ้น

สำหรับผู้สอนทำหน้าที่ในการโค้ช (Coaching) ให้คำแนะนำ ชี้แนะ ให้ผู้เรียนใช้กระบวนการเรียนรู้ กระบวนการคิด และแก้ปัญหาได้ด้วยตนเองแทนการออกคำสั่ง หรือกำหนดเส้นทางการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนโดยที่ผู้เรียนไม่ต้องคิดอะไร อีกทั้งผู้สอนยังมีหน้าที่อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน (Facilitator) ประเมินความก้าวหน้าทางการเรียนรู้และให้ข้อมูลป้อนกลับเชิงสร้างสรรค์ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนตามสภาพจริง (Authentic Creative Feedback) ซึ่งเป็นการให้ข้อมูลย้อนกลับที่ช่วยทำให้ผู้เรียนมองเห็นจุดเด่นและจุดอ่อนที่ต้องพัฒนา มีแรงบันดาลใจในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

เทคนิคการตั้งคำถาม RCA เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน

คำถาม RCA เป็นคำถามที่สะท้อนประสบการณ์ของผู้เรียน มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อตั้งประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิตของบุคคลนั้นออกมา การทำกิจกรรมแล้วมีการตั้งคำถาม RCA ร่วมด้วยจะทำให้เด็กนักเรียนเข้าถึงบทเรียนมากขึ้น แล้วสามารถนำไปเชื่อมโยงกับเหตุการณ์หรือสิ่งต่างๆที่ผ่านมารวมถึงการนำประสบการณ์ต่างๆ เหล่านั้นไปปรับใช้ในอนาคต โดยวิธีการสะท้อน (Reflect) ความรู้สึกและความคิดที่ได้รับจากการปฏิบัติกิจกรรม เชื่อมโยง (Connect) กับประสบการณ์ในชีวิตที่ผ่านมาระหว่างที่ตนเองได้เรียนรู้มาแล้ว เป็นองค์ความรู้ใหม่แล้วนำมาปรับใช้ (Apply) ในชีวิตประจำวันของตนเองทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยครูหรือผู้จัดกิจกรรมเป็นผู้ตั้งประเด็นคำถาม หลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการเรียนการสอนเนื้อหาสาระในหลักสูตรแล้ว เพื่อให้ผู้เรียนเปิดเผยตัวเอง ผ่านการสะท้อนความรู้สึกหรือมุมมอง (Reflect) ได้คิดเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับประสบการณ์เดิมของผู้เรียน (Connect) และได้ประยุกต์ความรู้นั้น (Apply) ไปใช้ในชีวิตจริงของผู้เรียน เรียกคำถามดังกล่าวโดยย่อว่า คำถาม R-C-A

RAC คืออะไร ?

คำถามแบบ RCA เป็นการตั้งคำถามที่สะท้อนประสบการณ์ของเด็ก ๆ หลังจากเล่นหรือทำกิจกรรมในแต่ละครั้ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะให้เด็ก ๆ ตั้งประสบการณ์หรือสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมที่ทำ เพื่อพัฒนาและเสริมสร้างทักษะชีวิต (Life Skill) เช่น การเคารพเห็นคุณค่าในตัวเองและผู้อื่น (Self-Esteem and Empathy) การจัดการอารมณ์ตัวเอง (Self-Control) การคิดวิเคราะห์ (Analysis) การตัดสินใจ (Decision-making) และการคิดอย่างสร้างสรรค์ (Creativity) เป็นต้น

R = Reflect การสะท้อน คือคำถามเพื่อให้นักเรียนสะท้อนความรู้สึก (Feeling) ความคิด (Thinking) ของตนเองที่เกิดขึ้นหรือได้รับการทำกิจกรรม ซึ่งอาจจะเป็นการสังเกต การสัมผัสหรือการลงมือกระทำก็ได้

ตัวอย่างคำถาม เช่น

- รู้สึกอย่างไรจากการทำกิจกรรม/การเล่นเกมนี
- สิ่งสำคัญที่ได้เรียนรู้จากการทำกิจกรรมในครั้งนี้คืออะไร
- สิ่งที่ได้ดีจากการทำกิจกรรมเป็นอย่างไร เกิดจากสาเหตุอะไร
- นักเรียนคิดว่าการเคารพสิทธิในร่างกายของผู้อื่น เป็นสิ่งที่ควรกระทำหรือไม่ เพราะอะไร
- นักเรียนคิดว่าการพูดจาไพเราะ สุภาพ พูดจามีหางเสียง จะเกิดผลดีกับนักเรียนอย่างไร
- นักเรียนคิดว่าการช่วยเหลืองานบ้านของพ่อแม่หรือผู้ปกครอง เป็นสิ่งที่ดียังไร
- ฯลฯ

C = Connect การเชื่อมโยง คือ คำถามเพื่อให้นักเรียนคิดเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ใหม่ หรือเป็นการฝึกให้นักเรียนได้คิดเชื่อมโยงระหว่างประสบการณ์ที่เจอมาในอดีตกับสิ่งที่พบเจอในกิจกรรมที่เพิ่งสิ้นสุดลงนั่นเอง การตั้งคำถามในส่วนนี้จะต้องตั้งคำถามให้เชื่อมโยงจากคำถามสะท้อน (Reflect)

ตัวอย่างคำถาม เช่น

- ที่ผ่านมานักเรียนเคยกลั่นแกล้ง ลวนลามละเมิดสิทธิในร่างกายของเพื่อนหรือไม่
- ที่ผ่านมานักเรียนเคยพูดจาไพเราะ สุภาพ พูดจามีหางเสียง หรือไม่ เพราะอะไร
- ที่ผ่านมานักเรียนเคยช่วยเหลืองานบ้านของพ่อแม่หรือผู้ปกครองของตนเองหรือไม่ อย่างไร

- ถ้านักเรียนเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดต่าง ๆ นักเรียนคิดว่าชีวิตนักเรียนจะเป็นอย่างไร
- ฯลฯ

A = Apply การปรับใช้ คือคำถามเพื่อการปรับใช้ในชีวิตประจำวันหรือการเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ ของตนเองทั้งในปัจจุบันและอนาคต การตั้งคำถามในส่วนนี้จะต้องตั้งคำถามให้เชื่อมโยงจากคำถามเชื่อมโยง (Connect)

ตัวอย่างคำถาม เช่น

- ในอนาคตหากเกิดสถานการณ์ปัญหาแบบนี้ นักเรียนจะมีวิธีการแก้ปัญหาอย่างไร
- เมื่อนักเรียนอยู่กับพ่อแม่/ผู้ปกครอง คุณครู ผู้ใหญ่ พระสงฆ์ จะพูดจาอย่างไร
- เมื่อนักเรียนอยู่ที่บ้าน จะช่วยเหลืองานบ้านของพ่อแม่หรือผู้ปกครองของตนเอง อย่างไร
- หากมีเพื่อนหรือใครมาชักชวนให้ไปทำกิจกรรมที่ไม่ดี เช่น สูบหรี่ ดื่มเหล้า ขायยาบ้า สิ่งเสพติดต่าง ๆ นักเรียนจะมีวิธีการหลีกเลี่ยงอย่างไร

ติดต่าง ๆ นักเรียนจะมีวิธีการหลีกเลี่ยงอย่างไร

- เมื่อนักเรียนตกอยู่ในสถานการณ์เสี่ยง จะมีวิธีการปฏิบัติตนเองอย่างไร เพื่อหลีกเลี่ยงจากสถานการณ์เสี่ยงเหล่านั้น

ทั้งนี้การใช้เทคนิคของการใช้คำถาม RCA นั้นควรจะทำหลังสิ้นสุดกิจกรรม โดยเริ่มจาก R เพื่อทราบถึงความรู้สึกและได้สะท้อนถึงสิ่งที่ได้ จากนั้นคือ C เพื่อการคิดเชื่อมโยง และจบด้วย A เพื่อให้ไปคิดและปรับใช้สิ่งที่ได้ประสบมาในอนาคต ซึ่งการตั้งคำถามแบบ RCA นั้นสำคัญต่อพัฒนาการของเด็กนักเรียนเป็นอย่างมาก เพราะทำให้เด็กเกิดการสะท้อนสิ่งที่เกิดขึ้นในขณะเล่นหรือทำกิจกรรม เกิดความเชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่เรียนรู้กับประสบการณ์ที่เคยเกิดขึ้นในชีวิต และสามารถนำสิ่งที่เรียนรู้ไปปรับใช้ในอนาคตได้อีกด้วย

แบบประเมินผลงานหรือชิ้นงานของผู้เรียน

ชื่อหน่วย/แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้.....เรื่อง.....

ชื่อผู้สอนประเมิน.....วัน/เดือน/ปี ในการประเมิน.....

[illegible]

เกณฑ์การตัดสินระดับคุณภาพ (คะแนนเต็ม ๙)

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
๗ - ๙ คะแนน	๓ หมายถึง ดีมาก
๔ - ๖ คะแนน	๒ หมายถึง ดี
๑ - ๓ คะแนน	๑ หมายถึง พอใช้/ปรับปรุง

รายละเอียดเกณฑ์การให้คะแนน

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ		
	(ดีมาก) ๓ คะแนน	(ดี) ๒ คะแนน	(พอใช้) ๑ คะแนน
ความถูกต้องของเนื้อหา	เนื้อหาสาระทั้งหมดถูกต้องตามข้อเท็จจริง	เนื้อหาสาระทั้งหมดเกือบถูกต้องตามข้อเท็จจริง	เนื้อหาสาระบางส่วนถูกต้องตามข้อเท็จจริง และต้องแก้ไขบางส่วน
ประเด็นของเนื้อหา	เนื้อหาครบประเด็นตรงตามหัวข้อเรื่องที่กำหนด เนื้อหาไม่สับสนคล้อย รายละเอียดครอบคลุม	เนื้อหาครบประเด็น ตรงตามหัวข้อเรื่องที่กำหนด แต่เนื้อหาไม่สับสนคล้อย และรายละเอียดไม่ครอบคลุม	เนื้อหาครบประเด็นตรงตามหัวข้อเรื่อง
ความคิดสร้างสรรค์	ผลงานมีความน่าสนใจ คิดริเริ่ม สร้างสรรค์ และแปลกใหม่	ผลงานมีความน่าสนใจ แต่ขาดความคิดริเริ่ม	ผลงานไม่ดึงดูดความสนใจและขาดความคิดริเริ่ม

[illegible]

แบบประเมินการตอบคำถาม R-C-A

คำชี้แจง แบบประเมินนี้ผู้สอนใช้ประเมินการเรียนรู้จากการตอบคำถาม R-C-A ของผู้เรียน เมื่อเห็นว่าผู้เรียนตอบคำถามได้ในระดับไหนก็ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับนั้น ๆ เพียงช่องเดียว

เลขที่	ชื่อ-นามสกุล	การตอบคำถาม			ผ่าน/ ไม่ผ่าน
		ดีมาก	ดี	พอใช้	
๑					
๒					
๓					
๔					
๕					
๖					
๗					
๘					
๙					
๑๐					
๑๑					
๑๒					
๑๓					
๑๔					
๑๕					
๑๖					
๑๗					
๑๘					
๑๙					
๒๐					

หมายเหตุ : ระดับดีขึ้นไป ถือว่าผ่าน

เกณฑ์การให้คะแนน

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ		
	(ดีมาก) ๓ คะแนน	(ดี) ๒ คะแนน	(พอใช้) ๑ คะแนน
การตอบคำถาม R-C-A	สามารถตอบคำถาม R-C-A ได้ ๓ ข้อ	สามารถตอบคำถาม R-C-A ได้ ๒ ข้อ	สามารถตอบคำถาม R-C-A ได้ ๑ ข้อ

เลขที่	ชื่อ-นามสกุล	ผลการสังเกตพฤติกรรม									รวม
		พฤติกรรม			จิตใจ			ปัญญา			
		ปฏิบัติ/ไม่ปฏิบัติ			ปฏิบัติ/ไม่ปฏิบัติ			ปฏิบัติ/ไม่ปฏิบัติ			
		๑. ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้	๒. พูดจาสุภาพ ให้เกียรติผู้อื่น	๓. ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	๔. สนใจและตั้งใจในการทำงาน	๕. เอาใจใส่ในการทำงาน	๖. มุ่งมั่นและเพียรพยายามในการทำงาน	๗. วางแผนการทำงานเป็นระบบ	๘. ใช้วิจารณญาณในการทำงาน	๙. แสดงความคิดเห็นด้วยเหตุผล	
๒๑											
๒๒											
๒๓											
๒๔											
๒๕											
๒๖											
๒๗											
๒๘											
๒๙											
๓๐											
๓๑											
๓๒											
๓๓											
๓๔											
๓๕											

เกณฑ์การให้คะแนน (คะแนนเต็ม ๙)

ผลการสังเกต/การปฏิบัติ	การแปลความหมาย
ปฏิบัติได้ทั้งหมด ๗ - ๙ ข้อ	นักเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ดี
ปฏิบัติได้ทั้งหมด ๔ - ๖ ข้อ	นักเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์พอใช้
ปฏิบัติได้ทั้งหมด ๑ - ๓ ข้อ	นักเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปรับปรุง

แบบประเมินเจตคติต่อการเรียนรู้พระพุทธศาสนาของผู้เรียน

คำชี้แจง :

๑. แบบสอบถามฉบับนี้สำหรับให้นักเรียนประเมินตนเองที่มีต่อการเรียนรู้พระพุทธศาสนา คำตอบของนักเรียนจะไม่มีผลต่อนักเรียนทั้งในด้านการเรียน คะแนนหรือการสอนใดๆ คำตอบของนักเรียนจะมีประโยชน์ต่อการปรับปรุงการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาให้มีประสิทธิภาพที่ดีต่อไป ขอให้นักเรียนตอบทุกคนและทุกข้อ

๒. วิธีตอบแบบสอบถามของให้นักเรียนอ่านข้อความให้ละเอียดถี่ถ้วนแล้วเขียนเครื่องหมาย / ลงใน ☐ ช่องที่ตรงกับความรู้สึกหรือความคิดเห็นที่แท้จริงของนักเรียนมากที่สุดเพียงช่องเดียว โดยแบ่งเป็น ๕ ระดับ ดังนี้

- ๕ หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง
- ๔ หมายถึง เห็นด้วย
- ๓ หมายถึง ไม่แน่ใจ
- ๒ หมายถึง ไม่เห็นด้วย
- ๑ หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ข้อ	ข้อความ	ความรู้สึก/ความคิดเห็น				
		เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
๑	ข้าพเจ้าเรียนพระพุทธศาสนาอย่างมีความสุข					
๒	ข้าพเจ้าชอบเรียนพระพุทธศาสนา					
๓	ข้าพเจ้าสนุกและตื่นเต้นที่ได้ร่วมกิจกรรมในชั่วโมงเรียนพระพุทธศาสนา					
๔	ข้าพเจ้าสามารถนำความรู้จากการเรียนพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้					
๕	ข้าพเจ้ามีความกระตือรือร้นที่จะได้รับการฝึกทักษะทางพระพุทธศาสนา					
๖	พระพุทธศาสนาเป็นวิชาที่เรียนแล้วเข้าใจยาก					
๗	ข้าพเจ้าคิดว่าพระพุทธศาสนามีส่วนช่วยในการฝึกทักษะกระบวนการคิด					
๘	ข้าพเจ้าไม่สบายใจที่ต้องตอบคำถามในการเรียนพระพุทธศาสนา					
๙	ข้าพเจ้าสนใจและรักที่จะประพฤติและปฏิบัติตนที่ถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนา					
๑๐	พระพุทธศาสนาเป็นสาระวิชาที่น่าไปใช้ประโยชน์ได้น้อย					

ข้อ	ข้อความ	ความรู้สึก/ความคิดเห็น				
		เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
๑๑	ข้าพเจ้ามีความสนใจและรักที่จะช่วยเหลือสังคมและผู้อื่นมากขึ้น					
๑๒	ข้าพเจ้ามีความสนใจและรักที่จะฝึกตนเองให้เป็นผู้มีสติและสมาธิในการเรียนพระพุทธศาสนา					
๑๓	การเรียนพระพุทธศาสนาเป็นเรื่องที่น่าเบื่อ					
๑๔	ข้าพเจ้าอยากทำกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาและนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต					
๑๕	เมื่อถึงชั่วโมงพระพุทธศาสนา ข้าพเจ้ารู้สึกไม่อยากเรียน					
๑๖	ข้าพเจ้าคิดว่าการเรียนพระพุทธศาสนาทำให้มีพัฒนาการด้านการคิดแก้ปัญหามากขึ้น					
๑๗	ข้าพเจ้าคิดว่า กิจกรรมการเรียนการสอนในการเรียนพระพุทธศาสนามีความทันสมัยเหมาะสมกับนักเรียนปัจจุบัน					
๑๘	ข้าพเจ้าคิดว่ากิจกรรมการเรียนพระพุทธศาสนาทำให้มีสติและสมาธิมากขึ้น โดยไม่รู้สึกรำคาญ					
๑๙	ข้าพเจ้าคิดว่าการเรียนพระพุทธศาสนามีแต่การท่องจำเนื้อหา และนำไปใช้ประโยชน์ได้น้อยมาก					
๒๐	ข้าพเจ้าอยากทำกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาและนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

แบบประเมินเพื่อพัฒนาการสอนของพระสอนศีลธรรม
ครั้งที่.....

ชื่อกิจกรรม.....วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

คำชี้แจง : พระสอนศีลธรรมประเมินผลการสอนด้วยตนเอง โดยเขียนบันทึกหลังการสอนในแต่ละครั้ง เพื่อเป็นการประเมินพัฒนาการสอนของตนเอง ตามหัวข้อที่กำหนดให้ ดังนี้

๑. ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

๒. สิ่งที่ได้ทำได้ดีจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในครั้งนี้คืออะไร เพราะอะไร

.....

.....

.....

๓. สิ่งที่ต้องปรับปรุงและแก้ไขการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในครั้งนี้คืออะไร เพราะอะไร

.....

.....

.....

๔. แนวทางการปรับปรุงและแก้ไขเพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ควรทำอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้สอน
(.....)
...../...../.....

บรรณานุกรม

- กิตติชัย สุธาสีโนบล และคณะ. (๒๕๖๓). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาที่มีสติเป็นฐานการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในสังคมไทยยุคปัจจุบัน. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- กิ่งเพชร ส่งเสริม. (๒๕๕๒). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรวมแบบคละชั้นที่มีเด็กมีความต้องการพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษา. ปรินญาณินพนธ์ปรินญาปรัชญาดุขฎฐิบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ประสานมิตร.
- กาญจนา จนาพิระกนิญฐ์. (๒๕๕๐). ผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขาเพื่อพัฒนาความกตัญญูทเวทิจองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ในโรงเรียนสามัคคีวิทยาคม ๒ จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาการแนะแนว สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช.
- ทิตนา แวมมณี. (๒๕๖๑). ศาสตรการสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนกรเรียนรู้ที่มีประสิทธิภพ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นวลลออ วรชินา. ผลของโปรแกรมพัฒนาการแสดงความกตัญญูทเวทิจองเด็กไทย. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เพชรรัตน์ จงนิมิตรสถาพร และนภาพร วรเนตรสุดาทิพย. (๒๕๕๖). เทคนิคคำถาม R-C-A กับทการพัฒนาทักษะชีวิต. วารสารศึกษาศาสตร์. ๓๖(๒),๑-๕.
- พระประจวบ ศรีโพโรจน์. ผลการใช้กลุ่มฝึกอบรมตามแนวกุศลกรรมบถ ๑๐ ที่มีต่อจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- พระสุชาติ แยมกถัด. ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความกตัญญูของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนอนุบาลดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี. แขนงวิชาการแนะแนว สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช.
- พระมหานพดล สีทอง. (๒๕๖๕). การพัฒนารูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมตามทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรมของพระสอนศีลธรรม. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุขฎฐิบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- พรรณกมล สังคม. (๒๕๖๑). ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามเทคนิคการเสริมแรงเพื่อพัฒนามารยาททางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔-๖ โรงเรียนบ้านวัดตะเคียน จังหวัดกำแพงเพชร. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาการแนะแนว สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช.
- มูลนิธิสยามกัมมาจล. (๒๕๕๗). คู่มือการจัดกระบวนกรเรียนรู้พัฒนาแกนนำเด็กและเยาวชน. กรุงเทพฯ: เอส.อาร์.พรินต์ติ้ง แมสโปรดักส์.
- ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานต์. (๒๕๕๗). การพัฒนาจิตตปัญญาในองค์กร. นนทบุรี : เอ.พี.กราฟิคดีไซน์.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒผล. (๒๕๕๘). การโค้ชเพื่อการรู้คิด (Cognitive Coaching). กรุงเทพฯ: จรัสสินทวงค์การพิมพ์.

- ศิริจันทร์ณา ทศนียรัตน์. (๒๕๕๔). ผลของโปรแกรมป้องกันการถูกล่วงละเมิดทางเพศต่อความตั้งใจในการ
 กระทำพฤติกรรมป้องกันตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนน อมรวิวัฒน์. (๒๕๓๐). การสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรีนติ้ง.
 สำนักงานพระสอนศีลธรรม. (๒๕๖๐). หลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้แบบ
 ใฝ่รู้ (Active Learning) สำหรับพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
 ราชวิทยาลัย.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (๒๕๕๒). ธรรมญูชีวิต พุทธจริยธรรมเพื่อชีวิตที่ดีงาม.
 กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุกานดา กัสมีง. (๒๕๔๖). การสร้างแบบสอวัตจริยธรรมคุณธรรมบด ๑๐ สำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ ๕.
 วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุกันยา มุลกอนบ้าน. (๒๕๕๙). ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้เทคนิคตัวแบบเพื่อพัฒนามายาททางสังคม
 ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนวัดราษฎร์นิยมธรรม (พิบูลสงคราม) จังหวัด
 กรุงเทพมหานคร. การศึกษาค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการแนะแนวและการปรึกษา
 เชิงจิตวิทยา สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุวิมล เกิดอินทร์. (๒๕๕๘). ผลของโปรแกรมทักษะชีวิตต่อความรู้และทักษะการป้องกันการล่วงละเมิดทางเพศ
 ในนักเรียนหญิงชั้นประถมศึกษาตอนต้น. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพยาบาลจิต
 เวชและสุขภาพจิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (๒๕๕๑). การจัดการเรียนรู้
 แบบคละชั้น. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น
 พื้นฐาน.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (๒๕๖๕) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างทักษะ
 การเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์. สมุทรปราการ : เอส. บี. เค. กำรพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.
 (๒๕๖๔). รู้คิด รู้ทัน ป้องกันยาเสพติด. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ออนป้า จำกัด.
- Collingwood, L. (๑๙๙๑). Multiclass Teaching in Primary School. London . The UNESCO Office.

คำสั่งมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ที่ ๑๔๘๑ / ๒๕๖๖
เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำคู่มือการสอนสำหรับพระสอนศีลธรรม

เพื่อให้โครงการจัดทำคู่มือการสอนสำหรับพระสอนศีลธรรม เป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพ และบรรลุวัตถุประสงค์ตามนโยบายของมหาวิทยาลัย

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๗ (๑) แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๕๐ จึงขอแต่งตั้งผู้มีรายนามดังต่อไปนี้ เป็นคณะกรรมการจัดทำคู่มือการสอนสำหรับพระสอนศีลธรรม ประกอบด้วย

ที่ปรึกษา

๑. พระธรรมวัชรบัณฑิต, ศ.ดร.	อธิการบดี
๒. พระเทพปวรเมธี, รศ.ดร.	รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร
๓. พระราชวัชรสารบัณฑิต, รศ.ดร.	รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนา
๔. พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, รศ.ดร.	รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ
๕. พระมหาชำนาญ มหาชาโน, ดร.	รองอธิการบดีฝ่ายประชาสัมพันธ์และเผยแผ่
๖. รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม	รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป
๗. พระราชพัฒน์วัชรบัณฑิต, รศ.ดร.	รองอธิการบดีวิทยาเขตขอนแก่น
๘. พระเมธีวัชรบัณฑิต, ศ.ดร.	ผู้อำนวยการวิทยาลัยพุทธศาสน์นานาชาติ
๙. พระอุดมปัญญาภรณ์	ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายประชาสัมพันธ์และเผยแผ่
๑๐. รศ.ดร.วิทยา ทองดี	ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป
๑๑. ผศ.ดร.นิเทศ สนั่นนารี	ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิชาการ
๑๒. พระครูสมุทรธีระพงษ์ นรินโท, ดร.	ผู้อำนวยการสำนักวิชาการวิทยาเขตขอนแก่น
๑๓. ดร.เรียงดาว ทวะชาลี	รักษาการรองผู้อำนวยการสำนักงานวิทยาเขตขอนแก่น

คณะกรรมการฝ่ายวิชาการ

๑. พระศรีธรรมภาณี, รศ.ดร.	ประธานคณะกรรมการ
๒. พระมหาดาวสยาม วชิรปัญโญ, ผศ.ดร.	รองประธานคณะกรรมการ
๓. พระปราโมทย์ วาทโกวิโท, ดร.	รองประธานคณะกรรมการ / ผู้ทรงคุณวุฒิ
๔. พระมหาณรงค์ราช ปณิธานิติ, ดร.	รองประธานคณะกรรมการ / ผู้ทรงคุณวุฒิ
๕. รศ.ดร.กิตติชัย สุธาสีโนบล	รองประธานคณะกรรมการ / ผู้ทรงคุณวุฒิ

๖. ผศ.ดร.พุทธชาติ แผนสมบุญ	รองประธานคณะกรรมการ / ผู้ทรงคุณวุฒิ
๗. ดร.มงคล สามารถ	รองประธานคณะกรรมการ / ผู้ทรงคุณวุฒิ
๘. นายสืบศักดิ์ น้อยดัด	รองประธานคณะกรรมการ / ผู้ทรงคุณวุฒิ
๙. พระมหาเอนก จันทโชโต	กรรมการ
๑๐. พระมหาภุชณะ จารุวณโณ	กรรมการ
๑๑. พระมหาปณิธาน สุเมธ	กรรมการ
๑๒. พระเอกชัย มหาบุญโญ	กรรมการ
๑๓. พระทิศพล ยสวฑฒโน	กรรมการ
๑๔. พระรณพีร์ย์ อาภาธโร	กรรมการ
๑๕. พระครูปลัดชินภัทร จิตฺตญาโณ	กรรมการ
๑๖. พระสุเมธ สุเมธ	กรรมการ
๑๗. พระมหานพรัตน์ นนทเมธี	กรรมการ
๒๒. พระพิชาญ สุขมงคล	กรรมการ
๒๓. พระอุทัย จันทวีโร	กรรมการ
๒๔. พระมนัส สุชาโต	กรรมการ
๒๕. พระภริญโรจน์ เตชธมโม	กรรมการ
๒๖. พระคนเศรรัตน์ คุณส่วโร	กรรมการ
๒๗. พระครูสมุห์สุรเดช ฐิริบุญโญ	กรรมการ
๒๘. พระมหามงคล ชยมงคล	กรรมการ
๒๙. พระภุชณะ ปิยวาทโก	กรรมการ
๓๐. พระปัญญวรธรรณ ชิตมาโร	กรรมการ
๓๑. พระมหาวิษณุ กนตาจारी	กรรมการ
๓๒. พระมหาพุทธศักดิ์ ปญญาปชโชโต	กรรมการ
๓๓. นายจุฬารัตน์ เย็นส่วสดี	กรรมการ
๓๔. นางสาวปิยาภรณ์ นามไพร	กรรมการ
๓๕. นางสาวศิริวรรณ เสนางวงษ์	กรรมการ
๓๖. นางสาวนุชนารถ ภูมาศ	กรรมการ
๓๗. นางวัฒนาพร อาคมคง	กรรมการ
๓๘. นางสาวหทัยา เพ็ชรอิน	กรรมการ
๓๙. นางสาวสกาเตือน กางทอง	กรรมการ
๔๐. นายปรามิทยั แหวนเงิน	กรรมการ
๔๑. นายไพศาล หวนคะนึ่ง	กรรมการ
๔๒. นายศิวะพากย์ ะยับศรี	กรรมการ
๔๓. นางสาวพัชรภรณ์ อธิวิศิษฐ์	กรรมการ
๔๔. นายคมธัช โอฐประไพ	กรรมการ

๔๕. นายอัครเดช หลวงน้อย	กรรมการ
๔๖. นางสาวศิริ วิรุฬห์เดชปภา	กรรมการ
๔๗. นางสาวปรีศนีย์ พ่อสาร	กรรมการ
๔๘. นางสาวสุธารัตน์ บุญพา	กรรมการ
๔๙. นางสาวเกวรินทร์ ศรีสินธุ์	กรรมการ
๕๐. นายวุฒิชัย แสงจันทร์	กรรมการ
๕๑. นางสาวสุกัญญา ป้ายนอก	กรรมการ
๕๒. นางสาวปิยะดา ดีสวนโคก	กรรมการ
๕๓. นายศุภกิจ วรรณคำ	กรรมการ
๕๔. นางพิมพ์วิภา พิมพ์เพ็ง	กรรมการ
๕๕. นายกัมพัทธ์น์ แพงदान	กรรมการ
๕๖. นางสาวศิริวรรณ วงราษฎร์	กรรมการ
๕๗. นางสาวรัตนภรณ์ ศรีใส	กรรมการ
๕๘. นางธิดารัตน์ จันทิ	กรรมการ
๕๙. นายณัฐวุฒิ ใจแน่น	กรรมการ
๖๐. นางอรณี ใจแน่น	กรรมการ
๖๑. ดร.ทรงวุฒิ เดชมลาลา	กรรมการ
๖๒. นางสาวสิริโรจน์ ยินดีมาก	กรรมการ
๖๓. นายธนายุทธ ไชยสิทธิ์	กรรมการ
๖๔. ว่าที่ ร.ต.เกียรติพงศ์ เรืองเกษม	กรรมการ
๖๕. นายศุภชัย องค์กรนาม	กรรมการ
๖๖. ดร.นพดล สีทอง	คณะกรรมการและเลขานุการ
๖๗. พระดณัย ญาณธีโร	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๖๘. นายนิรุต ป้องสีดา	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๖๙. นางสาวสุภาณดา เทนอิสสระ	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๗๐. นายสุทธิรักษ์ ตาพล	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๗๑. นายธนรัฐ อดทน	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๗๒. นางสาวดารณี ปะเตชะกัง	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๗๓. นางวิภาดา โคตรแก้ว	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๗๔. นางสาวชุตีพร ไยแก้ว	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๗๕. นางสาวดารณี ปะเตชะกัง	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๗๖. นายชัยรัตน์ มาสอน	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๗๗. นางสาวรุ่งนภา โยนต์ัน	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๗๘. นายพัฒนพงษ์ หนองน้ำ	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

คณะกรรมการฝ่ายบรรณาธิการ ออกแบบปกและจัดทำรูปเล่ม

๑. นายนิรุต ป้องสีดา	ประธานคณะกรรมการ
๒. พระมหาเอนก จันทโชโต	รองประธานคณะกรรมการ
๓. พระปณิธาน สุขเมโธ	กรรมการ
๔. พระรณพิรย์ อาภาธโร	กรรมการ
๕. พระทองลี สจจญาณโณ	กรรมการ
๙. พระอธิการปติเวศ ธมมวโร	กรรมการ
๑๐. พระครูใบฎีกาจักรวาล สุขเมโธ	กรรมการ
๑๑. พระวรรณพงษ์ กิตติวณโณ	กรรมการ
๑๒. พระมหาอนุศิษฐ์ อภิปญโญ	กรรมการ
๑๓. พระมหาต๋อย ขนติธมโม	กรรมการ
๑๔. พระมหาสุทัศน์ อธิปญโญ	กรรมการ
๑๕. นางสาวนิภารัตน์ วรรณพันธ์	กรรมการ
๑๖. นายอภิวัฒน์ สาระบัน	กรรมการ
๑๗. นายอภิรักษ์ คำหารพล	กรรมการ
๑๘. นางฤดี แสงเดือนฉาย	กรรมการ
๑๙. นางสาวพิมพ์ภัส ไทยวิจารณ์	กรรมการ
๒๐. พระดณัย ญาณธีโร	คณะกรรมการและเลขานุการ
๒๑. นายธนรัฐ อดทน	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ให้คณะกรรมการมีหน้าที่ ดังนี้

๑. ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับแนวทางการการจัดทำคู่มือการสอนสำหรับพระสอนศีลธรรม
๒. การจัดทำคู่มือการสอนสำหรับพระสอนศีลธรรม (ฉบับร่าง)
๓. ศึกษาผลการใช้การคู่มือการสอนสำหรับพระสอนศีลธรรม
๔. ประเมินผลการใช้คู่มือการสอนสำหรับพระสอนศีลธรรม

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๖

(พระธรรมวัชรบัณฑิต, ศ.ดร.)

อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

